

HET RECHTVAARDIGEND GELOOF

© 2015 - Tekstservice Vermeulen
Verlengde Bredestraat 47, 4194 RV Meteren
Telefoon 0345 – 58 16 35

www.tekstsservicevermeulen.nl

ISBN 978 90 78164 14 2

NUR 704

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopieën, microfilm of welke andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ds. A. Kort

Het rechtvaardigend geloof

Het zaligmakende geloof
volgens
Schrift en belijdenis

Inhoud

Verantwoording	11
Schrift en belijdenis 12	Persoonlijk 15
Nood der kerken 13	
 DEEL 1: GELOOFSVRAGEN IN HET NIEUWE MILLENNIUM	
1. Verwarring over het zaligmakende geloof	19
Verondersteld geloof 20	Zelf schuldig 22
Hedendaagse ontwikkelingen 21	Alleen door het geloof 24
Afkeer van het ware geloof 22	Tweeërlei gelovigen? 24
2. Vierderlei schijngeloof	26
A. HET HISTORISCH GELOOF 26	Verworpen door de reformatoren 34
B. HET TIJDGELOOF 29	Geloofssystemen 35
C. HET WONDERGELOOF 30	Grote schade 36
D. HET VERONDERSTELD GELOOF 32	Ten slotte 37
Habitus en actus 32	
 DEEL 2: HET GELOOF NAAR DE SCHRIFT	
3. Het geloof volgens de grondtekst	41
A. HET OUDE TESTAMENT 42	Pistis van pisteuoo 47
He' ěmin, van ' āman 42	Peithoo, peithomai, pepoithesis 48
Emounah 43	C. HET TOEVLUCHTNEMEND GELOOF 48
Chasah 43	Toevluchtnemen van Ruth 49
Batach 45	Toevluchtnemen van Hizkía 51
Samak 45	Toevluchtnemen van David 52
B. HET NIEUWE TESTAMENT 45	Toevluchtnemen van Paulus 53
Hupostasis 46	Belofte en vervulling 54

4. Geloven in het Oude Testament	56
1. HET GELOOF VAN ABRAM 56	Samengevat 69
De landbelofte 56	De tabernakel 70
Versterkt in het geloof 58	De oprichting van de tabernakel 70
Herhaling van de belofte 58	De tafel der toonbroden 70
De eerste ontmoeting met God 60	De gouden kandelaar 70
De kleingelovigheid van Abram 60	Het reukofferaltaar 71
Belofte en geloof 61	Het slachtofferaltaar 71
Rechtvaardiging des geloofs 62	Het koperen wasvat 71
Getuigenis van Paulus 63	De heilige zalfolie 71
Getuigenis van Jakobus 64	De twee zilveren trompetten 71
Conclusie 65	3. HOGEPRIESTER EN VERZOENING 72
2. HET GELOOF ONDER DE	De grote Hogepriester 72
MOZAÏSCHE TEMPEL- OF	De Verzoener 73
SCHADUWDIENST 65	De dag der verzoening 73
Verbonds- en geloofsrelatie 66	Verzoening voor het volk 74
De schaduwgodsdienst 67	Het offer 74
a. Zichtbaar 67	Het ware Offerlam 75
b. Hoorbaar 68	Drieërlei bediening 75
c. Tastbaar 68	Conclusie Oude Testament 76
d. Ruikbaar 69	
5. Geloof in het Nieuwe Testament	77
a. HET GELOOF IN DE EVANGELIËN 77	De apostel des geloofs 83
Het geloof duldt geen uitstel 78	Eigenschappen van het geloof 84
Het geloof verkrijgt vergeving 78	Het geloof als christelijke deugd 85
Het geloof omhelst Christus 79	Geloofshouding van de gehele mens 85
Het geloof rust in Christus 79	c. HET GELOOF IN DE GESCHRIFTEN
Het geloof weet van Gods	VAN JOHANNES 86
barmhartigheid 80	De apostel der liefde 86
Het geloof verricht wonderen 80	Geloof heeft Christus als Voorwerp 87
Gelovig ongelovig 80	Geloof is tot Christus komen 87
Niet zien en toch geloven 81	Andere eigenschappen 88
Geloofskennis en -vertrouwen 82	Samenvatting 89
De oogsttijd begonnen 82	
b. HET GELOOF IN DE GESCHRIFTEN	
VAN PAULUS 83	

6. Geloven bij de overgang van beide Testamenten	91
Schriftuurlijke bezwaren	91
Discipelen waren al gelovigen	92
Het geloof van de discipelen	94
Geen heilsweg	95
De weg van de Borg	96
Gangen van Sions God en Koning	97
De eerste bekeerden op de pinksterdag	98
Catechismus	99
Simeon en Anna	100
Blijf bijbels	101
7. Geloofstheologie in de kanttekeningen	103
Drieëndertig citaten	103
Geloof en wedergeboorte	110

DEEL 3: HET GELOOF VOLGENS DE BELIJDENISGESCHRIFTEN

8. Het geloof volgens de Heidelbergse Catechismus	113
Wat voorafgaat	113
Structuur Zondag 7 tot Zondag 25	114
ZONDAG 7 VRAAG 20	116
Vergeving is noodzakelijk	116
Niet automatisch zalig	117
'Door een waar geloof ingelijfd'	117
Een algemeen werk	118
Overtuiging en kernteksten	119
(G)een grijs vlak	119
Ingelijfd vóór het geloof?	120
Ingelijfd dóór het geloof	120
'... en al Zijn weldaden aannemen.'	121
ZONDAG 7 VRAAG 21	123
Een levend of een dood geloof	123
Een rechtvaardigend geloof	124
'Een stellig weten of kennis ...'	125
'Wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft...'	126
'Maar ook een vast vertrouwen ...'	126
Vereisten rechtvaardigend geloof	127
'Hetwelk de Heilige Geest'	129
'Door het Evangelie ...'	130
'In mijn hart werkt ...'	130
'Vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is'	131
SAMENVATTING EN UITBREIDING	132
Wat het geloof werkt	132
Huwelijk	132
Geloofservaring	133
Waarop het geloof ziet	134
Geloofs zekerheid	134
De volharding des geloofs	135
Waarom God het geloof schenkt	136
Koninklijke waardigheid	136
Zie op Christus	136
ZONDAG 7 VRAAG 22	139
Christen	139
Christen-af	140
'Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt'	140
Kerk van alle tijden: Ignatius	142
Kerk van alle tijden: Luther	143
Kerk van alle tijden: Calvijn	143
'hetwelk ons de Artikelen van ons (...) geloof'	144
'in een hoofdsom leren'	145
Kerk van alle plaatsen	145
De drie Personen	146
Oneindige diepten	146
De Bron van het geloof	147
De belijdenis van het geloof	147
Geen 'misschientje' en geen hoogmoed	148
Volkomen overeenstemming	148
Persoonlijk beleefd	149

ZONDAG 7 VRAAG 23	151	Je hebt toch belijdenis gedaan?	156
Blijf bij Gods Woord en de Artikelen	151	De zekerste zekerheid	157
Ze weten niet wát ze geloven	152	Ken je de God van jouw Belijdenis?	157
Welke wonderen u níet moet geloven	153	Niet de minste afwijking	158
Welke wonderen u wél moet geloven	153	Bewaking van het geloof	159
Geen dode, dorre orthodoxie	155	Waarom zo afsnijdend?	159
Uit het Woord geput	155		
9. Het geloof volgens de andere belijdenisgeschriften			161
a. De Dordtse Leerregels	161	d. De Catechismus van Genève	167
b. De Nederlandse Geloofsbelijdenis	164	e. De Westminster Confessie	168
BUITENLANDSE		f. De kleine Westminster Catechismus	171
BELIJDENISGESCHRIFTEN	166	Overeenstemming	172
c. De Augsburgse Confessie	166		
DEEL 4: HET LEVEN UIT HET GELOOF			
10. Geloven in God Drie-enig			177
A. GELOOF IN GOD DE VADER	178	Het zaligmakende geloof	183
B. GELOOF IN GOD DE ZOON	181	De levensgang	183
Kroon van doornen	181	C. GELOOF IN GOD DE HEILIGE GEEST	183
Heilig bloed	181	De Heilige Geest en de discipelen	184
Onvergetelijke woorden	182	De Heilige Geest en de hoorders	185
De bezwaren	182	De Heilige Geest en de gelovige	185
11. Opwassen in het geloof			187
Geen filosofie	187	Opdat wij zouden weten	192
Lammeren en schapen	188	Een zeer wassend geloof	193
Opwassen in de genade	190	Geloof als een mosterdzaad	193
De zaligheid nu nader	190	Verzegeld met de Heilige Geest	195
Een tweede genade	191	Het schild des geloofs	196
De vastigheid van uw geloof	191	Verdiept, vernieuwd, verlevendigd	197
Bevestigd in het geloof	191		
12. De wandel des geloofs			198
Het leven des geloofs	199	Van kracht naar zwakheid	203
De wandel des geloofs	200	Uitrusting Oude Testament	203
De wandel in hoop	200	Uitrusting Nieuwe Testament	204
Waarlijk pelgrims	201	Laatste stukje reis	204
Van kracht tot kracht	202		

---

13. De beproeving des geloofs	206
Vernieuwd tot bekering 206	Een nieuwe natuur 209
Gelovige toevlucht tot God 207	Verwacht van Hem genade 210
Beginsel van vreugde 208	
14. De volharding des geloofs	211
Het waakzame geloof 211	De jubel van het geloof 215
Bemoedigingen van Christus 212	De zekerheid van het geloof 217
Lijden om het geloof 212	Het geloof behouden 217
De goede strijd des geloofs 213	Geloof in de Zoon Gods, het
Het triomferende geloof 214	enige Offerlam 218
De zegepraal des geloofs 214	
Literatuurlijst	221

Verantwoording

Van vele kanten is mij gevraagd om nogmaals een boek te schrijven, nu over het geloof. Met het oog op de zorgelijke ontwikkelingen van onze tijd, acht ik het van groot belang om positief op deze vraag in te gaan. Het is niet zo dat ik mij hiertoe meer bekwaam acht dan anderen, maar het is mij gevraagd, dringend gevraagd, en ik wil me daaraan niet onttrekken.

Ik zie namelijk in de kerkelijke gemeenten en onder de ambtsdragers een grote zorg, vooral ook over de jeugd, maar ook ouderen willen er meer van weten. Er zijn zorgen, want de tijden zijn zeer ernstig en het einde aller dingen is nabij. Toch zijn er ook velen, die ernstig nadenken over het tegenwoordige en het toekomstige leven. Gezien de vele vragen die er leven, ligt het op mijn hart om met u allen mee te denken. Er is mij ook gevraagd om af en toe iets over mijzelf hierin te verwerken; ik heb dat gedaan, zij het met de nodige schroom. Anderzijds mag het misschien deze of gene tot vertroosting, bemoediging of onderwijs zijn.

Het onderwerp van dit boek is nauw verbonden met het vorige boek: *Wedergeboorte of schijngeboorte*. De daarin beschreven wedergeboorte is een vrucht van het ware zaligmakende geloof. Men wordt immers wedergeboren (en gerechtvaardigd) door het *geloof*. In mijn vorige boek heb ik duidelijk aangegeven welke dwalingen hierover zijn opgekomen, van wie die afkomstig zijn, welke ontwikkeling die hebben doorgemaakt en waar die worden verkondigd. Dat kunnen we nu dus geheel achterwege laten, want wie wedergeboren is, die gelooft, en wie *niet* is wedergeboren, die gelooft *niet*.

Mijn vorige boek vormt een goede basis voor het uitwerken van allerlei thema's die daarin kort zijn aangesneden. Een van deze thema's is het geloof, het ware, zaligmakende geloof, dat u in dit boek vindt uitgelegd. Tevens vindt u hierin een verdere uitleg over de wedergeboorte, zodat u dit boek in zekere zin kunt zien als een vervolg op het vorige. Geloof, rechtvaardigmaking, wedergeboorte, vernieuwing en verzegeling kunnen immers niet van elkaar worden losgemaakt.¹ Dat doet de nieuwe leer en theologie van onze dagen wel; die maakt er allemaal aparte belevingen van en verdraait daarmee de zin der Schrift. We kunnen ons wel afvragen hoe het komt, dat kerken

---

1 Zie hiervan o.a. de slotconclusie van hoofdstuk 7 en ook noot 321.

niet meer willen terugkeren naar de leer der waarheid en daarom gegronde argumenten van critici, bezwaarden, erkende theologen en wetenschappers negeren of wegwimpelen. Nooit mag identiteit de norm zijn of worden; dat mogen alleen Gods Woord en de daarop gegronde belijdenissen zijn. Die heb ik dus in heel dit boek centraal gesteld, waarbij ook de kanttekeningen een ruime plaats innemen; die vormen een schat, waarvan de waarde niet in woorden kan worden uitgedrukt. Als u dit boek goed leest, zult u schrikken van de leer die heden ten dage alom wordt gepredikt. Ik mag hiervan niet zwijgen, want het gaat over eeuwig wee of eeuwig wel. Uw bloed zal eenmaal van mijn hand geëist worden.

Schrift en belijdenis

In dit boek heb ik me bijna uitsluitend gericht op Gods Woord, de kanttekeningen en de belijdenissen. Daarnaast maakte ik gebruik van werken van Luther en Calvijn; slechts incidenteel citeerde ik een oudvader. Waarom deed ik dat? Omdat de Bijbel de enige bron is, en ik aan andere bronnen geen bijbels gezag kan en mag toekennen. Ook is het gevaar levensgroot dat andere bronnen over de Bijbel gaan heersen en daardoor allerlei dwalingen binnenkomen. Men heeft dan niet genoeg aan Gods Woord, maar er moet zogenaamde bevindelijke kennis bijkomen. Of om het anders te zeggen: de mens blijft de zaligheid zoeken in zichzelf en in zijn ervaringen of werken. Dat is buiten Christus! Mensen met veel verbeeldingskracht kunnen in hun gedachten veel ondervinden en van alles wonderen maken. De ware godsdienst is echter gegrond op het Woord van God. Het geloof in de beloften is daarvan een belangrijk onderdeel. Het geloof in Christus is volgens de Heilige Schrift onmisbaar tot de zaligheid. Uw en mijn enige ware bron is dus de Bijbel. Daarin staat deze ware godsdienst en dit ware geloof volmaakt beschreven.

Wat zegt de Bijbel over geloof? 'Bekeert u en gelooft het Evangelie' (Mark. 1:15). 'Uw geloof heeft u behouden' (Luk 7:50). Denk aan de stokbewaarder en de kamerling. De Bijbel zegt: zij geloofden. Meer niet; heel eenvoudig: zij geloofden. Velen willen er bekeringsschema's bij hebben en stellen voorwaarden: eerst dit, dan dat, en dan nog wat anders; maar dat vindt u niet in Gods Woord. Bij die mensen ligt de zekerheid in bevindingen, in kenmerken, in gevoeligheden en waarnemingen; zo wordt de zekerheid verlegd van Gods Woord naar het zielenleven. U vindt dat ook terug in veel hedendaagse preken; daarin staat niet Christus, maar vooral de christen met zijn bevindingen centraal. De zaligheid ligt dan in de mens, in wat hij meemaakt, en niet meer alleen in Christus.

Vandaar dat ik dit boek alleen heb willen gronden op de Schrift en niet op mystieke menselijke gevoelens. Het gaat in de Schrift om de openbaring

van God en Zijn heil. Het gaat erom of wij die boodschap hebben geloofd of verworpen. Van een verondersteld geloof en een onbewust geloof, dat tegenwoordig alom wordt gepredikt, lezen we nergens, want dan hebben het Woord en de sacramenten weinig betekenis meer, maar de zaligheid is alleen door het geloof, door het bewuste geloof. Zondag 31 leert duidelijk dat ‘zo dikwijls als zij [de gelovigen, A.K.], de belofenis des Evangelies met een waar geloof aannemen, waarachtiglijk al hun zonden van God, om der verdiensten van Christus’ wil, vergeven zijn ...’ Die weg is helaas vervangen door een weg van het beleven van zogenaamde heilsfeiten en wat al niet meer. Het is zo in- en indroevig, dat veel bevindelijk gereformeerden zondag aan zondag een bevindelijke prediking denken te horen, terwijl ze vooral worden vermoeid met reeksen kenmerken en vragen over iemands gesteldheid.² Deze droevige prediking bindt de mensen lasten op die te zwaar zijn om te dragen.³ Nee, zo moet het niet, want met kenmerken en bevindingen kunt u niet zalig worden: Gods wet moet gepredikt worden en de verslagen en vernederde harten moeten worden bewogen tot het geloof in Christus.⁴ Het geloof in Hem is het kanaal waardoor Gods rechterlijke vrij spraak het verloren zondaarshart binnenstroomt (Rom. 3:21; Fil. 3:9). Voor uw persoonlijk zielenheil raad ik u aan vaak en veel in Gods Woord te lezen als het enige kompas. Keer ermee tot uzelf in en overdenk het. Vraag God of Hij u wil leiden in Zijn waarheid. Lees ook de werken van de reformatoren en de oudvaders uit de zeventiende en achttiende eeuw, die in het spoor van de Dordtse Synode gingen; ook dat kan de Heere zegenen.

Nood der kerken

Geliefde lezer, onder dit schrijven heb ik steeds op onze nood en op de nood der kerken gezien. Men is zo ver afgegeden van de waarheid, het goud is zo verdonkerd. Voortdurend heb ik in mijn schrijven de belangen van onze ziel en die van de gemeenten in ons kerkelijk leven in de breedste zin van het woord voor ogen gehad. Ik voel goed dat het om ons eeuwig welzijn gaat. Hier mogen we niet lichtzinnig mee omgaan. Veelal moeten we daarom veel droefheid hebben. U zult mij vragen: waarom? Wel, we moeten toch weten dat onze zonden vele zijn; de zonden van onszelf en ook die van anderen. Kerkelijk en ambtelijk maken wij schuld. We moeten niet vergeten dat wij en onze gemeenten in hun zonden voortdurend de Heere tegenstaan. De kerken zijn in veel situaties van de Heere afgeweken. Dit moet ons smarten en zodanig drukken, dat we tot de Heere terugkeren.

---

2 Kol. 2:20.

3 Luk. 11: 46.

4 Matth. 11:28.

In de tijd der reformatie was de heilszekerheid een onlosmakelijk kenmerk van het geloof. De rechtvaardiging door het geloof stond in het middelpunt. Helaas trad kort na de Dordtse Synode het verval reeds in. Men verwarde redelijk inzicht met geloofs zekerheid en zocht de grondslag van het geloof in persoonlijke bevinding, zoals ik net aangaf, en ontwikkelde een lange reeks ervaringen, die alleen in het meest gunstige geval tot zekerheid konden leiden. De zekerheid lag dus niet meer in het geloof, maar in persoonlijke en ondefinieerbare gewaarwordingen en ervaringen. Geloof werd een weg van bevindingen, van zuchten en van klagen. In plaats van de rechtvaardiging door het geloof, kwam een valse roomse wedergeboorte die niet met het geloof samenviel, maar eraan voorafging, onbewust. Een simpele en vage geestelijke verandering of bewogenheid werd gesteld tot kenmerk en beginpunt van het geestelijke leven. Door een lange weg van twijfelen konden men ten slotte tot meer geestelijke en bevindelijke zekerheid proberen te geraken. De bijbelse prediking dat God goddelozen rechtvaardigt en vijanden met Zich verzoent, is krachteloos geworden, want nu worden 'wedergeborenen' gerechtvaardigd. Zo heeft men het geschreven Woord verlaten en dat vervangen door het bedrieglijke en ondoorgrondelijke gevoelsleven van de mens. Het is niet meer: eerst geloof en dan wedergeboorte, maar: eerst wedergeboorte en dan geloof. Dat houdt feitelijk in dat we alleen al door deze verzonnen wedergeboorte kunnen zalig worden en dat het geloof niet noodzakelijk meer is tot zaligheid. Men beweert ook dat de meesten van Gods kinderen niet tot de rechtvaardigmaking komen; u begrijpt dat zo alles van z'n plaats raakt. Daarom houd ik het alleen bij Gods Woord en de belijdenissen, die moeten voor ons genoeg zijn.

Bij de zonden van de gemeente moeten we denken aan de woorden van de Heere Jezus. Zijn we, zoals Hij in Zijn bergrede⁵ zegt, nog wel een stad op de berg of een lichtende kaars of een zoutend zout?⁶ Gaan we als kerk niet op in de wereld en de begeerlijkheden? Houden we de waarheid van God niet in ongerechtigheid ten onder? Zijn we op de goede weg of sloegen we een of ander dwaalspoor in? Laten we ons in met allerlei verwerpelijke zaken? Gaan we in de zelfgenoegzaamheid op? Houden we op onze eigen manier kerk? Beoefenen we niet de ware, maar een eigenzinnige godsdienst? Ziet u dan niet, hoe we God verlieten en Hij van ons week? Dat de Heere toch nog eens aan Zijn erfdeel mocht gedenken. Vraag toch of Hij de hof van de kerk nog eens met Zijn Geest wil doorwaaien. Menigmaal bracht Hij haar in de smeltkroes der ellende, om haar, als door het vuur van een hete oven,⁷ te

---

5 Matth. 5:1.

6 Matth. 5:13-16.

7 Ezech. 24:12,13.

doorlouteren gelijk men het zilver loutert.⁸ Zo krijgt het bloed en het offer van Christus weer zijn waarde. Het gaat toch om Zijn eer, roem en heerlijkheid.

Laten we toch onze afwijkingen in leer en leven inzien.⁹ De kennis van de waarheid lijkt zo langzamerhand te zijn geweken. Er wordt wat gefantaseerd onder het mom van het echte leven en het ware geloof uit God. Men pleistert graag met loze kalk.¹⁰ Ontdek het toch. Ik weet wel dat daar Gods Geest voor nodig is, maar misschien mogen onze ogen nog opengaan voor de dwalingen die onder ons heersen. Deze liggen verbloemd en bedekt onder een schijn van waarheid. Het is vreselijk om al dat zielsbedrog waar te nemen, laat staan dat u erin verstrikt ligt.

Persoonlijk

Ik wil u allen, wie u ook bent, heel ernstig het volgende vragen: Weet u van het ware geloof in Christus? Bent u bekend met het werk van de Heilige Geest? Kent u de waarachtige bekering tot God? Oefent u, ook na genade, de dagelijkse bekering? Zoekt u werkelijk uw behoud in Christus Jezus alleen? Hebt u ooit iets van het bloed tot vergeving van al uw zonden gezien? Leeft u dicht bij God? Als deze dingen niet bij u zijn, leeft u nog midden in uw zonden. Wat is het toch nodig dat God u uw zonden vergeeft. Dit kan alleen in Jezus' bloed. Hij vergeeft u alleen *door of uit* genade. Hieruit verkrijgt u uw rechtvaardigheid door het geloof in Jezus Christus. Op deze wijze delgt God uw schuld uit. Zo wil Hij uw ongerechtigheid niet meer gedenken. Hij werpt die weg in de grondeloze diepte der zee, de zee van de eeuwige vergetelheid (Micha 7:19). Vermeerder dan uw schuld niet door zo door te leven. Stapel niet zonde op zonde, maar neem door het geloof in Jezus de toevlucht tot God.

Ik wil enkele personen hartelijk bedanken voor hun medewerking aan deze uitgave. Allereerst de uitgever J.M. Vermeulen te Meteren, die het uitgeven van dit boek mogelijk heeft gemaakt. Hij was hierin bijzonder betrokken en bezorgde mij weer vele goede wenken. Ook het redigeren en corrigeren van de tekst is weer van zijn hand geschied. Opnieuw mag ik terugzien op een

---

8 Ezech. 22:20.

9 Wilt u alle geboden vervullen, van kwade begeerten en zonden vrij zijn, zoals de wet van u eist? Zie hier is het: geloof in Christus, in Wie alle genade, gerechtigheid, vrede en vrijheid aan u beloofd wordt. Geloof u, dan hebt u - geloof u niet, dan hebt u niet! M. Luther, *Von der Freiheit eines Christenmenschen*, 1520, vgl. WA dl. 7, p. 24, 10-13.

10 Ezech. 13:10,11,14,15; 22:28.

goede samenwerking met deze uitgever. Vervolgens dank ik mijn vroegere leermeester in de grondtalen¹¹, ds. W. Pieters te Garderen, voor het controleren van de grondtekst. Ook wil ik de meelezers hartelijk dankzeggen voor de integere wijze waarop zij de stukken nazagen en soms becommentarieerden.

Ten slotte wens ik u allen, dat u zich mag verheugen in Gods heil. Dat vangt aan als God u onder Zijn kinderen stelt. U bent alleen door het geloof in Christus rechtvaardig voor God. Zo bent u een juweel in de kroon van de Zaligmaker. Hij betoont aan u Zijn welbehagen (Ps. 147:11). Hij ziet u in Christus aan. Rust niet aler u hiervan weet. Daartoe mocht de Heere het lezen van dit boekwerk zegenen, tot eer van Zijn Naam en tot heil uwer kostelijke zielen.

Uw dienaar in Christus Jezus,
Ds. A. Kort

Krimpen aan den IJssel, 14 januari 2015.

---

11 Grieks en Hebreeuws.

DEEL 1

GELOOFSVRAGEN IN HET NIEUWE MILLENNIUM

HOOFDSTUK 1

Verwarring over het zaligmakende geloof

We staan aan het begin van de verklaring van een zeer belangrijk onderwerp. We mogen ons hierin niet bedriegen. Gods Woord kent slechts twee wegen: we geloven wél of we geloven niet. Wat mensen hierover zeggen is niet doorslaggevend. Gods Woord leert: ‘Die in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld, maar die niet gelooft, is alrede veroordeeld, dewijl hij niet heeft geloofd in den Naam van den eniggeboren Zoon Gods’ (Joh. 3:18).

Laat ik mijn boek beginnen met een verhaal over een vader en een zoon. De vader was ouderling, een ambt dat hij met veel overgave bekleedde. Hij en zijn vrouw achtten zich bekeerd, want ze waren gedoopt, hadden Belijdenis des Geloofs afgelegd, leefden zo het scheen keurig naar Gods Woord en gingen trouw ten Avondmaal. Hun kinderen leefden midden in de wereld en gingen alleen naar de kerk omdat het moest, dus puur voor de vorm. Totdat de Heere een van hen stilzette op zijn levenspad en hem overtuigde van zonde, gerechtigheid en oordeel. Die zoon stelde zich nu van harte in de weg van Gods inzetten om het Woord ter zaligheid te horen. Hij onderzocht ook veel de geschriften der ouden en kerkte in de week, met zijn om redding smekende ziel, ook in naburige gemeenten waar men de oude gereformeerde waarheid verkondigde. Zijn huisgenoten deden dat niet, maar hem was geen afstand te ver; soms kwam hij pas rond middernacht thuis. Hij merkte al vlug dat in zijn eigen kerk er in de prediking iets niet klopte. Na veel lezen en onderzoek in Gods Woord kwam hij erachter, dat in zijn kerk de veronderstelde wedergeboorte, de onbewuste-wedergeboorteleer werd gepreekt. Hij voelde zich daar niet meer thuis vanwege die tegen Gods Woord indruisende leer. Hij begeerde een ontdekkende prediking, met als kernzaak niet de rechtvaardiging van de wedergeborene, maar de rechtvaardiging van de goddeloze. Het werd hem op het laatst moeilijk om de diensten in de eigen kerk te bezoeken, waar hij beluisterde: mensen die gedoopt zijn en iets van hun ongelukkige staat beleven, zijn wedergeboren, zijn levend gemaakt, zijn

kleingelovigen, die aan het Avondmaal mogen deelnemen om hun geloof te versterken. Hij voelde dat het anders was, dat hij het rechtvaardigend geloof in Christus miste en dus ook niet kon versterken, en dat hij in zijn kerk dus werd bedrogen voor de eeuwigheid.

Hij probeerde met zijn vader over deze dingen te spreken, maar die kon er heel moeilijk uitleg over geven en ging er dus maar nauwelijks op in. Hij keek er preken op na, las in de dogmatiek van een van zijn dominees, probeerde er in een kerkblad iets over te vinden, maar kwam er niet uit. De jongen sprak er nogmaals over, maar vader deed er steeds weer het zwijgen toe en zei dat de leer van zijn kerk nu eenmaal goed was. Na enige tijd verslechterde de verhouding tussen beiden. Moeder stelde zich aan vaders kant en het huiselijk leven werd uiteindelijk ernstig verstoord. Vooral de zondagen werden een kwelling voor allen, en de ouders vonden het beter dat de zoon dan maar uit huis ging en op een andere plaats werk ging zoeken. Vooral voor vader, toch een bespraakte ouderling, bleef het moeilijk, werd het zelfs onmogelijk om over die geloofszaken te spreken. U kunt wel begrijpen hoe zwaar het leven voor de jongen werd. Totdat ze op zekere dag samen in de woonkamer waren en de zoon vol emotie zei: 'Maar vader, waarom dan toch, waarom is dit nu de enige uitweg voor mij om dan maar weg te moeten?' Vader keek hem aan, liefdevol, zoals hij lange tijd niet gekund en gedaan had, hij zuchtte diep en aarzelde, maar overwon zich, zijn weerstand om iets over deze zaken te zeggen, brak, en op dat moment sprak hij: 'Mijn jongen, mijn lieve jongen, ik hou van je en daarom zal ik je zeggen waarom het zo ver gekomen is. Weet je hoe het werkelijk is? Ik kan je op grond van Gods Woord niet tegenspreken, nee, dat kan ik niet, maar als jij gelijk hebt, heb ik ongelijk, dan heb ik me bedrogen, en dat voor eeuwig, en dat kan ik niet aanvaarden, en dat kan ik niet erkennen, en daarom moet jij het huis maar uit. Dat is dan maar het beste, want dan houd jij het jouwe en dan houd ik het mijne en dan zien we later wel wat het wordt.'

Verondersteld geloof

Als u dit goed leest, zult u merken dat velen - ook deze vader - niets meer moeten hebben van de ware leer van Gods soevereine genade en van het bevindelijke leven uit God. U ziet het aan het schrijnende verhaal: het belijden wordt voor leven gehouden, het is geen harten-, maar hoofdwerk geworden. Veel mensen geloven dat ze het ware geloof bezitten, maar zij hebben geen grond in het Woord van God. De leer van het veronderstelde geloof heeft vat op hen, maar ze zullen daarmee voor eeuwig bedrogen uitkomen. Hun geloof berust op inbeeldingen en hun wedergeboorte is niet anders dan een uitwendige gedrags- of gemoedsverandering. Helaas, de leer van het veronderstelde geloof versloeg haar tienduizenden, ook en vooral in

de bevindelijk gereformeerde kerken. De nieuwe generatie volgt hen hierin en stort de kerk en de volgende geslachten in een nog diepere ellende. Zo verdwijnen de laatste restjes gereformeerde waarheid snel uit Nederland. De duivel gaat rond als een briesende leeuw, zoekende wie hij mag verslinden. Met name in het nieuwe millennium, met talloze communicatiemogelijkheden, denk aan internet, probeert hij jong en oud af te leiden of af te houden van de ware, redelijke godsdienst en komt hij als een engel des lichts.

Hedendaagse ontwikkelingen

Vooraf jongeren staan aan veel verleiding bloot. Ik zal enkele voorbeelden en indrukken van hun leefwereld geven. We zien vaak dat ze terecht komen bij voorgangers die het stuk der ellende mijden; ontkennen doen ze het niet, want dat zou tegen de gereformeerde leer zijn, maar de nadruk erop is weg. O, laten we toch aan die oude beproefde leer vasthouden. De markt van het kerkelijke gebeuren biedt een scala van dominees aan.

Jongeren krijgen zoal te horen: naar de kerk? Je kunt ook op internet goede dominees horen, kies maar uit wie je het beste past. We moeten kijken naar wat ons bindt en niet naar wat ons scheidt. We geloven toch allemaal in Jezus? En met al die vormgodsdienst kom je er ook niet, nee, je moet met Jezus bezig zijn, Hem aannemen en in Hem geloven. Dat behoudende is uit de tijd, dus je moet iets zoeken waar je wat mee kunt. Stap dus over naar kerken met voorgangers zonder dogma's, leerstellingen, wetjes en regels. Het gaat om een direct en een puur geloven. Je mag komen zoals je bent. Keer je af van dat benauwde en dat bekrompene van die traditionele kerk. Je moet wat uitstralen van de blijdschap in het geloven. De Heere wil niet dat je zo somber doet en steeds weer aan dood en eeuwigheid denkt. Neem Jezus aan en je bent van dit alles verlost. Die gereformeerde leer? Dat zaligmakend geloof? Daar word je depressief van en als je niet uitkijkt, kom je in een inrichting terecht. Dit zijn maar een paar voorbeeldjes van wat tegenwoordig te horen is!

Als jullie om je heen kijken, weet je het ook niet meer, jeugd. Er is veel veranderd in de 'bevindelijk' gereformeerde gezindte. Uit gesprekken met de ouderen hoor je dat er vroeger in je kerk maar vijf, zes, zeven avondmaalgangers waren; mensen van wie veel uitging, die ingetogen en in de vreeze des Heeren leefden. Nu zie je er vijftig, zestig, zeventig aan het Avondmaal zitten, onder wie veel wereldsgezinde mensen. Dat kun je zien aan hun levensstijl. Je ziet een groot verschil en je vraagt je af wat het echte geloof is: dat van vroeger of dat van nu. Jonge vrienden, ik zal proberen het uit te leggen. Weet je hoe dit komt? Men kent God, onze Maker en Christus, de Middelaar Gods en der mensen niet meer, maar toch waant men zich een kind van God. Dat geloof is het echte niet. Bovendien heeft men het geloof

van het daadwerkelijk geloven afgescheiden. Geloof is meer beschouwing en theorie geworden, dan een geloven met het hart. Ik zie je denken: maar dat kan toch niet? Nee, dat kan ook niet, maar toch is het zo gegaan en het gebeurt nog steeds. De kerk in onze dagen is ver van de leer der Schrift en de praktijk der godzaligheid afgeweken. Van de Schrift afgeweken? Ja, die geloofsvervalsingen zijn een vruchtgevolg van het verlaten van God en Zijn Woord. Daarmee is een grote donkerheid in de kerk gekomen. Het ware geloofsleven wordt gemist. Bij veel mensen berust alles op onzekerheid. Men heeft de zekerheid afgescheiden van het geloof. En weer denk je: een geloof zonder zekerheid is toch onmogelijk; wat heb ik aan zo'n geloof? Ja, dat is het ook, je hebt er niets aan. Maar toch denkt bijna iedereen zo: ze spreken over onbewust geloof, dat is eigenlijk een verondersteld geloof, ze spreken over een hebbelijkheid van het geloof. Ik weet het, dat heb je in je Bijbel nog nooit gelezen. Ik zou er nog veel meer van kunnen zeggen, maar je leest het allemaal in dit boek. Ik hoop van harte dat het lezen ervan je tot zegen mag zijn. Het kan je losmaken van die onbijbelse leer en die onschriftuurlijke opvattingen van mensen.

Afkeer van het ware geloof

Ik moet dus in het vervolg van dit boek wel zeer nauw onderscheid maken en Gods Woord en de belijdenissen op de voet volgen. Ik ben me ervan bewust dat de kerk steeds weer gereformeerd moet worden. Lauwheid, vormelijkheid, zelfgenoegzaamheid en ingezonkenheid doen het kerkelijke leven kwijnen. Dit gaf in het verleden vaak een voedingsbodemp aan evangelische bewegingen, sekten en stromingen. Hun ontstaan en doen zijn vaak een reactie op de koudheid en de liefdeloosheid die er in de kerk kunnen heersen. Dit is niet alleen een verschijnsel op kerkelijk gebied, maar ook in de wereld. Een mens wil in onze koude, materialistische wereld warmte en geborgenheid. Wanneer die in het christendom niet te vinden zijn, vervalt men in de ideologieën van religieuze bewegingen, maatschappelijke organisaties, politieke stelsels of de oosterse mystieke godsdiensten.

Bij de evangelischen is dit verschijnsel doorgaans als een vuur dat hoog opbrandt, maar spoedig weer dooft. Ze geloven in een Jezus, maar niet in de Christus der Schriften. Andere mensen houden het voor gezien in de kerk, want de wereld lacht hun toe. Vaak is er geen houden meer aan, wanneer men de oude paden verlaat. Nee, we moeten ons geluk niet in de wereld zoeken, en de zaligheid niet in de godsdienst zoeken, maar alleen bij de Heere.

Zelf schuldig

Ik moet bekennen dat ik daaraan zelf schuldig was. Als de Heere niet had ingegrepen, was ik daardoor in zeer korte tijd naar de rampzaligheid gereisd.

Dit geldt ook voor een eigenwillige godsdienst. Ik heb vroegere vrienden gezien, die op deze manier hun eeuwig ongeluk tegemoet gingen. Zij waren over de schuld heen gestapt en hadden een Jezus aangenomen, Die God hun niet geschonken had. Met hun ingebeeld geloof zijn ze te gronde gegaan.

Sommige vrienden probeerden mij, toen ik in mijn ongeluk liep, voortdurend hun geloof op te dringen. Hoewel ik van godsdienst geen verstand had, voelde ik het bedrog hiervan. Ik kon nimmer jaloers op hen worden, hoe diep ongelukkig ik ook was. Hun ijver was ongekend. Vrijmoedig, juichend en evangeliserend vulden ze de tijd. Maar ik heb ook hun einde gezien: droevig en ellendig liep het af. Er was geen wortel in de goede aarde; God wist er niet van. Het was niet meer dan een wonder- of tijdgeloof. Geloof me, jonge mensen, het gaat nooit buiten de schuld en buiten Gods recht om. We zijn kinderen van Adam, met alle gevolgen van dien; ellendig, hulpeloos en verloren. Dit leren we door het ontdekkende werk van Gods Geest.

Ik was toen 23 jaar, maar dat betekent wel 23 jaar te lang gezondigd tegen een goeddoend God. Overtuigingen had ik genoeg, maar ik leefde eroverheen. Toen God me arresteerde, was het afgelopen. Mijn zonden werden mij ordentelijk voor ogen gesteld in het licht van Zijn aangezicht, dat van heiligheid en gerechtigheid blonk. Niet de beloften waren voor mij, maar Gods oordeel was voor mij. God toornde rechtvaardig over mij. Gods wet verdoemde mij. De hel en eeuwige afgrond gingen voor mij open. Het werd een verloren zaak en ik mocht het oordeel billijken. Maar Christus kwam tussenbeide. De hemel was over mij bewogen en de Heere rukte mij als een brandhout uit het vuur. De Zaligmaker ontdekte Zich aan mijn ziel. Mijn zonden werden mij vergeven en mijn schuld werd verzoend door de offerande en het bloed van Christus. De volle vrede daalde in mijn ziel. Mijn hart werd overstort en vervuld van Zijn liefde. Hij leidde mij terug naar de val. Ik zag mij als een gevallen mensenkind, geheel melaats en zondig. God liet mij de paradijselijke staat zien; Hij had mij goed en naar Zijn beeld geschapen. Mijn val in de zonde was mijn schuld. Voorts trok Hij mijn geest naar de eeuwigheid. Hij verklaarde Zijn liefde jegens mij. God kende en liefde mij van eeuwigheid en had mij daarom getrokken met goedertierenheid (Jer. 31:3). Ik zonk weg onder de goede woorden, die God tot mijn ziel sprak.

Zo weet elkeen die God vreest echt wel hoe hij aan de zaligheid komt. Deze komt van God door Christus. Christus is de verdienende oorzaak van die zaligheid. Daar blijft alleen het wonder over; het wonder van God; het wonder van Gods vrije genade. Dat wonder steunt op het verkiezende welbehagen Gods. Christus is de Middelaar. Door Zijn bloed is de vergeving.

Alleen door het geloof

Het mes van Gods recht snijdt scherp en zal er die gehele verdorven pit uithalen, zal de gelovige gezond en geheel genezen zijn. Ontdekking, ontgronding en afsnijding is de weg om tot de genade en de kennis van onze Heere Jezus Christus te komen. Door het geloof in Zijn Naam, ja, alleen door dat geloof zal de zondaar leven, en in Zijn bloed zal hij gereinigd zijn van al zijn zonden. De zonden worden hem van Godswege ontdekt. God houdt hem Zijn heilige wet, de spiegel van Zijn volmaaktheid voor ogen, en de zondaar bekent en beweent al zijn ongerechtigheden. Dit gaat gepaard met een levend godsgemis.

Luister toch niet naar uw eigen hart, want dat is bedrieglijk. Pas op voor een aangepraat geloof en een ingebeelde bekering. Gelukkig zijn er ook nog mensen die deze zaken goed willen onderzoeken. Zoek het vooral in Gods huis en in de eredienst; daar wil de Heere wonen, werken en verheerlijkt worden. Onder de oude en beproefde waarheid worden de knopen ontbonden en de raadsels opgelost. Laat de onderlinge bijeenkomsten niet na, waarin God de gemeenschap met Zijn Kerk onderhoudt. Kom met uw vragen en nood maar voor Gods aangezicht. Beweeg u onder de middelen der genade zoals we die in de instellingen Gods vinden. Menigeen is daar de bediening van Gods Woord tot zegen geweest. Men heeft Gods huis daarom wel de werkplaats van de Heilige Geest genoemd. Gelukkig zendt en houdt de Heere op verscheidene plaatsen in ons land nog Zijn getrouwe knechten, die de volle raad Gods verkondigen. Ook worden ouderlingen nog gebruikt om ons de leer der ouden voor te stellen.

Tweeërlei gelovigen?

Een vreemde vraag, misschien: kunnen gelovigen verloren gaan? Die vraag is niet zo moeilijk te beantwoorden, want niet alle gelovigen zijn *ware* gelovigen. Gelovigen kunnen dus verloren gaan. Denk maar aan de vijf wijze en de vijf dwaze maagden (Matth. 25:1-13). De laatsten misten de olie van de Heilige Geest in hun hart. Ze hadden wel de gedaante van de godzaligheid, maar ze misten het wezen. Het wezen van de godvruchtigheid is een vrucht van de bediening des Geestes. Ze hadden wel de lamp van de belijdenis in de hand, maar hadden niet het ware geloof in het hart. Ze verspreidden wel enige spranken van licht in hun uitwendig godsdienstig leven, maar hun ziel was en bleef onverlicht. Wat hadden dan de vijf wijzen, namelijk Gods kinderen, boven de vijf dwazen, de dode belijders? Zij hadden de zaligheid in God. Wat is die zaligheid, zult u mij vragen? Dat is de vergeving die God door Jezus Christus aan de uitverkorenen schenkt. Zegt David niet, dat zodanigen welgelukzalig zijn? Hun zonden zijn voor het heilig oog des Heeren bedekt door het allesreinigende bloed van Christus (Ps. 32:1). De

gerechtigheid van de Zaligmaker redde hen van de dood. Door Zijn offer bluste Hij de toorn Gods, welke rechtvaardig lag op het ganse mensdom. De uitverkorenen rukte Hij uit de macht van satan. Hij stond hun omkomen niet toe en verlost hen uit al hun angsten. Zo werd Hij de gelovigen tot heil.

Lezers, u ziet het, het is hoog nodig dat we stilstaan bij de kenmerken van het schijn geloof, alvorens over te gaan tot het zaligmakend geloof, want het zojuist geschetste proces stopt echt niet. Ik voel me daarom gedrongen om u in het volgende hoofdstuk het schijn geloof wat breder te verklaren.

HOOFDSTUK 2

Vierderlei schijngeloof

We zagen in algemene termen iets van het gevaar waarin wij met onze kinderen verkeren. U vraagt mij nu wellicht: kunt u dat eens wat concreet maken? Kunt u dat eens een naam geven op grond van de Schrift? Jawel, dat leest u in dit hoofdstuk.

De Bijbel spreekt over tweeërlei geloof: een zaligmakend en een niet-zaligmakend geloof. We kunnen het niet-zaligmakende geloof onderscheiden in een historisch geloof, een tijdgeloof, een wondergeloof en een verondersteld geloof. Het is uiterst belangrijk om de eigenschappen hiervan te kennen. In de Heilige Schrift zijn vele voorbeelden van het geloof voorhanden. De Schrift leert ons aan de hand van kenmerken overduidelijk het verschil tussen het geloof waardoor we gerechtvaardigd worden en het geloof dat *niet* zalig maakt. De leiding des Geestes is nodig om in deze belangrijke zaak een juist onderzoek te verrichten. We moeten ons niet vergissen aan welk geloof wij onze rechtvaardigmaking toeschrijven en hoe dit geloof daarin werkzaam is. Gods Woord onderscheidt vier soorten geloof: het historisch geloof (Jak. 2:17-20), het tijdgeloof (Matth. 13:21), het wondergeloof (Matth. 17:20) en het rechtvaardigend geloof (Rom. 3:28; Hebr. 11:6). De eerste drie komen uit ons verstand en uit onze verdorven wil, ja, ook zelfs wel uit de algemene en niet-zaligmakende werkingen van de Heilige Geest. We kunnen nog wel meer benamingen vinden om dit valse en bedrieglijke schijngeloof aan te duiden, zoals: *waangeloof* of *verondersteld* geloof of ook *bijgeloof* (op het *verondersteld* geloof kom ik in het laatste deel van dit hoofdstuk terug). Johannes zegt in zijn eerste brief: 'Geliefden, gelooft niet een iegelijken geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valse profeten zijn uitgegaan in de wereld' (1 Joh. 4:1). Alleen het rechtvaardigende en wederbarende geloof in Christus is door de bijzondere en zaligmakende werkingen van de Heilige Geest; uit God.

A. HET HISTORISCH GELOOF

In eerste instantie duidt het historisch geloof op een erkenning van de Hei-

lige Schrift en de leer van Gods Woord. De gelovige gelooft dat dit de waarheid is. We moeten echter ook op het karakter van dit geloof letten. Het mist het vertrouwen, dat het wezen van het zaligmakende geloof is. De aard van het historisch geloof bestaat in het toestemmen van een geschiedenis, die geloofwaardig blijkt. Dit historisch geloof heeft verschillende trappen, met als grond het toestemmen van een Goddelijk getuigenis. De laagste trap is niet meer dan een natuurlijke daad van het verstand. Sommige mensen hebben een zekere mate van verlichting en anderen belijden het Evangelie te geloven, maar leven in allerlei zonden voort. Zo'n geloof is zeer gewoon in de wereld.

Bij het historisch geloof valt te denken aan *Simon de tovenaer*. Van hem wordt gezegd dat hij geloofde, maar hij bleek 'een gans bittere gal en samenknooping der ongerechtigheid' te zijn (Hand. 8:13, 23). Zijn geloof reinigde het hart niet (Hand. 15:9).

Velen geloofden in Jezus' Naam, 'ziende Zijn tekenen, die Hij deed, maar Jezus Zelf betrouwde hun Zichzelfen niet, omdat Hij hen allen kende' (Joh. 2:23, 24). Hun geloof was niet goed, omdat aan dit geloof de macht ontbrak om kinderen Gods te worden (Joh. 1:12).

Denk ook aan *koning Agrippa* (Hand. 26:27). Paulus was ervan verzekerd, dat hij de profeten geloofde. Hij was net als alle andere Joden bekend met de voorzeggingen van het Oude Verbond. De voorspelling van de komst van de Messias was hem niet ontgaan. Hij wist van het toekomstige lijden en sterven, de toekomstige dood en opstanding van Jezus Christus, Gods Zoon. Hij wist volgens Paulus dat deze profetieën door Goddelijke ingevingen waren geschied; hij wist ook van het gewicht en het gezag van deze voorzeggingen. Hij geloofde dat ze op waarheid berustten. Paulus vroeg hem op een vriendelijke wijze waarom hij, als hij wel de profeten geloofde, toch niet in Christus geloofde, van Wie de profeten hadden geprofeteerd. Maar vergeefs, want hij kreeg geen vat op hem. Agrippa had het historisch geloof, dat nabij het ware geloof van een christen komt, want hij getuigde er zelf van tegen Paulus: 'Gij beweegt mij bijna een christen te worden.' Uitwendig gezien is dit het ware geloof: Christus te belijden, Zijn leer aan te nemen en zich aan Zijn bevelen te onderwerpen. Innerlijk gezien moeten we Christus door het geloof eigen zijn. Agrippa werd met zijn geloof er bijna toe overgehaald om Christus en Zijn leer te omhelzen. Hij helde al over naar de ware godsdienst van de echte christenen. Toch kwam hij zover niet. Hij was ervan overtuigd dat Paulus het bij het rechte eind had, maar het was hem een stap te ver om door de Geest het zijne los te laten en een waar christen te worden. Hij miste het echte geloof in Christus.¹² Dit feilen

12 Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, dl. 14, p. 390, 391.

is ons tot waarschuwing opgetekend: pas op voor zelfbedrog.

We moeten dus een duidelijk onderscheid maken tussen het historisch geloof en het zaligmakend geloof. Het historisch geloof is een vrucht van de algemene werking van de Goddelijke Geest, maar het zaligmakend geloof van de bijzondere werking van Gods Geest. Het eerste is een zaak van het hoofd en het verstand, het laatste van het hart en het gemoed.

Deze onderscheiding werd door de loop der eeuwen steeds meer aanleiding tot een tegenstelling. De kennis werd steeds meer losgemaakt van het vertrouwen en naar de achtergrond verdrongen. Daaruit volgde het onderscheid tussen het toevluchtnemend en het verzekerd vertrouwen, tussen de directe daad en de wederkerende daad, tussen het wezen en het welwezen, en tussen de uitgaande daad en de aannemende daad. Men liet de daden van het geloof steeds vaker in tijd op elkaar volgen. Hierbij werd zelfs de wijsbegeerte te hulp geroepen, waarbij men helaas ook nog eens gebruikmaakte van de filosofische onderscheidingen van 'habitus' en 'actus'.¹³ Dit is niet naar Gods Woord en de belijdenis en werkt verwarrend op de hoorders van het Evangelie.¹⁴ Het getuigenis van Gods Woord wordt dan onderworpen aan het natuurlijk oordeel of de rede van de mensen. We moeten het pad van de valse mystiek niet betreden, want daaruit volgt een soort menselijke vroomheid, die het verborgen zielsleven van de ware gelovigen slechts benadert. Ze lijkt bevindelijk, maar mist op een groot aantal punten de aansluiting bij Gods Woord. Die vroomheid gaat door voor bijzondere ervaringen van Gods Geest, terwijl het slechts inbeeldingen zijn. De mens wordt door de duivel verleid, die het ware geestelijke leven zoekt na te bootsen. Velen denken daardoor dat ze werkelijk ware gelovigen zijn en dat hun geestelijke ervaringen van God komen. Om dit te onderkennen en te ontdekken, moe-

13 Dit roomse zuurdesem was juist iets wat de Heere, door middel van de Reformatie, de christelijke kerk uit had geworpen. Het is een valstrik voor velen geworden. A. Kort, *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, o.a. p. 71.

14 Bij John Newton las ik hierover het volgende: 'Sommige praktikale schrijvers spreken van een berustend geloof, een aanklevend geloof, een verzekerd geloof, uitgaande en wederkerige of terugstuitende daden des geloofs, enz. Doch dit zijn geen schriftuurlijke uitdrukkingen. Ook verspreiden ze, naar het mij voorkomt, geen licht over de zaak, maar strekken veeleer om eenvoudige mensen nog meer te verbijsteren, die lichtelijk op de gedachten vallen, dat dit zoveel onderscheidene soorten van geloof zijn. De Bijbel spreekt maar van tweeërlei geloof, te weten: een levend en een dood geloof. Jak. 2:17. Het waar geloof is zwak en flauw in zijn begin; maar het groeit steeds op tot meerdere rijpheid, en zal opwassen met Goddelijke wasdom, tot een volkomen man, tot de mate der grootte der volheid van Christus (Ef. 4:13)'. J. Newton, *Leerredenen*, p.161.

ten we de Schrift ernaast leggen. Als er geen volkomen overeenstemming is met Gods Woord, dan is het niet van God. Velen missen dus een helder geloofsleven, want hun harten en zinnen zijn beneveld door zelfgenoegzaamheid en hun gewetens verdoofd door schijnvroomheid. Ze zijn meestal niet te overtuigen van dit geestelijk bedrog. Het zijn zeer vrome (devote) mensen, maar als ze worden tegengesproken, worden ze vijandig. Hieruit blijkt dat hun beleving vals is en de ware en echte liefde mist.

Het historisch geloof kan een zekere uitwerking hebben op de hartstochten en genegenheden van mensen. Het is een goed geloof, maar het brengt geen verbetering in hun wandel teweeg. Die mensen belijden wel het Evangelie te geloven, maar leven gewoon voort in allerlei zonden. Zo'n geloof noemt de apostel Jakobus een dood geloof. Hij vergelijkt het met een zielloos lichaam, waarin geen leven of beweging is. Men stemt Gods waarheid toe, maar dat doen de duivelen ook. Veel mensen - helaas - blijken zo'n geloof te bezitten.

B. HET TIJDGELOOF

Andere mensen hebben wél een geloof dat een zekere uitwerking heeft op de hartstochten en de genegenheden. Het is een belijden van de uitwendige waarheid, en dat met een uiterlijk genoegen. Het heeft dus een diepere werking dan het historisch geloof. Hun geloof kent verschillende maten en trappen, zoals voorgesteld in de gelijkenis van de zaaier. Het zaad des Woords wordt geworpen in verschillende soorten grond en heeft ook verschillende uitwerking. Dat is te zien in de wandel van die mensen. De hoogste trap van dit geloof wordt gewoonlijk het *tijdgeloof* genoemd. Het heeft veel overeenkomsten met het ware geloof, maar mist het wezen en de natuur van het rechtvaardigend geloof. Het historisch geloof en het tijdgeloof missen het beginsel van het geestelijk leven, maar richten zich op het betrachten van alle voorgeschreven plichten. Het tijdgeloof is niet bestendig tegen alle verdrukking en tegenstand. Tijdgelovigen hebben geen zaligheid te wachten, want dit geloof is maar voor een tijd. Het zijn mensen die het Woord hebben gehoord en met vreugde ontvangen, maar zij hebben geen wortel in zichzelf, zegt Christus (Luk. 8:13). Een geloof dat geen wortel heeft in het hart, kan niemand rechtvaardigen: 'Want met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid' (Rom. 10:10). 'Velen zullen te dien dage tot Mij zeggen: Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam geprofeteerd, en in Uw Naam duivelen uitgeworpen, en in Uw Naam vele krachten gedaan? En dan zal Ik hun openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend; gaat weg van Mij, gij die de ongerechtigheid werkt' (Matth. 7:22, 23).

Het tijdgeloof is, wat soort betreft, een waar geloof. Het kan in de geloofsleer dus ook niet als een 'fout' geloof worden aangemerkt. Daarvan heeft

onze Zaligmaker niets gezegd. Het bezit eigenschappen die in het algemeen tot de natuur des geloofs behoren. Het is echter in wezen en natuur niet gelijk aan het rechtvaardigmakend geloof. Iemand kan dit tijdgeloof bezitten, terwijl hij toch niet rechtvaardig is, want zonder het volkomen geloof kan men niet gerechtvaardigd zijn. Jakobus stelt uitdrukkelijk dat het geloof dat niet rechtvaardigt, niemand kan zaligmaken, want het verenigt zich niet met Christus, de ware Wijnstok. Het heeft geen deel aan de vergeving der zonden, die de Zaligmaker voor de Zijnen verworven heeft. Het laat de mens in zijn dood, die hij in Adam gestorven is.

Het tijdgeloof kan grote uitwerkingen hebben op het gemoed, op het leven en op de wandel van mensen, maar het zal hun niet baten. Het kan overtuiging van zonden teweegbrengen en hoogachting voor de dienst des Heeren. De Heere Jezus heeft ons niet voor niets voor dit geloof gewaarschuwd. De mensen kunnen immers de zaken van de godsdienst beoefenen, zoals dat bij de ware gelovigen geschiedt, zonder dat ze tot het wezen van het geloof komen. Het tijdgeloof mist de kenmerken van het ware zaligmakende geloof. Het tijdgeloof kan op zichzelf staan, dat wil zeggen dat het los staat van het geestelijke leven. Dit is bij de ware christenen onmogelijk; bij hen is het geloof een levend geloof. In de wortel van hun geloof is een levensbegin-sel, waaruit een algemene gehoorzaamheid ontspruit en de betrachting van alle voorgeschreven plichten voortkomt.

Zover komt het tijdgeloof niet. Dat kan de geloofsbeproevingen niet doorstaan en deinst terug voor vervolgingen om Gods Naams wil. Het kruis moet niet te zwaar zijn en zelfverloochening is niet aan de orde. De navolging van Christus moet geen smaad opleveren. Tijdgelovigen moeten niets hebben van rokende brandstapels en hun godsdienst moet geen naam, eer of ambt kosten. Ze worden bij het dragen van de smaadheden van Christus al spoedig geërgerd en zijn niet volstandig volhardend in het aankleven van de Heere. Het zijn enthousiaste mensen, die zich in hun godsdienst verheugen en daaraan uiting geven, maar ze vallen af wanneer er verdrukking komt. De hitte doet de wortel van hun schijngeloof afsterven. De prachtige bloem van hun belijdenis valt af. Hun harten verstokken. De hitte van de zon maakt de klei hard, waar de boter zacht werd.

C. HET WONDERGELOOF

Het wondergeloof is een bijzondere gave van God, om enig extraordinair (buitengewoon) werk te verrichten. Denk hierbij aan Saul, Judas en andere personen uit de Schrift. Men kan ook door Goddelijke openbaring een toekomstige zaak met zekerheid voorzeggen of een wonder verrichten. Ursinus zegt dat dit geloof altijd gepaard gaat met een bijzondere belofte of openba-

ring.¹⁵ Van zo'n geloof spreekt Paulus in 1 Korinthe 13:2: 'En al ware het dat ik al het geloof had, zodat ik bergen verzette, en de liefde niet had, zo ware ik niets.' Het gaat hier om een figuurlijke en oneigenlijke manier van spreken. We weten immers dat niemand een berg kan verzetten, maar zelfs al zou dat wél zo zijn, dan betekent dit niets als we de ware liefde Gods missen. Met dit doen van wonderen, zoals de tovenaars van Egypte deden, zullen we niet zalig worden.

Men beweert dat een zekere Gregorius van Neocaesarea, bijgenaamd Thaumaturgus, een berg verzette om plaats te maken voor een kerk,¹⁶ maar dergelijke verhalen moet u direct naar het rijk der fabelen verwijzen. Het gaat hier om het doen van zeer moeilijke, wonderlijke en schier ongelofelijke dingen. Het doen van deze dingen maakt ons niet zalig en ook het geloof in die wonderwerken brengt ons niet de nodige verlossing aan. Nog steeds gebeuren er wonderlijke dingen bij allerlei sektarische groeperingen en in de roomse kerk, maar in veel gevallen heeft de duivel hierin de hand, want de ware verlossing vindt men in Christus alleen. Paulus beschrijft ons het geloof dat nuttig en bevorderlijk is tot zaligheid; dit geloof is nooit zonder liefde tot God en de mensen. Het wondergeloof grijpt Christus niet aan, maar heeft slechts het vermogen om wonderen te doen.¹⁷

Maar, zult u mij tegenwerpen, Christus spreekt toch ook van het verzetten van bergen? In Matthéüs 17:20 zegt Hij: 'Voorwaar zeg Ik u, zo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen berg zeggen: Ga heen vanhier derwaarts, en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn.' Ursinus zegt hiervan: 'Vele heiligen hebben een vast geloof gehad, zoals Abraham, David enz., die toch geen bergen verzet hebben. Daarom is dit een bepaald soort geloof, dat onderscheiden is van het rechtvaardigend geloof. Wat Christus bedoelt, is dat u een vast vertrouwen op God moet hebben. Dat vertrouwen zit al in het geloof, dat zo klein is als een mosterdzaad. Dat kleine geloof zal tot iets groots in staat zijn, al lijkt het nog zo bezwaarlijk. Dit komt omdat dit kleine, maar vaste en sterke geloof op de Heere ziet. De Heere beantwoordt dit geloofsvertrouwen met iets wat ons schijnbaar onmogelijk is. Wat onmogelijk is bij de mensen, is mogelijk bij God. Dat is het wonder van God. Zonder God kunnen we niets doen. Dat ondervonden ook de zonen van Sceva (Hand. 19:14). Zij wilden de duivelen uitwerpen. Maar aangezien hun de gaven, daartoe vereist, niet meegedeeld waren, mislukte de zaak. Simon de tovenaars geloofde ook, maar toch kon hij geen wonderen ver-

15 Z. Ursinus, *Het Schatboek* dl. 1, p. 147.

16 Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, dl. 15, p. 200, 201.

17 Aldus Chrysosthomos in zijn *Commentaar op Romeinen* 13. Zie: J. Calvijn, *Verklaring van Romeinen en Korinthe I en II*, p. 221.

richten. Daarom wilde hij deze macht voor geld kopen (Hand. 8:18). Aan de duivel wordt een historisch geloof toegekend (Jak. 2:19),¹⁸ maar toch kan hij geen wonderwerken doen. Want niemand kan de natuur der dingen veranderen dan de Schepper alleen. Judas deed wonderen en predikte, zoals de andere apostelen. Daarom heeft hij een wondergeloof, een historisch geloof en mogelijk ook een tijdgeloof gehad. En toch miste hij het rechtvaardigend geloof, omdat hij door Christus een “duivel” wordt genoemd (Joh. 6:7). Ook degenen die tot Christus zeiden: “Heere, Heere, hebben wij niet in Uw Naam duivelen uitgeworpen?” (Matth. 7:22) hadden niet het zaligmakende geloof. Hun wondergeloof richtte zich alleen maar tot bepaalde buitengewone uitkomsten. Daarom is dit geloof van het ware onderscheiden.¹⁹

D. HET VERONDERSTELD GELOOF

In de inleiding van dit hoofdstuk heb ik meerdere benamingen gebruikt om het valse en bedrieglijke schijngeloof aan te duiden, zoals: *waangelooft* of *verondersteld geloof*. Wellicht kijkt u op van de naam *verondersteld geloof*, want van zo'n geloof had u nog niet vaak gehoord. De Bijbel noemt deze naam niet uitdrukkelijk, maar het karakter van dit veronderstelde geloof vinden we in de bovengenoemde schijngeloven wel degelijk terug. Het heeft kort na de Dordtse Synode sterk aan invloed gewonnen en steeds meer kerken in zijn greep gekregen, met als gevolg dat de reformatorische leer bijna geheel uit ons vaderland is verdwenen. Ik moet dit schijngeloof wat uitvoerig beschrijven, om u in staat te stellen allerlei dwalingen die in dit boek worden bestreden, beter te kunnen doorgronden. De breed geaccepteerde leer van het veronderstelde geloof heeft immers de (bijbelse) rechtvaardiging van de goddeloze veranderd in de rechtvaardiging van de onbewust gelovige, van de verondersteld wedergeborene. Het veronderstelde geloof is dus geen geloof, al houden veel mensen het er wel voor. Ik heb daar in mijn vorige boek al iets over gezegd,²⁰ maar zal het nu in een andere context zetten om te kunnen aansluiten bij de drie andere schijngeloven die in dit hoofdstuk worden behandeld.

Habitus en actus

Griekse filosofen maakten verschil tussen *wezen* en *eigenschappen*. Uitgangspunt hierbij was: de natuurlijke dingen zijn potentieel (onbewust) aanwezig, ook al zullen ze pas later een wezenlijke vorm krijgen, want ze

18 Z. Ursinus, *Het Schatboek* dl. 1, p. 146.

19 Ibidem, p. 147.

20 A. Kort, *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, p. 84-90.

moeten dat vermogen (die potentie of die kracht) eerst *actualiseren*.²¹ Dit lijkt u misschien vreemd, want het haalt uiteen wat niet uiteen te halen is, maar deze werkwijze heeft ook ingang gevonden in de theologie. Denkt u ook maar aan de bekende termen *wezen* en *welwezen*.

De filosoof Aristoteles had beginpunten (archai) nodig, die direct inzichtelijk waren, om verbanden op te sporen en de begrijpelijke structuur van dingen te achterhalen. In zijn visie zijn de dingen dus al onbewust (in potentie)²² aanwezig in alles wat ze later zullen worden, maar ze moeten die potentie eerst actualiseren (realiseren) voordat ze er echt zijn.²³

Aristoteles' habitus-actus-opvatting was het resultaat van vier eeuwen denken over stof (materie) en vorm. Dit zijn twee basisprincipes in het Griekse denken: de stof krijgt een gestalte door een specifieke vorm. Hij reserveerde de term *habitus* voor de aanleg (dispositie) van de mens, waardoor die later in staat wordt gesteld om te handelen.²⁴

Volgens Aristoteles²⁵ heeft de eikel het vermogen, de kracht in zich om uit te groeien tot een eikenboom. In de eikel is de eikenboom *potentieel* aanwezig: niet de eikenboom is aanwezig, maar alleen de potentie. Zo is het geloofsvermogen niet echt aanwezig, want het is slechts 'iets' wat het mogelijk maakt dat geloof geactualiseerd wordt. Let goed op: het is noch *zijn*, noch *niet zijn*, maar *worden*. Hier vormt zich overduidelijk de derde weg, de *via media*, de middenweg!

Waarheid is volgens het Griekse denken altijd een *logische* waarheid. Als men dit op de Schrift toepast, zijn theologische zaken pas waar, wanneer ze met een logische methode en met logische zekerheid uit de Schrift kunnen worden afgeleid, met als gevolg dat die theologische zaken dan de status van Gods Woord krijgen. Maar u begrijpt het wel: een geloof dat op controleerbaarheid berust, een geloof dat een habitus als beginpunt moet hebben, en met een actus tot ontwikkeling moet komen, is niet het geloof der Schrift, maar een verwerpelijk product van heidens denken. Nog erger wordt het als men die zaken uit elkaar trekt en overtuiging voor bekering aanziet. In onze tijd zien velen een wettische bekering aan voor de waarachtige bekering die

---

21 C. Ouwendorp, *Jeruzalem & Athene*, p. 334.

22 We kunnen hier het woordje potentie met *virtueel* vertalen. Virtueel is iets wat in werkelijkheid niet bestaat, maar wel voorkomt in de fantasie. Dus iets wat denkbeeldig aanwezig is of schijnbaar bestaat; iets wat niet echt is, maar wel echt lijkt. Dit verklaart de hele leer van de veronderstelde wedergeboorte, het schijngeloof en de waanbekering.

23 C. Ouwendorp, *Jeruzalem & Athene*, p. 334.

24 Ibidem, p. 335.

25 Ibidem, p. 334.

voortvloeit uit het geloof. De Schrift leert dat het geloof wordt geschonken en op datzelfde ogenblik de zondaar rechtvaardigt. Deze eeuwige waarheid past natuurlijk niet in het straatje van de filosofie, want iets ontvangen wat direct werkzaam is, is daarin ondenkbaar. Het ware geloof is een levende gemeenschap met God in Jezus Christus, terwijl het volgens de filosofen juist een zaak van het intellect, een *actus intellectus* is; een zaak van het *zijn* en *denken*.²⁶

Verworpen door de reformatoren

Vanaf de dertiende eeuw kreeg Aristoteles grote invloed in de theologie. Veel van zijn gedachtegoed werd overgenomen, weliswaar nadat eraan gesleuteld was, want Aristoteles was een heiden, een ongelovige, en zou daarom nooit hebben kunnen spreken over de habitus van het geloof. De nieuwe leer hield in dat er pas na een ingestorte habitus (een filosofisch beginpunt) vroeg of laat sprake kan zijn van geloofsdaden, van een *actus*, waardoor het geloof wordt geactualiseerd en tot ontplooiing komt, met als resultaat dat geloof en zekerheid niet meer onlosmakelijk zijn verbonden.

De reformatoren hebben met die dwaalgedachten radicaal gebroken.²⁷ Volgens Luther behoort de zekerheid van het geloof tot iedere trap,²⁸ ook de laagste trap der genade; hij heeft alle filosofische denkschema's verfoeid. Hij stelde dat elke scholasticus een logicus is. Ook Calvijn hield wedergeboorte, geloof en zekerheid in één greep bijeen. Hij verweet de scholastieken dat ze de plank volledig missloegen en merkt in zijn commentaar over Kolossenzen 2:2 op: 'Zo is dan de leer der Scholastieken een duivels ding, waardoor de zekerheid des geloofs wordt weggenomen.'²⁹ Dogmenonderzoek van de gereformeerde theologie uit die tijd wijst ondubbelzinnig aan dat toen werd geleerd, dat iedere gelovige verzekerd was van de eigen rechtvaardiging en zeker wist dat zijn zonden vergeven waren. U vindt dat ook terug in de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Catechismus (zie de hoofdstukken 8 en 9).

26 De vraag is of men hier intellectualistisch denkt (naar de leer waarin kennis belangrijk is) of voluntaristisch (naar de leer waarin de wil belangrijker is dan kennis). Een intellectualist situeert de eigenlijke daad des geloofs in de toestemming (een daad van het verstand) en hij stelt dat het persoonlijke vertrouwen hieruit voortvloeit. Een voluntarist daarentegen stelt dat de toestemming een daad van de wil is: het is het verlangen, de begeerte om met Christus verenigd te zijn, het streven naar Hem, enz. Waar deze daad is, daar rechtvaardigt God.

27 J. Calvijn, *Institutie*, achtste druk, boek III, hfst. II, par. 2, p. 13.

28 C. Ouwendorp, *Jeruzalem & Athene*, p. 332.

29 J. Calvijn, *Zendbrieven* dl. 2, p. 193. Calvijn heeft de uitwassen van de middeleeuwse scholastiek verworpen en de scholastiek van Rome met Gods Woord bestreden.

Na de tweede generatie hervormers traden al verschuivingen op en gingen geloof en zekerheid uiteengroeien. Dat gebeurde al bij en vooral na Melanchton (1497-1560) en Beza (1519-1605).³⁰ De zekerheid werd later steeds meer gezien als 'een extra' en niet meer als iets wat wezenlijk bij het geloof behoorde. Men stelde zelfs dat zekerheid maar voor enkelen was weggelegd. Sommigen gingen in dat spoor verder.

Geloofssystemen

De habitus moet blijkbaar 'iets' zijn wat de Heilige Geest instort en hij bestaat aanvankelijk volkomen in zichzelf, zonder enige relatie tot het concrete geloven. De habitus is zogenaamd de blijvende wortel of vorm, die het wezen van het geloof uitmaakt. Men spreekt wel over een geloofsvermogen, over het ingestorte zaad van het geloof, over een inleidend geloof, over een wortelgeloof, over een eerste inplanting en over een hebbelijk geloof. Dit zijn allemaal vreemde aanduidingen die u nergens in Gods Woord vindt. Wat in de Bijbel en de belijdenis is bijeengehouden, wordt steeds meer uiteengedreven en van inhoud en kracht beroofd omdat er een wijsgerig model overheen is gelegd. Men laat hierbij ook de *inlijving in Christus* plaatsvinden en spreekt over een *onbewuste wedergeboorte!* Niet meer het geloofde Woord en het rechtvaardigend geloof zijn kenmerkend het middel tot wedergeboorte, maar het veronderstelde ingestorte geloofsvermogen. De zondaar is dan geheel lijdelijk en weet nog niet dat Christus zijn Zaligmaker is; alles gebeurt onbewust en verondersteld. Zo kwam de kerk steeds dieper terecht in een labyrint of doolhof en beleefde ze ramp op ramp. Grote discussies barstten los over de vraag of 'habitus fidei' wel 'geloof' kon worden genoemd; en zo ja, hoe dan de drie wezenlijkheden functioneerden: kennis, toestemmen en vertrouwen. Men vroeg zich af hoe een lijdelijk geloofsvermogen kon worden gecombineerd met actieve daden. Iets wat potentieel (dat is: onbewust, verondersteld en lijdelijk) aanwezig is, sluit immers alle daden en werkzaamheden uit. Ook ontstonden steeds meer niet te beantwoorden vragen, onderscheidingen en subonderscheidingen. Er ontstonden ook allerlei geloofssystemen, want er kon pas sprake zijn van een bepaalde fase in de geloofsbeleving, als er een andere fase aan was voorafgegaan. Geloof werd vormgegeven in verschillende stappenplannen, van station naar station, terwijl de mens nog in overtuigingen leefde en dus onder de wet was. Maar de filosofie weet altijd wel een oplossing te vinden door nieuwe onderscheidingen te bedenken.

30 C. Harinck, *De heilsorde, Geloof en zekerheid*, p. 152.

Grote schade

Aristoteles' erfenis, het misbruik van de subtiele (spitsvondige) onderscheidingen in de scholastiek, heeft de kerk natuurlijk grote schade berokkend. Ik zal er kort drie opvallende zaken van noemen:

- a. Met de habitus-actus-constructie werd in een deel van de kerk van de Reformatie langzamerhand de veronderstelde of onbewuste wedergeboorte aanvaard. De acceptatie van een habitusgeloof, geheel lijdelijk, verzonnen en niet concreet, is daar een duidelijk bewijs van. Dit zelfbedachte, filosofische habitusgeloof heeft volgens die constructie een (verondersteld) vermogen tot geloof. Dit is echter de grootste dwaasheid, want als dit habitusgeloof een nietbestaand beeld is, dan kan die habitus ook geen vermogen tot geloof of geloven (actus) hebben. Deze veronderstelling, gedachte of methode berust dan ook op niets. De Bijbel kent zo'n wijsgerige constructie niet, kent trouwens geen enkel wijsgerig schema; de belijdenissen, die we straks gaan behandelen, uiteraard ook niet. De filosofie en de scholastiek gingen over de theologie heersen.

Wat leert de Bijbel dan wel? De Bijbel stelt tegenover elkaar het wél geloven en het níet geloven, het wél geloofd hebben en het níet geloofd hebben. Ook spreekt Gods Woord over een levend geloof en een dood geloof. Meer onderscheid is er niet. Al het andere is wijsgerig denken, dat geen enkele vraag heeft beantwoord, geen enkel probleem heeft opgelost, maar de kerken en volgelingen alleen maar dieper in het moeras van strijd en onkunde heeft doen verzinken. De Griekse godsleer weet niets van de bijbelse God, Die Zich in Christus door Zijn Woord openbaart en de zondaar door het geloof rechtvaardigt. Het geloof wordt in één enkel ogenblik ontvangen en het rechtvaardigt de zondaar op datzelfde moment: dát leert Gods Woord en dát leren ook onze klassieke belijdenisgeschriften.

- b. De onbewuste wedergeboorte is zelfs tot *centraal leerstuk* verheven: het begin van het geestelijk leven. De habitus is het begin *van* (beter gezegd: *tot*) het geloof. De habitus, die feitelijk helemaal niet bestaat, zou van iemand dus een gelovige maken. Daarom noemde ik dit geloof: een *verondersteld* geloof.
- c. Er is een *derde weg* ontstaan, een derde groep naast onbekeerden en ware gelovigen: onbewust wedergeborenen, onbewust levendgemaakten, onbewust gerechtvaardigden, die nog overtuigd moeten worden van hun zonden en door Christus daarvan verlost worden, Die ze nu nog niet kennen. Het is een nieuwe groep gemeenteleden, die een tussentraject bewandelt: die mensen leven niet meer in het duister, maar ook niet in het licht. Paulus leert in Galaten 2:9: 'Want ik ben door de

wet der wet gestorven, opdat ik Gode leven zou,' maar men weet tegenwoordig niet meer wat hij met dit sterven aan de wet bedoelt, want ze zijn zogenaamd al levend geworden. Ze redeneren: een dode voelt toch niets? Ze maken geen onderscheid tussen de 'gemene' en de bijzondere werkingen van Gods Geest. Ze noemen hen gelovigen, bekommerde kinderen Gods, maar ze weten niet in Wie ze geloven, omdat ze het Voorwerp des geloofs, Christus, niet kennen.

Als die zogenaamd wedergeborenen zo sterven, zouden ze dan zonder Christuskennis en dus zonder Zaligmaker zalig zijn? Iemand zegt: Natuurlijk kunnen die mensen sterven, want in Psalm 138 staat dat God de werken van Zijn handen niet laat varen. Ik antwoord: Dat ziet niet op het komen tot de Middelaar, maar is een vrucht van Davids geloofsvertrouwen op God. Uw redenering is totaal onbijbels. Iemand die echt over de toestand van zijn ziel bekommerd is, kan met uw pleidooi voor de bekommerden zeker niet uit de voeten. Hij wenst zich door de opvattingen van de nieuwe leer uit onze tijd niet te laten bedriegen. Zijn hart schreeuwt naar een bevindelijke geloofskennis van Jezus, als zijn Zaligmaker.

O, let toch op, ik kan het niet genoeg herhalen: als u werkelijk gelooft, weet u heel bewust van de redding van uw ziel door Christus. De Bijbel spreekt alleen over geloof als een actieve zaak. U kunt het in de volgende hoofdstukken allemaal lezen. De Bijbel wijst erop dat we Christus ingeplant moeten worden door het geloof, bewust, door een geloofsdaad, en niet door een onbewust ingestort vermogen *tot* (!) het geloof.

Wat moeten we dan doen met de aristotelische filosofie? Verwerpen.

U ziet het zelf: vaak verschilt de zogenaamd bevindelijke prediking in wezen maar weinig van de vrijzinnige theologie. Wat bedoel ik hiermee? De zogenaamd gereformeerde traditie wortelt vaak in een *verouderd* heidens denken, namelijk het aristotelisme, en de liberale theologie wortelt veelal in *hedendaags* heidens denken. Het is een weg van niets naar nergens.

Ten slotte

Een historisch geloof, een tijdgeloof, een wondergeloof en een verondersteld geloof; hebben die benamingen u tot nadenken gebracht, tot onderzoek? De psalmdichter zegt: 'Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten. En zie, of bij mij een schadelijke weg zij; en leidt mij op den eeuwiggen weg' (Ps. 139). Verlies deze bede niet uit het oog op uw reis naar de eeuwigheid.

In het tweede deel van dit boek zal ik trachten het ware geloof te beschrijven aan de hand van de Heilige Schrift. Ik hoop dat u hiermee een goed inzicht krijgt in de ware geloofsleer. Het is de duivel eraan gelegen om uw geloof

van God af te wenden (2 Tim. 6:20, 21). Daarvoor stelt hij alle middelen in het werk. Het ontbreekt hem niet aan instrumenten en personen om uw ziel te misleiden. Houd u daarom dicht bij de Heere en Zijn Woord. Vraag om de dadelijke kennis en de inwoning van de Heilige Geest. Hij kan u in alle waarheid leiden en is de Werkmeester van het zuivere geloof. Dat geloof is het geloof naar Schrift en belijdenis.

DEEL 2

HET GELOOF VOLGENS
DE SCHRIFT

HOOFDSTUK 3

Het geloof volgens de grondtekst

Wie de meest juiste bijbeltekst wil lezen, heeft de grondtekst nodig.³¹ U zult u verwonderen over de schat van het Woord, wanneer u zich die grondtaal eigen maakt. Iemand schreef eens: ‘Wie zich op een of andere manier ooit met vertalen heeft beziggehouden, weet dat het oude gezegde “vertalen is een beetje verraden” op waarheid berust.’ Het is nu eenmaal niet altijd mogelijk om een tekst zó te vertalen, dat de betekenis in de oorspronkelijke taal exact hetzelfde is.

Een woord dat in de ene taal bepaalde associaties oproept, roept in een andere taal wellicht heel andere gedachten op. Zo is het ook met de Hebreeuwse en Griekse grondtekst van de Bijbel. Die woorden kunnen een scala aan betekenissen hebben, terwijl men in een vertaling slechts één van die betekenissen kan gebruiken. Niet voor niets klinkt het bij de uitleg van een bijbeltekst regelmatig: ‘Het woord in de grondtaal kan ook ... betekenen.’ Gods Woord in onze eigen taal biedt al een onuitputtelijke, geestelijke rijkdom, maar als u de grondtekst van de Bijbel bestudeert, gaat u zich nog meer verwonderen. De statenvertalers hebben hierover veel verwoord in de kanttekeningen.

---

31 Als wij spreken over de grondtekst van het Oude Testament, dan doelen we daarmee doorgaans op de Biblia Hebraica Stuttgartensia (BHS). Deze uitgave, die in 1966 in Stuttgart verscheen, is gebaseerd op een oud handschrift van de Hebreeuwse Bijbel, de Codex Leningradensis. Daterend uit 1008 n. Chr. is dit het oudste, complete handschrift van de masoretische tekst van de TeNaCH (de Joodse aanduiding voor het Oude Testament). Zowel de joden als de christenen beschouwen deze BHS als een zeer betrouwbare tekst van het Oude Testament. De Dode-Zeerollen die in de jaren '50 en '60 van de 20e eeuw zijn gevonden en dateren uit ca. 200 vóór Chr. tot 100 na Chr. en die ook grote delen van de TeNaCH bevatten, leveren daarvan een sterk bewijs.

A. HET OUDE TESTAMENT

De ware gelovige uit het Nieuwe Testament verschilt in het wezen van de zaak niets van de gelovige uit het Oude Testament.³² De ene gelooft in Christus Die komen zal en de andere in Christus Die gekomen is. Ondanks de vele overeenkomsten is het geloof van de christenen niet hetzelfde als dat der Joden. Het geloof van christenen en Joden verschilt ook sterk van dat van moslims. Toch hebben die geloven ook wel raakpunten. Ze leren alledrie dat God onbegrijpelijk is; dat Zijn werkzaamheid ondoorgrondelijk is. In de joodse traditie wordt de naam JHWH daarom niet uitgesproken. Joden geloven wel in God, maar niet in Christus, Gods Zoon. Maar geloven zij wel echt in God? De apostel Johannes leert immers: 'Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet' (1 Joh. 2:23), en: 'Een iegelijk, die overtreedt, en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet; die in de leer van Christus blijft, deze heeft beiden den Vader en den Zoon' (2 Joh.:9). Ook hun Messíasverwachting stemt niet overeen met het geloof van christenen in de nieuwtestamentische bedeling. Daarom is hun geloof, hoe sympathiek wij ook tegenover de Joden staan, niet het ware geloof. De moslims belijden Allah; deze god der Hagarenen of Ismaëlieten is niet de God van de Heilige Schrift, niet de God van Zijn volk. Hij is gevormd door denk- en waanbeelden, die de duivel voor hen uitvond. Hun geloof berust op niets.

De ware gelovigen leefden vroeger in de oudtestamentische kerk van Israël en nu in de nieuwtestamentische kerk, die zich onder vele volken vertoont. Buiten deze kerk is er geen zaligheid te verwachten. Niet de christenen door besnijdenis of doop, niet de christenen in naam, maar slechts de ware gelovigen behoren tot de ware, dat is de onzichtbare Kerk. Zij maken deel uit van het Koninkrijk der hemelen. Daar vallen ongelovige Joden en moslims buiten, zolang zij niet tot het geloof in Christus komen. We zien dus weer hoe belangrijk het ware geloof en het oprecht geloven voor ons is.

He' ěmīn, van ' āman

In de Hebreeuwse bijbel wordt *geloof* (aman = o.a. vast zijn) menigmaal niet als aanname van een voorgelegde waarheid verstaan, niet als een voor waar houden van iets onbewijsbaars, maar als een onwankelbaar vertrouwen op een menselijk gezien niet te vervullen belofte. Zo is Abraham een sprekend voorbeeld van iemand die op deze manier geloofde, die op grond van dit geloof zelfs de allergrootste beproeving doorstond, het door God

---

³² Hiervan zijn Zacharias en Elizabet een duidelijk voorbeeld (Luk. 1:16). Zij stonden op de rand van de overgang van het Oude en het Nieuwe Testament.

ten slotte toch niet gewilde offer van zijn zoon.³³

In de Hebreeuwse lezing wordt het woord *gelooven* dikwijls voor *vertrouwen* gebruikt. Daarvan zegt Jesaja: 'Wie gelooft, die zal niet haasten' (Jes. 28:16). Aan dit geloven hoeft in het Hebreeuws niet per se een belofte verbonden te zijn. We zien dit bijvoorbeeld in Job 15:22, waar staat: 'Hij gelooft niet uit de duisternis weder te keren, maar dat hij beloerd wordt ten zwaarde.' Dit woord wordt dus soms vertaald door *vertrouwen* of *betrouwen*:

- *Vertrouwen*: 'Zie, op Zijn knechten zou Hij niet *vertrouwen*; hoewel Hij in Zijn engelen klaarheid gesteld heeft' (Job 4:18).
- *Vertrouwen*: 'Zie, op Zijn heiligen zou Hij niet *vertrouwen*, en de hemelen zijn niet zuiver in Zijn ogen' (Job 15:15).
- *Betrouwen*: 'Hij *betrouwe* niet op ijdelheid, waardoor hij verleid wordt; want ijdelheid zal zijn vergelding wezen' (Job 15:31).

Emounah

Het woord *emounah* is afgeleid van het woord *he'* ĕmīn. Ik zal u hiervan enkele betekenissen noemen:

- *Geloof*: 'En Ik zal u Mij ondertrouwen in *geloof*; en gij zult den HEERE kennen' (Hos. 2:19); 'Zie, zijn ziel verheft zich, zij is niet recht in hem; maar de rechtvaardige zal door zijn *geloof* leven' (Hab. 2:4).
- *Vastigheid*: 'HEERE, Gij zijt mijn God, U zal ik verhogen, Uw Naam zal ik loven, want Gij hebt wonder gedaan; Uw raadslagen van verre zijn waarheid en *vastigheid*' (Jes. 25:1).
- *Waarheid*: 'Want ik heb gezegd: Uw goedertierenheid zal eeuwiglijk gebouwd worden; in de hemelen zelve hebt Gij Uw *waarheid* bevestigd ...' (Ps. 89:3).
- *Getrouw*: 'Want des HEEREN woord is recht en al Zijn werk *getrouw*' (Ps. 33:4); 'Een gans *getrouw* man zal veelvoudig zijn in zegeningen; maar die haastig is om rijk te worden, zal niet onschuldig wezen' (Spr. 28:20).
- *Getrouwheid*: 'Ik weet, HEERE, dat Uw gericht de gerechtigheid zijn, en dat Gij mij uit *getrouwheid* verdrukt hebt' (Ps. 119:75).

Chasah

Dit Hebreeuwse woord voor *gelooven* kan als volgt worden vertaald:

- *Betrouwen*: 'Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne, en gij op den weg

---

33 Het woord *aman* wordt ook wel gebruikt in 'gewone' omstandigheden, zoals blijkt uit de volgende voorbeelden: 'En Achis geloofde David, zeggende: Hij heeft zich ten enenmale stinkende gemaakt bij zijn volk, in Israel; daarom zal hij eeuwiglijk mij tot een knecht zijn' (1 Sam. 27:12), en: 'De slechte gelooft alle woord; maar de kloekzinnige merkt op zijn gang' (Spr. 14:15).

vergaat, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. Welgelukzalig zijn allen, die op Hem *betrouwen*' (Ps. 2:12); 'Mijn Goedertierenheid en mijn Burcht, mijn hoog Vertrek en mijn Bevrijder voor mij; mijn Schild, en Wien ik mij *betrouwe*; Die mijn volk aan mij onderwerpt' (Ps. 144:2).

- *Toevlucht nemen*: 'Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! Dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen *toevlucht nemen*' (Ps. 36:8).
- *Toevlucht hebben*: 'Wat zal men dan antwoorden den boden des volks? Dat de HEERE Sion gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volks een *toevlucht* daarin *hebben* zouden' (Jes. 14:32).

Misschien vraagt u zich af of er verschil is tussen *toevlucht nemen* en *toevlucht hebben* (zie boven). Het Hebreeuwse woord dat door onze statenvertalers meestal is overgezet met *betrouwen*, wordt soms ook vertaald met *toevlucht nemen* (hierboven genoemd). We vinden dat in Psalm 118 vers 8 en 9: 'Het is beter tot den HEERE *toevlucht* te nemen dan op den mens te vertrouwen. Het is beter tot den HEERE *toevlucht* te nemen dan op prinsen te vertrouwen.' Hetzelfde woord vinden we ook in het hierboven genoemde vers van Psalm 2: 'Welgelukzalig zijn allen, die op Hem *betrouwen*.' Dit woord betekent: veiligheid zoeken bij God, vluchten tot Hem.³⁴

Het andere Hebreeuwse woord voor *aman* wordt meestal overgezet, zoals u hebt kunnen lezen, met *vertrouwen* en betekent: schuilplaats vinden, veiligheid hebben. Het nu gebruikte woord *betrouwen* (*chasa*) gaat naar menselijke of Bijbelse opvattingen aan vertrouwen vooraf: *toevlucht nemen* gaat aan *toevlucht vinden* of *hebben* vooraf. Toch schrijft de Heilige Geest in Psalm 2, dat zij die *toevlucht nemen* al welgelukzalig zijn.³⁵ Dit blijkt ook uit de geschiedenis van de Kananese vrouw.³⁶ Dat komt omdat de eerste daad van het ware geloof rechtvaardigend van aard is en dus in het volle bezit stelt van de zaligheid.³⁷ Het ware geloof is dus ook in het *toevlucht nemen* volledig aanwezig. Vandaar de Heere Jezus dit geloof lof gaf en groot noemde (Matth. 15:28).

34 W. Pieters, *Sprokkelhout* - II, Om Sions Wil.

35 Dat komt omdat dit woord voor *betrouwen* in deze Psalm *een schuilen* bij de Heere betekent. Tenminste het verdient de voorkeur, omdat blijkens het Hebreeuws, dit woord met een voorzetsel begint en daarom geen handeling aanduidt van hem die tot de schuilplaats vlucht, maar van hem die er reeds is en zich daar nu ophoudt.

36 Matth. 15:21-28.

37 W. Pieters, *Sprokkelhout* - II, Om Sions Wil.

Batach

Dit Hebreeuwse woord voor *gelooven* wordt als volgt vertaald:

- *Betrouwen*: ‘Hij zal voor geen kwaad gerucht vrezén; zijn hart is vast, *betrouwende* op den HEERE’ (Ps. 112:7).
- *Vertrouwen*: ‘En die Uw Naam kennen, zullen op U *vertrouwen*, omdat Gij, HEERE, niet hebt verlaten degenen die U zoeken’ (Ps. 9:11).
- *Zich aan iets toevertrouwen*: ‘Vertrouwt niet op valse woorden, zeggende: Des HEEREN tempel, des HEEREN tempel, des HEEREN tempel zijn deze’ (Jer. 7:4).
- *Zich op iemand verlaten*: ‘Maar die zich op gesneden beelden *verlaten*, die tot de gegoten beelden zeggen: Gij zijt onze goden; die zullen achterwaarts keren en met schaamte beschaamd worden’ (Jes. 42:17).

Samak

Dit Hebreeuwse woord voor *gelooven* staat soms voor het woord *steunen*. Het betekent dan:

- *Steunen* op God: ‘Op U heb ik *gesteund* van den buik aan; van mijner moeders ingewand aan zijt Gij mijn Uithelper; mijn lof is geduriglijk van U’ (Ps. 71:6). In 2 Kronieken 13:18 wordt getoond hoe belangrijk het steunen op God is: ‘Alzo werden de kinderen Israëls vernederd te dien tijde; maar de kinderen van Juda werden machtig, dewijl zij op den HEERE, hunner vaders God, *gesteund* hadden.’

Het maakt een groot verschil op wie we steunen. Is het God, dan is het goed, maar zijn het mensen, dan is het tevergeefs, want mensenheil is ijdelheid. Jesaja zegt ervan: ‘En het zal geschieden te dien dage, dat het overblijfsel van Israël en de ontkomenen van het huis van Jakob niet meer *steunen* zullen op dien die hen geslagen heeft, maar zij zullen *steunen* op den HEERE, den Heilige Israëls, oprechtelijk’ (Jes. 10:20). Dit woord heeft elders de betekenis van het steunen op iets (een object, bijv. een staf), of ondersteunen van iemands hart, iemand helpen met spijze en drank (Gen. 27:37) enz.³⁸

B. HET NIEUWE TESTAMENT

De definitie (omschrijving) van het geloof lezen we in de brief van de apostel Paulus aan de Hebreeën: ‘Het geloof nu is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet’ (Hebr. 11:1). Paulus wil met dit geloof het *vertrouwen* aanduiden. Hij toont met nadruk aan, dat het ware geloof een *bewijs* (hupostasis) is van de gehoopte dingen. Het kan ook *verwachting* betekenen. We kunnen dan zeggen: het verwachtend

38 J. Westermann, *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, p. 160.

vertrouwen.³⁹ Het geloof is het verwachtende vertrouwen op de dingen die men hoopt.

Hupostasis

Het woord *hupostasis* betekent dus: verwachting, vertrouwen, grondslag.⁴⁰ Paulus schrijft hiervan in Hebreeën 11:1.⁴¹ Veelal kiezen de vertalers voor de betekenis van een *standvastig vertrouwen*. Een andere betekenis is *grondslag* of *wat een grondslag heeft*. Het gevolg daarvan komt tot uiting in de daaropvolgende werkwoordsvorm.⁴² Het is dan *met vreugde en in vol vertrouwen wachten op redding*. Het maakt de goederen van de hoop reëel. In de Griekse omgangstaal krijgt hupostasis dan de betekenis van *eigendomsbewijs*. Dat betekent: de grondslag voor een persoon, waarop het recht van bezit wordt bewezen; de grondslag die vastigheid geeft.

U ziet wat een rijke betekenis het woord *geloof* heeft: het geeft zekerheid. Het is niet iets wat in de lucht hangt, maar wat de Heilige Geest in ons hart werkt. Dat geloof omhelst Christus, maakt zich Hem eigen en zoekt niets anders meer buiten Hem.⁴³

Doordat in het Grieks de lidwoorden ontbreken, krijgt de gehele uitspraak van Paulus in Hebreeën 11:1 een puntig, samengedrongen karakter en valt op elk woord de nadruk. Zo komt het dat het geloof als daad kan worden gelezen. *Het geloof* betekent dan *het geloven*.⁴⁴ *Geloof* en *geloven* zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden.⁴⁵

Het geloof richt zich dus op de dingen die het in de toekomst ziet liggen. De gelovige weet zeker dat die zullen komen, omdat ze beloofd zijn. Dit geloof, als bewijs der zaken die men niet ziet, oefent kracht uit in de ziel van de gelovige; het geeft hem vastheid en zekerheid. De gelovige heeft het volste vertrouwen in God, Die hem van het toekomstige heilgoed verzekert. God

39 M. Luther, *Stemmen uit Wittenberg* dl. 2, p. 202.

40 F. Rienecker, *Sprachlicher Schlüssel, zum Griechischen Neuen Testament*, p. 548.

41 Dit woord komt in de Hebreeënbrieff vaker voor; zie ook Hebreeën 1:3 en 3:14.

42 participium, passivum.

43 Zie art. 22 NGB.

44 Hierover bestaat veel onenigheid in verschillende kerken. Men scheidt, naar het model van de wijsbegeerte, het *geloof* van het *geloven*. De Schrift, de grondtaal en de Belijdenissen doen dat niet.

45 In een zuigeling kan God het geloof schenken - zonder dat het kindje gelooft, zoals wij dat verstaan. Het wordt, als het zo jong sterft, wél zalig, want het is onmogelijk dat dit geloof niet op Jezus ziet. Kunnen wij het verborgen werk van de Heilige Geest ontwarren en Gods macht doorgronden? Nee, immers.

wil immers aan niemand anders dit heil in Christus Jezus bewijzen, dan aan hem die zelf het geloof (pistis) bezit.

Het woord *bewijs* (ἔλεγχος) betekent ook *overtuiging*. U moet hierbij wel bedenken, dat niet de onzichtbare dingen overtuigen, maar dat alleen het geloof overtuigt. Het geloof bewijst overtuigend het bestaan van de dingen die niet gezien worden. Iemand neemt gewoonlijk pas wat aan, als hij wat ziet. Van al de zintuigen die hij heeft, vertrouwt hij zijn gezichtsvermogen het beste; hij heeft ergens graag een goed gevoel bij. Dit is bij het geloof niet het geval; dat gaat doorgaans tegen de natuurlijke gedachtegang in en geeft zekerheid, waar die anders niet bestaat. Zo kan de gelovige op grond van Gods Woord, de beschreven waarheden door het geloof zien en eigen maken. Neem daarbij het voorbeeld van Abraham, die een stad met fundamenten verwachtte, waarvan God de Kunstenaar en Bouwmeester is (Hebr. 11:10).

Pistis van pisteuoo

Pistis is het Griekse woord voor *geloof*, dat is afgeleid van het werkwoord *geloven* (*pisteuoo*). Het woord betekent *vertrouwen* en *betrouwen*. Veel kerk-gangers denken bij het woord *geloof* of *geloven* aan een leerstuk of geloofsbelijdenis, want zij hebben helaas geen kennis van de genade en de beoefening van het ware geloof. Het geloven heeft, zoals we reeds zagen, in de Heilige Schrift verschillende betekenissen. De apostel Paulus gebruikt bij dit woord menigmaal de Hebreeuwse spreekwijze. Bij de Grieken heeft het woord *pistis* vaak geen duidelijke betekenis; het is in de oude Griekse literatuur wel op duizend en één manieren vertolkt.

In de christelijke kerk wordt het gewoonlijk gebruikt voor een vaste toestemming⁴⁶ en staat het tegenover een onzekere mening. Het is belangrijk dat we hierbij nauwkeurig achtgeven op Gods Woord. Dat moeten we ook doen voor het beoordelen van de geloofsstukken in kerkelijke geschillen, want de een leert dít over het geloof en de ander beweert wat anders. Luther zegt hiervan: ‘Hiertoe moet de studie van de talen worden aangewend.’⁴⁷ We moeten dus niet op mensen afgaan, hoe geleerd ze ook zijn. U ziet bijvoorbeeld dat de mensen vóór de Reformatie bedrogen uitkwamen met de monniken; die dwaalgeestelijken hadden de ware betekenissen van de Griekse woorden door hun verkeerde uitleggingen geheel verwoest. Laten we daarom steeds terugkeren tot de leer van de profeten en de apostelen, en de Heere eerbiedig vragen of Hij ons de taal der Schrift weer leert.

46 M. Luther, *Stemmen uit Wittenberg*, 2, p. 197.

47 Ibidem, p. 198.

Peithoo,⁴⁸ peithomai,⁴⁹ pepoithesis^{50, 51}

Deze woorden betekenen soms:

- Tot het geloof *bewegen*: ‘Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof, en zijn Gode openbaar geworden; doch ik hoop ook in uw gewetens geopenbaard te zijn’ (2 Kor 5:11).
- Tot het geloof *komen*: ‘En sommigen uit hen *geloofden* en werden Paulus en Silas toegevoegd, en van de godsdienstige Grieken een grote menigte, en van de voornaamste vrouwen niet weinige’ (Hand. 17:4).
- Op iemand *betrouwen*: ‘Hij heeft op God *betrouwd*; dat Hij Hem nu verlosse, indien Hij Hem wel wil; want Hij heeft gezegd: Ik ben Gods Zoon’ (Matth. 27:43).
- Zijn *betrouwen* op iets of iemand *zetten* of *stellen*: ‘En de discipelen werden verbaasd over deze Zijn woorden. Maar Jezus wederom antwoordende, zeide tot hen: Kinderen, hoe zwaar is het, dat degenen die op het goed *hun betrouwen zetten*, in het Koninkrijk Gods ingaan!’ (Mark. 10:24); ‘En wederom: Ik zal *Mijn betrouwen* op Hem *stellen*’ (Hebr. 2:13a); ‘En zodanig een *vertrouwen hebben* wij door Christus bij God’ (2 Kor. 3:4).

Uit al deze woorden blijkt duidelijk, dat het woord *geloven* niet alleen een toestemmen van de waarheden van het Evangelie betekent, maar vooral het vertrouwen des harten op God door Christus wil benadrukken. Het betekent: zich aan Hem toevertrouwen.⁵²

C. HET TOEVLUCHTNEMEND GELOOF

In het begin van dit hoofdstuk is het woord *chasah* kort uitgelegd. Daarbij is aangegeven dat het *betrouwen* betekent, *toevlucht hebben* of *toevlucht nemen*. Het toevluchtnemend geloof is onlosmakelijk aan het rechtvaard-

48 Praeses activum indicatief van peithoo. Dat is: overreden, overtuigen en bewegen door zachte middelen, bijzonder door woorden (Hand. 14:19; 18:4; 19:26).

49 Praeses medium indicatief van peithoo; de passieve vorm. Dat is: zich laten overtuigen, overreden, overhalen, gezeggen door zachte middelen, bijzonder door woorden (Luk. 16:31; Hand. 17:4; 21:14).

50 Vrouwelijk (femininum) zelfstandig naamwoord, dat (het) *vertrouwen* of (het) *betrouwen* betekent (2 Kor. 1:15; 3:4; 8:22; 10:2). Dit woord is afgeleid van pepoitha, het plusquamperfectum (voltooid verleden tijd) van epepoithein (van peithoo) dat betekent: vertrouwen, steunen, bouwen en zich ergens op verlaten.

51 D. Harting, Grieks - Nederduitsch Woordenboek, p. 372, 374. En: W. den Boer e.a., Wolters' Woordenboek Grieks/Nederlands, p. 565.

52 W. à Brakel, *Redelijke Godsdienst*, dl. 1, p. 769-773.

digend geloof verbonden. Ik ken echter wel mensen, die dit leerstuk verkeerd hebben opgevat. Ze kennen het rechtvaardigend geloof niet, maar wel het toevluchtnemend geloof, althans dat denken ze. Ze hebben overtuigingen, menen dat dit het toevluchtnemend geloof is en ... ze zijn gerust. Ze worden 'de bekommerde kerk' genoemd. Maar de Schrift leert het anders. We zien hiervan enkele voorbeelden uit het Oude en het Nieuwe Testament.

Toevluchtnemen van Ruth

Chasah - *toevlucht zoeken, nemen tot iemand*⁵³

We lezen in Ruth 2:12: 'De HEERE vergelde u uw daad, en uw loon zij volkomen van den HEERE, den God Israëls, onder Wiens vleugelen gij gekomen zijt om toevlucht te nemen.' Deze woorden zijn gesproken door Boaz, toen hij met Ruth en de maaiers op de akker verkeerde. De kanttekening wijst bij *toevlucht nemen* op 'de jongen der vogels, die zich onder de vleugelen der ouden verbergen om gekoesterd en bewaard te zijn'. Christus roept Zijn kinderen onder de schaduw Zijner vleugelen, dat is onder Zijn hoede, regering en bestuur. Boaz prijst hier het vertrouwen van Ruth, die haar toevlucht tot God had genomen. Hij achtte haar geloofsdaad gelukkig, omdat ze haar hoop alleen op de HEERE had gevestigd.

Wie was Ruth? Ruth (en ook Rachab⁵⁴) waren aanvankelijk buitenstaanders uit de heidenen. God had Ruth in Moab al met het rechtvaardigend geloof begiftigd. Ze was bekeerd van de heidense afgoderij tot de ware religie en had haar volledige vertrouwen op de Heere haar God gesteld: God was haar God geworden en Christus haar Zaligmaker. Ruth was door haar bekering tot God tot de gemeenschap van Zijn kerk gebracht. Dit bleek duidelijk op de grens van Moab, waar ze tegen Naomi zei: 'Uw volk is mijn volk en uw

---

53 Hebrew-Greek Key Study Bible, King James Version, p. 1593, en in dictionary: p. 41.

54 Het verging Ruth als Rachab, die eerst een tijdje werd afgezonderd buiten het leger van Israël (Joz. 6:23). Zij en haar familie werden pas in Israël opgenomen nadat ze waren gereinigd van de onreinheid van het heidendom. Ze moest eerst worden onderwezen in de godsdienst der Joden en werd daarna de kerk ingelijfd. Israël, de kerk, was heilig door de tegenwoordigheid van God. Het stond niet vrij om daarin te komen, totdat men het afgodisch bijgeloof had afgezworen. Door de besnijdenis (nu de doop) werden ze in de gemeente der Israëlieten aangenomen. Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring* dl. 3, p. 55.

God mijn God' (Ruth 1:16).⁵⁵ Zij doorstond de proef, waarmee de godzalige Naomi de beide zusters beproefde en ze werd wettig, door haar geloofsbelijdenis en heilige wandel, opgenomen in Gods huisgezin. Christus nam haar ook in Zijn geslachtsregister op: zo voegde Hij de kerk van het Oude en het Nieuwe Testament samen tot één lichaam.

Boaz sprak die woorden dus op de akker. Hij lijkt hier op Johannes de Doper, die zei: 'Ik ben de Christus niet' (Joh. 1:20). Boaz zei dan ook niet: 'wat ben ik blij dat u tot mij de toevlucht hebt genomen', maar hij wees van zichzelf af, naar God. Ruth had een volkomen vertrouwen op Gods genade en volgde de Heere na toen ze zich aan de zijde van Naomi bij de Kerk van God voegde. Zij liep geen jongemannen na, maar begeerde in een rechte weg het erfdeel van haar man weer aan het huis van Elimélech hersteld te zien. Ze bleef trouw aan het geslacht van haar man. Met een zelfverloochende liefde wilde ze haar huwelijksplicht ook na de dood van haar man nog volbrengen. Hem wilde ze tot elke prijs een nakomeling verwerven. Zo bleef de naam van hun geslacht voortleven in het huis van Israël. Naomi wees dan ook niet voor niets de akker van Boaz aan. Hij was een lid van hun familie, en kon hen lossen. Zo zien we Ruth van de vroege morgen tot de late avond op de been, zonder zich rust te gunnen. Ze trotseerde weer en wind en geen moeite was haar te veel. En op zijn akker heeft Boaz die woorden tot haar gesproken.

De toevluchtnaam van Ruth tot de lossen Boaz, was een zich stellen onder diens bescherming. God wilde deze arme en berooide Naomi een lossen geven om de vroegere eigendommen van haar man en zonen weer aan hun nakomelingen terug te schenken. In dit geval was dat Obed, de vader van Isai, de grootvader van David. Uit dit geslacht en huis van David zou Davids grote Zoon voortkomen. Het oog des geloofs van deze oudtestamentische gelovigen reikte dus verder dan het terugkrijgen van de wetmatige goederen. De Kerk van God leefde immers in de verwachting van de komende Messias, de Verlosser. Boaz was de Messias niet, nee, dat in geen geval, maar

---

55 De kanttekenaren verklaren ons bij deze tekst, dat Ruth hiermee haar bekering tot God en de gemeenschap Zijner kerk toonde. Het schijnt, volgens onze Dordtse vaders, dat Naomi Ruth met haar voorgaande redenen, met haar schoonzuster als voorbeeld, had willen beproeven. Ik citeer u deze kanttekeningen om u duidelijk te maken hoe gevaarlijk het is om Gods Woord op een oneigenlijke manier te vergeestelijken. Deze geschiedenis wil eenvoudig verklaren hoe Ruth als een eersteling van de heidenen tot bekering kwam. Ook toonde de Heere, dat Hij Zich niet schaamde om uit haar vlees de menselijke natuur aan te nemen. Daarmee wilde Hij ook haar huwelijk met Boaz verklaren. Bovendien laat deze geschiedenis Gods voorziening en zorg voor Zijn volk op een dierbare wijze in de Bijbel afdrukken.

Ruth, Naomi en Boaz waren gelovigen die uitzagen naar de geboorte van Christus. Uit Diens geslachtsregister blijkt, dat Hij uit Boaz, die Ruth tot vrouw nam, geboren werd (Matth. 1:5). Er is niets op tegen om Boaz, bij gelegenheid, een type van de Heere Jezus te noemen, maar de vergeestelijking die men tegenwoordig maakt ten dienste van het stappenplan van de laatste eeuw, lijkt nergens op. Het is een duidelijk voorbeeld van het verdraaien van de Heilige Schrift; men kan er met eindeloos allegoriseren alles van maken.

Ruth was net zo goed een gelovige als Boaz en Naomi. Christus was hun Hoofd, God hun Vader en de Heilige Geest hun Inwoner. Alle gelovigen hebben de toevlucht tot Hem genomen. Ze hebben dit niet vergeefs gedaan, zoals blijkt uit de woorden van Ps. 144:2, die parallel lopen met de bovengenoemde tekst uit Ruth 2:12. Ze luiden: 'Mijn Goedertierenheid en mijn Burcht, mijn hoog Vertrek en mijn Bevrijder voor mij; mijn Schild, en op Wien ik mij betrouwe; Die mijn volk aan mij onderwerpt.' Het is jammer dat velen dit niet meer verstaan en de kanttekeningen van onze Dordtse vaders niet meer onderzoeken.

Toevluchtnemen van Hizkía

Chasah - toevlucht hebben

We lezen in Jesaja 14:32: 'Wat zal men dan antwoorden den boden des volks? Dat de HEERE Sion gegrond heeft, opdat de bedrukten Zijns volks *een toevlucht daarin hebben zouden.*' Het gaat hier om de gezanten van de Filistijnen, die koning Hizkía vroegen naar de oorzaken van zijn successen tegen de Filistijnen. Hun werd medegedeeld dat die te danken waren aan de zorg die God voor Zijn kerk droeg: 'Opdat de bedrukten (...) daarin een toevlucht hebben zouden.' Ook koning Hizkía behoorde bij dit bedrukte volk. Hij had dit zelf meerdere malen bij ondervinding ervaren. De belegering van Jeruzalem door de Assyriërs is hiervan een voorbeeld. Ook zijn ziekbed is daarvan een bewijs. Hij keerde zijn aangezicht tot de wand, en riep in zijn bedruktheid of de Heere zijn Borg wilde zijn. Hij bad of hij niet behoefde te sterven en of God voor zijn leven garant zou willen staan.⁵⁶ In dit geval was het zijn begeerte, gelijk als bij Abraham, of God de belofte van een zoon zou willen vervullen. Dan zou hij weer gerust en verblijd kunnen

56 De kanttekening luidt: 'Dat is, stel U tussen mij en mijn krankheid, gelijk zich een borg stelt tussen den schuldeheer en den schuldenaar, om hem te bevrijden dat hij niet in de gevangenis geworpen worde. Zie Ps. 119:122. Anders: wees mij lieflijk. Anders: weef mij af. Dat is: strek mijn leven uit totdat ik oud en krachteloos word en door natuurlijke zwakheid sterf, en snijd den draad mijns levens niet af eer hij ten einde gelopen is. Een manier van spreken van de wevers ontleend.'

zijn en daarom nam hij tot Hem de toevlucht in het gebed.

Dit toevluchtnemen heeft niets te maken met een leer welke leert dat Hizkia wél wedergeboren was, maar Christus nog niet kende als Borg, of dat hij wél levendgemaakt, maar nog niet gerechtvaardigd was. Dit waren de worstelingen van een kind van God, die alles in Zijn God had, maar uitzag en reikhalsde naar de komst van Christus. Hij was een man in wie de Geest der profetie was; een gelovige die de persoonlijke omhelzingen van Zijn liefde begeerde en die de verzoening van al zijn zonden bevestigd wilde zien. Christus' komst verzekerde hem van de overwinning op dood, hel en zondemacht. Het geloof zag daarop en greep God aan op Zijn eigen Woord en beloftenissen. Zo gaat het bij al Gods kinderen. In hun onwaarde cijferen de gelovige kinderen van God zich geheel weg en zij verlaten zich in het geloof geheel op God, hun Toeverlaat.

Toevluchtnemen van David

Chasah - toevlucht nemen

David zegt in Psalm 36:8: 'Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! Dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen *toevlucht nemen*.' Zo geeft David lof aan Zijn goedertierenheid. Zij is oneindig veel meer dan goud en zilver. De kostbaarste parel van de hele wereld evenaart deze goedertierenheid van God in geen enkel opzicht. Ze is kenbaar in Gods liefde en genade. Ze schittert in Zijn barmhartigheid en ontferming jegens Zijn volk. Al de weldadigheid die God aan de Zijnen bewijst, ligt daarin begrepen.

Gods kind mag door het geloof het voorhangsel van de hemelse tabernakel weggeschoven zien. Door het geloof krijgen al de gelovigen zicht op de ark des verbonds. Daardoor krijgen zij het genot van de tegenwoordigheid Gods, *in* en *door* Christus. Het bloed van de offerande is over het verzoendeksel uitgestort. Dit verbeeldt Christus' bloedig offer, gebracht aan het kruis op Golgotha. Daarom werd hun ongerechtigheid verzoend en hun schuld betaald. Over deze verbondskist waren de vleugelen van de twee cherubijnen uitgebreid (Exod. 25:20). Door het geloof zien de gelovigen de vleugelen van Gods goedertierenheid. Daaronder nemen zij door het geloof de toevlucht. Hiermee overschaduwde de Heere Zijn volk. Daar is het veilig. God, Christus, het bloed, Gods majestieus heerlijke deugden en het verbond, ja, alles is aanwezig. Daar vinden de gelovige kinderen van God bescherming. Het is gelijk aan een hen, welke haar kuikens beschermt, aan een adelaar, die zijn jongen bedekt en aan de wolk die boven het volk Israël in de woestijn was. Nu weten ze zich een veilige schuilplaats. Het geloof is gehuisvest onder de vleugelen van Gods goedertieren liefde. Daar kan geen vijand bij komen. Hier vindt de gelovige vrede en rust.

Toevluchtnemen van Paulus

Katapheugo - toevlucht nemen

In het Nieuwe Testament komt het woord *toevlucht* alleen voor in Hebreëen 6:18.⁵⁷ Daar staat: ‘Opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij namelijk die *de toevlucht genomen hebben* om de voorgestelde hoop vast te houden.’⁵⁸

Het Griekse woord *katapheugo* wordt ook gebruikt in Handelingen 14:6, waar we lezen dat Paulus en Barnabas vluchtten naar Lystre en Derbe om steniging te ontlopen. De statenvertalers hebben het hier vertaald met *gevlucht*.⁵⁹ De betekenis komt op hetzelfde neer.

In Hebreëen 6 wordt gezinspeeld op zeelieden, die zich haasten naar de veilige haven om daar hun anker uit te werpen. Een ander voorbeeld is dat van de hardlopers, die rennen om de prijs. Het past ook op het beeld van de vrijsteden, waarheen de doodslager moest vluchten om zijn leven te behouden (Joz. 20:3). Die vrijsteden waren in dit geval een afschaduwing van Christus. Buiten die schuilplaats mocht de doodslager gedood worden. Zo is Christus ook een toevlucht en schuilplaats voor verlegen en doodschuldige zondaars. Paulus geeft hier te kennen, dat indien we niet waarlijk op God betrouwen, wij van alle andere hulp verlaten zijn.

We dienen tot de redding van onze ziel alleen de toevlucht te nemen tot Gods belofte. Alleen daarin en nergens elders is een plaats der vrijheid. Die vrijheid wordt ons in Christus aangeboden. De dienaars van het Evangelie spreken ruim van de verlossing, die alleen in Hem is. Zij verklaren de zondaars de weg der zaligheid. Het zijn geen blinde leidlieden, die van niets weten. Het zijn de gezanten van Christus, die tot dit doel zijn uitgezonden. De weg tot Christus staat te allen tijde open. Niets moet ons beletten of afschrikken om Hem te zoeken. Vele gelovigen vonden in Hem reeds hun behoud, maar er is nog plaats voor anderen, de deur is nog niet toegesloten. Wie in Hem gelooft is veilig, maar degenen die buiten Hem zijn, sterven en gaan voor eeuwig verloren. Neem dus de toevlucht tot deze voornaamste en heilzaamste Toevlucht, dat is Christus. Kom tot een volkomen vrijheid in

57 Zakelijk komt het natuurlijk veelvuldig voor. Ik noemde u al: de Kananése vrouw (Matth. 15:22-28), de blinde Bartiméüs (Mark. 10:46-52) en de zondares die haar zalfolie over de voeten van Jezus uitgoot (Luk. 7:37-50).

58 De kanttekening bij ‘de voorgestelde hoop’ luidt: ‘Dat is, de lijdzame verwachting van de vervulling der beloften door het geloof van ons aangenomen, Rom. 8:24, 25, alzo dat het woord hoop alhier in zijn eigen betekenis wordt genomen.’

59 Zo kon een vluchteling, bijvoorbeeld Joab, die vluchtte voor Salomo, de toevlucht nemen tot het heiligdom en de hoornen van het altaar omvatten (1 Kon. 2:28).

Hem. Wie in Hem gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven. Wie door het geloof in Christus is, sterft geen tweede dood. De gelovige leeft eeuwig en is zalig. Hun die tot God niet gelovig de toevlucht nemen, wacht de eeuwige dood. Besef dat er geen andere toevlucht is dan Jezus. Naar Hem moet in alle omstandigheden uw vurig verlangen uitgaan, naar Hem moet u zoeken, Hij moet uw toevlucht zijn.

Belofte en vervulling

U hebt gezien wat de grondtekst vermeldt bij en over het woord *geloof*. De betekenis laat ons niet in het ongewisse. Het wordt vertaald met woorden als *vertrouwen, betrouwen, vastheid, waarheid, toevertrouwen, steunen, toevlucht hebben, toevlucht nemen, grondslag* enz. Verward een zogenaamd toevluchtnemend geloof dus niet met overtuigingen, want die gaan er alleen maar aan vooraf en zijn als zodanig het geloof niet, ook niet een onbewust of een verondersteld geloof, want dat bestaat niet, daarover zegt de grondtekst niets, dat zijn menselijke verzinsels.

We kunnen het Oude en het Nieuwe Testament niet los zien van elkaar. Het Oude vertegenwoordigt de belofte en het Nieuwe de vervulling ervan. Zonder de belofte kan er geen vervulling zijn en zonder de vervulling kan er geen belofte zijn. Wie één van deze Testamenten buiten beschouwing laat, komt ten val. We zien dat bij de Joden, die het Nieuwe Testament verwerpen; hun val is groot. Aan de andere kant zijn er ook andersdenkende christenen (bijv. de manicheeërs in de Vroege Kerk), die delen van het Oude Testament niet willen aanvaarden. Ook zij dwalen tot hun eigen verderf.

Het Oude Testament gaat in volgorde aan het Nieuwe vooraf. Dat wil zeggen dat we het Nieuwe moeten uitleggen met gebruikmaking van het Oude. Het Oude Testament mag worden beschouwd als de grondslag voor het Nieuwe, en het Nieuwe als verdere ontwikkeling van het Oude. Het Nieuwe is niet te begrijpen zonder het Oude, en het Oude niet zonder het Nieuwe. Zonder de vervolmaking in het Nieuwe blijft het Oude onvoltooid. Het Oude en het Nieuwe vormen dus geen contrast, maar zijn op elkaar betrokken als voorbeeldzin en voltooiing, of als belofte en vervulling. Het scharnierpunt waarmee het ene aan het andere haakt, is Christus. Daarbij kan het Oude Testament worden beschouwd als de verhulling van het Nieuwe, en het Nieuwe als de onthulling van het Oude (2 Kor. 3:12-18).

Dit verhullen en onthullen is niet letterlijk bedoeld, maar ziet op de geloofsbeleving van mensen. We hebben van nature, zoals de Joden, bij het lezen van het Oude Testament een deksel op ons hart of een sluier voor ons gezicht. Het is vanzelfsprekend dat het deksel of die sluier moet worden

weggenomen. Dat geschiedt bij de bekering, zegt Paulus.⁶⁰ Al de beloften Gods, zoals ze in het Oude Testament zijn gedaan, kregen in Christus hun vervulling. Als dit wordt ingezien, is het deksel of de sluier weggenomen. Dit wegnemen ligt dus in Christus' arbeid.⁶¹ Door het geloof krijgt Hij in ons gestalte en is ons geen verborgenheid meer. Hij stelt ons in de vrijheid der kinderen Gods.

---

60 We lezen in 2 Korinthe 3:13 en 14: 'En doen niet gelijkerwijs Mozes, die een deksel op zijn aangezicht legde, opdat de kinderen Israëls niet zouden sterk zien op het einde van hetgeen dat tenietgedaan wordt. Maar hun zinnen zijn verhard geworden. Want tot op den dag van heden blijft hetzelfde deksel in het lezen des Ouden Testaments, zonder ontdekt te worden, hetwelk door Christus tenietgedaan wordt.' De kanttekening zegt bij het woord deksel: 'Dat is, hetzelfde verkeerde verstaan, dat hun de wet gegeven was om door dezelve gerechtvaardigd en geheiligd te worden.' De kanttekening zegt bij de woorden door Christus tenietgedaan: 'Door de kennis en den Geest van Christus, wanneer zij tot Christus bekeerd zullen zijn. Want alsdan worden zij, gelijk ook wij, tot het recht verstaan der wet gebracht, en in hun harten overtuigd dat de wet te dien einde niet is gegeven, maar dat zij de rechtvaardigheid buiten haar in Christus door het geloof moeten zoeken.'

61 A. Augustinus, *Schatkamer des geloofs*, p. 9-11, 13.

HOOFDSTUK 4

Geloven in het Oude Testament

Wat houdt het geloven in het Oude Testament in? Is dat geloven anders dan in het Nieuwe Testament? Voor goed ingewijde Israëlieten lag er een wereld van denkbeelden open in de voorwerpen die God hen in de eredienst voor ogen stelde. Alles wat daar was te zien, vond zijn vervulling in Jezus Christus, de Zoon van de levende God. Daar reikhalsde het geloof van de oudtestamentische gelovigen naar.

Neem bijvoorbeeld de tempel, waarin wel duizend waarheden lagen opgesloten. Het is ondoenlijk om over elke bijzonderheid te schrijven. Geen enkele ceremonie was zonder betekenis. Elk stuk tempelgereedschap was tot onderwijs voor de Joodse kerk. De Heilige Geest opende de gelovigen de ogen voor de betekenis van de typen en de schoonheden van het huis des Heeren. Zo kon de gelovige Israëliet een vrij helder begrip hebben van de toekomstige dingen. Toch moeten we in het oog houden dat het ook niet meer dan typen en schaduwen waren, want het wezen der zaak ontbrak eraan.

Ik wil me in dit hoofdstuk richten op drie hoofdzaken:

- a. Het geloof van Abram;
- b. Het geloof onder de Mozaïsche tempel- of schaduwdiensten;
- c. Hogepriester en verzoening.

A. HET GELOOF VAN ABRAM

De landbelofte

In Genesis 12 lezen we van de roeping van Abram, de vader aller gelovigen. Hij trok op Gods bevel met Saraï, Lot, en alles wat hij in Haran had verworven, naar het land Kanaän. De Heere had tot hem gezegd:

1. *Ga gij uit uw land en uit uw maagschap en uit uws vaders huis naar het land, dat Ik u wijzen zal.*

Pas later werd hem, volgens Genesis 11:32, geopenbaard waarheen hij moest

trekken.⁶² De Heere had geen naam van een land genoemd, om zo Abrams geloof, gehoorzaamheid en geduld door beproeving te oefenen en openbaar te maken. Verder sprak de Heere tot hem:

2. *En Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen en uw naam groot maken; en wees een zegen.*

- *En Ik zal u tot een groot volk maken.* De Heere beloofde Abram een groot volk. Dit ziet niet alleen op de veelheid der mensen van wie hij een vader zou zijn naar het vlees, maar ook op hun waardigheid, omdat zij het volk en het eigendom van de Heere zouden zijn. Abram zou naar de geest een vader van hen zijn.⁶³ De Heere moedigde hem aan tot gehoorzaamheid, door er het onderpand van Zijn genade bij te voegen en hem Zijn zegen te beloven.⁶⁴

- *En Ik zal u zegenen.* Deze beloofde zegeningen zien op lichamelijke en geestelijke, aardse en hemelse, tijdelijke en eeuwige weldaden.⁶⁵ Ze zijn aan de voorafgaande zin toegevoegd, opdat Abram niet aan de beloofde zegening zou wanhopen. Deze zegening strekte zich verder uit dan tot zijn zaad, want de Heere beloofde hem hier dat hij in al zijn zaken voorspoed en geluk zou hebben, die de mensen wijd en zijd tot verwondering en voorbeeld zouden zijn, zoals blijkt uit het vervolg van de tekst.⁶⁶

- *En Ik zal uw naam groot maken.* De Heere beloofde hem door heel de wereld beroemd te maken. Tot op de dag van heden is Abraham bij Joden, christenen en moslims een geëerd persoon. Hij is zelfs in achting bij hen die niet tot zijn zaad behoren.⁶⁷ In het verlengde van deze zegening konden we verwachten, dat God die zegeningen ook zou uitgieten over alle volken.⁶⁸

3. *En Ik zal zegenen die u zegenen, en vervloeken die u vloekt; en in u zullen alle geslachten des aardrijks gezegend worden.*

De kanttekeningen merken hier op, dat het in de eerste zinsnede om de woorden *in uw Zaad* gaat.⁶⁹ Dat Zaad is Christus (Gal. 3:16). Christus moest uit Abrahams zaad naar het vlees voortkomen (Matth. 1:1) om alle ware gelovigen, van wie Abraham vader is, de eeuwige zegening te schenken (Gal. 3:28, 29). Dit komt tot uiting in Genesis 22:18, waar deze woorden wat

62 Vgl. Hand. 7:3,4.

63 Zie kantt. Rom. 4:11,12,16,17; 9:6,7,8; Gal. 3:7.

64 J. Calvijn, *Com. op Gen. 12:2*, dl. 1. p. 264,265.

65 Kantt. Zie ook: Gen. 24:1; Deut. 28:2, 3, 4, enz. Deze zegeningen kunnen ook een bijzonder oogmerk betreffen: zie Gen. 1:22,28; 39:5; Deut. 7:13; Ef. 1:3.

66 J. Calvijn, *Com. op Gen. 12:2*, dl. 1. p. 265.

67 Patrick, Polus en Wels, *Com. op Gen.* dl. 1, p. 146, 147.

68 J. Calvijn, *Com. op Gen. 12:2*, dl. 1. p. 265, 266.

69 Zie Gen. 22:18; 26:4; 28:14.

duidelijker worden herhaald: ‘En in uw Zaad zullen gezegend worden alle volken der aarde ...’ Paulus zegt onomwonden dat Christus Abrams zaad is. God zegent alle volken dus in Abram, in wiens lendenen Christus besloten was.

4. *En Abram toog heen, gelijk de HEERE tot hem gesproken had, en Lot toog met hem; en Abram was vijf en zeventig jaren oud, toen hij uit Haran ging.*

We zien hierin zijn geloofsgehoorzaamheid. Zijn vertrek laat zien hoe wonderlijk zijn geloof was. Hij werd door dit geloof bewogen om het land van zijn geboorte te verlaten en uit Haran te gaan. Die geloofsdaad komt nog meer uit in de voortgang van zijn reis naar het hem onbekende land. Hij zond ook niemand vooruit om te ontdekken in wat voor land hij zou komen. Hij trotseerde alle gevaren van deze reis en bekommerde zich niet om de moeilijk toegankelijke gebieden van de woestijn. Hij had niets anders dan de belofte van God om op te steunen. Hij deed dit voluit door het geloof. Zijn roeping is een voorbeeld voor alle gelovigen en toont een absolute zelfverloochening, opdat we alleen voor God zouden leven en sterven.⁷⁰

Versterkt in het geloof

Op een gegeven moment was Abram in Kanaän gekomen. Daar verscheen de Heere hem in Sichem, aan het eikenbos Moré, in het land der Kanaänieten en Hij zei: ‘Uw zaad zal Ik dit land geven’ (Gen. 12:7).

Uw zaad zal Ik dit land geven. Met deze belofte kwam de Heere Abram in zijn beproevingen te hulp. Hij had immers nog geen kind. Hoe kon hij, oude grijsaard met een onvruchtbare vrouw, hopen op zaad? Wat antwoordde de Heere op deze vragen? Hij schonk hem opnieuw Zijn belofte. Deze nieuwe belofte diende ertoe om het geloof van Abram te versterken, want hij zag dat het land bewoond werd door Kanaänieten, een vervloekt, goddeloos en afgodisch volk (Zach. 14:21). De Heere wilde hem bij het zien van hen aanmoedigen en vertroosten. Hij moest immers in het midden van dit volk de ware godsdienst belijden. Dat kon alleen met gevaar van zijn leven en verlies van zijn goederen. Daarom wilde de Heere hem met deze belofte sterken in zijn geloof en gehoorzaamheid.⁷¹

Herhaling van de belofte

In Genesis 12 wordt vermeld dat er honger in het land was en dat Abram daarom tijdelijk was uitgeweken naar Egypte, en in Genesis 13 staat dat hij

70 J. Calvijn, *Com. op Gen. 12:2*, dl. 1. p. 269.

71 Zie Gen. 13:15; 17:8; 24:7; Deut. 34:4. Patrick, Polus en Wels, *Com. op Gen. dl. 1*, p. 149.

uit Egypte was wedergekeerd. Hij zette zich neder tussen Bethel en Ai en daar ontstond onenigheid onder de herders van Abram en Lot, die leidde tot een scheiding tussen hen beiden. Lot koos voor de landstreek van Sodom en Abram bleef in Kanaän. Daar verscheen de Heere hem weer en Hij herhaalde Zijn beloften en zei:

15. *Want al dit land, dat gij ziet, zal Ik u geven en uw zaad tot in eeuwigheid.*

De Heere bedoelde daarmee ook het land dat buiten de reikwijdte van zijn ogen lag, dus het gehele land Kanaän, volgens de belofte. Dat land zou niet alleen een herberg zijn voor zijn vleselijk zaad, maar ook tot een teken van het hemels vaderland voor zijn geestelijk zaad.⁷² De Heere had dit land wél voor Abram, maar niet voor Lot bestemd en dus verwijderde Hij Lot van Abram. Als Lot gebleven was, waren diens nakomelingen vermengd met die van Abram. De Heere voorkwam dit in Zijn wijsheid, want Lots kinderen mochten niet delen in deze erfenis. De herhaling van deze belofte diende om Abrams droefheid over deze gang van zaken weg te nemen en zijn geloof te voeden en te sterken.⁷³

16. *En Ik zal uw zaad stellen als het stof der aarde, zodat, indien iemand het stof der aarde zal kunnen tellen, zal ook uw zaad geteld worden.*

Wie kan het stof tellen? Alleen God. Zoals Hij het stof der aarde kan tellen, zou ook Abrams zaad talrijker zijn dan iemand zou kunnen bevatten. De Heere vergeleek zijn zaad dus met het stof der aarde, vanwege de onmetelijke hoeveelheid. God sterkte Abram steeds met Zijn woord en wilde dat hij zich alleen van Hem afhankelijk zou weten. Abram moest in dat stof zijn eigen onvruchtbaarheid ervaren, maar hij kon, met zijn geloofsoog op God gericht, zien dat God hem uit stenen kinderen kon verwekken.

17. *Maak u op, wandel door dit land, in zijn lengte en in zijn breedte; want Ik zal het u geven.*

De Heere wilde dat Abram het beloofde land ging aanschouwen. Hij gaf hem verlof om de erfenis op haar eigenschappen en grootheid te bekijken. Hij mocht het land leren kennen, voordat hij het in bezit zou nemen. Hij kon het tot zijn bezit rekenen, ofschoon hij daar het genot nog niet van had.⁷⁴ Paulus zegt hiervan in Hebreeën 11:9 en 10: 'Door het geloof is hij een inwoner geweest in het land der belofte als in een vreemd land, en heeft in tabernakelen gewoond met Izak en Jakob, die mede-erfgenamen waren van dezelve belofte. Want hij verwachtte de stad die fundamenten heeft, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is.'

72 Kantt. vgl. Hebr. 11:9,10,14,15,16.

73 J. Calvijn, *Com. op Gen.* 13:15-17, dl. 1. p. 290.

74 *Ibidem*, p. 157.

De eerste ontmoeting met God

We gaan voorbij aan Abrams veldtocht en zijn ontmoeting met Melchizédek (zoals beschreven in Genesis 14). Vervolgens lezen we in Genesis 15:

1. *Na deze dingen geschiedde het woord des HEEREN tot Abram in een gezicht, zeggende: Vrees niet, Abram, Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot.*

De eerste ontmoeting van God met de mens is altijd vreeswekkend. De mens denkt dan te sterven. Waarom? Wat is hiervan de reden? God is toch de Bron van leven? De zonde is daarvan de reden. Maar zie, God nam Abrams vrees weg door het woord dat Hij tot hem sprak: ‘Vrees niet, Abram, Ik ben u een Schild, uw Loon zeer groot.’ Het schild ziet op de beloofde bescherming in dit vreemde land, dat door zovele goddeloze vijanden werd bewoond. Ook zou God hem overvloedig het goede schenken, ja, hem Zelf het hoogste Goed zijn, want Abram ontving de Heere Zelf als loon. Dit loon is voor geen prijs te verkrijgen, maar wordt uit genade geschonken. In deze belofte zijn alle mogelijke beloften ingesloten; heerlijker beloften kunnen niet worden geschonken.⁷⁵

De kleingelovigheid van Abram

In de tijd van het Oude Testament werden kinderen tot knechten gerekend (Gal. 4:1) en de ingeboren knechten van het huis tot kinderen. Als er geen kinderen waren, dan werd de hoogste onder de knechten erfgenaam. In dit geval was dat Eliëzer. Aan hem dacht Abram, toen hij zijn probleem van de kinderloosheid voor de Heere neerlegde. In de volgende verzen van Genesis 15 staat daarvan:

2. *Toen zeide Abram: Heere HEERE, wat zult Gij mij geven, daar ik zonder kinderen heenga en de bezorger van mijn huis is deze Damascener Eliëzer?*
3. *Voorts zeide Abram: Zie, mij hebt Gij geen zaad gegeven, en zie, de zoon van mijn huis zal mijn erfgenaam zijn.*

Hier toont Abram zich zoals hij in werkelijkheid is. Daaruit zou blijken, dat hij als een zondaar gerechtvaardigd werd. Het viel hem moeilijk om zonder meer te berusten in de grote belofte, die nog vervuld moest worden. Hij moest, zoals Thomas in het Nieuwe Testament, het eerst met eigen ogen zien, voordat hij het kon geloven. Maar nee, zo spreekt het geloof niet. Het geloof zegt: God zal schenken wat Hij belooft, ook al heb ik het tegendeel voor ogen, ik ben er zeker van dat Hij dat voor mij bewaart. Is mij de zaligheid beloofd, dan zal ik zeker zalig worden, ook al zie ik niets dan zonden. De hemel zie ik niet, maar ik zal er zeker komen. Hoe? Alleen door het geloof in Christus.⁷⁶

⁷⁵ I. Da Costa, *Bijbellezingen*, p. 52.

⁷⁶ *Ibidem*, p. 53.

Belofte en geloof

De Heere sterkte vervolgens de terneergeslagen Abram door een gezicht en door geestelijke en lichamelijke beloften. Daarvan lezen we in het volgende vers:

4. *En ziet, het woord des HEEREN was tot hem, zeggende: Deze zal uw erfgenaam niet zijn; maar die uit uw lijf voortkomen zal, die zal uw erfgenaam zijn.*

De Heere sprak dat niet Eliëzer, de trouwe Damascener dienstknecht, maar de zoon die uit Abram zou voortkomen, diens erfgenaam zou zijn. De Heere vervulde Zijn belofte met de komende geboorte van een zoon. Het was alsof Hij wilde zeggen: Abram, meen niet dat Mijn belofte niet in vervulling gaat, ook al hebt u daarvan nu nog geen bewijs. U bent oud en u denkt dat deze vreemde jongen uw erfgenaam zal zijn, want u ziet niet hoe Mijn belofte van het krijgen van een zoon nog kan worden vervuld, maar Ikzelf zal u een teken geven. En toen?

5. *Toen leidde Hij hem uit naar buiten en zeide: Zie nu op naar den hemel en tel de sterren, indien gij ze tellen kunt; en Hij zeide tot hem: Zo zal uw zaad zijn.*

De Heere leidde Abram buiten de tent en wees hem op de sterren. Ontelbaar fonkelden ze aan de hemel. Zoveel nakomelingen zou hij krijgen. Hier verbond de Heere Zijn belofte aan een uitwendig teken. Gelijk Abram de sterren niet kon tellen, zo wachtte hem een ontelbare menigte van nakomelingen. In dit zaad was Christus verborgen, Die het hoofddoel was van de belofte.⁷⁷

6. *En hij geloofde in den HEERE, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid.*

Dit geloof werd steeds weer beproefd op zijn geduld en gehoorzaamheid. Het geloof van Abram kwam nog beter naar voren, omdat er reeds een lange tijd was verlopen sinds de eerste belofte was gedaan. Abram had nog geen zaad, en daarom oefende zijn geloof een aanhoudend vertrouwen, dat God hem een zoon zou schenken. Het bleek een zeer sterk en vast geloof, omdat dit geheel onmogelijk leek.⁷⁸

De kanttekening bij het woord ‘geloofde’ luidt: ‘Niet dat Abram hier eerst begon te geloven, maar dat hij sterker werd in het geloof, overwinnende zijn vlees; en de grote beloften die hem God, vss. 1, 4, 5, van zijn zaad en voornamelijk van den Messias gedaan had, tot zijner ziele troost en zaligheid langs zo meer aannemende.’

77 I. Da Costa, *Bijbellezingen*, p. 54.

78 Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring* dl. 1, p. 171,172.

Rechtvaardiging des geloofs

U vraagt misschien: hoe kan het zijn dat bij de roeping van Abram in hoofdstuk 12 al sprake is van geloof en geloofsgehoorzaamheid, terwijl in hoofdstuk 15 wordt gezegd, dat hij geloofde en de HEERE het hem tot gerechtigheid rekende? Bij de roeping ging Abram, vrijwillig en gelovig aan de Godsspraak, uit zijn vaderland. Hij werd zo een toonbeeld van geloof, gehoorzaamheid, geduld en ingetogenheid. Hij werd niet *om* zijn geloof gerechtvaardigd, maar uit genade en vanwege de liefde van God. Dadelijk, zodra hij geloofde, dus niet eerder en niet later, werd hij gerechtvaardigd (Luk. 5:20). Dit geloof geeft vastheid en zekerheid (zie o.a. hoofdstuk 3) en het verzoent ons met God; het neemt de aangeboden genade van God aan; het is in de vaste overtuiging dat God ons als Zijn kinderen bemint; het twijfelt niet aan het eeuwige leven; het neemt God tot zijn Vader aan.⁷⁹

Velen hebben een verkeerde voorstelling van de rechtvaardiging des geloofs. Zij beperken die tot werkzaam zijnde in een punt des tijds. Ze zien niet, dat die ons tot het einde van ons leven naar Gods eeuwig Koninkrijk voert.⁸⁰ Velen geven ook iets verdienstelijks aan het geloof en tasten met de Joden volkomen in het duister. Natuurlijk kan een waar geloof niet zonder de werken zijn (Jak. 2:17-26), maar deze werken zijn niet de oorzaak van onze rechtvaardiging. Integendeel, want ze komen uit het geloof voort. Het gaat hier dus om een werkzaamheid van het geloof. God had dat geloof al eerder (bij de roeping) in het hart van Abram gewerkt, toen hij door dat geloof gerechtvaardigd werd.⁸¹ De gelovigen worden tot hun dood toe door datzelfde geloof gerechtvaardigd, dus de geloofsrechtvaardiging heeft een vervolg.⁸² Bij Abram zien we dat in Genesis 12 beschreven.⁸³

In Genesis 15 gaat het om de *volharding* in het geloof, waardoor Abram in dezelfde rechtvaardigheid stond als in het begin van zijn geloof⁸⁴, want Abram geloofde voortdurend in God, zijn Heere. Hij geloofde niet slechts de belofte van God, maar hij betrouwde in alle opzichten op Hem.⁸⁵ Het zwijgen van Abram in Genesis 15:4 en 5 wordt getypeerd als een *geloven* in

79 J. Calvijn, *Com. op Gen.* 15:6, p. 319.

80 Ibidem, p. 320.

81 Dit geschiedt altijd en alleen met het oog op Christus, Gods Zoon, Die alle gerechtigheid volbrengt. Paulus klaart deze leer in Romeinen 4 zo duidelijk op.

82 Roeping (inwendig), geloof, rechtvaardiging, wedergeboorte en gehoorzaamheid zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden.

83 Volgens Hebr. 11:8.

84 Dus tijdens zijn roeping. Zie nogmaals Hebr. 11:8.

85 Vgl. Ps. 78:22.

God.⁸⁶ Hij sprak Hem niet tegen. Het geloof is uit het gehoor: hij hoorde, geloofde het woord van God. Het gaat steeds weer om een *wezenlijk* geloven. Dit geloven ziet terug op zijn *oorsprong*, toen de Heilige Geest het geloof in Abrams hart ontstak, en op zijn *voortduren* en *aanhouden*. Abram had er voorgoed zijn zekerheid in gevonden. Het gebruik van het woord *geloven* in Genesis 15:6 heeft dan ook de volle nadruk⁸⁷, omdat het een voortdurend bewijs is van het vertrouwen in Hem, Die Abram de belofte deed. Dit gedrag van Abram en deze werkzaamheid van het geloof beantwoordde aan Gods eis (1 Joh. 3:23⁸⁸). Dit volharden in het geloof en dat krachtige, standvastige, gelovige en zekere vertrouwen op God, behaagde God⁸⁹ en daarom rekende Hij het hem tot rechtvaardigheid.

Getuigenis van Paulus

De apostel Paulus heeft veel licht gehad in het slotvers van dit schriftgedeelte. Hij schrijft erover in Romeinen 4:3: 'Want wat zegt de Schrift? En Abraham geloofde God, en het is hem gerekend tot rechtvaardigheid.' Abraham was, gelijk alle mensen, goddeloos. Hij was in zijn zonden niet meer dan een verdoemelijke zondaar, maar God bewees hem Zijn genade in Christus, want zijn zonden werden hem vergeven door het geloof in de komende Messias. Hij was daarmee geen zondaar meer voor God, maar een 'onsondige', een rechtvaardige. Paulus leidt de rechtvaardigheid af uit *het geloof* en Jakobus doet dit uit *de werken des geloofs*. Het zijn de twee zijden van hetzelfde geestelijke muntstuk. Zonder geloof geen rechtvaardiging, zonder geloofswerken geen geloof.⁹⁰

Deze verklaring heeft een vruchtbare betekenis gehad voor de hele Kerk van God. Als zondaren hebben wij met de belofte van de vergeving der zonde te doen. Deze belofte te geloven, stelt ons in de vrijheid der kinderen Gods, door de vergeving in het bloed van Jezus. Indien we geloven in God, Die de goddeloze rechtvaardigt, worden we uit genade rein verklaard, gerechtvaardigd en gezaligd. Zonder dit ware geloof is dat niet mogelijk. Het voorgeven van een geloof dat niet dadelijk rechtvaardigt, is vals; is leugen. God rekent ons zonder rechtvaardigend geloof niet tot Zijn kinderen, maar tot Zijn vijanden. Wij mogen aan het geloof geen andere betekenis toekennen dan Gods Woord ons leert. De Heilige Schrift prijst het geloof van Abraham, omdat hij met dit geloof Gods belofte omhelsde. Ook wordt aan het geloof

86 W.H. Gispen, *Com. op Genesis*, dl. 2, p. 106.

87 Vanwege de (contextuele) werkwoordsvorm in het Hebreeuws, *ibidem*, p. 107.

88 Zie ook Joh. 6:40; 8:24; Hand. 13:29.

89 Matth. 15:28.

90 I. Da Costa, *Bijbellezingen*, dl. 9, p. 109.

lof toegebracht, omdat Abraham daardoor gerechtigheid van God heeft verkregen. Deze gerechtigheid komt door verzoening tot stand, waardoor men ook vergeving der zonden verkrijgt. Het geloof was dus geen werk, goede eigenschap, daad of deugd van Abram zelf, maar een genadegave van God, waardoor hij gerechtvaardigd werd. Die gerechtigheid is uit God, door de verdienste van Christus. Hij rekent ons niet onze zonden, maar Zijn gerechtigheid toe en behandelt ons als rechtvaardigen. Hij die werkelijk gelooft, is één met Christus.⁹¹ Daarom werd Abram door deze toerekening onder het getal van de rechtvaardigen opgenomen. Zijn vroomheid kwam hiervoor niet in aanmerking en van rechtschapenheid was in het geheel geen sprake, maar het was louter genade.⁹²

Getuigenis van Jakobus

De apostel Jakobus verbindt aan deze rechtvaardiging van de goddeloze, door het geloof in Christus, de vriendschap met God. Hij schrijft: 'En Abraham geloofde God, en het is hem tot rechtvaardigheid gerekend; en hij is *een vriend Gods* genaamd geweest. Ziet gij dan nu dat een mens uit de werken gerechtvaardigd wordt, en niet alleenlijk uit het geloof?' (Jak. 2:23,24). Dit gezegde strijdt niet met wat Paulus heeft geleerd in zijn brieven. Het gaat hier om het werk der liefde. Zodra God het ware geloof heeft geschonken, wordt de mens uit de alles vermogende liefde tot God en de naaste ook gedreven tot goede werken. Deze genade stelt de gelovige in staat om zo, evenals een goede boom, goede vruchten te dragen. Genade en goede werken zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Men kan toch geen bos hout in brand steken zonder dat dit licht geeft?⁹³ De Heere noemt Abram uitdrukkelijk *Zijn vriend*. Waarom? Met het oog op het vertrouwen op Gods belofte aangaande de geboorte van zijn zoon en erfgenaam, Izak (Gen. 15:6). Later, toen Abram gelovig gehoor gaf aan het gebod des Heeren om Izak tot een brandoffer te offeren, werd God er in Zichzelf toe bewogen om hem te erkennen als een oprecht en godvrezend man. De Heere zei tot hem: 'Strek uw hand niet uit aan den jongen en doe hem niets; want nu weet Ik, dat gij godvrezende zijt, en uw zoon, uw enige, van Mij niet hebt onthouden' (Gen. 22:12). God had hem getrouw bevonden in de geloofsbeproeving en vernieuwde daarom het verbond met hem⁹⁴ en bevestigde dat met een eed (Gen. 22:16-18). Hij gaf hem een hoge ere-

91 Ibidem, p. 110.

92 J. Calvijn, *Com. op Gen.* 15:6, p. 217,218.

93 Ibidem, p. 36.

94 Lees voor de oprichting van dit verbond Gen. 17: 9-22, t.a.v. de instelling van de besnijdenis als teken van dit verbond.

naam, niet alleen als Zijn knecht, maar ook als *Zijn vriend*.⁹⁵

Conclusie

Over Abrams geloof en Gods beloften zou nog veel te melden zijn. We zien samenvattend dat Abram ten volle overtuigd was, dat de Heere Zijn belofte aan hem zou vervullen. Hij zag daarmee in het geloof niet alleen op de geboorte van een zoon, maar ook op de komst en de geboorte van de Mesías. De Heere Jezus zou uit zijn lendenen voortspruiten en de volken van de aarde zouden in Hem gezegend en gerechtvaardigd worden. Dit zou naar de gewone loop der natuur onmogelijk zijn. Maar ook Saraï geloofde en zij baarde een zoon, genaamd Izak. Zij achtte de Heere getrouw in Zijn Woord en belofte aan hen gedaan (Hebr. 11:11). De Heere rekende deze voortreffelijke geloofsdaad tot gerechtigheid. Abram en Saraï waren niet vrij van zonden, maar hadden hierin toch blijk gegeven van een godvruchtig vertrouwen op Hem. De Heere had een welbehagen in het geloof van de Zijnen.⁹⁶

B. HET GELOOF ONDER DE MOZAÏSCHE TEMPEL- OF SCHADUWDIENST

De Heere gaf aan Israël het bevel om Zijn geboden te houden. Hij deed dat door middel van Zijn knecht Mozes. We lezen daarover in het boek Deuteronomium, de herhaling van de wet. Hij wilde dat Zijn volk Hem als de enige en ware God zou liefhebben. Hij drukte dit uit met de woorden: 'Hoor, Israël, de HEERE, onze God, is een enig HEERE' (Deut. 6:4). Dat is Één in Wezen en het enige Voorwerp van aanbidding. Deze oproep om naar de HEERE te horen is hier gecombineerd met het benoemen van *Israël*. Dat gebeurde alleen bij zeer plechtige situaties, waarin zeer wezenlijke zaken aan de orde kwamen (Deut. 4:1).

Deze oproep introduceerde hier voor Israël een fundamentele geloofsbelijdenis. Deze belijdenis valt sterk op, omdat ze in de eerste persoon meervoud is geformuleerd: u ziet dat aan de woorden *onze God*. Mozes maakte zich met deze woorden één met het volk: hij legde samen met hen deze belijdenis af. Deze formulering signaleert ook de specifieke betekenis van de belangrijke gelegenheden binnen Israël. De naam JHWH (Jahweh) is daarbij van fundamenteel belang. Mozes beleed met het volk: Jahweh, onze God

95 Zie 2 Kron. 20:7; Jes. 51:8; Patrick, Polus en Wels, *Com. op Jak.* 2 dl. 17, p. 54.

96 Zie ook Ps. 106:30 en 31: 'Toen stond Pinehas op en hij oefende gericht, en de plaag werd opgehouden. En het is hem gerekend tot gerechtigheid, van geslacht tot geslacht, tot in eeuwigheid.'

is Één; of beter: Jahweh, onze God, Jahweh is Één.⁹⁷ Één geeft hier aan dat de HEERE in rang nummer één is: enig of uniek in enigheid, éénvoudig (dus niet meervoudig) in eenheid en een Eenling in alleenheid. Deze belijdenis is verbonden aan het gebod der liefde (Deut. 4:5). Dit is van beslissende betekenis.

Verbonds- en geloofsrelatie

De Heere ging dus een verbond aan met Abram en zijn zaad na hem. Hij maakte dat later, in de tijd van Mozes, openbaar door Zijn verschijning aan het volk van Israël: Hij ontdekte Zich voor het oog van het volk in Zijn heerlijkheid, macht en majesteit.

We lezen in Exodus 19 een inleiding op de sluiting van dit verbond met Israel. De Heere bereidde daar niet alleen de wetgeving voor, maar liet ook de nauwe relatie zien tussen Zijn verschijning en de verbondssluiting. Daarbij bleef nadrukkelijk de eerbiedige afstand tussen God en het volk, opdat het volk diep besef zou hebben van Gods onbegrijpelijke heerlijkheid en oneindigheid. Het draaide in feite om de geloofsrelatie, die tot stand komt door de verzoening in het bloed van Christus. Mozes was daarvan een type, toen hij als middelaar optrad tussen God en het volk. Christus is en blijft echter de enige en echte Verbondsmiddelaar. God neemt ons als Zijn kinderen aan door het geloof in Hem. Dan zijn we ware bondelingen, verlost uit de macht der zonde en des doods.

Deze zaak wordt afgebeeld met de verlossing van het volk uit Egypte, zoals een prachtige beeldspraak duidelijk maakt. God had het volk op arendsvleugelen gedragen en bij de berg Sinaï gebracht (Ex. 19:4),⁹⁸ zoals de arenden vliegen van verafgelegen plaatsen in de woestijn naar hun nesten in de bergen. De berg typeerde de zetel van God, in dit geval de Sinaï. De voorwaarde bij dit verbond was: als het volk Hem gehoorzaamde, zou het Hem ten eigendom zijn, maar als men dit verbond verbrak, bracht dat straf en vloek mee. God zegent degenen die Zijn verbond houden. Zo ging Hij een bijzondere betrekking aan met Zijn volk. Dat volk was Zijn bezit krachtens soevereine verkiezing en Hij verloste het uit de hand van hen die machtiger waren. Hij handelde met dit volk als met geen ander volk. Hij verkoos hen en zag hun zondigheid niet aan, maar had hen lief en wilde in hun midden wonen. Deze gedachtegang vinden we bij de schrijvers van het Nieuwe Tes-

97 Deze laatste vertaling komt het meest overeen met de oude vertalingen en met de nieuwtestamentische gedachtegang en het spraakgebruik (vgl. Matth. 19:17; 23:9; Mark. 10:18; 12:29,32; 1 Kor. 8:4; Gal. 3:20; Ef. 4:6; 1 Tim. 2:5; Hebr. 2:11; Jak. 2:19; 4:12). Ze doet vooral recht aan de essentie van de belijdenis.

98 Vgl. Deut. 32:11.

tament, die de bijzondere genade van God door Jezus Christus accentueren, de Grondvester van het nieuwe genadeverbond. De ware gelovigen worden erin voorgesteld als het eigendom van God, krachtens hun redding door Christus.⁹⁹

De schaduwgodsdienst

De Israëlieten waren onder de volken afgezonderd tot een bijzonder volk. Zij waren God een koninklijk priesterdom, een geheiligd volk. De nadruk op Gods Koninkrijk en volk, Gods regering en geregeerden, wees op Gods theocratisch bestuur over Zijn volk. De apostel Petrus heeft deze begrippen op de christenen toegepast: hij noemde hen 'een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterdom, een heilig volk, een verkregen volk', omdat zij Gods genade in Christus hebben ontvangen (1 Petr. 2:9). God is hun Koning. De HEERE (JHWH) mag echter niet met een aards koning worden gelijkgesteld: Hij is zo heilig, dat Hij ver boven onze bevatting God is en alle vergelijkingen overtreft. We worden in Christus met Hem verzoend en komen zo onder Zijn wettelijk en Goddelijk bestuur. Deze geloofszaken werden bij wijze van handelingen, voorwerpen en ceremoniën uitgebeeld. Laten we enkele van die schaduwbeelden noemen.

a. Zichtbaar

Er is een oud gezegde: leringen wekken, maar voorbeelden trekken. Een kind wordt op het eenvoudigst en tegelijk op de meest boeiende manier onderwezen door middel van platen. God onderwees Zijn volk Israël op een dergelijke wijze om Hem te leren kennen. Hij vertroostte hen onder de schaduw van de wolkkolom met Christus, toen zij daar beschut werden tegen de brandende stralen van de felle oosterzon. Christus was hun Schaduw aan hun rechterhand (Ps. 121:5). Hij leerde hen, dat Christus Zich tussen hen en de brandende toorn Gods wilde stellen. Als zij het licht der vuurkolom zagen, wilde Hij hen inprenten, dat Christus het Licht der wereld is en dat een ieder die Hem volgt, niet in de duisternis zal wandelen (Joh. 8:12). Als zij het sneeuwwitte manna verzamelden, in hun molens vermaalden en er vervolgens brood van bakten, wilde de Heere hen daardoor leren, dat de gekruisigde Zaligmaker het dagelijkse brood der ziel moet zijn. Als zij uit de gespleten rots het heldere water dronken, toonde de Heere dat zij dagelijks de volle stromen van de Heilige Geest konden ontvangen van de om hun zonden verbrijzelde Christus.¹⁰⁰ Hij nodigde hen met de roep, dat een dorstige mag komen tot Christus en drinken van het water des levens om niet (Openb. 22:17).

⁹⁹ Vgl. Ef. 1:14; Tit. 2:14; 1 Petr. 2:9.

¹⁰⁰ R. M. M'Cheyne, *Nagelaten geschriften*, p. 595.

b. Hoorbaar

In het hogepriesterlijk gewaad werden granaatappelen en gouden schelletjes aangebracht (Ex. 28:33-35). De granaatappelboom groeit in de vruchtbare hoven en draagt schone bloesems en vruchten. Deze boom is het zinnebeeld van vruchtbaarheid en welriekende geur.¹⁰¹ De schelletjes waren in de tabernakel en de latere tempeldienst bestemd om een aangename klank voort te brengen als de hogepriester daar zijn werk verrichtte.¹⁰² Hoe treffend duidt dit op Christus, Die bij Zijn verschijning de welriekende geuren der hoven rondom Zich verspreidt en vrolijke, welluidende klanken doet horen. Hij is het Die tussen de gouden kandelaren wandelt (Openb. 1:12, 13), als Hij Zijn hof bezoekt en onder de leliën weidt (Hoogl. 4:5; 6:2). Als Christus tot u inkomt en Zich aan u openbaart, is de wintertijd voorbij; dan wordt het lente en zomer en dan genaakt de zangtijd (Hoogl. 2:11, 12). Zijn klederen ruiken naar mirre en aloë en dat alles maakt uw ziel tot een gewaterde hof. Zijn komst is gelijk het geklank van de zilveren trompetten en het klinken van de schellen. Het verkondigt u grote blijdschap, die al den volke wezen zal (Luk. 2:10). Hebt u ooit in uw leven dit geklank van de nabij zijnde Zaligmaker gehoord?

c. Tastbaar

In het heilige stond een tafel met louter goud overtrokken, met daarop voor elke stam van Israël één van de twaalf toonbroden. Alleen de priesters mochten daarvan eten. Christus werd in feite toen nog uitsluitend aan de twaalf stammen van Israël gepredikt. Het was het zinnebeeld van de bedeling van het oude verbond, waar de verkondiging van de zaligheid nog tot Israël beperkt was.¹⁰³ Wat een oneindig groot verschil tussen die tijd en de dag waarop Jezus de broden brak en onder de schare deed uitdelen (Joh. 6:11), en ook met die dag waarop Hij zei: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven. Ik ben het Brood des levens. Uw vaders hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn gestorven. Dit is het Brood Dat uit den hemel nederdaalt, opdat de mens daarvan ete en niet sterve. Ik ben het levende Brood Dat uit den hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven. En het Brood dat Ik geven zal, is Mijn vlees, hetwelk Ik geven zal voor het leven der wereld' (Joh. 6:47-51). Dit is wat Johannes bedoelde toen hij schreef: 'Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben en onze handen getast heb-

101 Ibidem, p. 600.

102 Artikel 21 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

103 R. M. M'Cheyne, *Nagelaten geschriften*, p. 603.

ben van het Woord des levens; (want het Leven is geopenbaard, en wij hebben Het gezien, en wij getuigen en verkondigen ulieden dat eeuwige Leven, Hetwelk bij den Vader was en ons is geopenbaard.) Hetgeen wij dan gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij u, opdat ook gij met ons gemeenschap zoudt hebben, en deze onze gemeenschap ook zij met den Vader en met Zijn Zoon Jezus Christus. En deze dingen schrijven wij u, opdat uw blijdschap vervuld zij' (1 Joh. 1:1-4).

d. Ruikbaar

De eredienst van het oude Israël kende ook het branden van wierook. In de woestijntijd bedienden de priesters zich van draagbare wierookvaten. In de tijd der koningen stond in de tempel in Jeruzalem een speciaal altaar voor het wierookoffer. Wierook werd ook gebruikt bij het spijsoffer en bij de toonbroden. In de tempel werd, bij het dagelijks gebed in de morgen en in de avond, een wierookmengsel gebrand, als teken van gebed tot God en eerbied voor Hem. Op de grote verzoendag ging de hogepriester, nadat hij eerst had geofferd, opnieuw het heilige der heiligen binnen. Hij nam dan eerst het gouden wierookvat, vulde dat met vurige kolen van het brandofferaltaar en begaf zich pas dan naar het heilige. Daar gekomen, nam hij zijn handen vol reukwerk van welriekende specerijen, klein gestoten, en vulde het wierookvat. Daarna ging hij met het brandende wierookvat, door het tweede voorhangsel, Gods heiligdom in. Omgeven door een welriekende wierookdamp, naderde hij zo het verzoendeksel. De Heilige Geest beduidde hiermee, dat Jezus voor ons tussentreedt bij de Vader. Johannes zag Hem met veel reukwerk voor het altaar staan; Hij offerde daar het reukwerk van de gebeden van de heilige kinderen Gods (Openb. 8:3,4). Onze gebeden zijn gebrekkig en met zonden bevuurd, ook bij de verst gevorderde christenen, maar het gelovig gebed van Gods kinderen is Hem door Christus aangenaam. Die gebeden geschieden door de Heilige Geest en worden geheiligd door het offer van Christus. Ze geuren naar het bloed van het Lam, Dat voor Gods kinderen verzoening aanbracht. Door Zijn bloedstorting worden hun gebeden aangenaam bij God en als met wierook besprengd. De geuren die dit meebrengt, kunnen worden vergeleken met de werkende liefde van Gods kinderen in hun gebeden tot God. Zo oefenen ze hun geloof in de gekruisigde Christus. Hun gebeden worden om Zijnentwil verhoord.

Samengevat

Israël heeft via de tabernakel met de wet én het Evangelie te doen gekregen. God wilde Zijn bondsvolk uitbeelden hoe de verzoening van een gans verloren en schuldige ziel tot stand komt. We moeten daarbij letten op het bloed en de offers (het bloed en offer van Jezus). Vandaar dat we bijzon-

dere leringen en geestelijke lessen ontvangen uit Gods voorschriften voor de tabernakel- en tempeldienst. Er is een veelheid van heilige personen, tijden, plaatsen en ceremoniën, die deze zaken afbeelden of typeren. Ze worden ook wel ceremoniële figuren en heilige handelingen genoemd. Dat alles bij elkaar heet schaduwdienst. Die schaduwdienst doelde op Christus. Alles in het Oude en Nieuwe Testament ziet op Christus, de Vervuller van de wet.

DE TABERNAKEL

Van die tabernakeldienst heeft Mozes een beschrijving gegeven in Exodus 40:2-15. We lezen in dit gedeelte van veel beelden die Christus afschaduwden. Hoe eenvoudig is dan toch het Evangelie, in vergelijking met deze voorbeelden van Christus en Zijn werk. Toch zijn ze erg leerrijk, want ze geven ons een duidelijk inzicht in de Persoon en het werk van de Zaligmaar. De gelovigen bewonderen God om de uitnemende wijsheid, die Hij ons in Zijn Woord heeft geopenbaard. Hij geeft ons in het Oude Testament een bijzondere schets en afbeelding van de verzoening in Christus. De ceremoniële dienst bestond niet in willekeurige inzetten. Deze dienst was een bloesem, die afviel toen de vrucht gekomen was.¹⁰⁴ We gaan slechts enkele van deze figuren na.

De oprichting van de tabernakel

De oprichting van de tabernakel op de eerste dag en maand, kan met een nieuwjaarsdag worden vergeleken. Er begon in feite een nieuw tijdperk voor Israël. Deze zaak moest met het denkbeeld van nieuwheid verbonden zijn.

De tafel der toonbroden

De tafel der toonbroden stond buiten het voorhangsel, noordwaarts in de tent der samenkomst. Die broden zagen op het Brood Dat uit de hemel is nedergedaald. Dat Brood, Dat de Vader ons gaf, is Christus, Die de wereld het leven geeft. Dat Brood spijzigt ons ten eeuwigen leven.

De gouden kandelaar

De gouden kandelaar stond recht tegenover de tafel der toonbroden, zuidwaarts aan de zijde van de tabernakel. Die kandelaar zag eveneens op Christus. Hij is het Licht der wereld. De evangelist Johannes zegt ons: 'In Hetzelve was het Leven, en het Leven was het Licht der mensen' (Joh. 1:4). Dat Licht is nodig om te werken en ons te verblijden.

¹⁰⁴ I. Da Costa, *Bijbellezingen*, dl. 1, p. 231, 232.

Het reukofferaltaar

Het reukofferaltaar stond in het heilige voor de voorhang. Het was gemaakt van sittimhout en geheel overtrokken met goud. Het geringste (hout) en het kostbaarste (goud) waren tezamen gevoegd. Dat is het beeld van de vereniging van de mensheid en de Godheid van Jezus in de Persoon van Christus.¹⁰⁵

Het slachtofferaltaar

Het slachtofferaltaar stond buiten het heilige. Voor wie het heilige binnentrad, was reeds geofferd. Hij had slechts het reukwerk te ontsteken, dat het gebed afbeeldde. Zo deed ook Christus. Nu Hij Zichzelf geofferd heeft, bidt Hij gedurig tot de Vader om ons de vrucht van deze offeranden te doen toekomen.

Het koperen wasvat

Het koperen wasvat stond tussen het slachtofferaltaar en de tent der samenkomst. Het was gevuld met water. De priesters die de dienst des Heeren verrichtten en het heilige zouden betreden, moesten eerst gedurig hun handen en voeten wassen, voordat zij in de tent der samenkomst tot het altaar mochten naderen. Het is het beeld van de volkomen reiniging en een heilige wandel voor God. Handel en wandel moeten onophoudelijk in overeenstemming zijn met de heilige dienst des Heeren. Dus eerst moesten de priesters het offer brengen, het bloed storten en daarna zich wassen met het water uit het wasvat, voordat ze het heilige van Gods tabernakel mochten ingaan. Buiten deze ordening kan men niet in de tegenwoordigheid Gods verkeren.¹⁰⁶

De heilige zalfolie

Al de zo-even genoemde voorwerpen (Ex. 40:9-11) en nog zo vele andere (Lev. 8:10) werden gezalfd met heilige zalfolie, die het beeld is van de Heilige Geest. Zoals de zalving na de bloedbesprenging kwam, komt de heiligmaking na de rechtvaardigmaking. Zonder de Heilige Geest verkrijgt men niets van wat Christus voor de Zijnen heeft verworven.

De twee zilveren trompetten

We kunnen hier nog de twee trompetten bijvoegen.¹⁰⁷ De ene trompet riep

---

¹⁰⁵ Ibidem.

¹⁰⁶ Dit was volstrekt nodig, omdat de priesters bezig waren met het slachten van de offeranden.

¹⁰⁷ Num. 10:2, 8.

het volk van Israël tot de vergadering om daar de Naam des Heeren *aan te roepen*.¹⁰⁸ De tweede trompet was er om de Naam des Heeren *uit te roepen*, als deze het bevel des Heeren overbracht. Bij het geluid van haar tonen moest het volk voorttrekken. Deze trompetten zijn zinnebeelden van het gebed en de belijdenis. Ze moeten bij bijzondere aangelegenheden tot onze vreugde worden geblazen.¹⁰⁹

C. HOGEPRIESTER EN VERZOENING

Het ging tot hiertoe over levenloze zinnebeelden, maar er zijn ook levende, zoals het beeld van de hogepriester en allen die hem omringden. De hogepriester stond in het middelpunt en rondom hem stonden de priesters. Om de priesters stonden de Levieten en daaromheen stond het volk Israël. En om het volk van Israël stonden ten slotte de volkeren der wereld. Voor de heidenen was onder het Oude Testament het voorhof geopend.¹¹⁰

U merkt wel dat het ware zaligmakende geloof overal Christus in ziet. In Hem, de Priesterkoning, zijn de ware gelovigen niet alleen priesters, maar ook koningen. Het dode geloof ziet niets anders dan vormen, tekenen en beelden, want die godsdienst komt niet verder dan een dode belijdenis. Daarom is het zo nodig, geliefde lezer, dat we de waarheid in het binnenste mogen ondervinden en we eerlijk worden voor God. Zo worden we de zondaar, die de genade van God behoeft. Daarmee komen we bij een belangrijk element van de eredienst, namelijk van de verzoening met God, door Jezus Christus, de grote Hogepriester.

De grote Hogepriester

Gods Woord vestigt ons oog op de grote Hogepriester van het huis Gods: Gods eigen Zoon. De Vader zond Hem in de wereld om de zonden van Zijn volk te verzoenen. Hij werd in het Oude Testament afgeschaduwed door het levitische priesterschap; dat was voor de gelovigen een onwankelbaar begrip. Hier vond de hoop op de verzoening haar fundament; die beschaamde nimmer als zij zich vestigde op het bloed en de offerande van Jezus. Christus' priesterschap is van een hogere orde dan de ordening van Aäron; die was naar de ordening van Melchizédek. Christus is geen Hogepriester door afstamming, maar Hij is Hogepriester rechtstreeks van God, Zijn Vader. Zijn priesterschap is eeuwig. Hij bracht een eeuwige verlossing

108 Num. 10:3.

109 I. Da Costa, *Bijbellezingen*, dl. 1, p. 251.

110 Ibidem, p. 233.

tot stand.¹¹¹ Zulk een Hogepriester past ons; Hij kan ons wederbrengen tot God, door de verzoening die Hij teweegbracht.

De Verzoener

We hebben op meerdere plaatsen in dit boek de verzoening met God aangeduid als de kernzaak van het geloof, als de hoofdzaak van de leer der verlossing, die alleen kan plaatsvinden door het offer van Jezus. Hij stortte daarvoor Zijn bloed en zonder dit bloed is er geen vergeving. Wie zich hierin vergist, bedriegt zich voor de eeuwigheid. Die verzoening wordt door het geloof aangegrepen om vrede met God te krijgen. De Heere schenkt de ware gelovigen de kennis daarvan door Zijn Geest, Die hen in alle waarheid leidt en hun Gods Woord aanwijst als het enige fundament. Daarop steunen zij veilig in hun toevluchtnemen tot de Zaligmaker Jezus. Ze ontvangen Hem gelovig tot hun heil, vinden in Hem hun vrijheid weer, en worden ontslagen uit de tirannie van de satan en de macht en de heerschappij der zonden.

De dag der verzoening

De Grote Verzoendag was op de tiende dag van de zevende maand. In de getallensymboliek is zeven het getal van vervulling of voltooiing en het getal tien doet ons denken aan Gods geboden¹¹², die in stenen tafelen zijn gegrift. God schreef met Zijn vinger Zijn wil in deze tafelen, waarin Zijn volk Hem moest gehoorzamen. Ze waren met Zijn eeuwigdurend handschrift gegraveerd. Deze woorden van de wet konden wel worden verbroken, maar niet worden uitgewist; ze waren altijd geldend voor iedereen. Ze moesten daarom ook de kinderen worden ingescherpt op een wijze die ze gemakkelijk konden onthouden: ze konden ze op tien vingers leren.

De dag der verzoening werd kort na het nieuwe jaar gehouden en mocht slechts eenmaal per jaar plaatsvinden. Dat betekende in de heilige beeldentaal dat het offer der verzoening slechts eenmaal hoefde te worden gebracht. Dit waarachtige zoenoffer heeft eeuwigheidswaarde en -kracht. De offerdienst vond zijn vervulling in Christus' offer; na Zijn offer vond geen bloedstorting meer plaats. Christus is het grote Kruisoffer en de Vader is met deze betaling voldaan. Christus offerde Zich Gode, door de eeuwige Geest, dan ook onstraffelijk op (Hebr. 9:14). Hiervan behoefde later geen afbeelding meer te zijn en zo kon de dienst der ceremoniën worden beëindigd: het jaarlijkse offer in de tempeldienst was niet meer nodig. De kring van het steeds terugkerende ritueel is sluitend gemaakt. De cirkel, zonder begin en einde,

---

111 B. J. Oosterhoff, *Bijbelse Encyclopedie*, dl. 4, p. 641,642.

112 I. Da Costa, *Bijbellezingen*, dl. 1, p. 235.

het beeld der eeuwigheid, is in Christus volkomen zichtbaar.¹¹³

Verzoening voor het volk

Op de Grote Verzoendag moest de hogepriester verzoening doen. Hij deed zijn werk in alle eenvoud, baadde zich, legde zijn sieraden af en kleepte zich met linnen. Dat was het beeld van nederigheid, van reinheid en van onschuld. God beeldde dit af door de witte klederen, die zagen op de rechtvaardigmaking der heiligen.¹¹⁴ De hogepriester offerde op die dag eerst voor zichzelf en daarna voor het volk. We lezen ervan in Leviticus 16.

Hij moest voor zichzelf en zijn huis een var, een jong rund, ten zondoffer en een ram ten brandoffer offeren. Hij moest *voor het volk Israël* twee geitenbokken ten zondoffer nemen en één ram ten brandoffer. Het werpen van het lot¹¹⁵ moest aantonen welke bok voor de HEERE was en ten zondoffer zou worden gedood, waarbij de andere voor het aangezicht des HEEREN werd gesteld en naar de woestijn geleid. De ene bok moest worden geofferd tot verzoening en de andere werd in de woestijn losgelaten als symbool voor de vrijlating van de zondaar. Dit alles verwees naar Christus en naar de vrucht van Zijn werk: Hij werd geofferd en de zondaar vrijgelaten. Hij ging in het hemelse heiligdom om Zijn volk een eeuwige verzoening te verwerven en vergeving van zijn zonden. In de Bijbel worden verzoening en vrijlating naast elkaar geplaatst.

Het offer

De hogepriester slachtte dus *voor zichzelf en zijn huis* een var (een jong rund) ten zondoffer om verzoening te doen. Hij nam een wierookvat vol vurige kolen en zijn handen vol welriekende specerijen en ging binnen de voorhang in Gods heiligdom. Daar legde hij dat reukwerk op het vuur voor het aangezicht des HEEREN, opdat de nevel het verzoendeksel zou bedekken en hij niet zou sterven. Hij sprenge het bloed van de var met zijn vinger zevenmaal op en voor het verzoendeksel. Hij deed dat ook met het bloed van de bok, tot verzoening voor de zonden van het volk. Tijdens deze heilige bediening mocht niemand de tabernakel binnentreden. Dat was het beeld van de tijdelijke verbanning. Hierna legde hij de handen op de levende bok, beled met al de gelovigen zijn zonden, en zond het dier weg in de woestijn. Zo moest die bok alle ongerechtigheden wegdragen in een afgezonderd land.¹¹⁶

¹¹³ Ibidem.

¹¹⁴ Ibidem.

¹¹⁵ Het lot dat over beide bokken werd geworpen, toont dat ze volkomen aan elkaar gelijk stonden.

¹¹⁶ Lev. 16:1-22.

Het ware Offerlam

De offeranden en andere plechtigheden stelden Christus voor als het enige Offer. Alleen Zijn offer kan voor onze zonden voldoen. Let u op het volgende. Het lam werd op een heel andere wijze benaderd dan de bok. Het lam is het beeld van reinheid en onschuld, maar de bok van onreinheid en schuld. Het lam was een zachtmoedig offer, terwijl de bok de zondige natuur karakteriseerde. Beide echter vormden het hoofddenkbeeld voor de wegneming van de zonden door het bloed van Jezus, het ware Offerlam. We lezen in 1 Johannes 2:2: 'En Hij is een Verzoening voor onze zonden; en niet alleen voor de onze, maar ook voor de zonden der gehele wereld.' Door het offer van Zijn bloed kunnen bokken schapen worden. De gelovigen krijgen de schapennatuur en de ongelovigen houden de eigenzinnige bokkennatuur. In Gods oordeel worden deze twee tegenover elkaar gesteld en eeuwig van elkaar gescheiden.

Geliefde lezers, hier op aarde is nog bekering mogelijk! U kunt nog behouden worden. Hoe? Door het geloof in Christus. Buiten dat geloof is het voor eeuwig verloren. Hierin kan niet de minste wijziging worden aangebracht. Christus is het beeld van beide, van het lam en de bok. Hij is het heilige Lam, Dat stierf voor de zondige bok. Dit offer voldoet aan Gods rechtvaardigheid, omdat Hij alles volbracht.

Drieërlei bediening

U weet dat er in het Oude Testament drieërlei bediening was, waarmee God Zijn dienaars had bedeed: profeet, priester en koning. Hij verenigde soms het ambt van koning met dat van profeet, zoals we zien bij David. Samuël was profeet en priester. Melchizédék bezat als enige het ambt van koning en priester.

Christus echter vervult volmaakt drie ambten. Mozes getuigt van Zijn profetisch ambt: 'Een Profeet, uit het midden van u, uit uw broederen, als mij, zal u de Heere, uw God, verwekken; naar Hem zult gij horen' (Deut. 18:15, 18). Hij verwijst ons naar de Messías, Die komen zou (Hand. 3:22; 7:37). Christus mag, ondanks Zijn eeuwige Godheid, onbevleete mensheid en zaligmakend middelaarsambt, worden vergeleken met Mozes als een type van Hem. Hierin zijn de volgende zaken belangrijk:

- Gelijk Mozes een waarachtig mens was, uit het zaad Abrahams, alzo was ook Christus.
- Gelijk Mozes Gods volk gevoerd heeft uit de lichamelijke slavernij van Egypte, alzo heeft Christus Zijn volk verlost uit de geestelijke slavernij.
- Gelijk Mozes stond tussen God en het volk in het verbond der wet (Gal. 3:19), alzo is Christus de enige Middelaar tussen God en Zijn volk in het verbond der genade.

- Gelijk Mozes getrouw bezig was in het ganse huis Gods (Hebr. 3:2), alzo was Christus bovenal in Zijn gemeente werkzaam.
- Mozes was een groot profeet en leraar van het volk, Christus is het Hoofd aller profeten, door Wiens Geest Mozes en de andere profeten gesproken hebben.¹¹⁷

Conclusie Oude Testament

In het Oude Testament karakteriseert *geloven* de houding van een mens tegenover God. Deze verhouding veronderstelt een daadwerkelijke activiteit van het verstand dat door de Heilige Geest verlicht is, maar bestaat hoofdzakelijk in het kennen en het erkennen van God in alles wat Hij voor de mens is. Vooral voor het volk van het verbond, in dit geval het volk Israël, is Hij bekend in Zijn liefde, macht en eisen. In het Oude Testament staan de *gehoorzaamheid* en het *vertrouwen* op de voorgrond; dit blijkt uit de context waarin het werkwoord 'geloven' voorkomt (bijv. Gen. 15:6; Jes. 7:9) en uit de woorden die de tegenovergestelde houding uitdrukken. Dit laatste ziet bijvoorbeeld op het verguizen van God (Num. 14:11) en het weerspannig zijn tegen het Woord Gods (Deut. 1:26, 43; 9:23, 24).¹¹⁸

Met dit geloof, dit zaligmakend geloof, zijn de oudtestamentische heiligen naar de eeuwigheid gegaan. Met dit geloof hebben ze Hem ontmoet, Die hen een plaats gaf in de hemel tussen al de gezaligden. In dit blijde vooruitzicht mocht Jakob zeggen: 'Op Uwe zaligheid wacht ik, HEERE' (Gen. 49:18). Welke stormen er over Gods Kerk ook heen gaan, Hij blijft de Zijnen trouw. Te midden van alle doodsgEVAREN geeft Hij hun uitkomst. Te midden van alle beproevingen houdt Hij Zijn volk staande. Zij zullen geen kwaad vrezen, want de Heere is met hen. Hij heeft hun Zijn genadige tegenwoordigheid beloofd op grond van de verlossing in Christus. Buiten Hem, Christus, is geen leven, noch zaligheid te verwachten; mét Hem en in Hem en uit Hem en door Hem wél. Dat bleek bij de laatste ademtocht van de aartsvader Jakob, die zich aan Hem vastklemde met een geloof dat onwankelbaar standhield: hij betrouwde op God, Die hem de Messías gaf. Als van verre ziende, ging hij zonder vrees de dood in. 'Op Uwe zaligheid wacht ik, HEERE.' Hij legde zijn voeten tezamen op het bed, hij gaf de geest en werd verzameld tot zijn volken. Zo kwam Jakob thuis; thuis bij God.

¹¹⁷ Dit alles is volgens de kanttekeningen. Zij zijn bijzonder. God gaf onze vaders veel licht en wijsheid in het verstaan van Gods Woord.

¹¹⁸ A. van den Born e.a., *Bijbels woordenboek*, p. 478,479.

HOOFDSTUK 5

Geloof in het Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament komen de woorden voor geloof (pistis) en geloven (pisteuein) vele tientallen keren voor. De Schrift is vol van het geloof in de drie-enige God. We kunnen daarom in dit hoofdstuk hiervan geen brede uiteenzetting geven en die ook nog eens met allerlei voorbeelden illustreren. Daarom zullen we hier vooral kernzaken weergeven van de beschrijving van het geloof in de Evangelieën en in de geschriften van de apostel Paulus en Johannes.

God is de Grondsteen van de zaligheid. Zijn verkiezend welbehagen heeft twee pijlers, waarop de kerk van alle eeuwen en plaatsen steunend rust: de dood en de opstanding van Christus. Hij is de uiterste Hoeksteen, waarop de Kerk van het Oude en Nieuwe Testament wordt samengevoegd. De Heilige Geest brengt de uitverkorenen samen tot één lichaam, waarvan Jezus Christus het Hoofd is. Zonder de Heilige Geest, de Geest des geloofs, krijgen we geen deel aan Zijn zaligheid.

A. HET GELOOF IN DE EVANGELIËN

Alle evangelisten geven een beschrijving van het leven van Jezus Christus. We kunnen lezen van Zijn geboorte, onderwijs, wonderen, conflicten, kruisiging, sterven, dood en opstanding.

In de synoptische Evangelieën¹¹⁹ eiste Jezus het geloof in Zijn macht als voorwaarde voor de gewenste genezing.¹²⁰ Hij verweet Zijn discipelen vrij vaak

---

119 Het begrip 'synoptisch' komt van het Griekse woord sunopsis, dat 'overzicht' betekent. De drie synoptische evangelieën, Matthéüs, Lukas en Markus, komen zo sterk met elkaar overeen in inhoud, opbouw en woordgebruik, dat men ze parallel kan lezen. Een boek waarin deze drie evangelieën parallel aan elkaar, in drie kolommen, zijn afgedrukt, noemen we een 'synopsis', een 'samenschouw' of 'overzicht'.

120 Mark. 5:34,36; 9:23.

hun kleingelovigheid¹²¹ en prees het geloof van de Romeinse hoofdman, dat het geloof van de Joden ver overtrof.¹²² Het geloof verricht wonderen¹²³, maar het gebrek aan geloof belet ze.¹²⁴ Dit geloof heeft vooral God tot voorwerp¹²⁵, maar hangt toch ten nauwste samen met de zending van Jezus, in Wie Gods macht geopenbaard wordt.¹²⁶ Er wordt immers verondersteld dat degenen die hopen door Jezus genezen te worden, Zijn macht erkennen¹²⁷ en dus ook Zijn bijzondere betrekking tot God, als man Gods¹²⁸ of Mesías.¹²⁹ Toen Jezus Zijn discipelen vroeg naar hun mening over Zijn Persoon, was dit een uitnodiging om hun geloof in Zijn messiaanse waardigheid te belijden.¹³⁰

Het geloof duldt geen uitstel

De Heere Jezus begon de prediking van Zijn Evangelie met de woorden: ‘De tijd is vervuld, en het Koninkrijk Gods nabij gekomen; bekeert u, en gelooft het Evangelie’ (Mark. 1:15). Deze prediking is gelijk aan die van de voorloper Johannes de Doper (Matth. 3:2). U hoeft niet te twijfelen over de tijd om te geloven. Nu is het de tijd, nú is het Koninkrijk der hemelen tot u gekomen, aarzel niet, treuzel niet, verspil geen tijd, laat de tijd van bekering en geloof niet achteloos voorbijgaan, neem Zijn woord en Zijn vermaning ter harte, gehoorzaam Hem onvoorwaardelijk. Zie, Hij toont Zich barmhartig. Het einde der tijden is nabij, de tijd van sterven komt dichtbij, bekeer u en geloof nu, eer het voor eeuwig te laat is. Dat is de strekking van deze woorden van Jezus.

Het geloof verkrijgt vergeving

Dit levende geloof rechtvaardigt ons voor God (Rom. 5:1-11). Geloof en vergeving door het bloed van Christus zijn onlosmakelijk verbonden, ja, hebben zelfs een nauwere band dan een tweeling, want het zijn geen twee aparte zaken. Wie waarlijk in Christus gelooft, eigent zich de vergeving toe

121 Matth. 6:30; 8:26; vgl. Mark. 4:40; Luk. 8:25.

122 Matth. 8:10 e.p.

123 Matth. 17:20 e.p.; 21:21; Luk. 17:6.

124 Matth. 17:20; vgl. 15:38; Mark. 6:5.

125 Mark. 11:22,24 e.p.

126 Matth. 12:28 e.p.

127 Mark. 1:40; 2:3-5.

128 Matth. 8:29; 14:33; Mark. 1:24; 3:11.

129 Luk. 4:41; Mark. 15:32.

130 Mark. 8:38; Matth. 10:32.

en vindt vreugde en rust in God vanwege deze zo grote weldaden.¹³¹ Door dit geloof zijn we God aangenaam vanwege Christus. Hij is het Lam, Dat de zonde der wereld wegneemt. Het geloof in Hem geeft ons deel aan Zijn verzoenend lijden. Vanwege het geloof in dit uitnemende Zoenoffer, spreekt Hij ons vrij van alle schuld. Hij ontslaat ons van de straf, die we hebben verdiend. Dit Slachtoffer is voldoende tot onze vrijmaking. God vergeeft ons niet *om*, niet *vóór*, maar *dóór* het geloof in dit grote Offerlam.

Het geloof omhelst Christus

Het ware geloof is een levend, een zaligmakend en een rechtvaardigend geloof. Een geloof dat niet rechtvaardig maakt, is een dood geloof. Tegen een dode kan men spreken, maar hij antwoordt niet; men kan hem aanraken, maar hij voelt het niet. Ofschoon u hem met uw warme liefde omhelst, blijft hij koud en doet niets. Zo is het ook met het dode geloof: het kwam nooit tot Christus, het kent de Zaligmaker niet, het volgt Zijn stem niet, het springt niet op van vreugde, het eet niet met Hem en proeft niets van Zijn uitnemende liefde.

Het ware geloof daarentegen omhelst Christus, Die de beoefenaar van dit geloof liefheeft. Een heerlijke eigenschap van dit geloof is dat het Christus als zijn Zaligmaker aanneemt en bemint. De gelovige leeft in en door Jezus. Het geloof wortelt als de rank in de wijnstok in deze beminnelijke Heere Jezus. In Hem draagt de gelovige een goede vrucht. Hij heeft niet meer Adam tot zijn hoofd, maar Christus is zijn Verbondshoofd geworden.

Het geloof rust in Christus

Christus zegt in de gelijkenis van de wijze en de dwaze bouwer: ‘Een iegelijk dan, die deze Mijn woorden¹³² hoort en dezelve doet, dien zal Ik vergelijken bij een voorzichtig man, die zijn huis op een steenrots gebouwd heeft’ (Matth. 7:24). We dienen Gods Woord te horen en te bewaren (Luk. 11:28). Als u het Woord in u opneemt en op Christus bouwt, het enige Fundament, wordt u gelukkig. Alleen zij bouwen op Christus, die doen wat Hij gebiedt. Die in geloof horen en op Christus bouwen, behoeven niet te vrezen voor het nevelige bijgeloof. Wat hebben we aan die praatjes van een godsdienst

---

131 Z. Ursinus, *Het Schatboek*, dl. 1, p. 151.

132 De woorden waarvan de Heere Jezus hier spreekt, zien op de leer van Christus. Deze leer heeft Hij toen aan de Joden en nu aan ons verkondigd, opdat we Hem geloven, beminnen en navolgen. Deze heilzame leer is volkomen betrouwbaar. Hij heeft niets verborgen en onthouden wat tot ons nut en onze zaligheid is. De inhoud van Zijn leer is rechtstreeks van God. Wij kunnen er ons gerust op verlaten. Wie op Hem hoopt en op Zijn woorden vertrouwt, wordt zeker niet beschaamd.

zonder Christus, als Rots van ons behoud! De bezigheid van het algemene geloof is slechts een schijnwerk van het mensenverstand. Wat hebben we aan een huis dat op zand is gebouwd! Die wonderige woorden over de waarheid zijn woorden zonder inhoud en hebben geen betekenis voor onze zaligheid. Het ware geloof vindt alleen rust in Christus. De menigte die Christus hoorde, was enthousiast over Zijn onderwijs, maar velen kwamen niet tot het ware geloof in Christus. Ze erkenden Zijn gezag, dat ze bij de farizeeën misten (Matth. 7:29), maar daarbij bleef het. Het komt aan op het ware geloven; dat geloven is een doen van wat we uit de mond des Heeren horen.

Het geloof weet van Gods barmhartigheid

Het geloof twijfelt niet aan Gods barmhartigheid tot de gelovigen. Die barmhartigheid komt tot uiting in de Zoon van Zijn liefde en we houden ons gelovig vast aan deze uitlating van Zijn liefde. Al brandt er een hel onder ons, wij laten ons niet afschrikken. Al houdt de Heere Zich doof voor ons geroep, wij twijfelen niet dat Hij ons genadig is en wij deinzen er niet voor terug om Hem vergeving te vragen. Als de Heere ons afwijst, grijpen we Zijn sterkte aan en nemen al schreiend de toevlucht tot Hem. We worden in onze hoop gesterkt, omdat we weten dat Hij de grootste der zondaren genadig is. Zo weten we ons geloof verankerd in Zijn barmhartigheid om Zijnentwil.

Het geloof verricht wonderen

De Heere heeft Zijn prediking menigmaal bekrachtigd met wonderen. De geraakte uit Lukas 5:18 heeft dit daadwerkelijk ervaren. Hij en zijn vrienden beoefenden een uitmuntend geloof. De man was zelf niet bij machte om tot Christus te komen, maar hij werd naar Hem toe gedragen. Het geloof toonde zich vindingrijk en trotseerde alle tegenstand, want toen hun geen toegang werd geboden, vonden zij de uitweg naar boven. Zij baanden zich een weg door het tichelstenen dak en legden hun vriend neer voor de voeten van Jezus. Het geloof deed niets dan op Jezus zien. Het was toegespit om Zijn woorden te horen en Zijn daden te vernemen. 'En Hij ziende hun geloof, zeide tot hem: Mens, uw zonden zijn u vergeven' (vs. 20). U ziet hier weer dat het geloof en de vergeving van zonden, dat is de rechtvaardigmaking, onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Daarnaast verkreeg de geraakte door het geloof ook de gezondmaking (vs. 24). We zouden hier in overdrachtelijke zin kunnen verwijzen naar het leven der heiligmaking.

Gelovig ongelovig

De Heere Jezus verscheen na Zijn opstanding aan Zijn discipelen, maar die waren daardoor geheel in de war gebracht. Ze konden hun ogen niet geloven en dachten dat ze een geest zagen. Wat een verderfelijk ongeloof rees

er in hun hart op. Opzettelijk? Nee, dat in geen geval, maar wel betreurenswaardig. Zij geloofden zelfs Christus niet toen Hij Zich liet zien. De Heere wilde hen echter spoedig van die kwaal genezen. Daarvan lezen we: ‘En Hij zeide tot hen: Wat zijt gij ontroerd, en waarom klimmen zulke overleggingen in uw harten? Ziet Mijn handen en Mijn voeten; want Ik ben het Zelf. Tast Mij aan en ziet, want een geest heeft geen vlees en benen, gelijk gij ziet dat Ik heb. En als Hij dit zeide, toonde Hij hun de handen en de voeten. En toen zij het van blijdschap nog niet geloofden en zich verwonderden, zeide Hij tot hen: Hebt gij hier iets om te eten?’ Dacht u dat hun blijdschap uit het ongelooft voortkwam? In geen geval. Ze waren gelovig ongelovig. Ze lieten zich te veel door de hartstochten regeren. Het ongelooft voert ons van het rechte pad af. Zie dan hoe vriendelijk en gemeenzaam Christus hun zwakheid te hulp schoot. Hij gaf hun onderwijs en opende hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden (Luk. 24:38-45).

Niet zien en toch geloven

De Heere geeft steeds weer lof aan het geloof. Zij die niet zien en geloven, worden door Hem meer geprezen dan die wel zien en geloven. Dat laatste gebeurde bij Thomas, die Hem mocht aanraken. Thomas wilde de hand in de opening van Zijn zijde leggen, anders geloofde hij niet. Het was voor Thomas niet genoeg om een Christus te zien Die geen wonden had. Hij wilde met zijn vingers geloven. De Heere zei als het ware tot hem: kom maar, leg uw vingers er maar in; Ik heb iets bewaard voor u om u te laten geloven; wees niet langer ongelovig, maar gelovig.¹³³ Thomas kreeg te zien waaraan hij eerst getwijfeld had. Hij riep uit: ‘Mijn Heere en mijn God!’ Hij mocht de menselijkheid van Christus aanraken en hij verkondigde Zijn Goddelijkheid. De Goddelijkheid van Christus was het Woord. Zijn geloof, al lag het onder de as, was niet geheel uitgedoofd. Het scheen vernietigd, maar was toch, al was het dan bedekt, in zijn hart verborgen.¹³⁴ ‘Jezus zeide tot hem: Omdat gij Mij gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben’ (Joh. 20:29). Christus wil ons leren om te geloven zonder te zien. De gelovigen onder het heilige Evangelie in het Nieuwe Testament hebben zich verheugd met een onuitsprekelijke vreugde, zonder Hem te aanschouwen zoals Thomas. Door het geloof zagen ze wat ze lichamelijk niet zagen. Zij zagen de hele Christus, Die hun tot zaligheid was en in Wie ze zalig waren. Dit heeft de Heere laten beschrijven ‘opdat gij gelooft, dat Jezus is de Christus, de Zone Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn Naam’ (vs. 31).

133 A. Augustinus, *De weg komt naar u toe*, p. 328.

134 J. Calvijn, *Com. op Johannes*, p. 842.

Geloofskennis en -vertrouwen

Gods kinderen hebben een *levende kennis* van de zaak die geloofd wordt; geen beschouwingen uit het natuurlijke verstand, maar een ware kennis des geloofs. Deze kennis is gegrond op de Schrift en wordt ook bevindelijk ervaren.

- Het betreft een levende en ware kennis van *God*. Hij is het, Die hen tot Zijn kinderen en erfgenamen aanneemt. Hij verlost hen van het eeuwige verderf en van de toekomstige toorn en geeft hun vrede door het bloed van Christus.
- Het is ook de zaligmakende kennis van *Christus*. Hij is de Grond of het Fundament van hun rechtvaardigmaking. Hij werd de Borg van de gelovigen, de Zaligmaker van verlorenen en weggedrevenen. Hij stierf de vloekdood voor hen, nam hun plaats in en voldeed aan Gods recht.

Het zaligmakende geloof *vertrouwt* zich geheel en in alles aan God toe.¹³⁵ Hij is voor de gelovigen een Rots Die niet wankelt. Dit geloof stemt alles toe wat God is en zegt, en het vertrouwt op de Heere, op de Zaligmaker.

De oogsttijd begonnen

In Handelingen 2 is de oogsttijd begonnen. Bij de uitstorting van de Heilige Geest werden onder één prediking van Petrus drieduizend mensen bekeerd, beiden Joden en Jodengenoten. Dit Goddelijk wonder heeft Petrus wellicht aan de wonderbare en overvloedige visvangst doen denken. Het toont dat de grote geestelijke tarweoogst met Pinksteren in volle gang was. God de Heilige Geest was Zelf de Heere des oogstes. Hij gaf de grote vrucht op de prediking van Petrus. Hij was de Bewerker van dit ware geloof en de kracht en de aard ervan bleven niet verborgen. Deze pinksterlingen namen het

---

¹³⁵ Luther zegt hier van dit geloofsvertrouwen zo treffend: 'Het geloof is een levend en vast gegrond vertrouwen op Gods genade in Christus, zo zeker, dat het duizend keer daarvoor zou willen sterven. Dit vertrouwen en deze kennis van Gods genade maken ons ook vrolijk, vrijmoedig en vol liefde tot God en alle schepselen. Dit alles werkt de Heilige Geest door het geloof. De mens wordt daardoor - zonder dwang - gewillig en genegen om alle mensen goed te doen, ieder bij te staan en al het nodige te lijden. Alles alleen om de liefde en lof van God, Die hem deze genade bewezen heeft. Daarom is het onmogelijk het geloof en de werken [namelijk, als vruchten van het geloof] van elkaar te scheiden, net zo onmogelijk als het is, dat een vuur geen warmte en een vlam geen licht zou geven. Daarom zou ik oppassen voor eigen valse gedachten en voor de nutteloze praters die veel weten te vertellen over geloof en goede werken en ondertussen grote dwazen zijn. Bid God dat Hij het geloof in je werkt, anders zul je het in eeuwigheid niet ontvangen, ook al verzin je en doe je zoveel als je maar wilt of kunt. M. Luther, *Aus der Bibel* 1546 (1522). *Vorrede auf die Epistel S. Pauli an die Römer*, vgl. WADB p. 7, 9, 30 – p. 11, 28.

woord gaarne aan (vs. 41). Het geloof begint dus met een ijverige begeerte om de Heere te gehoorzamen. Door de doop werden ze aan de discipelkring van Christus toegevoegd. Zo waren ze volwaardige lidmaten van Zijn Kerk geworden. Deze vermeerdering van Gods Kerk bleef niet beperkt tot de gelovigen uit de Joden, want de Heilige Geest werd ook op de heidenen uitgestort. Hij werd hun gegeven nadat hun het Woord verkondigd was (Hand. 10:44). 'Dezen [de apostelen] geven getuigenis al de profeten, dat een iegelijk die in Hem gelooft, vergeving der zonden ontvangen zal door Zijn Naam' (Hand. 10:43). Dit is een korte inhoud van het Evangelie der zaligheid. Deze vergeving verkrijgt men door het geloof. Helaas was het geloof niet bij allen. Paulus leerde de Joden van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, maar sommigen geloofden niet hetgeen gezegd werd (Hand. 28:24). Zij aanvaardden niet de zuivere leer der waarheid en misten de Geest des geloofs.

B. HET GELOOF IN DE GESCHRIFTEN VAN PAULUS

Het is opmerkelijk dat de apostel Paulus, voorheen de meest nauwgezette farizeeër, de vurigste kampvechter voor de rechtvaardigingsleer werd. Hij behandelde dit onderwerp uitvoerig in zijn brieven. De man die ijverig had gearbeid onder de wet, werd door Gods wijsheid verkoren tot de voornaamste pleitbezorger van de leer der rechtvaardiging. Hij bestreed de leer en de godsdienst der Joden, die hij had voorgestaan. Hij kende door en door het oude systeem van de ceremoniële godsdienst en de rechtvaardiging door de werken der wet. Hij rekende resoluut af met de rabbinale methode van vergeestelijking van Gods Woord en stelde de nieuwtestamentische geloofsopvattingen daarvoor in de plaats. De zaligheid die men uit genade ontvangt, behoorde tot de grondstellingen van zijn geloof. De christelijke kerk had nog nooit een man in haar midden gehad, die zo krachtig en duidelijk de standpunten van het ware christendom verdedigde. Hij was wars van het mysticisme en predikte het zuivere Evangelie en de leer des geloofs.

De apostel des geloofs

Paulus wordt wel de apostel des geloofs genoemd, Johannes de apostel der liefde en Petrus de apostel der hoop. Het geloof betekent in Paulus' brieven het aanvaarden van de heilsboodschap.¹³⁶ Geloven betekent: een christen worden.¹³⁷ De paulinische leer van de rechtvaardiging door of uit het geloof kreeg een zeer grote plaats in de christelijke kerk. Van dit zo belangrijke geloofsstuk kunnen we bij uitstek lezen in zijn zogenaamde leerbrieven, de

136 Rom. 1:8; 10:17; 1 Kor. 2:5; 15:1; 2 Thess. 1:8.

137 1 Kor. 1:21; 3:5; 14:22; 15:2.

Romeinen- en de Galatenbrief. De brief aan de Hebreëen neemt bij hem een enigszins aparte plaats in, omdat hij zich daarin vooral richt op de christenen uit de Joden. Die bekeerlingen waren vanouds bekend met de wet en de profeten. Paulus schrijft daarom veel over zaken uit het Oude Testament, die hun dus welbekend waren. Dit bijbelboek heeft dan ook meer weg van een toespraak dan van een brief. De leerstellige stukken worden telkens onderbroken door vermaningen en de lezers worden gewezen op het gevaar van afval, door de vervreemding van het ware geloof en de dreigende vervolging. Daarom wilde Paulus hun de dierbaarheid van het christelijke geloof nog meer verduidelijken.¹³⁸ Laten we dat eens proberen na te gaan en een algemeen beeld tekenen van zijn prediking.

Eigenschappen van het geloof

Het Voorwerp van het geloof is de enige God,¹³⁹ en Jezus Christus, Die Hij gezonden heeft. De gelovige erkent Hem als de Zoon van God, als zijn Heere.¹⁴⁰ De gelovige weet dat God hem bemint en dat Hij Zijn Zoon heeft gezonden om hem door Zijn bloed uit de zondestaat te verlossen. Hij weet dat Hij hem uit de dood zal opwekken, evenals Hij Christus uit de dood heeft opgewekt.¹⁴¹ Het geloof in Christus belijdt dat Jezus de Messías is, dat Hij is opgestaan en in Zijn glorie zal wederkomen om alle mensen te oordelen.¹⁴² Het geloof is dus ook een instemming van het verstand.¹⁴³ Deze instemming berust op Gods Woord, op Gods gezag¹⁴⁴ en niet op onmiddellijke aanschouwing.¹⁴⁵ Daardoor is het geloof verwant met de hoop,¹⁴⁶ waarmee het dikwijls in verband wordt gebracht.¹⁴⁷

Het geloof is gehoorzaam aan de blijde boodschap van het heil.¹⁴⁸ Paulus spreekt daarom over de geloofsgehoorzaamheid.¹⁴⁹ Het geloof is een volstreekte onderwerping aan Christus, Die voor de gelovige de zaligheid ver-

138 W.C. van Unnik, *Christelijke Encyclopedie*, p. 384.

139 Hand. 14:15; 1 Kor. 8:5; 1 Thess. 1:8; Filemon 5.

140 Rom. 10:8; Gal. 2:16; 1 Kor. 12:3.

141 Rom. 3,25; 4:3,5; 4:17-25; 6:8; 2 Kor. 1:9; Gal. 3:6; 1 Thess. 1:8-10 e.a.

142 Rom. 10:9; 1 Kor. 15:1-11,14; 1 Thess. 1:10 e.a.

143 Zie ook: het geloof in de geschriften van Johannes.

144 Vgl. 1 Thess. 2:13.

145 2 Kor. 5:7.

146 Vgl. Rom. 8:24.

147 Rom. 5:1; 1 Kor. 13:13; Gal. 5:5; 1 Thess. 1:3.

148 Rom. 10:16; 2 Thess. 1:8; vgl. Hand. 6:7; Gehoorzaam aan het geloof.

149 Rom. 1:5; 16:26.

wierf.¹⁵⁰ Het geloof sluit ook de liefde in, want voor de christen is niet de besnijdenis van waarde, maar het geloof dat door de liefde werkt.¹⁵¹ Het geloof is dus een overgave van de gehele mens aan God en Christus. Het geloof wordt ook tot de geestesgaven gerekend.¹⁵² Dan wordt van het geloof gezegd dat het 'bergen verzet',¹⁵³ dat betekent het bovennatuurlijke vertrouwen waardoor men tot grote dingen en zelfs wonderen in staat is.¹⁵⁴

Het geloof als christelijke deugd

Het geloof wordt samen met de hoop en de liefde genoemd.¹⁵⁵ Toch zijn geloof en hoop minder dan de liefde, omdat die eeuwig blijft. Geloof en hoop hebben betrekking op wat men niet ziet¹⁵⁶ of niet bezit,¹⁵⁷ en zij verdwijnen zodra de mens in de eeuwige zaligheid God bezit. Zonder het geloof in de opstanding van Christus is er geen vergeving der zonden¹⁵⁸ en geen verzoening met God. Door het geloof in Zijn bloed¹⁵⁹ reinigt Hij ons van alle zonden. God geeft Zelf het geloof in Zijn bloed¹⁶⁰ tot ons behoud.¹⁶¹ Daarvoor heeft God de Vader Zijn eniggeboren Zoon als Zoenoffer aangevoerd. De mens krijgt hieraan deel door zijn geloof.

Geloofshouding van de gehele mens

In de Hebreeënbrief wordt gezegd, dat het geloof de grondslag van de hoop is: het is een vaste grond der dingen die men hoopt.¹⁶² Het geloof heeft dus betrekking op hetgeen men niet bezit, maar het hoopt of verwacht hetgeen men niet ziet en neemt dat aan als voldoende bewezen. Het geloof geeft de mens de zekerheid, waardoor hij met vast vertrouwen en volle gerustheid wacht op de vervulling van de Goddelijke beloften.¹⁶³ Het is dus innig verwant met de hoop.¹⁶⁴ Vele voorvaderen hebben een voorbeeld van dit

---

150 Vgl. Rom. 6:8; 10:9.

151 Gal. 5:6; vgl. 1 Kor. 7:19; Gal. 5:21,24; 6:8-10; Jak. 2:17.

152 1 Kor. 12:9; 1:2; 2 Kor. 8:7.

153 1 Kor. 13:2.

154 Vgl. Matth. 17:20; 21:21.

155 1 Kor. 13:13.

156 1 Kor. 5:7; Hebr. 11:1.

157 Rom. 8:24.

158 Vgl. 1 Kor. 15:17.

159 Rom. 3:25.

160 Rom. 3:25.

161 Rom. 5:9.

162 Hebr. 11:1.

163 Vgl. Hebr. 10:36; 12:1.

164 Vgl. 1 Petr. 1:21.

geloof gegeven.¹⁶⁵ Het geeft ook zekerheid over de dingen van het verleden en van de toekomst. Zo weten wij dat God de wereld heeft geschapen,¹⁶⁶ dat Hij bestaat en de vromen beloont.¹⁶⁷ Hierbij is ook het gezonde verstand ingesloten, want geloven is ook een stellig weten. Het is werkzaam bezig met schriftonderzoek, waarbij de Heilige Geest het verstand verlicht en de gelovige verstand krijgt van de dingen die des Geestes Gods zijn (1 Kor. 2:14). Het geloof handelt naar deze opgedane kennis en de gelovige gehoorzaamt God en Zijn Woord. Deze gelovigen worden in Gods Woord geprezen als voortreffelijke voorbeelden van Gods genade in mensen die vaststaan in het geloof.¹⁶⁸ Denk bijvoorbeeld aan de hiervoor behandelde geschiedenis van Abraham. Het geloof is dus een houding van de gehele mens tegenover God¹⁶⁹ en Christus.¹⁷⁰

C. HET GELOOF IN DE GESCHRIFTEN VAN JOHANNES

Het Evangelie van Johannes wijkt qua stijl en opzet duidelijk af van de andere drie Evangeliën. Die leggen meer accent op de beschrijving van de daden, de wonderen en de woorden van Jezus. Johannes ging dieper in op de betekenis van het Evangelie. Zowel de verhaallijn als de uitspraken van Jezus verschillen bij hem sterk met die bij de andere evangelisten. Het ging hem meer om wat de Zaligmaker sprak en leerde. Hij legde op eerbiedige wijze de nadruk op de Persoon, de macht, de woorden en de heerlijkheid van de Heere Jezus. Hij openbaarde daarbij zijn persoonlijke gevoelens en houding voor de Zaligmaker: hij had Hem lief. Slechts een keer schreef hij over het Koninkrijk Gods (Joh. 3:3-5). We staan erover verwonderd hoe hij de beroemde vorm 'Ik ben' weergaf tijdens het spreken van de Heere Jezus.¹⁷¹

De apostel der liefde

De apostel Johannes had een rijk geestelijk leven. Hij leefde dicht bij de Heere Jezus en geurde van de liefde, waarmee Christus zijn hart vervulde. Hij geeft in zijn geschriften veel lof aan de liefde. Zijn liefde was als een banier boven zijn leven. Ze komt in alle delen van zijn schrijven aan bod. Hij lijkt er als van doordrenkt geweest te zijn. De liefde van de Vader had hem van

165 Hebr. 11:7,10,13,27.

166 Hebr. 11:3.

167 Hebr. 11:6.

168 Hebr. 11:7 e.a.

169 Hebr. 11:6.

170 Hebr. 12:2.

171 Bijv. Joh. 6:35; 15:1.

rondom bezet. De Vader gaf hem Christus, en wat is er meer liefde, dan dat Hij ons door Hem verlost? Zijn liefde wordt verklaard uit deze verlossing. We horen dat terug in de woorden: ‘Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst liefgehad heeft.’¹⁷² En: ‘God is Liefde.’¹⁷³ Hij kende die liefde, want ‘die niet liefheeft, die heeft God niet gekend.’¹⁷⁴ Hij droeg die liefde uit en sprak de gemeente aan met uiterst tedere liefde. Hij wilde zijn liefde kwijt. Hij was uitermate gunnend in de liefde, die God hem uit genade geschonken had: het was alles liefde bij hem.

Geloof heeft Christus als Voorwerp

In de johanneïsche geschriften¹⁷⁵ komt het woord *geloof* slechts eenmaal voor (1 Joh. 5:4). Johannes gebruikt het woord *geloven* juist zeer vaak. Het geloof is bij hem vooral de instemming van het verstand met de geopenbaarde waarheid. Het Voorwerp van het geloof is in directe zin zelden God Zelf,¹⁷⁶ maar gewoonlijk Christus. Men moet geloven dat Jezus de Messias is,¹⁷⁷ de Gezant van de Vader,¹⁷⁸ de Zoon van God.¹⁷⁹ Johannes getuigt van Christus dat Hij in de Vader is en de Vader in Hem¹⁸⁰ en vervolgens dat Hij de enige Middelaar is door Wie de Vader te verbidden is en genadig is.¹⁸¹ Men moet geloven dat Hij het Licht is¹⁸² en het Leven,¹⁸³ de Verlosser der wereld.¹⁸⁴

Geloof is tot Christus komen

Het geloof is niet alleen een instemming van het verstand, maar een toetreding van de gehele mens tot Christus. Geloven is: tot Christus komen,¹⁸⁵ Hem bezitten,¹⁸⁶ Hem als spijs in zich opnemen.¹⁸⁷ Het geloof sluit de werk-

172 1 Joh. 4:19.

173 1 Joh. 4:8.

174 1 Joh. 4:8.

175 Het Evangelie, de drie brieven van Johannes en de Openbaring aan Johannes.

176 Joh. 5:24; 12:44; 14:1; 1 Joh. 5:10.

177 1 Joh. 5:1; vgl. Joh. 1:50.

178 Joh. 8:28; 11:42; 16:27,30; 17:20.

179 Joh. 3:16,36; 6:40; 11:27; 20:31.

180 Joh. 14:10.

181 Joh. 14:11-14.

182 Joh. 12:36,46.

183 Joh. 11:25.

184 Joh. 4:42; 1 Joh. 4:14.

185 Joh. 3:21; 6:35,37,44.

186 1 Joh. 5:12; vgl. vs. 10.

187 Joh. 6:35,50.

zame liefde in en ook de kennis.¹⁸⁸ Die kennis staat in zo'n nauw verband met het geloof, dat geloof en kennis bijna dezelfde betekenis hebben.¹⁸⁹ Het geloof in Christus is een daad die God van de mens vereist,¹⁹⁰ een gebod van God;¹⁹¹ het noodzakelijke middel om het eeuwige leven of het heil te verwerven. Ongeloof is zonde¹⁹² en brengt de dood of het oordeel.¹⁹³ Het geloof daarentegen is het principe van het kindschap Gods¹⁹⁴ en het eeuwige leven.¹⁹⁵ Deze beide weldaden worden aan de gelovigen onmiddellijk geschonken.¹⁹⁶ Aan dat eeuwige leven zullen ook de lichamen van de gelovigen deelhebben door de opstanding op de jongste dag.¹⁹⁷

Andere eigenschappen

Het geloof ontstaat mede door het waarnemen van de wonderen, die Christus als bewijs van Zijn Goddelijk Zoonschap en Zijn zending verrichtte.¹⁹⁸ De vervulling van Zijn voorzeggingen¹⁹⁹ hadden daarin een grote betekenis. Velen kwamen tot geloof door het gezaghebbende getuigenis van Johannes de Doper.²⁰⁰ Dit getuigenis komt van de Vader,²⁰¹ Die getuigt van Zijn Zoon. Christus legt Zelf ook getuigenis af van de werken die Hij heeft volbracht. Vergeet hierbij ook het getuigenis van de Heilige Schrift niet.²⁰² Dit alles en vooral ook het gesproken woord van Jezus Zelf,²⁰³ bracht vele mensen tot het geloof. Dit laatste geloof is volmaakter dan het geloof dat door de wonderen ontstaat.²⁰⁴ Zei de Heere niet: 'Zalig zijn zij, die niet zullen gezien hebben en nochtans zullen geloofd hebben.'²⁰⁵ Goede werken bevorderen

188 1 Joh. 2:3-5; 5:3; Joh. 8:31,51; 14:21,23.

189 Joh. 6:69; 10:38; 16:30; 17:7; 1 Joh. 4:16.

190 Joh. 6:29.

191 1 Joh. 3:11,23.

192 Joh. 16:9; vgl. 8:21,24; 15:22-24.

193 Joh. 3:18,36; 5:24,29.

194 Joh. 1:12; 1 Joh. 3:1.

195 Joh. 3:15,36; 5:24; 6:40,47,50; 8:51; 11:25.

196 Joh. 3:18,36; 5:24.

197 Joh. 5:29; 6:39; 11:25.

198 Joh. 2:11,23; 4:53; 5:36; 9:33; 10:25-38; 11:42; 14:11; 15:24.

199 Joh. 2:22; 13:10; 14:29.

200 Joh. 1:6,33.

201 Joh. 5:32.

202 Joh. 5:36,39.

203 Joh. 4:41; 5:24; 6:68; 17:8,20; 1 Joh. 5:10.

204 Joh. 2:23; 4:48.

205 Joh. 20:29.

het geloof,²⁰⁶ maar verkeerde werken beletten het.²⁰⁷ Vooral de hoogmoed en de ijdelheid zijn daarvan de oorzaak.²⁰⁸ Het geloof is ook een werk van de wil, die door Gods Geest vernieuwd is. Het is ook een werk van het verstand, dat Hij verlicht. Dit werk van Gods Geest wordt zichtbaar in de zedelijke gesteldheid van de mens. Zo is het geloof altijd een gave van God.²⁰⁹ Met de woorden dat niemand tot de Zoon kan komen als de Vader hem niet trekt²¹⁰, heeft de Heere Jezus uitdrukkelijk onze geestelijke doodstaat en natuurlijke onmacht aangetoond. Ook Zijn woorden en daden hebben een gunstige invloed op ons mensenleven. Ook het geloof der discipelen komt van Hem af. Zij waren hierdoor onder de inspiratie van de Heilige Geest in staat de Evangeliën te schrijven, die volkomen betrouwbaar en geloofwaardig zijn.²¹¹

Samenvatting

Als we God niet kennen, liggen we nog midden in de dood. We weten dit uit de mond van de Zaligmaker, Die zegt: 'En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt' (Joh. 17:3). We kennen Hem alleen als Hij ons verlicht heeft door Zijn Woord en Geest. God is de Bron van alle leven en goed. Bij Hem is de fontein van leven (Ps. 36:10). Hij schenkt ons het ware leven, als we Hem door het geloof bezitten.²¹² Dan hebben we daadwerkelijk een zaligmakende kennis van God en Zijn Zoon. Deze kennis vernieuwt ons naar het beeld Gods, uit het geloof tot geloof. Door dit levende geloof worden we:

- in het lichaam van Christus ingeplant;
- het kindschap deelachtig;
- erfgenamen van de hemel.

Het zaligmakende geloof verschilt in grote mate van al het andere geloof.

206 Joh. 3:21.

207 Joh. 3:19; 8:44.

208 Joh. 5:44; 9:41; 12:42.

209 Joh. 6:37,39,44,65; 8:23,43-47; Joh. 4:6; 5:1.

210 Joh. 6:44; Joh. 2:22.

211 Bron: A. v. d. Born, *Bijbels Woordenboek*, p. 479-482; Lit: P. Antoine in: *Theological Dictionary of the Old Testament*, DBS 3, 276-310. R. Bultmann/A. Weiser (*ThW* 6,174-230); V. E. Neufeld, *The Earliest Christian Confessions* (1963); E. Grasser, *Der Glaube im Hebraerbrief* (Marburg 1965).

212 J. Calvijn, *Com. op Joh. 17*, p. 717. Hij spreekt u van een ware levendmaking. Deze is uit het geloof, zoals u verder ook kunt lezen.

Veel mensen weten niet wat het ware geloof is.²¹³ Maar de gelovigen nemen God aan met een vast geloof, dat in geen enkel opzicht wankelt of afwijkt.²¹⁴ De ware gelovigen zijn met God alleen tevreden.

- Zij erkennen geen andere *God*, dan de *Vader* van de Heere Jezus.
- Ze erkennen geen andere *Zaligmaker*, dan de gezonden *Zoon* van God.
- Ze sluiten daarbij de *Heilige Geest* niet uit.

Het geloof rust op het heilige Woord van God. De Heilige Geest is de inwendige Leermeester van de gelovigen. Gods Geest wijst hun door het Woord de Persoon, de Majesteit en het Wezen van God aan. Zonder dit ware, levende geloof verzinnen de mensen een andere god en blijven ze vreemd van de ware God.

U moet dus goed onthouden, dat we alleen door het geloof in Christus tot God kunnen naderen: buiten dit geloof is er geen waar leven in de ziel. Alleen door hemelse genade worden we gebracht tot de ware kennis van God en het eeuwige leven en naar Zijn evenbeeld vernieuwd (Kol. 3:10).

Het ware geloof is het rechtvaardigend geloof. Daarvan getuigen de evangelisten eenparig; daarvan getuigt geheel Gods Woord in volkomen eenheid. Het is goed dat we op dat Woord achtgeven 'als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in uw harten' (2 Petr. 1:19). Hoor, onderzoek, geloof en gehoorzaam dit Woord. Het zal u niet zonder de kennis van Christus en Zijn gerechtigheid laten. Het zal u een vreugde brengen, die nooit meer van u zal worden weggenomen, want Hij is de vaste grond van ons behoud. Zijn liefde reikt over de grens van de tijd tot in de eeuwigheid.

---

213 Luther schreef: 'Ik geloof dat ik niet door mijn eigen verstand of kracht in Jezus Christus, mijn Heere, geloven of tot Hem komen kan, maar de Heilige Geest heeft mij door het evangelie geroepen, met Zijn gaven verlicht, in het ware geloof geheiligd en staande gehouden.' M. Luther, *Der Kleine Katechismus*, 1531, vgl. WA dl. 31.1, p. 367, 4 - p. 368, 1.

214 J. Calvijn, *Com. op Joh.* 17, p. 718. Wat had deze man toch veel genade en licht. Wat erg toch dat vele hedendaagse kerken deze heldere geloofsleer verlieten.

HOOFDSTUK 6

Geloven bij de overgang van beide Testamenten

We zagen hoe het geloof functioneert in zowel het Oude als het Nieuwe Testament. U vraagt wellicht: hoe was het met het geloof van de gelovigen tijdens de overgang van die twee bedelingen? Deze vraag houdt de gemoederen nogal bezig.

U kent de uitdrukking wel: de weg der discipelen is de weg van de kerk. Met andere woorden: zoals de discipelen werden geleid, moet iedere gelovige worden geleid, zo moeten de mensen het geestelijk beleven.

Hoe ziet die weg eruit? Ongeveer zo: van advent naar Kerst, naar Goede Vrijdag, naar Pasen, naar Hemelvaart en naar Pinksteren. Welke verklaring wordt hierbij gegeven? Met de adventsbelofte wordt een verlangen en uitzien gewekt; je kunt dan denken aan een kind, aan wie voor zijn verjaardag iets beloofd wordt. Met Kerst wordt de belofte in de ziel vervuld door de openbaring van de Middelaar. In de lijdensweken gaat het over wat de Zaligmaker voor Zijn kinderen heeft gedaan. Met Pasen spreekt God de Vader als Rechter de Zoon vrij, en in Hem heel de Kerk. Met Hemelvaart wordt een verloren adamskind hersteld in Gods gemeenschap. Met Pinksteren komt de Heilige Geest wonen in het hart van de zondaar.

Schriftuurlijke bezwaren

Het is dus een soort laddersysteem, een stappenplan. Dit wijsgerig denken is niet volgens de Schrift en kan dus gemakkelijk weerlegd worden. We doen dit aan de hand van de levensgang van de discipelen. Ik wil er eerst vier zaken over opmerken en die hierna kort uitwerken.

- Waar lezen we hierover in de Schrift? Het antwoord luidt: nergens. Wat moeten we dan met deze leerstellingen doen? Verwerpen. Velen vinden van niet. Je hoort erbij, ook al is er nog nooit wat wezenlijks gebeurd. Je kunt erin meekomen, ook al ben je niet met God verzoend. Je bent wedergeboren, zonder dat je Christus werkelijk toebehoort. Het is precies naar het model van de vroegere roomse scholastiek.
- Bijna alle discipelen waren gelovigen uit het Oude Testament. Zij waren dus rechtvaardigen, die door het geloof met Christus verenigd waren

en een God voor hun hart en een Borg voor hun schuld hadden. Ik kom daar nog op terug. Vooraf kan ik zeggen, dat zij in de tijd van het Nieuwe Testament niet nóg eens bekeerd moesten worden.²¹⁵ Zij waren voorheen al geroepen uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, uit de dood in het leven en volgden nu Christus, naar Wie zij met de oudtestamentische gelovigen hadden uitgezien.²¹⁶

- De discipelen leefden in twee bedelingen, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Dat is voordien nooit geweest en nadien natuurlijk nooit meer voorgekomen. Het is dus een eenmalige bediening geweest, die nooit en te nimmer kan en mag worden herhaald. De weg der discipelen is dus niet normatief voor het geestelijke leven. Zij leefden in de overgangperiode tussen het Oude en Nieuwe Testament. Een heel bijzondere periode, die ook heel bijzonder en uniek moet blijven. Ook hierop hoop ik nog terug te komen.
- De volmaakte heilsorde staat heel duidelijk in de Bijbel getekend. Waarom zou men die veranderen? Die heilsorde luidt: ‘En die Hij tevoren verordineerd heeft, dezen heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, dezen heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, dezen heeft Hij ook verheerlijkt’ (Rom. 8:30). En in het volgende vers lezen we: ‘Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?’ De kanttekenaren schrijven hierover: ‘Dat is, met ons door Christus verzoend is, ons heeft verkoren, geroepen, gerechtvaardigd, en ons zal verheerlijken.’ En wéér ziet u diezelfde heilsorde terugkomen: verkoren, geroepen, gerechtvaardigd en verheerlijkt. Waarom zou men die heilige orde vervangen door een zelfgemaakte heilsorde?²¹⁷

Discipelen waren al gelovigen

De discipelen staan tijdens hun omwandeling met Christus al als gelovigen vermeld. U leest het in Gods Woord en de kanttekeningen. Ik zal heel kort enkele schriftplaatsen noemen die dit bewijzen; het zouden er veel en veel meer kunnen zijn.

- We lezen in Johannes 2:11: ‘Dit beginsel der tekenen heeft Jezus gedaan te Kana in Galiléa, en heeft Zijn heerlijkheid geopenbaard; en Zijn discipelen geloofden in Hem.’ U ziet het: de discipelen *geloofden* in Christus. Wat zegt de kanttekening van dit geloven? ‘Dat is, werden daardoor

²¹⁵ Wel blijft de dagelijkse bekering nodig of bekering na een diepe val.

²¹⁶ Johannes de Doper volgde Christus al voordat hij Hem daadwerkelijk zag. Hij was Zijn voorloper.

²¹⁷ A. Kort, *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, p. 155-168. Ik heb het daar breedvoerig uitgelegd, daarom zal ik er op deze plaats aan voorbijgaan.

in het geloof *versterkt*, dat Hij de Zone Gods en de ware Messías was. Want dat zij tevoren al geloofden, blijkt uit Joh. 1:41, 46, 50. Zij werden dus versterkt in hun geloof. Wat staat er in de verwijzing naar Johannes 1:50? Dit: ‘Nathánaël antwoordde en zeide tot Hem: Rabbi, Gij zijt de Zone Gods, Gij zijt de Koning Israëls.’ Conclusie: de discipelen beoefenden het ware, rechtvaardigend geloof reeds bij het begin van hun omwandeling met Christus. Dat zegt ons Gods Woord!

- Nóg een voorbeeld uit die beginperiode: ‘En Hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheid van het Koninkrijk Gods; maar dengenen die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen’ (Mark. 4:11-12). De kanttekening zegt over het woord *buiten*: ‘Name-lijk die buiten het getal van Mijn schapen zijn, of die geen rechte leden der gemeente zijn, Joh. 10:26. Rom. 9:6, 7, 8.’ Conclusie: de discipelen behoorden wél tot Christus’ schapen. Hoe kan men daartoe behoren? Alleen door het rechtvaardigend geloof.
- We lezen in Johannes 15:3: ‘Gijlieden zijt nu rein om het woord dat Ik tot u gesproken heb.’ De kanttekening voegt hieraan toe: ‘Name-lijk en gij met waar geloof hebt aangenomen.’ We hoeven er dus niet meer aan te twifelen of zij wel door het ware geloof met Hem verenigd waren.
- U leest in Matthéüs 16:13-17: ‘Als nu Jezus gekomen was in de delen van Cesaréa Filippi, vraagde Hij Zijn discipelen, zeggende: Wie zeggen de mensen dat Ik, de Zoon des mensen, ben? En zij zeiden: Sommigen: Johannes de Doper; en anderen: Elía; en anderen: Jeremía, of een van de profeten. Hij zeide tot hen: Maar gij, wie zegt gij dat Ik ben? En Simon Petrus antwoordende zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon des le-ven-den Gods. En Jezus antwoordende zeide tot hem: Zalig zijt gij, Simon Bar-Jona; want vlees en bloed heeft u dat niet geopenbaard, maar Mijn Vader, Die in de hemelen is.’ Dit had niet het menselijk verstand aan Petrus geopenbaard, maar God de Vader. Christus zegt als het ware: ‘Wat anderen van Mij zeggen, hebt u geleerd van mensen, maar het geloof dat u in Mij hebt, komt van God, Mijn Vader. Het was niet door uw eigen wijsheid of overleg dat u deze belijdenis voortbracht, maar het werk van de Heilige Geest in u. Door Hem gaf de Vader u de ware ken-nis van Mij. U hebt dit van God mogen leren, en daarom deed u hier belijdenis van. Wat u nu gelooft en beleden hebt, is de leer van Gods Woord, hetwelk leert dat Ik de Zoon van God ben.’ Dus: tegenover vlees en bloed stelde de Heere Zijn bijzondere verlichting.²¹⁸ De Vader der lichten nam door Zijn Geest de duisternis weg. Petrus deed daar door het geloof *belijdenis* van.

218 J. Calvijn, *Com. op Matth.* 16:17, p. 6.

- De apostel Johannes schrijft later: ‘Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord hebben, hetgeen wij gezien hebben met onze ogen, hetgeen wij aanschouwd hebben, en onze handen getast hebben, van het Woord des levens’ (1 Joh. 1:1). Johannes heeft goed geweten met Wie hij te doen had, toen hij Christus navolgde. Hij had Zijn heerlijkheid *aanschouwd*, dat zegt meer dan *gezien*, want dat geschiedt dikwijls terloops; maar hetgeen men aanschouwt, daarop let men met aandacht (kantt.).
- U doet er goed aan om ook Petrus nog eens te horen over zijn ervaring op de berg der verheerlijking. Hij zegt: ‘Want wij zijn geen kunstiglijk verdichte fabelen nagevolgd, als wij u bekendgemaakt hebben de kracht en toekomst van onzen Heere Jezus Christus, maar wij zijn aanschouwers geweest van Zijn majesteit’ (2 Petr. 1:14-16). Wat zegt de kanttekening over die *kracht*? ‘Dat is, de eerste komst van Christus in het vlees, in welke Hij door Zijn leer en wondertekenen krachtiglijk heeft getoond, en de harten der mensen overtuigd, dat Hij de ware beloofde Messías was, inzonderheid ook door Zijn opstanding uit de doden en volgende verheerlijking.’ U ziet het weer: dit zijn zaken, dit zijn wezenlijkheden. Als u een stappenplan volgt, dan volgt u kunstiglijk verdichte fabelen na.

Het geloof van de discipelen

U begrijpt wel, dat de discipelen niet eerst de gang naar Bethlehem maakten, toen de Heere hen riep. De Heere riep hen vaak midden in hun dagelijks werk of beroep. Waren zij geen gelovigen? Ja, maar toch hadden zij niet bij de kribbe gestaan. Hadden ze Pasen en Pinksteren meegemaakt? Nee, want deze gebeurtenissen moesten zich nog voltrekken. Kenden ze dan niets van de ontvangenis, van het lijden en de dood van Christus, Die hen toen verscheen? Jawel, ze kenden Hem in de beloften.

We noemen die van Zijn *geboorte*: ‘Zie, een maagd zal zwanger worden, en zij zal een Zoon baren en Zijn Naam IMMANUËL heten’ (Jes. 7:14). Deze vinden we ook terug in de boodschap van het lijden en sterven van Christus: ‘Want Hij is als een rijsje voor Zijn aangezicht opgeschoten, en als een wortel uit een dorre aarde; Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte dat wij Hem zouden begeerd hebben’ (Jes. 53:2).

Van Zijn *dood* wisten ze ook, want we lezen: ‘Hij is uit den angst en uit het gericht weggenomen; en wie zal Zijn leeftijd uitspreken? Want Hij is afgesneden uit het land der levenden; om de overtreding Mijns volks is de plage op Hem geweest’ (vs. 8).

Ook van de *voldoening* en *verzoening* door genoegdoening wisten zij wel,

want zij geloofden de woorden: 'Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden' (vs. 5).²¹⁹ Hun was, net als alle andere oudtestamentische gelovigen, het ware zaligmakende geloof geschonken. Zij hadden de prediking van de profeten geloofd, en aan hen was de arm des Heeren geopenbaard (vs. 1).

Het is goed te begrijpen dat zij met deze zaken worstelden tijdens hun omwandeling met hun lieve Meester, want daar kunt u, zoveel eeuwen na hen, ook mee worstelen. Denkt u dat u met een geredde ziel in één keer alle dingen weet, of dat Gods kinderen deze gewichtvolle zaken van Jezus' werk op aarde en in de hemel ooit kunnen doorgronden? Nee, zij kennen maar een stukje van de zaak. En als u ooit licht in een of andere zaak van Christus' borgwerk mag beleven, dan doet u geen stap voor- of achteruit, maar dan wordt u iets naders van het eerdere ontvouwd. Ik vraag u in liefde: keer terug naar de leer der Schrift en de zuivere geloofsbelijdenissen.

We kunnen wél van de discipelen zeggen dat ze eerst nog niet in voldoende mate verstonden wat er in en na de dood van Christus zou gebeuren. Pas toen de Heilige Geest was uitgestort, hebben ze daarin veel meer licht gekregen. In die zin kun je over het genadeleven van de Kerk zeggen dat sommige zaken voor hen onduidelijk kunnen zijn, omdat ze nog niet zo geoeffend zijn. Maar in wat zij in wezen bezitten, zit alles begrepen wat nodig is om gekend te worden tot zaligheid. Maar ze moeten het allemaal nog beter leren verstaan.

De wijze waarop dit geschiedt is geen systeem, maar wel een goede orde. In de orde des heils is het geen kwestie van een trap op klimmen, maar juist van minder worden, terwijl Christus méér wordt. Degenen die echt rechtvaardig voor God zijn, zijn de meest kleine mensen. Hoe meer we van God ontvangen, hoe kleiner we worden. Met hetgeen de Heere in ons leven werkt en verklaart, gaat het er niet om dat we er wat mee worden, maar het gaat een wonder voor ons worden, alles wat we van God ontvangen.²²⁰

Geen heilsweg

De discipelen leefden op de grens van twee bedelingen. Ze waren oudtestamentische gelovigen, die vaak te kennen gaven dat zij de woorden van hun Meester, over Zijn komend lijden en sterven, maar moeilijk konden begrijpen. Het moest hun keer op keer worden uitgelegd, op welke wijze hun

---

219 Ik laat de andere heilsfeiten rusten, want dit zou hier te ver voeren; u begrijpt mijn bedoeling inmiddels wel.

220 Ik heb hierover meer geschreven in mijn boek *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, pag. 142-150.

Heere de verzoening teweeg zou brengen. Ze wisten wel dat die verzoening door een weg van lijden en sterven tot stand zou komen, maar ze konden door vleselijk overleg niet bedenken hoe dat vervuld zou worden. Ze kenden de oudtestamentische offerdiensten, de profetieën der profeten, en die waren hun zeer dierbaar, maar nu deze verwerkelijkt werden, vatten zij het niet meer. Ze wilden niet afgebracht worden van de dienst der wet en der ceremoniën. Nu was het uit met de schaduwendienst. Nu mochten de discipelen met onbedekte aangezichten Christus zien. De schaduwen weken en het licht ging hun op. Het leek haast ongelooflijk: was dit geen droom? Nee, het was werkelijkheid. Hier stond de God des hemels zicht- en tastbaar voor hen. Steeds weer klaarde Christus zaken voor hen op, maar telkens weer vatten ze Zijn woorden verkeerd op. Het waren echt discipelen: ze moesten nog heel veel leren. Zijn weg leek hun een zeer onbegrijpelijke weg, die indruiste tegen hun gevoelens. Het kwam zelfs zover, dat Petrus Zijn kruisdood wilde verhinderen. De uitvoering van Christus' verlossingswerk kwam hun moeilijk en onbevattelijk voor. De discipelen zeiden daarover heel verkeerde dingen, waarover zij door Christus herhaaldelijk werden bestraft.

De weg van de Borg

Laat u dus niet in de war brengen door hen die de weg van Christus voor een bekeringsweg houden. Het is de weg van Hem *als Borg voor de Zijnen*. Hij verzoent de zonden van allen die in Hem geloven. Dit geloof was bij de heiligen van het Oude Testament, dit geloof was bij de discipelen, dit geloof zal ook zijn bij de nieuwtestamentische Kerk, na de dood en de opstanding van Christus. Hij is de Weg, de Waarheid en het Leven (Joh. 14:6). Er hoeft dus geen speciaal weggetje of bijpad te worden bewandeld. Het geloof richt zich rechtstreeks op Christus. Die gelooft, zal leven en behouden worden; wie niet gelooft, wordt verdoemd (Mark. 16:16). Gods kinderen behoeven dus geen traject van de heilsfeiten, geen stappenplan, want dat is de trend naar het voorbeeld van de heidense habitus-actus-filosofie van Aristoteles, naar het voorbeeld van de roomse theologie, die geheel van Gods Woord afwijkt. U vindt dit verder nergens; noch in Gods Woord, noch in de belijdenisgeschriften, noch in de kruistheologie.

Hoe is het dan wel? Christus is voor de Zijnen de opgestane Levensvorst van Pasen. Zijn volk leeft uit *Zijn opstanding*. In 1 Petrus 1:3 staat: 'Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die naar Zijn grote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, *door de opstanding van Jezus Christus uit de doden*.' Hiervan heeft Petrus vrijmoedig getuigd op de eerste pinksterdag en ook daarna. De bate die Gods Kerk hiervan op aarde heeft, wordt rijkelijk in zijn brieven beschreven. Het is een leven van geloof en liefde, dat Gods kind gelukkig maakt. De apostel Paulus schrijft

dat Christus is overgeleverd om onze zonden, en opgewekt om onze rechtvaardigmaking (Rom. 4:25). In Romeinen 10:9 schrijft hij: 'Indien gij met uw mond zult belijden den Heere Jezus, en met uw hart geloven, dat Hem God uit de doden opgewekt heeft, zo zult gij zalig worden.' Zie, dit is de leer der Schrift: wedergeboren, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden. Een gelovige gelooft dat zijn zonden hem om Christus' wil vergeven zijn, dat kunt u lezen in de Schrift en de belijdenisgeschriften.

Gangen van Sions God en Koning

Geliefde lezer, laten we ons toch aan de goede orde van Gods Woord houden. De weg der bekering kent geen tussenstationnetjes. God bekeert de zondaar van de macht des satans tot Hem: dat is in een punt des tijds. Het ware geloof in Christus is het keerpunt van de ellendestaat naar de verlossing, naar de genadestaat (Hand. 26:18).²²¹ Zo eenvoudig leert de Schrift ons de overgang van de dood in het leven. De zondaar krijgt vergeving door Christus' bloed, dat Hij aan het kruis heeft gestort.

We spreken dus niet over een stappenplan, maar over de gangen van Sions Koning. Een ziel kan zich deze zaken pas toe-eigenen, nadat zij bewust in Christus is overgegaan, dus gerechtvaardigd is. U vraagt wellicht: geeft u eens enkele *voorbeelden* van dit toe-eigenen.

Zondaren worden door het geloof de Heere tot een geheiligd volk, tot een erfdeel. Dat ligt verklaard in Gods eeuwige liefde. Gods liefde is zichtbaar in de komst van Christus. De ware gelovige kent, ontvangt en omhelst Hem tot zijn zaligheid. Op deze wijze krijgt hij deel aan Hem en Zijn gerechtigheid. Dán pas gaat hij Bethlehem als een broodhuis beleven. Daar proeft hij van het levende Brood, Dat uit de hemel is nedergedaald (Joh. 6:32-38). Hierin is geen strakke orde, want zijn gedachten en harten zijn dán hierdoor, dán daardoor aangedaan. Gods Woord, ja, de hemel zelf gaat voor hem open. Hij wordt gekoesterd aan de boezem van Gods eeuwig getuigenis. De Heere onderwijst hem Vaderlijk in de verborgenheden der godzaligheid.

De ene keer wordt de gelovige vervuld van Christus' zitten aan de rechterhand Gods des Vaders, terwijl hij zich de andere keer verwondert over Zijn heilige ontvangen. Met het oog op Zijn opstanding kan hij gaan roepen tot

---

221 Guthrie, van Fenwick, een Schotse leraar, kwam bij een vrouw, die ziek en stervende was. Ze was zeer benauwd vanwege haar toestand. Hij verkondigde haar het Evangelie van Christus. Zij nam dit Woord der waarheid in geloof aan en stierf. Ds. Guthrie kwam thuis en zei: 'Ik heb iets verwonderlijks, iets ongelofelijks gezien. Ik trof een vrouw aan in haar natuurstaat, ik zag haar komen in de genadestaat en ik verliet haar in de staat der heerlijkheid.' Ik las het bij C.H. Spurgeon in: *Jezus' roepstem*, p. 119.

de Vader, Die hem Zijn Zoon overgaf in de dood, terwijl hij even later Zijn kroning ziet. Soms juicht hij over Zijn heerlijkheid, terwijl hij daarna weent om Zijn smartelijke dood. Het gezicht van Zijn hoofd, gekroond met doornen, kan ineens veranderen door een blik op Zijn gloriekroon. Dán weer ziet hij Zijn aangezicht lichten als de zon, maar even later hoort hij Hem zeggen: 'De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des mensen heeft niet waar Hij het hoofd nederlegge' (Matth. 8:20).

De Geest des Heeren kan de gelovige van Zijn heilig Avondmaal, terwijl hij eet van het brood en drinkt van de wijn, ter gedachtenis aan de dood des Heeren, zo weer naar de kribbe in Bethlehem brengen. Daar lijkt zijn ziel soms vleugels te krijgen om binnen de hemelpoort Christus als de gekroonde Borg te aanbidden. Mogelijk verenigt hij zich met het engelenkoor daarboven, als hij zingt: 'Ere Zij God in de hoogste hemelen, en vrede op aarde, in de mensen een welbehagen' (Luk. 2:14). Dan ineens ziet hij deze grote Zoon van God als klein Mensenkind in de armen van de moedermaagd. Dit vloeit altijd en alleen maar voort uit de kennis van de gekruisigde Godmens; uit verzoening door voldoening. Dit kan ook later in een verder stadium weer opgehaald worden, als het geloof zich in deze zaken verdiept. Meerder licht kan de gelovige tot een dieper inzicht leiden in de gangen van Sions God en Koning.

Zo leidt de Heere de Zijnen: geheel vrij en soeverein, naar Zijn Goddelijk en vrijmachtig welbehagen, naar dat Zijn kinderen nodig hebben. Die eerder genoemde opvattingen, volgens een vast stappensysteem, komen voort uit de hersenen van mensen die met de exegetische, theologische of bevindelijke zaken van Gods Woord geen raad weten. Zij leggen de koninklijke weg van Christus, de weg van lijden, sterven en opstanding, op hun eigen wijze uit, namelijk volgens een bekeringsstelsel dat past bij het menselijke denken. De Goddelijke waarheden worden gekoppeld aan menselijke denkbeelden, waarbij we vooraf al weten hoe God met ons zal gaan handelen. Zo wordt de Schrift ontkracht en vinden de mensen een valse rust, die, zoals later zal blijken, niet meer is dan een hersenschim.

De eerste bekeerden op de pinksterdag

Deze verklaring is op Gods Woord gegrond. Denk maar aan de eerste bekeerden op de pinksterdag. Petrus hield hun al de heilsfeiten in één preek voor. Daardoor kregen ze de beleving van hun schuld aan de kruisdood van Jezus. Ze weenden over Hem met een rouwklage, die overging in de grootst mogelijke vreugde, toen ze de verlossing in Christus door het geloof deelachtig werden. Daarom werden ze ook gedoopt, nadat ze geloofd hadden. Dit was hun wedergeboorte. We kunnen vragen: was hun bekering wel waar, omdat ze niet eerst advent, daarna Bethlehem enz. hadden beleefd? Waren

ze niet te spoedig bij het kruis? Nee, hun bekering was de echte bekering uit God. Hebben ze deze heilsfeiten dan niet beleefd? Jazeker, diep hebben ze die beleefd, ingeleefd en doorleefd. Wanneer? Nadat zij geloofd hadden in de Naam des Zoons van God; door de kracht van de Heilige Geest.

Door het geloof wordt de beleving van deze werkzame geloofsoefeningen steeds levendig gehouden. Dat gebeurt door het lezen of horen van Gods Woord of de bediening van de sacramenten. Hieruit wordt hun zieleven gesterkt en hun geloofsleven gevoed. Het zijn dus geen aparte zaken, die dienstbaar zijn voor een menselijke voorspelbare vormgodsdienst. Wat zijn het dan wel? Het zijn Gods lieve genadewerkingen, die de Heilige Geest in Zijn kinderen van meet af aan werkt, waarmee Hij hen versterkt, bevestigt in hun genadestaat en verzegelt.

Catechismus

De bekeringsweg van het stappenplan is niet de praktijk der godzaligheid, maar de theorie van mensen. Helaas worden deze misvattingen ook door enkele van Gods ware kinderen goedgekeurd, bij gemis aan grondige theologische studie; ze kennen deze zaken en de geloofsoefeningen bevindelijk, maar geven die onbijbelse benamingen en maken onjuiste gevolgtrekkingen. Zo worden ze door een verkeerde uitleg gestrikt met een verkeerde opvatting over de ware bekering.

In de Heidelbergse Catechismus zien we het anders. Daar worden de heilsfeiten beschreven in dezelfde logische volgorde als Gods Woord dat doet: Christus' komst, Zijn lijden, sterven en dood, Zijn opstanding, hemelvaart, zitten aan Gods rechterhand en de wederkomst. Dat gebeurt binnen het kader van het zaligmakende geloof, zoals verwoord in Zondag 7 en nader uitgelegd in de Zondagen 8 t/m 22.²²² Let op: dat ware geloof omhelst deze zaken op het ogenblik dat het Christus omhelst, op hetzelfde moment dat de ziel met Christus wordt verenigd. Dus: alles in één keer, hoewel er uiteraard een opwas in de genade moet plaatsvinden en de ziel meer licht moet ontvangen over al deze geschonken weldaden. Dit geschiedt door de werking van Gods Heilige Geest.²²³

De heilsfeiten kunnen natuurlijk niet in één zin worden verklaard; ook hebben ze zielsbevindelijk verschillende betekenissen. Een ziel kan zich deze zaken pas toe-eigenen, nadat zij bewust in Christus is overgegaan. Dege-

---

222 Waar de opstellers van de Catechismus de Twaalf Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof behandelen.

223 Dit geschiedt ook bij het ontdekkende werk van Gods Geest, wanneer Hij het zondenregister van ons gehele leven als in één ogenblik voor ogen stelt. Ook stervenden zien soms hun hele leven in één moment aan zich voorbijtrekken.

nen die hun ellendestaat nog nooit diepgaand hebben ingeleefd, verkeren volgens vele voorgangers bij advent, dus zonder iets van Christus te hebben gezien en geloofd. Zo dwaalt men in de waarheden van God. Vandaar die redenering over de verschillende losse stappen als advent, Kerst, Goede Vrijdag, Pasen, Hemelvaart, Pinksteren, als zelfgemaakte heilsorde voor de godsdienstige mens. Ja, bij de aanvang van dit stappentraject is men blijkbaar al een levendgemaakt mens, een wedergeborene en ook een onbewust gerechtvaardigde. Helaas, de meesten zien niet dat ze met het volgen van hun dwaalgedachten nog midden in de dood liggen.

Simeon en Anna

Tot slot nog een duidelijk bewijs van deze zaken. De nieuwe leer uit onze dagen beweert dus: met Kerst wordt de belofte in de ziel vervuld door de openbaring van de Middelaar. Tussen haakjes: wat de echte (geloofs)openbaring van de Middelaar is, weet men ook al niet meer.²²⁴

Denkt u eens aan Simeon en Anna. Van Simeon lezen we: 'Deze mens was rechtvaardig en godvrezend.' Dat betekent, dat deze man godvruchtig was. De Heere geeft lof aan Zijn eigen werk. Dit is te zien in de rechtvaardigheid en godzalige levenswandel van Zijn kind Simeon. Dit geldt ook voor Anna, de profetes, die God nacht en dag diende. Ook in haar woonde de Geest Gods. Dit verklaart hun heilige wandel. Zij stonden in een verzoende betrekking met God. We zien hier een wonderlijk goede verhouding tussen God en deze gelovigen. Zij hadden door genade een innige zielsverbondenheid aan God, die door de voortdurende beoefening van de gemeenschap met God levendig werd gehouden. De Heere onthulde voor hen dan ook de komst van Zijn langverwachte Zoon. De oude Simeon zag immers met zijn eigen lichamelijke ogen de belofte aan de vaders in vervulling gaan. Simeon en Anna (en ook anderen) hadden al jaren in de tempel uitgezien naar de komst van de Messias. Simeon had een Goddelijke openbaring ontvangen dat hij de dood niet zien zou, eer hij de Christus des Heeren zou zien. Daarom geloofde hij (en geloofden ook anderen) dat de vervulling van de belofte aan de vaders zeer nabij was.

Eerst heeft hij Christus met alle gelovigen van het Oude Testament van verre gezien en door het geloof omhelsd. Anders had hij nooit een ware gelovige kunnen zijn. Daarna zag hij bij het begin van het Nieuwe Testament met zijn lichamelijke ogen al Gods beloften vervuld. Denkt u dat hij God loofde omdat hij toen eindelijk gerechtvaardigd was? Nee, maar omdat hij de Christus der Schriften in Zijn komst in het vlees had gezien. Hij zong: 'Een Licht tot verlichting der heidenen en tot heerlijkheid van Uw volk Israël.' Hij

---

224 Lees daarvoor o.a. de verklaring van Zondag 7 uit dit boek.

wilde daarop graag in vrede sterven, want hij had de langverwachte Christus gezien. Jakob zei op zijn sterfbed: 'Op Uw zaligheid wacht ik, HEERE!'; maar Simeon mocht reeds vóór zijn sterven zeggen: 'Mijn ogen hebben Uw zaligheid gezien.' Ziet u het verschil? Simeon was er nu net zo zeker van als Thomas, die zijn vinger en hand in de littekens van de wonden van Christus, zijn Zaligmaker wilde leggen en uitriep: 'Mijn Heere en mijn God!' Denkt u nu nog dat Simeon vooraf was wedergeboren, en pas gerechtvaardigd werd toen hij Christus in zijn armen nam? Als u dit verkeerde standpunt wilt volhouden, verklaart u in feite dat alle gelovigen uit het Oude Testament ongerechtvaardigde zielen waren. Want niemand van hen heeft de Christus des Heeren gezien met lichamelijke ogen.²²⁵ Simeon en ook Anna waren met hun kennis, geloof en belijdenis niet minder dan alle andere geloofshelden. Ze hebben het van de Heere geleerd. Daarom zegt Paulus met recht: 'Die roemt, roeme in den Heere' (1 Kor. 1:31).

Blijf bijbels

We hebben iets gezegd over het verkeerd gebruik van de heilsfeiten advent, Kerst, Goede Vrijdag, Pasen enz. Aanhangers van deze leer onderscheiden nog meer stappen en spreken ook wel over een ontsloten woord, een heenwijzing, een ontsluiting van de weg, een zien van de mogelijkheid, een zien-is-geen-hebben, een toevallend recht, een geopenbaarde Borg, een tiendeure. Ingewijden kunnen vast nog meer rangen en standen bedenken en dit systeem nog verder uiteenrafelen. Hoe meer onderscheidingen, opdelingen en ervaringen, hoe bevindelijker de prediker lijkt, maar zijn betoog is slechts gegrond op filosofische, mystieke of scholastieke onderscheidingen, die u in het Woord niet vindt. De gebeurtenissen en de namen zijn daarin steeds verschillend, maar de hoofdlijn van hun preken verloopt volgens dit systeem, volkomen voorspelbaar, en ook volkomen bezijden de waarheid. Men noemt het ook wel standaardpreken of kapstokpreken; elke preek een andere haak aan dezelfde kapstok. Het lijkt allemaal zuiver, maar de inhoud is fundamenteel anders dan die der reformatie. Hoe ernstig, wanneer het gaat om een geloofsleer die niet verankerd is in de Schrift.

O, laten we toch behoedzaam met de Schrift omgaan en het leven niet buiten het ware geloof in Christus leggen. Laten we toch gewoon Gereformeerd blijven en geen habitusgeloof verzinnen zonder Christus. Lees toch wat er letterlijk in de Bijbel staat, daarin leest u nergens dat de weg der discipelen

---

²²⁵ Lukas schreef wat Christus hierover zegt: 'En Zich kerende naar de discipelen, zeide Hij tot hen alleen: Zalig zijn de ogen, die zien hetgeen gij ziet. Want Ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien; en te horen hetgeen gij hoort, en hebben het niet gehoord' (Luk. 10: 23-24).

de geloofsweg der kerk is. Wat leest u dan wel? Dat het geloof rechtvaardigend is en verzekering kent. Wat een pijn veroorzaakt het me, dat men in sommige kerken de rechtvaardigmaking van het geloof heeft afgescheiden. Wie de heilsorde losmaakt van de Bijbel en de zekerheid losmaakt van het geloof, verzinkt in een moeras van dwalingen. De reformatie wist zich alléén gebonden aan de Schrift: Sola Scriptura.

HOOFDSTUK 7

Geloofstheologie in de kanttekeningen

Dit hoofdstuk vormt een samenvatting van hetgeen de kanttekenaren ons leren aangaande het geloof. Deze vervaardigers der Statenvertaling hadden bijzonder licht in de Schrift. Gezien de betekenis van deze godgeleerden, moet hun schrijven ons veel te zeggen hebben. Hun werk is geaprobeerd, goedgekeurd door de kerk, en kan niet geëvenaard worden.

In dit hoofdstuk treft u drieëndertig citaten aan, waarin zaken aangaande het geloof voorkomen. De citaten zijn genomen uit het Nieuwe Testament en verspreid over meerdere bijbelboeken. Het is een selectie, waarbij is getracht u zoveel mogelijk verscheidenheid te tonen.

Drieëndertig citaten

U begrijpt dat het hier onmogelijk is om alle citaten vanuit de context toe te lichten en enigszins te verklaren; daarvoor hebben we hier geen ruimte. Het gaat ons in dit geval om de inhoud, de theologie in de kanttekeningen, dus om het hart van de gereformeerde theologie. Ik heb de kern van deze aantekeningen in een ‘stelling’ weergegeven, omdat onze aandacht zich hier vooral richt op het geloof en het geen samenvatting of conclusie is van de gehele kanttekening.

Matthéüs 22:11

Dit bruiloftskleed is Christus met Zijn gerechtigheid, aangenomen door een waar geloof, hetwelk door de werken der liefde krachtig is en betoond wordt, Rom. 13:14; Gal. 3:26, 27; Openb. 19:8.

Stelling 1: Het aannemen van Christus en Zijn gerechtigheid door het ware geloof vormt het bruiloftskleed der gelovigen.

Markus 11:22

Hebt het geloof Gods, dat is, hetwelk vastelijk steunt en vertrouwt op God en Zijn beloften.

Stelling 2: Het geloof steunt en vertrouwt op God en Zijn beloften.

Lukas 7:50

Dat is, door uw geloof in Mij hebt gij deze weldaad der vergeving uwer zonden ontvangen, waardoor gij behouden wordt ter zaligheid. Zie Hand. 26:18.

Stelling 3: De uitverkorene ontvangt vergeving door het (bewuste) geloof in Christus en is alleen daardoor behouden.

Johannes 2:11

Dat is, werden daardoor in het geloof versterkt, dat Hij de Zone Gods en de ware Messias was. Want dat zij tevoren al geloofden, blijkt uit Joh. 1:41, 46, 50.

Stelling 4: De discipelen beoefenden het ware, rechtvaardigend geloof reeds bij het begin van hun omwandeling met Christus.

Handelingen 10:2

Zo was hij dan alrede gelovig en wedergeboren, hebbende rechte kennis van den waren God Israëls en van den Messias Dien de Joden verwachtten, zonder dewelke deze deugden in niemand kunnen zijn. Zie vss. 15, 22, 43.

Stelling 5: Cornelius was al gelovig en wedergeboren, uit oorzaak van een bevindelijke geloofskennis van God en Christus, voordat hij wist dat God de oudtestamentische beloften reeds vervuld had, gelijk Petrus hem boodschapte.

Handelingen 20:32

Namelijk door den Geest der wedergeboorte; of: afgezonderden van de wereld door het geloof.

Stelling 6: De Geest der wedergeboorte is de Geest des geloofs en der heiligmaking.

Romeinen 1:17

Dat is, de rechtvaardigheid waardoor wij voor het gericht Gods kunnen bestaan, welke is alleen de rechtvaardigheid van Christus, die ons van God wordt geschonken en door het geloof toegerekend.

Stelling 7: We kunnen alleen in Gods gericht bestaan met de rechtvaardigheid van Christus, die ons van God toegerekend en ons door het geloof eigen gemaakt wordt.

Romeinen 4:5

Niet dat het geloof, ten aanzien dat het een werk is, dit verdient, of in zichzelf waardig is, gelijk enigen verkeerdelijk menen; want dit heeft Paulus zoëven tevoren aan alle werken, en derhalve ook aan het geloof als een werk,

benomen; maar omdat God zulks uit enkel genade den gelovigen beloofd heeft, en omdat het geloof als een instrument is hetwelk de gerechtigheid van Christus aanneemt, en dezelve tussen Gods oordeel en zijn eigen misdaden stelt. Zie Rom. 5:9. 2 Kor. 5:19.

Stelling 8: Het geloof is een instrument om de gerechtigheid van Christus aan te nemen en de zondaar te zaligen.

Romeinen 4:16

Want geloof en genade gaan altijd tezamen, en het geloof steunt op de onveranderlijke genade Gods, niet op de werken of op zichzelf, vers 5. Ef. 2:8.

Stelling 9: We kunnen pas spreken over genade als er het rechtvaardigend geloof is.

Romeinen 5:15

Dat is, allen die Hem door het geloof worden ingelijfd.

Stelling 10: Een zondaar wordt Christus ingelijfd door het geloof, dat is het rechtvaardigend geloof, want geen enkel ander denkbaar geloof is waar, goed of zaligmakend.

Romeinen 8:1

Hij zegt niet: niets verdoemelijks, want de zonde is in zichzelf altijd verdoemelijk, Rom. 3:19, maar zij strekt den gelovigen niet tot verdoemenis, omdat de zonde den gelovigen om Christus' wil wordt vergeven, en daarom voegt hij daarbij voor degenen die in Christus Jezus zijn, dat is, die door het ware geloof met Hem zijn verenigd, Ef. 3:17.

Stelling 11: Een zondaar wordt door het ware geloof met Christus verenigd en vrijgesproken van schuld en straf.

Romeinen 8:14

Dat is, die hebben de zekere kentekenen, dat zij van God door het geloof in Christus tot kinderen zijn aangenomen, Joh. 1:12; Ef. 1:13, hetwelk hij ook, door de eigen werkingen des Geestes die de gelovigen ontvangen, in de twee volgende verzen bewijst.

Stelling 12: De Geest getuigt van onze aanneming tot kinderen, zodra wij, zondaren, in Christus geloven.

Romeinen 8:15

Hierdoor wordt verstaan de genadige werking des Heiligen Geestes door de predikatie des Heiligen Evangelies, die de harten der gelovigen verkwikt, en van hun aanneming tot kinderen verzekert; waartoe ook de volgende werkingen dienen. Zie Gal. 4:6. Ef. 4:30.

Stelling 13: De gelovigen zijn verzekerd van hun aanneming tot kinderen.

Romeinen 13:14

Namelijk aannemende door het geloof Zijn gerechtigheid, en al Zijn deugden navolgende, daarmee uw ziel bekleedende en versierende, Gal. 3:27.

Stelling 14: De gelovige, bekleed met de gerechtigheid van Christus, is rechtvaardig en legt zich toe op een heilige wandel in de Heere.

1 Korinthe 1:9

Namelijk niet alleen de uitwendige, waardoor wij belijden gemeenschap te hebben aan Christus en Zijn weldaden; maar inzonderheid de inwendige, waarin wij door het geloof, en door den Geest van Christus met Hem verenigd en al Zijn weldaden deelachtig zijn. Zie Rom. 8:32. Ef. 3:17. 1 Joh. 1:3.

Stelling 15: De gelovige is inwendig door het geloof en door de Geest verenigd met Christus en wordt daardoor al Zijn weldaden deelachtig.

1 Korinthe 1:18

Dat is, een middel waardoor de Geest van Christus in ons krachtiglijk werkt het geloof en de wedergeboorte tot onze zaligheid, Rom. 1:16. 2 Kor. 3:3, 4.

Stelling 16: De Heilige Geest werkt zowel het geloof als de wedergeboorte.

1 Korinthe 6:2

Dat is, de gelovigen, die hij also noemt omdat zij door den Geest van Christus geheiligd en door hun heilige belijdenis en de heilige sacramenten van anderen afgescheiden zijn.

Stelling 17: De gelovigen zijn door de Geest van Christus geheiligd, hebben een heilige belijdenis en toegang tot de heilige sacramenten.

1 Korinthe 12:1

Hij verstaat daardoor niet zozeer de inwendige geestelijke gave des geloofs en der wedergeboorte, als de uitwendige en wonderbare gaven die met oplegging der handen toentertijd sommigen door den Heiligen Geest gegeven werden, en hier genaamd worden gaven, vers 4, en werkingen, vers 6, en verhaald worden vss. 8, 9, 10.

Stelling 18: Het geloof en de wedergeboorte zijn geestelijke gaven, die steeds opnieuw in deze volgorde worden genoemd.

2 Korinthe 3:6

Dat is, het Evangelie wijst niet alleen aan den weg tot het leven en de zaligheid, door het geloof in Jezus Christus, maar is ook vergezelschap met

de kracht des Heiligen Geestes, waardoor het geloof in de uitverkorenen gewrocht en bewaard wordt, en zij uit den dood der zonden opgewekt en levend gemaakt worden.

Stelling 19: Als het Evangelie gepaard gaat met de kracht van de Heilige Geest, wordt het geloof gewerkt, waardoor de uitverkorenen worden levend gemaakt.

Galaten 1:7

Namelijk die uit de sekte der farizeeën zich tot de christelijke religie begeben hebbende, de wet en het Evangelie, en de rechtvaardigheid der werken met de rechtvaardigheid des geloofs zochten te vermengen. Zie Hand. 15:5.

Stelling 20: We mogen wet en Evangelie, de rechtvaardigheid der werken en die des geloofs, niet vermengen.

Galaten 2:16

Dat is, als wij met een oprecht en levend geloof de gerechtigheid van Christus aannemen, Rom. 3:24, 28.

Stelling 21: Men neemt de gerechtigheid van Christus aan met een oprecht en levend geloof.

Efeze 1:7

Namelijk welke de eerste vrucht is van deze verlossing voor degenen die dezelve door het geloof zich toe-eigenen, Rom. 3:24, 25, waarop de eeuwige zaligheid volgt, Rom. 8:30.

Stelling 22: De vergeving der zonden is de eerste vrucht van de verlossing.

Efeze 1:13

Deze wijze van spreken is genomen van de mensen, die tot versterking van enige beloften verzegelde brieven plegen te geven, en dat menigmaal met opdrukking van hun eigen wapen of beeld. De beloften van de vergeving onzer zonden, van onze aanneming tot kinderen en onze eeuwige erve, worden ons gedaan door het Evangelie, en worden door het geloof ons toegeëigend. De verzegeling des Geestes, die daarbij gevoegd wordt, is de wedergeboorte of vernieuwing van Gods beeld in ons, waarmede Hij onze zielen begiftigt en daarop drukt, als wij in Christus geloven, om ons meer en meer te verzekeren van de uitvoering van deze Zijn beloften, 2 Kor. 1:21, 22; 3:18. En betuigt bovendien hetzelfde aan ons gemoed, als met een Goddelijke inspraak, waarover wij ook God als onze Vader durven aanroepen, Rom. 8:15. Gal. 4:6, en roemen op de hoop der heerlijkheid Gods, Rom. 5:2; 8:38, 39.

Stelling 23: De beloften van de vergeving der zonden en van de aanneming tot kinderen worden door het geloof toegeëigend. De verzegeling des Gees-

tes, die op die weldaad volgt, is de wedergeboorte of vernieuwing van Gods beeld in ons.

Kolossenzen 1:22

Namelijk omdat de gerechtigheid van Christus ons door het geloof wordt toegerekend, en al onze gebreken door Zijn bloed en voorbidden bedekt worden, Rom. 8:33, 34, en wij door Gods Geest wedergeboren zijnde, ook zelve van alle overblijfselen der zonde hierna zullen bevrijd worden, Ef. 5:26, 27.

Stelling 24: De gerechtigheid van Christus wordt ons door het geloof toegerekend, onze gebreken worden door Zijn bloed en voorbidden bedekt, en nu wij wedergeboren zijn zullen wij ook zelf van alle overblijfselen der zonde worden bevrijd.

2 Timótheüs 1:10

Namelijk door Zijn dood, Hebr. 2:14. Versta ten aanzien van de gelovigen, die door Hem van denzelven verlost en bevrijd zijn. Want op de ongelovigen blijft de toorn Gods, Joh. 3:36.

Stelling 25: De gelovigen zijn door Christus' dood van de eeuwige dood verlost.

Titus 2:14

Dat is, niet alleen om ons met God te verzoenen door een volkomen betaling voor onze zonden door Zijn bloed, Ef. 1:7. 1 Petr. 1:18. 1 Joh. 1:7. Openb. 5:9, maar ook om ons door Zijn Geest der wedergeboorte te verlossen van de heerschappij der zonde en ongerechtigheid, Rom. 6:3, enz. Gal. 5:24. Kol. 2:11, 12. 1 Petr. 4:1, 2.

Stelling 26: De gelovigen worden met God verzoend en door de Geest der wedergeboorte gereinigd en verlost van de heerschappij der zonde en ongerechtigheid.

Hebreeën 10:14

Dat is, die door Zijn Geest en Woord in Hem geloven en wedergeboren worden. Hiermede wordt een bepaling gemaakt van degenen die door Christus' offerande volmaakt worden. Want hoewel Zijn offerande in zichzelf genoegzaam is voor alle mensen, nochtans volmaakt zij niemand dan die door Hem geheiligd worden.

Stelling 27: De wedergeboorte valt samen met het geloof (zie ook de vorige stelling) en is tot heiligmaking.²²⁶

²²⁶ Zie o.a. Hebreeën 12:14.

Hebreeën 13:11

Namelijk der Israëlieten in de woestijn; waaruit de apostel, als uit een voorbeeld, besluit, dat de gelovigen, die gemeenschap hebben aan het bloed van Jezus Christus en Zijn verdienste, geen gemeenschap moeten hebben in hun uiterlijken godsdienst met dat vleselijk Israël of Jeruzalem, nadat nu onze Hogepriester Zijn offerande daarbuiten heeft volbracht, en met Zijn bloed in het ware heilige der heiligen is ingegaan.

Stelling 28: De gelovigen hebben gemeenschap aan het bloed van Christus en Zijn verdienste.

1 Petrus 1:2

Dat is, verzoening met God door het bloed van Christus, die wij met het geloof aannemen, en waarvan de besprenging des bloeds der offeranden in het Oude Testament een voorbeeld was. Zie Hebr. 9:18, enz. Alzo worden hier dan in het kort verhaald al de voornaamste oorzaken onzer zaligheid.

Stelling 29: Uit het voorbeeld van het bloed der oudtestamentische offeranden zagen de ware gelovigen de verzoening door het bloed van Christus, die zij zich door het geloof ook toe-eigenden.

1 Petrus 2:5

Want gelijk onze personen Gode niet aangenaam zijn dan door het geloof in Jezus Christus, Rom. 5:1; 8:39, alzo kunnen ook onze werken, vanwege hun onvolmaaktheid, Gode niet behagen dan in Christus Jezus, en om Zijnentwil. Zie Hebr. 11:4; 13:15, 21.

Stelling 30: Onze personen en ook onze werken kunnen God alleen aangenaam zijn door het geloof in Christus.

1 Johannes 3:7

Namelijk u wijsmakende dat een waar geloof zou kunnen bestaan met een kwaad en zondig leven.

Stelling 31: Een waar geloof kan niet samengaan met een zondig leven.

1 Johannes 5:4

Dat is, in den geestelijken strijd tussen den Geest der wedergeboorte en de wereldse begeerlijkheden en aanlokkingen, waardoor wij tot afwijking van het geloof en overtreding der geboden Gods worden verzocht, houdt het de overhand.

Stelling 32: Wereldse begeerlijkheden en verlokkingen verzwakken het geloof, maar maken het geloof niet teniet.

Judas 1:20

Dat is, op het vertrouwen dat gij hebt op den Zaligmaker Jezus Christus, om datzelve te behouden, daarin toe te nemen, en daarop alle christelijke deugden te vestigen, Rom. 14:23. Hebr. 11:6. Of: op de leer der heilige profeten en apostelen, die gij geloofd en eenmaal aangenomen hebt, Ef. 2:20, daarin dagelijks meer en meer toenemende, en bij dezelve vast blijvende.

Stelling 33: De gelovige neemt dagelijks toe in het geloof in Christus.

Geloof en wedergeboorte

U ziet dat onze Dordtse vaders het geloof en het geloven niet hebben gescheiden, zoals tegenwoordig menigmaal gebeurt. U merkt ook dat in de kanttekeningen geen filosofische termen naar voren komen, zoals hebbelijk, habitus en actus, engere en ruimere zin, verondersteld en onbewust. Dat zijn leringen die niets te maken hebben met de leer van Gods Woord, de leer der reformatie en de leer der godvruchtige vaders.

U ziet ook dat het geloof eerst wordt genoemd en daarna de wedergeboorte (stelling 5, 6, 16, 18, 23, 24, 26 en 27). Dat betekent niet dat die te scheiden zouden zijn, integendeel, ze worden na elkaar genoemd omdat we nu eenmaal geen twee dingen tegelijk kunnen zeggen; ze zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Dit sluit geheel aan bij mijn vorige boek *Wedergeboorte of schijngeboorte*, toen ik de drie trappen der wedergeboorte behandelde.²²⁷ Bij de reformatie draait alles om de rechtvaardiging door het geloof en het bloed en de gerechtigheid van Christus. Tegenover de toorn van God staat de vrijspraak. Zie eens hoe Paulus die beschrijft in Romeinen 8. Wie daadwerkelijk in Christus gelooft, is in Christus ingelijfd en overgezet in het Koninkrijk van de Zoon van Gods liefde. Houd deze leer toch vast en verlaat die nimmer.

---

227 A. Kort, *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, p. 37-38.

DEEL 3

HET GELOOF VOLGENS
DE BELIJDENISGESCHRIFTEN

HOOFDSTUK 8

Geloof volgens de Heidelbergse Catechismus

‘Wat is een waar geloof?’ U herkent deze woorden direct: dit is de Catechismus, een van de Drie Formulieren van Enigheid. Dit is Zondag 7, over het ware geloof, waardoor men de verlossing deelachtig wordt. Deze Zondag mogen we in onze uiteenzetting niet missen. De opstellers van deze Catechismus laten ons niet in het onzekere over onze enige troost in leven en sterven.

Die troost bestaat in de verlossing door Jezus Christus. Hij kan ons, als Middelaar, verlossen van de verdiende straf, van de eeuwige verdoemenis, en ons de eeuwige gelukzaligheid deelachtig maken. Om deze troost te genieten, is het voor ons van groot belang, dat we van onze verlossing zeker zijn. We gaan antwoord geven op de vragen wie het zijn, die deze verlossing zullen verkrijgen en door welke middelen deze verlossing geschiedt.²²⁸

Wat voorafgaat

In Zondag 1 spreekt de onderwijzer van de enige troost. Zijn antwoord bevat het einddoel van al zijn onderwijs dat hij in de Catechismus geeft. Het gaat niet alleen om troost, maar om *onze enige* troost in leven en sterven. Wat moet ons anders troosten, dan dat wij het eigendom van Christus zijn? Waarmee moeten we getroost zijn, als we niet met God verzoend zijn? Daarom lijft God ons, uit louter erbarmen, in Christus in, zodat we niet door de wanhoop verslonden worden. Het middel voor deze inlijving is de edele genadegave van het geloof. Zo verzacht God niet alleen ons leed over

---

²²⁸ Luther zegt: ‘Daarom kan deze geloofsleer nooit genoeg behandeld en ingescherpt worden. Als deze geloofsleer vervalt en vernietigd wordt, vervalt en gaat tegelijk verloren alle kennis van de waarheid. Maar als deze leer bloeit, bloeit alles wat goed is; dan bloeit de ware religie en godsdienst, de eer van God en de kennis van allerlei andere dingen.’ M. Luther, *In epistolam S. Pauli ad Galatas Commentarius* 1531, vgl. Ausg. 1535, WA dl. 40.1, p. 39, 23-26.

de zonde, maar zo neemt Hij ook de angst voor Hem weg, de toorn, de vloek, de dood en de hel. Zijn geschonken genade berust alleen op het bloed en de gerechtigheid van de Heere Jezus Christus.

Waarlijk, alleen dit is onze enige troost. Dit is een goed uitgangspunt voor de drie stukken: ellende, verlossing en dankbaarheid, die de onderwijzer verder in dit kostelijke leer- en troostboek behandelt.

In de Zondagen 2-4 laat de onderwijzer zien, hoe wonderlijk deze troost bij onze ellende past. Als de kennis van onze ellende niet zo nodig was, zou die voornoemde troost voor ons overbodig zijn. Wanneer we niet wisten dat we voor God verdoemelijk zijn, hoefde onze arme ziel niet getroost te zijn. Maar door de kennis van onze ellende wordt de begeerte opgewekt om door God verlost, gezaligd en getroost te worden. Deze kennis verkrijgen we uit Gods heilige wet. De Heere houdt ons de spiegel van Zijn wet voor, opdat we voor Hem verootmoedigd worden. Waarlijk, alleen zo worden we onze beklagenswaardige en treurige toestand gewaar. Onze totale verdorvenheid is ontzaglijk diep en onze schuld voor God oneindig groot. Hoe terecht is het, dat onze zonden met de hoogste en rechtvaardigste straf worden vergolden. Het gaat hier immers om de eer en de verheerlijking van God.

In de Zondagen 5 en 6 snijdt de onderwijzer het stuk van onze verlossing aan. Hij gaat zorgvuldig te werk. Deze verlossing vindt niet plaats buiten de genoegdoening aan de gerechtigheid van God. Hij laat de zonde niet ongestraft, maar straft ze aan een Ander: de Borg. De onderwijzer onthult stapsgewijs de verborgenheid van de verlossing door Jezus Christus aan ons blinde zielsoog. Hij is de Middelaar des Verbonds, zoals God Hem in het heilig Evangelie heeft geopenbaard. Hij heeft aan al Gods voorwaarden ter gerechtigheid voldaan en bracht zo een eeuwigdurende verlossing teweeg. Deze verlossing kunnen wij niet anders ontvangen dan door het geloof.

De structuur van Zondag 7 tot Zondag 25

In Zondag 7 zien wij de noodzaak en het karakter van het ware geloof. De onderwijzer geeft aan dat wij in Adam verdoemd zijn geworden en daarom het oordeel moeten dragen. Dat is geen kleine zaak. Om gered en zalig te worden, moeten wij het ware geloof hebben; het geloof is dus noodzaak.

De Catechismus geeft aan wát geloofd moet worden en spreekt daarover van Zondag 8 tot en met Zondag 22, waarin hij in de twaalf geloofsartikelen handelt over het voorwerp van het geloof. De gelovige (van Zondag 7) doet daar, met de woorden van het Apostolicum met de kerk van alle eeuwen en plaatsen, belijdenis van het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof.

Deze kernachtige en korte belijdenis kent een drievoudige indeling: van

God de Vader, van Jezus Christus, Gods Zoon, en van de Heilige Geest. Ten aanzien van de Heilige Geest spreekt de geloofsbelijdenis ook over de geestelijke weldaden.

Deze weldaad - zeer belangrijk voor ons onderwerp - is die van de rechtvaardigmaking, de vergeving van onze zonden, waarvan de gelovige belijdenis aflegt in Zondag 21. De gelovige uit Zondag 7 heeft daar al deel aan, want naast anderen is ook hem vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken. Hoe? Uit louter genade, alleen om de verdienste van Christus' wil - u leest dat in vraag 21. Het ware geloof, zoals Zondag 7 ons verklaart, is dus onafscheidbaar van onze rechtvaardigmaking. En deze rechtvaardiging is onlosmakelijk verbonden aan Christus en Zijn volbrachte Middelaarsarbeid. Deze Middelaar wordt ons in het Evangelie geopenbaard. Hij treedt tussenbeide in het Godsgericht, als de zondaar met zichzelf en alles aan een einde gekomen is. De verloren zondaar neemt Hem met een gelovig hart aan en wordt dadelijk en wezenlijk gerechtvaardigd. In Christus vindt hij zijn vergeving. De Vader spreekt hem vrij en de Heilige Geest geeft daarvan getuigenis in het hart. De rechtvaardiging is eenmalig en mag dus niet opnieuw in Zondag 23 gesteld worden. Nee, de gelovige toont in die Zondag dat hij aan geen beschuldigingen meer bloot staat, want er is geen verdoemenis voor degenen die in Christus Jezus zijn. Vandaar dat de onderwijzer in Zondag 23 over de *bate des geloofs* spreekt, dus wat de vrucht is van dit zo-even beleden geloof, namelijk dat die mens rechtvaardig is voor God.

Helaas zijn hierover in de loop der tijd veel misvattingen ontstaan. Men heeft het rechtvaardigende geloof gescheiden van zijn gerechtigheid. Dat heeft een zeer grote verwarring en donkerheid in de kerk teweeggebracht. Ik zal u nogmaals de lijn aangeven die de Catechismus volgt inzake het geloof:

1. De *voorbereiding* tot het geloof   Zondag 2-6;
2. De *noodzaak* van het geloof   Zondag 7 vr./antw. 20;
3. Het *wezen* van het geloof   Zondag 7 vr./antw. 21;
4. De *grondslag* van het geloof   Zondag 8 vr./antw. 25;
5. Het *voorwerp* van het geloof   Zondag 9-22 (de 12 artikelen);
6. De *vruchten* van het geloof   Zondag 23-24;
7. De *oorsprong* van het geloof   Zondag 25 vr./antw. 65;
8. De *leidraad* van het geloof   Zondag 25 vr./antw. 67.²²⁹

²²⁹ Zie ook A. Kort, *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, p. 163-164.

ZONDAG 7 VRAAG 20

Laten we nu stilstaan bij het antwoord op de *eerste* vraag van Zondag 7.

Vraag 20: Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden?

Antwoord: Neen zij, maar alleen degenen die Hem door een waar geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.

De Catechismus vraagt dus eigenlijk: worden nu al de mensen verzoend die in Adam verdoemd zijn? Wat een ernstige vraag! Denkt u zich eens in, er is een kerk vol mensen, maar als iemand zegt dat alle mensen zalig worden, dan bedriegt hij zich. Alleen wanneer u in Christus wordt ingelijfd, zult u zalig worden. En wanneer u niet in Christus wordt ingelijfd, zult u niet zalig worden, ook al meent u van wél.

De reden waarom alleen de gelovigen zalig worden, is dat zij de weldaden van Christus aannemen. En niet zomaar enkele weldaden, maar *al* Zijn weldaden. Daaruit volgt dus, dat God alleen bij hen Zijn doel bereikt, want alleen de gelovigen kennen Gods barmhartigheid en genade en danken Hem daarvoor. De korte samenvatting hiervan is: hoewel de voldoening van Christus, de Middelaar, hoogst volkomen is, worden toch niet alle mensen daardoor zalig,²³⁰ maar alleen degenen die het Evangelie geloven en zich de verdiensten van Christus door een waar geloof toe-eigenen.

Vergeving is noodzakelijk

Hebt u uw eigen toestand voor God wel eens recht gezien? De mens is in een verloren toestand terechtgekomen: hij heeft de zaligheid verloren. Wanneer heeft hij die verloren? In het paradijs, toen hij een gevallen menskind werd; in Adam zijn we verloren mensen. Het gaat daarom over het terugkrijgen van hetgeen we verloren hebben. Ik lees in Psalm 32: 'Welgelukzalig is hij, wiens overtreding vergeven, wiens zonde bedekt is.' Dus de zaligheid bestaat hier in de vergeving der zonden. Wist u dat al? Bent u al van de straf ontheven? Dan gaat er een deur naar God open, want de zonden maken scheiding tussen God en de ziel.

Neem de zonde weg en een mens is zalig; hij wordt zalig als de zonden verge-

---

230 Verschillende oudvaders zeggen, dat Christus' verdienste genoegzaam was om de gehele wereld zalig te maken, maar dat alleen de uitverkorenen de kracht ervan ondervinden; evenals ook Adams ongehoorzaamheid krachtig genoeg was om het gehele menselijke geslacht te doen verloren gaan, maar ze is slechts van kracht in de verworpenen.

ven zijn. Wat gaat hij doen? Hij vraagt: Heere, wilt U mijn zonden vergeven? Hij heeft rust noch duur. In stille nachten ligt hij op zijn bed te woelen, hij gaat zijn bed uit, ligt op zijn knieën, trotseert de duisternis en kou, want hij weet dat hij een verloren mens is, die voor God niet kan bestaan. Men hoort hem klagen over de zonde: o, die zonde, die zonde toch. O God, help mij! Die zonden zijn zonde voor God. Die zonden moeten vergeven worden en hij vraagt eerbiedig of God hem de zonden wil vergeven, want pas wanneer de zonden vergeven zijn, is het weer goed tussen God en die mens. O, dat zal de zaligheid zijn. Want als u zou vragen aan de dichter: waarom zingt u nu? Dan zegt hij: omdat mij de zonden vergeven zijn. Wanneer de Heere in het leven gekomen is om de zonden te vergeven, dan kent de ziel vrolijkheid en blijdschap; hij is verblijd, want het is weer goed tussen God en de ziel.

Niet automatisch zalig

Men hoort allerwegen prediken dat een mens als een verbondskind, als een gedoopte of als een belijdend lid, automatisch zalig zal worden. Met deze leer zijn grote delen van het kerkelijk leven vergiftigd, want dan wordt zo'n mens een plaats toegeschreven die hem niet toekomt.

Iemand kan denken: ik ben kerkelijk en dus zal ik zalig worden, maar ... dat is bedrog. Niet alle gedoopten worden zalig, maar alleen degenen die geloven; alleen degenen die *in waarheid* geloven, worden zalig. U wordt niet door de doop zalig, maar alleen door de genade van God, en de doop is het teken en zegel van de gerechtigheid des geloofs, welke ziet op Jezus Christus. Hij is gekomen om de zondaren te verzoenen met God, de Vader. Die alleen worden zalig. God komt hen in de schuld te brengen, Hij laat het licht in de duisternis schijnen, Hij verlost hen en ze worden overgezet in het Koninkrijk van Zijn liefde en krijgen deel aan de Liefdegenoot Christus, dus alleen zij die door het geloof wedergeboren worden, zij die door het geloof behouden worden en die door het zaligmakende geloof in Christus Jezus ingelijfd worden. Dát mankeert er dus aan: ze zijn niet in Christus ingelijfd! Ze menen dat ze bekeerd zijn, ze menen dat ze wedergeboren zijn, hun zijn de handen opgelegd, maar ze zijn *niet* in Christus ingelijfd. Wat missen ze? Geloof, zaligmakend geloof! Wat missen ze? Ware liefde tot God. Wat missen ze? De vreze des Heeren. Dit alles kun je bij hen niet vinden; ze rusten nog op de oude stam, *buiten* het lichaam van Christus.

'Door een waar geloof ingelijfd'

Wat zegt de Catechismus? 'Alleen degenen die Hem door een waar geloof worden ingelijfd.' Een mens moet uit het rijk van de vorst der duisternis komen en worden overgezet in het Koninkrijk van Christus. Hij moet uit de duisternis van de dood tot het leven en het licht in God worden gebracht.

Inlijven betekent: in het lichaam gebracht worden, net als een tak in een boom wordt geënt en vrucht draagt. De mens is van nature als een boom die bladeren heeft, maar geen vruchten; die de Heere vervloekt heeft toen Hij onderzoek deed. Er waren bladeren, er was een prachtige belijdenis, je zou zeggen: dat is echt, maar tóch was er geen vrucht.

Denk aan een boom waar een klimplant omheen is gegroeid. Het lijkt erop dat de klimplant een deel van de boom is, maar als er onderzoek wordt gedaan, blijkt dat ze een verschillende wortel hebben. De klimplant zit *aan* de boom gehecht, maar is niet *in* de boom geënt; hij is er niet in geplant. Als je kijkt, dan denk je: die klimplant is een prachtige, welige boom. Maar nee, hij leunt op de boom, hij heeft een andere wortel, hij is niet geënt in de stam. Wat is inlijven? Dat betekent: afgehouden worden, afgesneden worden van onszelf, van ons oude bestaan, en van alles wat God en Christus niet is, en geënt, geplant, ingelijfd worden in Hem.

Een algemeen werk

Helaas, helaas, velen die menen te geloven zijn niet in Christus ingelijfd. Gods waarheid getuigt van hen: fout, mis, u bedriegt zich, uw geloof steunt op inbeeldingen; u houdt zich voor gelovig, maar u bent het niet; u bent niet door God bekeerd; het is algemeen werk, een algemene belijdenis. In de meest gunstige zin zou het over het voorbereidende werk van God de Heilige Geest kunnen gaan. Een mens moet dus altijd maar nakijken en onderzoeken of het wel echt is. Wanneer komt dat openbaar? Wanneer er beproeving komt, wanneer de stormen over hem heen gaan, wanneer hij in het vuur wordt gebracht. De ouden zeiden: 'Laat het maar overwinteren en overzomeren.'

Veel mensen denken dat het echte werk Gods in hen is en ze zeggen: 'Ik heb er dus recht op.' Zij zeggen: 'Heere, Heere, doe ons open, want hier staat een goed gelovig mens aan de deur, hier staat een man die altijd geloof heeft gehad, hier staat een vrouw die het nooit gemist heeft, iemand die met gejuich de kerk is binnengehaald, hier staat de man die dominee moest worden omdat hij zo welbespraakt was, iemand die daar altijd zo ernstig mee bezig was, die zo gelovig was; wij hebben zelfs in Uw Naam geprofeteerd, in Uw Naam duivelen uitgeworpen en vele krachten gedaan, dus: Heere, doe mij nou open, doe mij open, want ik heb geloof ...'

Is dat zo? Geloof? Nee, ze hebben géén geloof, ze hebben zich bedrogen! Dat kan toch niet waar zijn? En dan klinkt het wéér: 'Heere, doe mij open!' Rechthebbend, inbeeldend, gelovend dat de hemelpoort zal opengaan. Ja, het heeft zelfs in de rouwadvertentie gestaan dat ze naar de hemel zijn gegaan, maar de rechtvaardig oordelende God wees hen af aan de poort van het hemelse Jeruzalem, aan het begin van de eindeloze eeuwigheid. 'Ik ken

u niet, Ik weet van u niet, Ik ben nooit een goed werk in u begonnen, Ik heb u nog nooit gezien aan de troon der genade, u bent nooit een uitgewerkte zondaar geworden, er is in uw hart nog nooit plaats voor Christus geweest; het is in uw mond geweest, maar niet in uw hart.'

Overtuigingen en kernteksten

Veel van die mensen zijn niet te overtuigen. Ze menen dat ze in Christus zijn ingelijfd door wat overtuigingen. Ik heb sommigen ernaar gevraagd hoe het grote wonder gebeurd is, maar ze konden het niet vertellen. Ik heb gevraagd wie Christus dan voor hen was geworden, maar ze wisten het niet. Ze noemden slechts wat kernteksten, ze dachten het geloof te hebben ontvangen, maar ze konden niet vertellen wat het inhoudt. En daarom verbraken ze de omgang met me, ze trokken niet meer met me op. Maar ... ze hebben het en ze houden het, en ze willen hun denkbeeldige bekering niet verliezen, terwijl al mijn vragen erop gericht waren om ze aan hun geveinsdheid en naam-christendom te ontdekken, opdat ze zich alsnog tot God zouden bekeren.

Vraag het hun maar, of ze nu dominee, ouderling of diaken zijn; het lijkt nog wel een beetje op rechtzinnigheid, maar het is niet meer dan praatgodsdienst en ze kunnen het níet vertellen. Ze zijn níet in Christus ingelijfd, ze zijn niet één plant met Hem; ze delen niet van Zijn vrucht, ze delen niet in Zijn genade, ze kennen Zijn Persoon niet, ze trekken geen sap uit de wortel. U vraagt misschien: wat is het dan wel? Het is de dood! Ze zijn nog nooit uit de dood tot het leven in Christus gekomen; Christus is de Levensboom, Christus is de ware Wijnstok, Christus is ... alles voor mij.

(G)een grijs vlak

We lezen in Johannes 3:36: 'Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven; maar die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.' U ziet het: het is zwart of wit; het is waar of niet waar. Veel mensen houden hier niet van, die hebben een grijs vlak; ze zitten ertussenin; ze maken het zó vaag, dat ze zichzelf insluiten en zonder grond zeggen: 'Het is waar.' Omdat ze het echte leven niet kennen, moet het op hún manier. O, de Heere snijde het eens af.

Als Gods volk eens terugziet, dan weten zij het wél, dan hebben zij géén grijs vlak. Ze lagen verzonken onder de toorn van God, al de baren gingen over hen heen, en wat hebben ze daar beleefd? De dood in Adam, hun schuld voor God en het leven in Christus. Ze beminnen de afsnijdende preken en ze schuwen en verwerpen preken waarin klinkt: het kon wel eens wezen, hoor, ik denk dat het bij jou waar is, ik geloof dat het bij jou echt is. Ach nee, als u de eerste catechismuszondagen goed hebt gelezen, dan weet u dat het hopeloos is, buiten hoop, bij alles waarin God niet is.

Ingelijfd vóór het geloof?

U ziet dat het geloof zeer noodzakelijk is, maar we worden niet *om* het geloof gerechtvaardigd, want dat is remonstrants, en *vóór* het geloof gerechtvaardigd is antinomiaans.²³¹ Allebei mis. Maar onze rechtvaardiging is *dóór* het geloof en *uit* het geloof; het geloof is geen oorzaak, maar een instrument tot onze rechtvaardiging. Als we zeggen *om* het geloof, geeft dat waardigheid aan het geloof, maar die waardigheid heeft Christus alleen; dus het is niet *om* het geloof dat iemand behouden wordt. We worden ook niet *vóór* het geloof behouden, dat is de leer die je bijna overal vindt: men is al bekeerd *vóór* het geloof gekomen is, men is al behouden *vóór* er van verlossing sprake is, maar Christus is nog lang niet in zicht en de verhoogde Messias heeft geen plaats in die bekering. Nee, dat is geen bekering, net zo goed als een preek geen preek is als Christus, de Zaligmaker, er niet in wordt gepreikt. Kunt u het er wél onder vinden? Veelal is dat mis. Als gewoon kerkmens of dode belijder wordt u bedrogen en u bedriegt uzelf; u luistert niet naar Zijn Woord, u bent bekeerd zonder bekeerd te zijn; u bent Christus niet ingelijfd door het geloof. U bent al rechtvaardig *vóór* het geloof, van eeuwigheid al. Mis. Deze opvattingen komen voort uit de rede-nertrant van mensen. Dit is iets waarvoor de apostelen ons in hun brieven waarschuwen.

Ingelijfd dóór het geloof

De opstellers van de Catechismus zijn heel zuiver in het stuk van de inlijving door het geloof. Dat geloof is het vertrouwen op Hem, uzelf geheel kwijtraken aan Hem, geheel steunen op Hem, leunen op Hem, uzelf toevertrouwen aan Hem, rusten in Hem, Die uw zaak behartigt voor God, en Die u wast en reinigt van alle zonden. U beoefent deze zaken omdat de Heilige Geest het in uw leven toepast. Zo zegt u: 'Christus is mijn Zaligmaker en om Zijnentwil zijn al mijn zonden door Zijn verdienste vergeven. Ik ben de Zijne en Hij is de mijne. Daarin rust ik: in Zijn werk, in Zijn lijden, in Zijn dood, in Zijn bloed, in Zijn Woord, in Zijn kracht en in Zijn Geest. Met uitsluiting van al het mijne, zak en zink ik op dat enige Fundament, rustend in de liefdesarmen van de gekruisigde Borg, gedrukt aan de borst van deze stervende Zaligmaker, Die uit liefde voor mij de dood in ging. Dat is genoeg; dat is voor God genoeg en dat is voor mij genoeg.' Lezer, u ziet het: wees eenvoudig, want Gods Woord is eenvoudig: een gans verloren zondaar wordt behouden door het geloof in Christus.

---

²³¹ Dat wil overigens niet zeggen dat een ieder die de rechtvaardiging *vóór* het geloof stelt, ook een wetteloos leven leidt.

‘... en al Zijn weldaden aannemen.’

U hoeft het dus niet ingewikkeld te maken en u hoeft óók niet te denken dat ik het onnodig moeilijk maak. Leest u maar wat er staat in het einde van dit antwoord: ‘En al Zijn weldaden aannemen.’

Mogelijk zegt u: ‘Wanneer ik van de zaligheid hoor spreken, dan denk ik: het moet mijn zaligheid wezen. De dichter van Psalm 32 was gelukkig, maar daarmee heb ik het nog niet. En dan vraag ik mij af: hoe krijg ik het? En elke keer beluister ik in de prediking dat deze zaligheid moet worden gekend en toegeëigend, en wilt u nu eens heel kort zeggen hoe dat gaat?’

Ja, dat wil ik zeggen. De Heere gaat Zijn uitverkorenen als een brandhout uit het vuur rukken. Hebt u voor ogen dat u dat hout bent en dat u rondom in een brandende wereld staat? Dat u nog niet in de hel, in de eeuwige brand bent? De onderwijzer heeft ze gevoeld: de brandende vlammen van toorn in zijn hart, waardoor hij verslagenheid van zijn geest en verbrokenheid van zijn hart kende. Hij kwam onder het Woord om te horen en vroeg: ‘Is er nog een weg, is er nog enig middel waardoor ik deze straf zou kunnen ontgaan, is er nog uitkomst voor mij?’ Hij lag in het vuur van het ontdekkende werk van God. Hij ervoer: ik ben een verloren mens. En wat deed de Heere? Hij rukte hem als een brandhout uit het vuur en maakte hem deelgenoot van de redding die in Christus Jezus is. Dat is het wonder van God.

Zo is het ook in het natuurlijke leven, wanneer iemand in gevaar verkeert en u hem te hulp schiet, hem grijpt en hem in veiligheid brengt, terwijl een auto rakelings langs u heen flitst. Als u dat niet had gedaan, had hij eronder gelegen of had hij zich te pletter gereden. Welnu, in deze catechismusvraag zie ik een mens aan de rand van de afgrond staan, aan de rand van de hel, en als hij niet wordt staande gehouden, valt hij erin en komt hij voor eeuwig om. Maar de Heere redt hem van omkomen en van het eeuwige verderf. Hij verlost hem! Op het punt van omkomen, treedt Christus tussenbeide, Hij is de Voorspreker, de hemelse Advocaat, Die weet wat er in de raad van God besloten is en wat Hij heeft gedaan voor de uitverkoren Kerk. In het uur van omkomen spreekt Hij de Vader aan, treedt Hij tussenbeide en eist Hij de Zijnen op. Hij nam aan het kruis de plaats in van hem die nu in de zonde en de ongerechtigheid voor eeuwig moest omkomen. Hij wil niet dat hij in het verderf nederdaalt.

En dan komt er nog Iemand bij. Het is de derde Persoon van het heilige Wezen Gods, God de Heilige Geest. Wat doet Hij? Hij had de ogen geopend voor de schuld, voor de doemwaardigheid, voor de verlorenheid, maar nog niet voor Christus. En nu ontdekt Hij de Middelaar, schenkt verlichte ogen en geeft te verstaan dat Christus de Zaligmaker is van zondaren.

De zondaar was niet ingelijfd, nee, hij was los van Christus, hij stond voor zichzelf, hij stond zonder Borg. Ze kunnen tegenwoordig wel beweren dat

hij al ingelijfd was, maar dat is niet waar, want zo'n ziel heeft geen aansluiting met Hem, ze weet niet wat het is om in Hem geënt te zijn. Dat weet ze pas als het werkelijk gebeurd is. Dat leert de Heilige Geest, wanneer Hij komt om Christus te tonen. Nooit kunnen we verzoend zijn, nooit kunnen we rechtvaardig voor God gerekend worden of het is in de Borg en Middelaar, Die de fontein geopend heeft waarin de zonden vergeven worden. Denk aan de vijf wonden: twee in Zijn handen, twee in Zijn voeten en één in Zijn zijde; zie de onuitsprekelijke liefde van Christus voor zondaren.

Als het geloof er is, is de ziel met Christus verenigd geworden. De ziel is in Hem geplant, Hem eigen geworden, één met Hem, gelijk de man één is met zijn vrouw. Als de vrouw de man huwt, verliest ze haar naam en heet ze naar de man; zo heeft ook Christus een vrouw die Zijn bruid is en Hij maakt haar vrij. Door het geloof wordt zij in Hem ingelijfd, door het geloof verkrijgt zij de zaligheid, want de Zoon heeft haar vrijgemaakt. En wat doet de Vader? De Vader ziet het Offer, houdt op met toornen, betuigt Zijn volle instemming en stelt de ziel in de vrede, die de zaligheid is.

De ziel is als een goddeloze gerechtvaardigd en als een vijand met God verzoend, door het geloof, waarmee zij rust in het Offer: Jezus Christus, de Heere. Zij wordt overstort met het geluk dat in God is. De Vader heeft Christus de weldaden gegeven om uit te delen aan Zijn bruid, voor wie Hij gestorven is. Net als een man aan zijn vrouw zijn ring geeft op de dag van hun huwelijk, ja, niet alleen zo'n sieraad, maar ook zijn huis, en niet alleen dat, maar alles. Zo heeft de Kerk door de gemeenschap met Christus alles gekregen. Van Hem kunnen ze nooit gescheiden worden. Door genade krijgen ze Hem, en in Hem krijgen ze alles, ook de weldaden.

ZONDAG 7 VRAAG 21

Laten we nu stilstaan bij het antwoord op de *tweede* vraag van Zondag 7.

Vraag 21: Wat is een waar geloof?

Antwoord: Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft, maar ook een vast vertrouwen, hetwelk de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt, dat niet alleen anderen, maar ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is, uit louter genade, alleen om der verdienste van Christus wil.

De onderwijzer spreekt over een *waar* geloof. Er zal geen lezer van dit boek zijn, die niet gelooft. Zelfs atheïsten geloven, maar zij hebben hun beschouwingen op een verstandelijke wijze gevormd.

Als we de christelijke kerk beschouwen, kunnen we vragen: geloven die mensen allemaal hetzelfde? U zult zeggen: nee, de mensen denken verschillende dingen. We weten dat ook uit de verdeeldheid in het kerkelijke leven: de meningen over het geloof zijn totaal verschillend. Daarom moet er ten aanzien van dit geloof iets worden bijgevoegd, namelijk het *ware* geloof. Alleen het zaligmakende geloof behoudt, ook wel genoemd het rechtvaardigend geloof. Het ware geloof rechtvaardigt, dat is het grote verschil met alle andere geloven.

Een levend of een dood geloof

Het is ook een *levend* geloof, dat in beweging is. Leest u maar wat Jakobus 2:17 zegt over het 'dode' geloof: 'Alzo ook het geloof, indien het de werken niet heeft, is bij zichzelf dood.' En de kanttekening verklaart: 'Of: in zichzelf, dat is, heeft geen nuttigheid tot rechtvaardigmaking; en geen kracht om zalig te maken, niet meer dan een dood lichaam zonder ziel kracht heeft om enige werkingen des levens voort te brengen.' In het niet-zaligmakende geloof, in het niet-rechtvaardigend geloof is dus geen levende kracht. Zo zien we dat veel mensen iets geloven, maar daar is geen beweging in. Waarom niet? Ze zijn nog nooit tot God gekomen, ze hebben nog nooit oren gekregen om Zijn stem te horen.

Bij het levende geloof is dat anders: daarin is kracht, daarin is een levendmakende bediening; het kent bewegingen. We kunnen zeggen: 'het leeft', en

als het leeft, dan beoefent het iets: het oefent gemeenschap met God door Jezus Christus. Het leven klopt erin.

Het is dus niet een dode godsdienst, zoals bij veel mensen die wel de vorm hebben, maar het wezen missen. Wees voorzichtig: als iemand in de kerk leeft en verkeert, dan leeft hij nog niet vanzelfsprekend voor God en in Christus, maar als hij dat leven wél mag beoefenen, dan kent hij de omhelzingen waaraan bijvoorbeeld de bruid in Hooglied 1:2 uiting geeft: 'Hij kusse mij met de kussen Zijns monds.' Let op wat de kanttekening zegt van dit kussen: 'Christus kust Zijn bruid, dat is, Zijn gemeente of uitverkorene, aan wie Hij Zijn grote liefde, die Hij haar toedraagt, laat gevoelen en wil bewijzen. Wij kussen Christus, als wij met een oprecht geloof, hartelijke liefde en kinderlijke vreze en eerbied Hem kennen als onze Heere en Zaligmaker, en wij ons aan Hem ten enenmale onderwerpen en Hem gehoorzamen.' U ziet het: door een oprecht geloof kennen wij Hem als onze Zaligmaker. De ziel mag de stem van de Liefste horen, wanneer de Herder der schapen tot de Zijnen komt en hen door de genade van het geloof beweldadigt.

Lezer, hebt u er erg in dat leven en dood zeer van elkaar verschillen? Een dood geloof kan wel de belijdenis der waarheid hebben, maar heeft tóch niet het leven. U kunt in een kunstbloem de prachtigste kleuren nagebootst zien, zodanig dat er uitwendig geen verschil wordt gezien met een echte, maar die kunstbloem heeft geen natuurlijke geur. Hij mist de kracht van de groei en de bloei, en buigt ook de stengel niet als hij geen water krijgt. Ogenscheinlijk is er dus geen verschil, maar de ene bloem is dood en de andere leeft. Zo is het ook met het levende geloof.

Een rechtvaardigend geloof

Ik heb het al meerdere malen geschreven: het ware geloof is een *rechtvaardigend* geloof. U leest dat ook zo duidelijk in de Galatenbrief en in de Romeinenbrief; dat zijn zogenaamde leerbrieven van Paulus. En u ziet het duidelijk: het geloof en de rechtvaardigheid zijn onafscheidelijk. U kent de bekende tekst wel uit Romeinen 5:1: 'Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus.' Wanneer de mens door het geloof de vereniging kent met deze Borg en Zaligmaker, dan valt het pak van zijn rug. De zonden worden vergeven door het geloof in Christus, want Christus heeft Zijn bloed gestort op Golgotha. Daar heeft Hij Zich uit liefde in de dood overgegeven, en nu komt God de Heilige Geest om de zondaar aan die heuvel te brengen. Op die plaats des gericht wordt geopenbaard wat er in het genadeverbond is, namelijk dat Jezus Christus al zijn ongerechtigheid heeft weggenomen door Zijn tussenkomst als het Lam van God. Dan mag de zondaar in Christus geloven, Die de zonde der wereld heeft weggenomen.

‘Een stellig weten of kennis ...’

De Catechismus zegt: ‘Niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft ...’ Het geloof is niet zonder weten en niet zonder kennis, maar dat is niet slechts een weten of kennis zoals uit een boekje wordt geleerd. Een mens kan verstand hebben gekregen om het na te zeggen, om het te belijden, maar dat is een beschouwende kennis die hem niet kan redden. Het ware geloof daarentegen heeft een bevindelijke kennis.

U merkt dat ook in de prediking, want u zegt mogelijk wel eens: de prediker weet waarover hij preekt en schrijft. Maar het kan ook zijn dat u zegt: hij weet het niet, want hij gebruikt slechts woorden, termen, zinsneden en clichés. Hij noemt historische feiten en zegt waarheden, maar hij mist de levende kennis. Hij weet niet hoe de adem van God de Heilige Geest de ziel bewerkt, hij weet niet hoe de kracht van God door een leven kan gaan, hij heeft geen zaligmakende kennis van God gekregen.

Zo is het ook in de natuur. Als een man naast een vrouw loopt die de zijne niet is, kan hij wel een goed gesprek met haar hebben, maar ze zijn en blijven vreemd van elkaar. Maar als een man naast zijn eigen vrouw loopt, dan begrijpen ze elkaar, dan hebben ze liefde voor elkaar, ze spreken *ervan* en niet *erover*. Zie, dat is de bevinding die er in het huwelijk is, de nauwe band der liefde en de trouw die hen aan elkaar verbindt. Ze hebben een levende ervaring en ze spreken eruit, ze hebben een bevindelijke en wederzijdse kennis aan elkaar.

Zo is het ook in de gemeenschap met Christus. Hij brengt de ziel tot God, opdat de gunst, de liefde en de vrede van God gesmaakt mogen worden. Daar heeft de ziel een levende kennis en een levende bevinding van. Het is niet iets wat hij geleerd heeft of zich met zijn verstand heeft eigen gemaakt, maar die kennis is hem eigen geworden door God. De ziel heeft zaligmakende kennis van God gekregen. Hij is zondaar geworden voor God en uit de schuld en zonde verlost en rechtvaardig voor God gerekend, omdat hem de vergeving zijner zonden is geschonken.

Wat een licht hadden de opstellers van de Catechismus, de kerkvaders, de reformatoren en de goede oudvaders. Je ziet dat hun woorden voluit bijbels, geest en leven zijn; ze hebben getuigd dat ze *in* Hem waren en dat ze *van* Hem waren, Gode gekocht met Zijn hartenbloed. Het ging niet om de beschouwing, het ging niet om het dogma, niet om de leer op zich, maar het was bij hen leer en leven, het was kracht en waarheid in het binnenste. Ze waren met God verzoend, ja, de bediening der verzoening heeft kracht in hen gehad. Het Evangelie der waarheid is hun niet vruchteloos gebleven; ze hebben het geloofd en zijn behouden geworden, zalig gemaakt door Christus. Zie het toch: dat is nu dat levende geloof, waardoor een mens kan

zeggen: ik ben gerechtvaardigd door het geloof in Christus; ik weet dat Hij de mijne is.

‘Wat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft ...’

Om te geloven is het nodig dat wij de grondwaarheden kennen. Deze zijn verwoord in Gods getuigenis, dat eeuwig zeker is. De gelovige gelooft dat alles wat in de Schrift begrepen is, waar en van God is. De gelovige omhelst met vreugde de beloften, die betrekking hebben op Gods genade en op de vergeving der zonden en op het schenken van de gerechtigheid en het eeuwige leven. Die beloften worden om Christus’ wil medegedeeld aan het hart van alle gelovigen. Zij aanschouwen die, maken er gebruik van en eigenen zich die toe. Van hen geldt: ‘Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven’ (Joh. 3:36).

Het Evangelie is voor hen een onuitputtelijke bron van troost. Het geeft licht in de zaken en wegen des Heeren. De Schrift maakt wijs tot de zaligheid en doet de van God gegeven Zaligmaker kennen. Het Evangelie geeft aan de gelovigen kracht uit de verlossing door Christus. Het spreekt van troost en vrede door het bloed van het Lam. Middels het onderwijs uit de Bijbel vinden de gelovigen rust, kalmte en zaligheid in het volbrachte werk van Christus. De Heilige Geest drukt deze zaligmakende kennis af in hun zielen.

‘Maar ook een vast vertrouwen ...’

Geloven is ook *vertrouwen*. Vertrouwen betekent dat we moeten loslaten waar we zélf op steunen en vertrouwen. Daarvan lezen we in Psalm 26:1: ‘Ik vertrouw op den HEERE, ik zal niet wankelen.’ En in Psalm 56:4: ‘Ten dage als ik zal vrezen, zal ik op U vertrouwen.’ Het is het geloof eigen om op God te steunen en tot Hem de toevlucht te nemen. Wanneer de bruid door de woestijn trekt, is ze met al haar geloofsbeproevingen niet alleen, maar haar Bruidegom is bij haar; lieflijk leunt ze op haar Liefste (Hoogl. 8:5) en ze vindt bij Hem haar steun, veiligheid en vastigheid.

De Schotse predikant Samuël Rutherford (1600-1661) twijfelde er niet aan dat, indien er een rivier van ziekte en dood lag tussen hem en Christus, hij deze rivier zou doorwaden om tot Christus te komen. De duivel kan hem de aankomst bij Christus niet verhinderen, zo nodig zou er een pad door de hel gebaad worden om Gods kind toegang tot Hem te verlenen. De Heere zal Zijn kinderen de hand toereiken, ja, hen dragen in Zijn armen.²³² Zelfs al hebben ze niet het minste gevoel van Gods aanwezigheid, hun geloof houdt aan Hem vast (Klaagl. 3:24). Geliefden, dat is nu de kracht van het ware geloof; door alle stormen heen, al is het een stikdonkere nacht.

---

232 S. Rutherford, *Godsdienstige brieven*, p. 5.

In het geloof is dus vertrouwen. Wilt u een voorbeeld? Wat zei Ruth? ‘Uw God mijn God’ (Ruth 1:16).²³³ Dat is de God op Wie ze vertrouwde; dat is het geloof, het ware, zaligmakende geloof, dat op God steunt. Welgelukzalig is de mens die op God vertrouwt. Een weduwe of wees kan zeggen: ‘ik ben mijn man of vader kwijt, ik ben mijn steun kwijt’, maar God is de Steun en Toeverlaat van Zijn volk. Steun daarom op God, vertrouw op God, zie af van uzelf, zie ook af van mensen, vest op prinsen geen betrouwen, maar leer uw hoop op Gods ontferming bouwen.

Wat een rijk leven is dit. Het geloof steunt op God, op het bloed van het Lam, op het verbond en de barmhartigheid van God. De Heere handelt goedertieren met Zijn Kerk en neemt hen aan als Zijn kinderen en erfgenamen. En wanneer hun in deze droeve wereld alle hoop ontvalt, dan mogen ze geloven dat God hen niet alleen laat. Hoop dus op God, sla ’t oog naar boven, want Hij heeft het voornemen om Zich weg te schenken en om mensen te geven wat zij niet bezitten. Wat? De herstelling van het Beeld van God, waarmee de kennis, de gerechtigheid en de heiligheid hun worden geschonken. En hoe kunnen ze die aannemen? Als ze geen handen hebben, geeft Hij hun handen om te ontvangen wat hun geschonken wordt, en als ze geen voeten hebben om te komen, geeft de Heere hun voeten. Wie zullen het aannemen? Alleen zij die in Hem geloven. Hoe komen ze aan het geloof? Door de nieuwe geboorte uit God, waardoor ze rechtvaardig zijn voor God.

Vereisten voor het rechtvaardigend geloof

Ik zal de hierboven genoemde zaken kort en overzichtelijk weergeven. In dit geloof zijn dus elementen waarneembaar die in al de andere geloven worden gemist. Tot dit ware geloof zijn de volgende zaken vereist:

- *Kennis*. De kennis is nodig,²³⁴ want een onbekende leer kan men niet geloven. We moeten de leer eerst kennen en verstaan, eer we die kun-

233 Bij een nominale zin als deze, laat het Hebreeuws het ‘is’ weg.

234 Het geloof - dat wél juist over God oordeelt - verstaat in waarheid dat God onze werken en onze gerechtigheid niet in aanmerking neemt; dat wij onrein zijn, maar dat Hij Zich over ons wil ontfermen, ons wil aanzien, aannemen, rechtvaardigen en zaligen. Namelijk indien wij in de Zoon geloven, Die Hij gezonden heeft, opdat Hij een Verzoening zou zijn voor de zonden van de gehele wereld. Dat is de ware kennis van God en in het geheel niets anders dan het geloof zelf. Ik kan met mijn verstand niet begrijpen of bevatten dat ik om Christus’ wil in genade aangenomen word; dat hoor ik alleen door het Evangelie verkondigen en ik grijp het in het geloof aan. M. Luther: *In epistolam S. Pauli ad Galatas Commentarius 1531*, vgl. *Ausgabe 1535*, *Weimarer Ausgabe* dl. 40.1, p. 376, 23 – p. 377, 20.

nen geloven. Dit weerlegt ook het ‘ingewikkelde’ geloof van de Roomse Kerk, die beweert te geloven hetgeen ‘de kerk’ gelooft, zonder het geloof van die kerk te kennen. Het bewijs hiervan lezen we in Jesaja 53:11: ‘Door Zijn kennis zal Mijn Knecht, de Rechtvaardige, velen rechtvaardig maken, want Hij zal hun ongerechtigheden dragen.’ In Johannes 17:3 staat geschreven: ‘En dit is het eeuwige leven, dat zij U kennen, den enigen waarachtigen God, en Jezus Christus, Dien Gij gezonden hebt.’ En in Johannes 6:69: ‘En wij hebben geloofd en bekend, dat Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.’ Daar deed Petrus belijdenis van zijn geloof.

- *Toestemming.* Door de toestemming houdt men alles wat God in Zijn Woord geopenbaard heeft, voor waarachtig. Petrus heeft gezegd dat er in de laatste tijden vele spotters zullen zijn, die dit alles voor fabelen houden.²³⁵ Daarom noemt de apostel Paulus het geloof ook ‘een bewijs’.²³⁶ Hij bedoelt daarmee, dat men overtuigd is van de dingen die men niet ziet, waarvan de waarheid duidelijk is opgemerkt. Johannes de Doper zegt dat de gelovigen Gods getuigenis ‘aannemen en verzegelen’,²³⁷ dat betekent dat zij het voor vast en zeker houden, en als het ware ondertekenen of onderschrijven dat God waarachtig is.
- *Vertrouwen.* In dit geloof ligt ook een vast vertrouwen, waardoor dit wezenlijk van de andere geloven verschilt. Dit vertrouwen is een toe-eigening van de genadige kwijtschelding der zonden door en om Christus’ wil. Zo’n vertrouwen behoort onafscheidelijk tot het ware geloof, want door alleen een blote kennis, gepaard met toestemming, kan niemand zalig worden. Ook de duivelen geloven zo en zij sidderen.²³⁸ Daarom voegt de apostel Paulus het vertrouwen bij het geloof en hij zegt: ‘In Denwelken [n.l. Christus] wij hebben de vrijmoedigheid en den toegang met vertrouwen door het geloof aan Hem.’²³⁹ In Hebrëen 11:1 noemt Paulus het geloof ‘een vaste grond der dingen die men hoopt’. De eigenschap van dit geloof is: zich in God gerust te stellen en te verblijden vanwege dit grote goed. Zo verschilt dit rechtvaardigend en zaligmakende geloof van de andere soorten geloof, omdat het een vast vertrouwen is, waardoor wij ons Christus’ verdiensten toe-eigenen.

²³⁵ 2 Petr. 3:3.

²³⁶ Hebr. 11:1.

²³⁷ Joh. 3:33. De kanttekening zegt bij het woord ‘verzegeld’: ‘Dat is, door zijn geloof betuigd en bevestigd, dat hij houdt dat de beloften Gods waarachtig zijn.’

²³⁸ Jak. 2:19

²³⁹ Ef. 3:12.

‘Hetwelk de Heilige Geest ...’

Het gaat hier over de Werkmeester van het geloof: God de Heilige Geest.²⁴⁰ Hij werkt het geloof gewoonlijk door middel van de dienst der kerk: de prediking van het Goddelijke Woord en de bediening van de sacramenten. De Geest werkt het historisch geloof, het tijd- en wondergeloof door een algemene werking,²⁴¹ maar het rechtvaardigend geloof door een bijzondere werking. De Heilige Geest verlicht de zinnen en verstanden en opent de harten en neigt ze tot het ware geloof.²⁴² Daarvoor brengen de apostelen aan God de Heere dank toe.²⁴³ Ook bidden de gelovigen om meer versterking van deze gave.²⁴⁴ Dit alles komt hierop neer:

- De Heilige Geest werkt en bevestigt in ons het geloof, als de voornaamste werkende Oorzaak. Hij werkt gewoonlijk door middel van het Woord en de sacramenten.
- De Heilige Geest kan het geloof ook zonder het Woord en de sacramenten werken, maar het Woord en de sacramenten vermogen niets zonder de Heilige Geest.
- Waar de Heilige Geest is, daar is Hij krachtig werkende. Wat is het werk van de Heilige Geest? Om ons de ogen te openen en ons te laten zien dat we een kind van God zijn? Mis, want Hij laat juist zien dat we het *niet* zijn, Hij laat zien dat we verloren zijn. Dacht u dat een mens al een kind van God is als hij overtuigd wordt van zonden? Mis, zo leert de Schrift het niet. Die mens leert juist dat hij het *niet* is. Wat leert hij dan? Dat hij een erfgenaam van de hel is en naar de eeuwige ondergang reist. Kunnen we dan zeggen dat hij leeft? Nee. We kunnen zeggen dat het voorbereidingen van God de Heilige Geest zijn, maar dan *lééft* de ziel nog niet, want zij is nog onder de wet. Het is dan nog een verloren

---

240 N.a.v. Zondag 25. *Vraag* 65: Aangezien dan alleen het geloof ons Christus en al Zijn weldaden deelachtig maakt, vanwaar komt zulk geloof? *Antwoord*: Van den Heiligen Geest, Die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging des heiligen Evangelies, en het sterkt door het gebruik van de Sacramenten.

241 God kan in de duivel ook een soort geloof werken, maar niet op de bijzondere wijze waarop Hij het rechtvaardigend geloof in de uitverkorenen werkt. Hij werkt in duivelen en huichelaars wél door Zijn Geest alle kennis en wetenschap, maar Hij wederbaart en rechtvaardigt ze niet, zoals Hij de uitverkorenen doet. Duivelen en huichelaars zullen Hem dan ook niet als Werkmeester van deze gave erkennen en grootmaken.

242 Z. Ursinus, *Het Schatboek* dl. 1, p. 151 en dl. 2, p. 5.

243 Hand. 11:17; Rom. 1:8; 1 Kor. 1:4; Ef. 1:3; Fil. 1:3,6; Kol. 1:3; 1 Thess. 1:2; 2 Thess. 1:3 enz.

244 Mark. 9:24; Luk. 17:5.

zaak, al beweert men in sommige kerken dat de ziel dan al behouden is, terwijl ze nooit tot Christus komt. Nee, de drijving des Geestes in het hart en leven van de zondaar brengt hem tot Christus; die drijving des Geestes doet de zondaar sterven buiten God en leven in Christus. Hij moet sterven om te kunnen leven in Christus. En als hij denkt dat hij het weet, heeft hij het nog nooit geweten, want hij steunt heimelijk op een valse grond, op een zandgrond die ondeugdelijk is, want de ziel is alleen in Christus geborgen.

‘Door het Evangelie ...’

Het instrument waardoor het geloof gewerkt wordt, is het Evangelie, waarin ook het gebruik der sacramenten is begrepen. In het Evangelie wordt de Middelaar aangewezen en aangeboden, en door het geloof worden wij Hem en al Zijn weldaden deelachtig. In het Evangelie wordt voornamelijk over Hem gehandeld: Wie en hoedanig de Middelaar is. Hij is ook de Auteur van het Evangelie, want het behoort mede tot Zijn ambt om dat te openbaren en te verkondigen. We lezen daarover in Johannes 1:18: ‘De eniggeboren Zoon, Die in den schoot des Vaders is, Die heeft Hem ons verklaard.’ Het Evangelie is een deel van het verbond, ja, het nieuwe verbond en het Evangelie komen zo nauwkeurig overeen, dat het één vaak voor het ander wordt genomen.

De opstellers van de Catechismus gaan hier in vraag 22 nader op in, nadat het geloof voldoende verklaard is. Ze stellen daar de vraag: ‘Wat is dan een Christen nodig te geloven?’ Het antwoord weet u al: ‘Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt ...’ Het rechtvaardigend geloof neemt de beloften des Evangelies aan, want daarin is begrepen de wil van God of de bekendmaking van de genadige verlossing. Dat wil zeggen: dat vergeving der zonden, de gerechtigheid en het eeuwige leven wordt geschonken aan allen die Zijn verdiensten met een waar geloof omhelzen.

Het Evangelie wordt daarom ook wel genoemd: de leer der dingen die men moet *geloven*. Het wordt onderscheiden van de wet, die een leer is van hetgeen men moet *doen*. Hier worden de menselijke instellingen en wetten buitengesloten, want het geloof kan uitsluitend steunen op Gods Woord, als een onbeweeglijk fundament.

‘In mijn hart werkt ...’

De *zetel* van dit geloof is de *wil* en het *hart* van de mens (Rom. 10:10): ‘Met het hart gelooft men ter rechtvaardigheid.’ Het Woord van God vernieuwt de natuur van een mens door de bijzondere genade van de Heilige Geest, zodat zijn verstand nieuw licht en nieuwe kennis van God ontvangt. Hierdoor ontstaan in zijn hart en in zijn wil nieuwe werkingen en nieuwe genegenheden, die met Gods wet overeenkomen. De Heilige Geest drijft die

mens krachtig om naar deze kennis en geneigdheid te handelen. Zo krijgt de wedergeboren mens nieuwe krachten om te willen wat God behaagt. Hij begint God in alles te gehoorzamen. We lezen hiervan in Gods Woord: ‘En Ik zal u een nieuw hart geven, en zal een nieuwen geest geven in het binnenste van u’ (Ezech. 36:26) en: ‘Een iegelijk die uit God geboren is, die doet de zonde niet’ (1 Joh. 3:9).²⁴⁵ Deze wedergeboorte (of: het herstel van Gods beeld) begint bij de geloofsvereniging met Christus en is pas volmaakt wanneer de dood het lichaam en de ziel scheidt. Het gevolg van die geloofsvereniging met Christus is, dat we voor God gerechtvaardigd, geheiligd, wedergeboren en gezaligd zijn.

‘Vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is ...’

Aan het geloof is de vergeving der zonden verbonden. De rechtvaardigmaking, de rechtvaardigende daad geschiedt door het geloof, en de ziel ontvangt de vergeving. God predikt genade in Christus Jezus! Zelfs hoeren en tollenaren geloofden in Hem en het werd hen tot zaligheid. De schuld is uitgedelgd door het bloed van Christus, in Wie ze geloofden. Hij sprak: ‘Uw zonden zijn u vergeven; uw geloof heeft u behouden.’ Er is geen andere waarheid, geen ander leven en middel om tot God te komen, dan door de eniggeboren Zoon van God. Door genade wordt Hij ons tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing (1 Kor. 1:30).

Christus stierf de smadelijke kruisdood om genoegdoening te geven aan Gods strafeisende gerechtigheid. God was volkomen met Zijn offer voldaan en de Zijnen worden bekleed met de duur verworven gerechtigheid van Christus. Zo heeft het verlossingswerk een heerlijk einde in het hart van de gelovige. Door Hem verkrijgen ze gerechtigheid, vrede, barmhartigheid, leven, vergeving van zonden en ten slotte de zaligheid en heerlijkheid. Het is alles in en door Christus.

Wanneer ze komen aan Zijn troon, gelovig, dan worden ze niet weggestuurd, dan worden ze niet geweigerd, maar dan krijgen ze de toegang door het geloof. Het is als een vogel die opvliegt met twee vleugels; de ene vleugel noemen we geloof en de andere vleugel noemen we gebed. Als er alleen het geloof is, en niet het gebed, dan vliegt het vogeltje niet, en als er alleen het gebed is en niet het geloof, dan vliegt het vogeltje óók niet. Als een ziel zonder geloof een gebed uitspreekt, dan heeft zij een lamme vleugel. Maar als het geloof én het gebed er zijn, het gelovig gebed, dan stijgt de gelovige

---

²⁴⁵ Z. Ursinus, *Het Schatboek* dl. 1, p. 85. Hier, in vraag en antwoord 8, wees Ursinus de wedergeboorte als noodzakelijk aan. Zij komt tot stand in de geloofsvereniging met Christus, zoals hij hier nu in Zondag 7 behandelde.

ziel op, komt zij aan de hemel deur, vraagt toelating tot God en smeekt Hem om barmhartigheid. Die ziel wordt níet beschaamd. Als u zo komt, wordt u nooit beschaamd, ofschoon er een tijd van wachten kan zijn, een wachtkamer. Dat wil zeggen: de ziel verbeidt de Heere, zij wacht op Hem, Zijn hulp zal blijken, maar het geloof is haar al voor, voordat de vervulling er is. Zij gelooft dat Zijn hulp komen zal, ook wanneer die er nog niet is; dan is het geloof al verder dan de schenking van die hulp. Het kan jaren duren, maar God doet het: de ziel wordt niet beschaamd. U zegt misschien: ik kán niet geloven. U hebt gelijk, maar vraag dan toch maar om het geloof, dat niet beschaamd wordt. Denk aan het eenvoudige kinderversje: ‘Opent uwen mond, eist van Mij vrijmoedig, op Mijn trouwverbond; al wat u ontbreekt, schenk Ik, zo gij ’t smeekt, mild en overvloedig.’

SAMENVATTING EN UITBREIDING

Tot hiertoe heb ik de Catechismus bijna letterlijk gevolgd en uitgelegd. Ik zal nu enkele eerder verklaarde zaken op overzichtelijke wijze kort samenvatten en soms ook iets uitbreiden.

Wat het geloof werkt

We willen eerst zien wat het rechtvaardigend geloof in ons werkt:

- de *rechtvaardigmaking* voor God;
- een *vreugde* en rust in God en een vrede der consciëntie: ‘Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus.’;²⁴⁶
- de *gehele bekering* of wedergeboorte, want door het geloof worden onze harten gereinigd;²⁴⁷
- de *vruchten der bekering* of een nieuwe gehoorzaamheid, dat is alles wat op het geloof volgt: de aanwas der gaven;
- het *ontvangen der dingen* die wij nu geloven.

Huwelijk

We kunnen hierbij ook het beeld van een huwelijksbevestiging gebruiken. Zodra iemand tegenover een ambtenaar van de burgerlijke stand ‘ja’ zegt, is hetgene waarop hij of zij antwoordt, realiteit geworden. Zodra een man de betreffende vrouw als zijn vrouw aanneemt, ís zij ook zijn vrouw en dan zijn beiden onlosmakelijk aan elkaar verbonden. Het is onmogelijk dat een man zegt dat hij met een vrouw in het huwelijk verenigd is, maar niet weet hoe en

²⁴⁶ Rom. 5:1.

²⁴⁷ Hand. 15:9.

wanneer zij zijn vrouw geworden is. Omdat hij wil dat zij zijn vrouw is, zegt hij 'ja'. Het huwelijk wordt hierdoor bekrachtigd, bevestigd en verzegeld. De man hoeft zich later niet af te vragen of hij wel getrouwd is. Zo geldt dit ook voor het geloof. De zonden worden de zondaar genadig vergeven. Gelovig ontvangt hij Christus en met Hem de vergeving van zonden. Daardoor wordt hij door het geloof met Christus verenigd en krijgt hij Hem tot zijn bezit. Nadat Christus hem geschonken is, mag hij zeggen: ik neem Christus aan als mijn Zaligmaker tot vergeving van zonden.²⁴⁸ Hij is zich hier ten volle van bewust en hoeft zich later niet af te vragen of Christus wel zijn Zaligmaker is; hij weet echt wel dat hem de zonden vergeven zijn. Zo is hij rechtvaardig voor God en zo wordt dadelijk van kracht dat de rechtvaardige uit zijn geloof zal leven (Rom. 1:17; Gal. 3:11; Hebr. 10:38). Dat betekent dat hij zich door ditzelfde geloof in de vergeving van zijn zonden getroost weet, als hij zich deze zaak opnieuw toe-eigent.²⁴⁹ Dit geldt ook voor de andere weldaden als wedergeboorte en verzegeling met de Heilige Geest (zie o.a. noot 321).

Geloofservaring

Alleen degene die met het ware geloof is begiftigd, verstaat wat het rechtvaardigend geloof is. Als iemand nog nooit honing proefde, kan hij de smaak ervan niet kennen, hoeveel hij ook over de zoetheid hoorde vertellen. Iedere gelovige bevindt bij zichzelf - hij kan dat ook aan anderen uiteenzetten - het volgende:

- Hij gelooft dat alles wat in de Schrift begrepen is, waar en van God is. Hij voelt zich verplicht om al deze dingen vast te geloven en te omhelzen.
- In het bijzonder aanschouwt hij, omhelst en eigent hij zich toe de belofte des Evangelies. Hij doet dit met betrekking tot Gods genade of vergeving der zonden en het schenken van de gerechtigheid en het eeuwige leven aan alle gelovigen. Dit geschiedt om Christus' wil en dóór Hem. Want: 'Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven' (Joh. 3:36).
- Door dit vertrouwen rust hij vast op Gods tegenwoordige genade jegens hem en op grond daarvan mag hij het volgende weten: aangezien God mij zo liefheeft en mij zulke grote goederen geeft, zal Hij mij ook voor eeuwig behouden, want Hij is onveranderlijk en Zijn genadegiften zijn onberouwelijk.
- Krachtens deze (verkregen) goederen ontstaat er blijdschap in het hart en een vrede in het geweten, die alle menselijk begrip te boven gaat.

---

248 Dit wordt wel de eigenlijke daad des geloofs genoemd.

249 Dit wordt wel de reflexieve daad des geloofs genoemd.

- Hij heeft een wil en ernstig voornemen om God in alles gehoorzaam te zijn, zonder enige uitzondering. Hoe doet hij dat? Hij doet alles wat God wil dat gedaan en geleden wordt, ook al razen en tieren de duivel en de wereld nog zo hevig.

Wie gelooft, die ervaart deze dingen in zich, en wie deze dingen in zich ervaart, die gelooft werkelijk.

Waarop het geloof ziet

- Het geloof ziet door de verlichting van de Heilige Geest op *de Zoon van God*. De gelovige gelooft in Jezus Christus, zijn Heere, Die gezegd heeft: 'Gijlieden gelooft in God, gelooft ook in Mij.'²⁵⁰ Verder zegt Hij achtereenvolgens: 'Ik en de Vader zijn één.'²⁵¹ En: 'Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, Dien Hij gezonden heeft.'²⁵² En: 'Die in den Zoon gelooft, die heeft het eeuwige leven.'²⁵³ En: 'Opdat zij allen den Zoon eren, gelijk zij den Vader eren.'²⁵⁴ Dit is het allersterkste bewijs tegen de ketters, dat de Zoon de waarachtige God is, en van hetzelfde Wezen met de Vader.
- In de tweede plaats richt het geloof zich op de *belofte der genade*. Het Evangelie spreekt ons van de belofte der genade en leert dat de volkomen gerechtigheid van Christus ons door het geloof wordt toegerekend. Zo wordt de gerechtigheid van God aangezien als die van onszelf, zodat wij volkomen rechtvaardig zijn door deze toerekening en door een beginsel van een nieuwe gehoorzaamheid voor God.

Geloofszekerheid

Wij kunnen weten dat wij het geloof bezitten:

- uit het *getuigenis van de Heilige Geest* en het gevoel van het geloof zelf. Dat wil zeggen: uit een waarachtige en ongeveinsde begeerte om de ons aangeboden weldaden van Christus deelachtig te worden. We lezen

---

250 Joh. 14:1.

251 Joh. 10:30.

252 Joh. 6:29.

253 Joh. 3:36. Luther schreef hierover: 'Zo begint de zaligheid, zo worden wij van de zonden bevrijd, zo worden wij rechtvaardiggemaakt en wordt ons het eeuwige leven geschonken. Waarlijk niet om onze verdiensten en werken, maar om het geloof, waarmee wij Christus aangrijpen.' *In epistolam S. Pauli ad Galatas Commentarius* 1531, vgl. *Ausgabe* 1535, Weimarer Ausgabe dl. 40.1, p. 232, 21-35.

254 Joh. 5:23.

- hiervan: ‘Want ik weet, in Wien ik geloofd heb’ (2 Tim. 1:12);²⁵⁵
- uit de *strijd des geloofs* tegen de twijfel;
  - uit de *werkzaamheden des geloofs*, die bestaan in een ernstig voorne-
men en een ijver om God naar al Zijn geboden te gehoorzamen.²⁵⁶

De volharding des geloofs

Sommigen denken dat een mens bij gebrek aan de kracht des geloofs, zal vallen. Ze nemen daarvoor Gods Woord en lezen: ‘Zo dan, die meent te staan, zie toe dat hij niet valle’ (1 Kor. 10:12). Ze menen uit deze tekst te verstaan, dat wij zelf moeten toezien of we wel of niet vallen. En daaruit volgt dus, dat de volharding in het geloof niet gelegen is in de ondersteuning van Gods genade, maar in onze eigen kracht en wil. De onderwijzer van de Heidelbergse Catechismus weerlegt deze opvattingen in zijn verhandeling over Zondag 7. Hij zegt: ‘Met deze vermaning wil de apostel Paulus de volharding niet toeschrijven of bevelen aan onze eigen kracht en wil, maar het is zijn bedoeling om onze Christelijke zorgvuldigheid op te wekken, teneinde wij daardoor aangespoord worden om onze zaligheid te onderhouden, te bewaren en te volmaken. Daarom moeten wij, als wij werkelijk geloven, vaststellen dat God ons stellig zal behouden en zaligen. Want aangezien Hij wil, dat wij van Zijn tegenwoordige genade zeker zullen zijn, zo wil Hij het ook met betrekking tot de toekomstige [genade], aangezien Hij onveranderlijk is.’²⁵⁷ Daarop heeft ook de voor- en tegen-
spoed geen enkele invloed.

255 En in 2 Korinthe 4:13: ‘Dewijl wij nu denzelfden Geest des geloofs hebben, gelijk er geschreven is: Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken; zo geloven wij ook, daarom spreken wij ook.’ En in 1 Johannes 5:10: ‘Die in den Zone Gods gelooft, heeft de getuigenis in zichzelf.’

256 Luther zegt: ‘Het geloof toch alleen maakt alle andere werken goed, aangenaam en waardevol en wel daardoor, omdat het op God vertrouwt en niet twijfelt, dat voor Zijn aangezicht alles welgedaan is, wat de mens doet. Ja, ze hebben het geloof niet eens een werk laten blijven, maar er een ‘habitus’ [= hebbelijkheid], zoals ze dat zelf noemen, van gemaakt, terwijl toch de Schrift aan niets anders de naam van een Goddelijk goed werk verleent, dan alleen aan het geloof. Daarom is het geen wonder dat ze blind, en leidlieden van blinden geworden zijn. Dit geloof brengt onmiddellijk met zich mee: liefde, vrede, vreugde en hoop. Want wie op God vertrouwt, aan die geeft Hij terstond Zijn Heilige Geest, zoals Paulus tot de Galaten zegt: ‘U hebt de Geest ontvangen, niet door uw goede werken, maar omdat u het Woord Gods geloofd hebt (vgl. Galaten 3:2).’ *Von den guten Werken*, 1520, vgl. *Weimarer Ausgabe* dl. 6, p. 206, 8 – p. 206, 32.

257 Z. Ursinus, *Het Schatboek*, dl. 1, p. 154.

Waarom God het geloof schenkt

Nu de vraag *waarom* God ons het geloof schenkt. Deze vraag is niet zo moeilijk te beantwoorden. Het *doel* waartoe het geloof gegeven is en ons moet dienen, is:

- om de rechtvaardigheid, goedheid en barmhartigheid Gods te prijzen en groot te maken;
- opdat wij daardoor zalig worden;
- in het bijzonder om Zijn Naam te eren en groot te maken. Daartoe heeft Hij de redelijke schepselen geschapen, opdat Hij door hen gekend en in eeuwigheid grootgemaakt zou worden. Dat wil zeggen: opdat zij de Heere zouden belijden, verheerlijken, prijzen en dankzeggen en alle liefde en gehoorzaamheid toedragen.

Koninklijke waardigheid

Het geloof behoort bij de koninklijke waardigheid van een waar christen (Zondag 12). Dat houdt in:

- dat wij in Christus gebieders zijn over alle schepselen.²⁵⁸ Daarom zegt Paulus: ‘Alles is uwe’ (1 Kor. 3:21);
- dat wij door het geloof in dit leven tegen de zonde, de duivel en de wereld met een vrije en goede consciëntie strijden mogen en die overwinnen. Vandaar dat Paulus tot de gelovige zegt, dat hij ‘den goeden strijd strijdt; houdende het geloof en een goede consciëntie’ (1 Tim. 1:18b-19a);
- dat wij door de kracht van Christus ten slotte over al onze vijanden triomferen, en met Hem in heerlijkheid voor eeuwig zullen regeren. Zo zegt Paulus tot Timótheüs: ‘Indien wij verdragen, wij zullen ook met Hem heersen’ (2 Tim. 2:12). Paulus zei in 2 Timótheüs 4:7: ‘Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden: voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid, welke mij de Heere, de rechtvaardige Rechter, in dien dag geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijning liefgehad hebben.’

Zie op Christus

Nog een enkel persoonlijk woord tot slot. Als u het bovenstaande allemaal hebt gelezen, denkt u wellicht: wat moet er nu met mij gebeuren? U moet door het geloof op Christus zien. Waarom schrijf ik dat? Denk aan het beeld dat de Heere Jezus gebruikte toen Hij met Nicodémus over de wedergeboorte sprak: Hij wees direct naar de wil des Vaders om zondaren te behouden door Christus. In de woestijn was vanwege het ongenoegen van God over

²⁵⁸ Ibidem, p. 243.

Zijn bondsvolk, een menigte van slangen, die de mensen beten, zodat ze lagen te sterven in het zand. Maar de Heere gebod Mozes uit onuitsprekelijke liefde en barmhartigheid een slang te maken, en wel van koper, die hij moest oprichten in het midden des volks, dus zichtbaar verhoogd. Wie mochten op die slang zien?

Ziet u deze vraag eens in onze tijd. Wie mogen op de slang zien? Alleen degenen die bevindelijk gereformeerd zijn? Alleen ouderlingen of diakenen? Alleen dominees van een rechtzinnige kerk? Alleen mensen die een goede belijdenis hebben? Mogen alleen mensen kijken die netjes geleefd hebben, die zich nooit aan drank zijn te buiten gegaan, mannen die nooit met vrouwen gehoereerd hebben, die zich nooit bezighielden met kaartspelen, die in het zwart liepen, met een gebogen hoofd, die tranen lieten, die erom bekend stonden dat ze nog wel eens wat hadden weggegeven? Mogen die alleen kijken? Anderen niet? Moet de rest maar sterven, door eigen schuld, omdat ze daar zelf voor hebben gekozen? Is dat waar? Nee, nee, nee. Wie u ook bent, zie omhoog op de slang en leef! Wie u ook bent, wat u ook bent, hoe slecht u het er ook hebt afgebracht, zie op die slang en word behouden!

U zegt misschien: ja, maar dat is te gemakkelijk; je moet toch wel eens even weten hoe diep het erdoor gaat: dít moet gebeuren, dát moet gebeuren en dán pas mag je kijken. Is dat zo? Nee, dat is de leer der Schrift niet. Zie op de slang en word behouden, door het geloof. Dat betekent niet dat er geen ellendekennis is. Is er grotere ellende, dan dat iemand daar ligt te sterven in een brandend hete zandwoestijn? Dat is het beeld van een mens, die door de zonde de dood verdient, van iemand die Gods toorn in zijn ziel voelt branden; die daar verlaten ligt van alle goed en leven. Voorwaar, dat is die woestijn, waar men zich bewust is dat het een verloren zaak met hem is. De mens zonder geloof sterft daar voor eeuwig in weg, maar de mens die wél gelooft, sterft aan zichzelf en vindt het leven in een Ander. Wie geen geloof heeft, kijkt niet. Het is dus noodzakelijk dat we het geloof hebben, maar van nature hebben we het niet en kijken we niet. En we sterven de eeuwige dood. Maar die zondaar, die trouweloze zondaar, die alles doorbrengt en zijn leven vergooid heeft, voor wie je je neus ophaalt, kijkt en ... wordt behouden. Hij ziet op en wordt behouden. Hij was waardig om voor eeuwig verloren te gaan, maar ziet op en wordt behouden. Een ander was waardig om behouden te worden, kijkt niet en gaat verloren, want het is alleen de verdienste van Christus die hem behoudt. Zo zegt de Heere Jezus Christus in Johannes 3:14 en 15: 'En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, also moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe.' De slang is een antitype van Christus: wie opziet tot Christus, wordt behouden,

onvoorwaardelijk. Wie kijkt in de wonden van de Zaligmaker en het bloed ziet, wordt alles vergeven om Christus' wil, door het geloof, het waarachtig, rechtvaardigend, zaligmakend geloof.

ZONDAG 7 VRAAG 22

We staan nu stil bij het antwoord op de *derde* vraag van Zondag 7.

Vraag 22: Wat is dan een Christen nodig te geloven?

Antwoord: Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leren.

We ontmoeten hier de regel des geloofs. Het is niet: gebod op gebod, regel op regel, hier een weinig, daar een weinig,²⁵⁹ maar hier ontmoeten we een christen nadat hij door het geloof gerechtvaardigd is, die in liefde aan God en Christus verbonden is. Een christen die in zijn wandel niet een wettische betrachting heeft, maar een geloofs- en liefdesbetrachting: hij is met Christus verenigd in de band van liefde en geloof.

We spreken hier over een christen: over iemand die het eigendom van Christus is. Christus kocht hem met Zijn bloed, vergaf al zijn zonden en stelde hem onder de banier van Zijn liefde. De gelovige gelooft dat Christus hem van God geschonken is, zodat hij Hem toebehoort. Hij heeft als richtsnoer het Woord van God, dat hem de grondstukken van het geloof leert. Het geloof en Gods Woord vormen de regel voor wat hij spreekt, voor hoe hij in de wereld staat en waarvan hij belijdenis doet. De christen gelooft iets omdat het in het Woord staat en omdat God het hem zo geleerd heeft. En hij wandelt ernaar; hij richt zijn wandel naar het gebod van Gods liefde. Hierin is ook het stuk der dankbaarheid begrepen, want hij was voordien ellendig, hij lag in de schuld, maar Christus heeft hem verlost en de Heilige Geest heeft hem het geloof geschonken, en nu is hij Gode dankbaar en richt hij zijn wandel naar het Woord. Hij houdt dit voor waarachtig en vertrouwt zich aan God toe. Hij verlaat zich op wat het Evangelie van Christus zegt en op wat de Twaalf Artikelen van het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof hem zeggen.²⁶⁰

Christen

De Catechismus spreekt hier over een christen: ‘Wat is dan een Christen nodig te geloven?’ U kunt aan hem merken dat hij gelooft. Waaraan kunt u het merken? Hij heeft het beeld van God in het hart; hij heeft kennis van

²⁵⁹ Jes. 28: 10,13.

²⁶⁰ M. Luther, *Predigten aus den dreißiger Jahren, Crucigers Sommerpostille* (Ausc. 1544), vgl. WA dl. 21, p. 398, 19-26.

God en van zichzelf, dat maakt hem een afhankelijk mens, die voortdurend vraagt: leer mij naar Uw wil te handelen.

U kunt denken: waarom heeft hij zo vaak zijn bijbeltje voor zich? Dit geeft hem vreugde. Waarom is hij dan zo verheugd? Als u liefde hebt voor het Woord, dan bent u in de kerk, ook in de week; altijd. Als u liefde hebt voor sport en vermaak, dan komt u níet naar de kerk. Als u het Woord liefhebt, móet u niet meer naar de kerk, maar hebt u liefde om op de plaats te zijn waar u uw Liefste kunt ontmoeten en ook omdat u niet kúnt zonder God. Dan hebt u liefde voor Hem, dan hebt u een geloofswandel, die zich op Hem richt. Hierbij hebben we het niet over een praatchristen, maar over een mens die Christus volgt.

Christen-af

De gelovige verwacht het dus van God, Die hem kracht geeft omdat hij zwak is, Die hem ogen geeft opdat hij ziet, Die hem in zijn zwakte verdraagt en hem sterkt in dit moeilijke leven. Als de gelovige het niet meer weet, tracht hij tot God de toevlucht te nemen. Dan gaat hij het geloof weer oefenen. Juist omdat hij het niet weet, houdt hij zich vast aan God, Die het wél weet. Hij moet niet op zichzelf, maar op God zien. Hij buigt zijn knieën en vraagt God hoe hij zich moet gedragen in een vijandige wereld. God wijst hem naar Zijn Woord, naar Zijn belofte, naar Zichzelf, naar Christus, naar de verzoening, want hij is en blijft niet anders dan zonde en loopt steeds weer weg van God. Er moet steeds weer verzoening over zijn zonden zijn.

Als iemand zegt: ‘u bent een christen’, zegt hij: ‘ik ben christen-af, want ik ben een zondaar.’ En nu het wonder, want GóD zegt niet dat hij christen-af is, maar hijzelf zet zich in de hoek vanwege alles wat er in hem leeft. Maar juist nu ervaart hij de hulp en liefde van God. Dat geschiedt in de Persoon van Christus, Die Zich in de dood overgaf en Die niet ophoudt om in de hemel voor hem te bidden. God zal hem ten aanzien van Zijn trouw en liefde nooit verlaten. Dat is omdat Christus Jezus geofferd is, Die gekomen is om de wil van God te doen. God is voldaan in Christus en de Kerk zingt ervan: ‘Ik zet mijn treden in Uw spoor.’ Hij richt zijn handel en wandel naar het Woord en hij pakt zijn psalmboek en slaat de Twaalf Artikelen op en de Nederlandse Geloofsbelijdenis en de Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels, die gegeven zijn aan de kerk, opdat de mensen hun geloof reguleren naar deze geschriften, die gegrond zijn op Gods Woord.

‘Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt ...’

Wat moet een christen dus geloven? Wat zegt de onderwijzer? ‘Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt ...’ Het ware geloof komt van God en daar heeft het Woord alles mee te maken. De apostel zegt dat het geloof uit het gehoor

is, en het gehoor door het Woord van God. De prediking van het Evangelie gaat uit en wordt geloofd in de wereld; de wereld van het heidendom. God geeft Zijn knechten opdracht om te prediken alles wat tot zaligheid van de Kerk is.

De Catechismus verwijst naar Johannes 20:31: 'Maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft dat Jezus is de Christus, de Zone Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn Naam.' Gods beloftenissen hebben hun kracht, wanneer ze gelovig worden aangenomen. En o wonder, al die beloften van God zijn in Hem, dat is in Christus Jezus ja, en zijn in Hem amen (2 Kor. 1:20). U kunt er gerust op vertrouwen, want deze beloften komen van God Zelf, van de God des verbonds. Wat moet ons meer verzekeren dan dat? Ze staan niet los van Hem, Die uw ziel verheugt met de grootste vreugde die op aarde mogelijk is.

Het geloof kan bij het horen van Gods belofte meestal maar weinig of niets van de vervulling zien. De zintuiglijke waarneming en de harde werkelijkheid kunnen zelfs in botsing komen met het geloof in de beloften van God. Het is een *desondanks* geloven. Het geloof moet de overhand krijgen over de wereld en over alles wat we voor ogen zien.²⁶¹ Het gaat ons verstand en ons begripsvermogen te boven. Het geloof overstijgt alles wat wij kunnen bevatten. Het neemt deel aan de dingen die we niet voor ogen zien, overeenkomstig de belofte. O, eenmaal zal de ziel de vreugde ten volle bezitten, die hier haar beginsel kreeg toen door het Evangelie der waarheid het pardon werd afgekondigd. Dat is de inhoud van het Evangelie; de wonderlijke en zalige akte van eeuwige vrijmaking.

Let op: de Catechismus gebruikt het woordje *ons*. Het eenvoudige geloof heeft door Woord en Geest het vaste vertrouwen dat niet alleen *hem*, maar *de ganse Kerk* van alle tijden en plaatsen de vergeving van zonden geschonken is. Paulus getuigde: 'Eén lichaam is het en één Geest, gelijkewijs gij ook geroepen zijt tot één hoop uwer roeping. Eén Heere, één geloof, één doop, één God en Vader van allen, Die daar is boven allen en door allen en in u allen. Maar elkeen van ons is de genade gegeven naar de mate der gave van Christus' (Ef. 4:4-7).

Iemand in de toekomst wordt niet anders bekeerd dan iemand in onze tijd; de mensen uit het verleden getuigden niet anders dan hoe de mensen in het heden getuigen. De leden van de vroeg-christelijke kerk steunden op dezelfde grondslag als de leden van de hedendaagse kerk doen. Er kan in vergelijking met zoveel eeuwen terug wel veel veranderd zijn, maar God Zelf veranderde niet en de bekering ook niet. De ouden geloofden op een-

---

261 A. de Reuver, *Aangevochten geloof, bij Luther, Calvijn en Kohlbrugge*, p. 61.

voudige wijze in God en Zijn Woord. Ze stonden op het vaste Fundament en hebben geloofd in Christus, de Rots der eeuwen. De gelovigen reguleren hun geloof dus naar Gods Woord en de woorden van het Symbool der christelijke kerk. Daarmee zijn ze eenduidig gefundeerd in de grondslagen van het Evangelie, zoals God ons in Zijn Woord geopenbaard heeft. Zij verschillen niet met andere gelovigen, die met woorden, werken en wandel hun geloof al de eeuwen door hebben beleden. Ik wil daar enkele voorbeelden van geven.

Kerk van alle tijden: Ignatius

De kerk van de eerste eeuwen heeft deze waarheid al beleden. Denk bijvoorbeeld aan *Ignatius*, een van de apostolische vaders en bisschop van Antiochië, die in het jaar 110 om zijn geloof in Christus is ter dood gebracht. Hij zocht de gemeente te beschermen tegen alle dwaling en listen van de duivel. Hoe deed hij dat? Door middel van de belijdenis der kerk, de binding aan het ambt en door het wijzen op de juiste schriftuitleg.²⁶² Men begon zich op het apostolische getuigenis te beroepen en deed daar schriftelijk en mondeling belijdenis van. Velen hebben dat met hun dood moeten bekopen, maar de christelijke gemeenten zijn hiermee rijk gezegend geweest. Ze hebben steeds de Naam en het werk van Christus genoemd en ze getuigden dat de geboorte, de dood en de opstanding waarlijk hadden plaatsgehad. Uit hun woorden en benamingen bleken ook Zijn eigenschappen, want ze noemden Hem de ‘Ongeschapene’, de ‘Tijdloze’ en de ‘Onzienlijke’. In hun christologische formuleringen wordt telkens gesteld, dat Jezus uit Maria geboren is en dat Hij, gelijkkluidend aan de Schrift, de Zoon van David is. Zo wordt er niet tekortgedaan aan het feit dat Christus mens geworden is.²⁶³ Ze getuigden dat de verzoening tussen God en de mens tot stand komt door de vergeving der zonden en dat Christus verlost door Zijn bloed. Ze drukten de eenheid uit tussen Christus en de gelovige, door te zeggen dat Christus in de gelovige leeft en dat de gelovige daarmee ‘de drager van Christus’ is. Ignatius noemde zich telkens in zijn brieven ‘Theophoros’: drager van God.²⁶⁴ Hij stelde dat de gemeente niet leeft uit wat in het verleden is overgeleverd, maar dat ze leeft in het heden en in de eenheid met God. Hij en de andere echte leraars uit die tijd hadden geen scholastieke geest en beoefenden geen systematische godsdienst. Ze hadden geen oog voor al die fijne onderscheidingen.²⁶⁵

262 A.F.J. Klijn, *Apostolische Vaders*, 1, p. 62.

263 Ibidem, p. 69,70.

264 Ibidem, p. 74.

265 Ibidem, p. 75.

Kerk van alle tijden: Luther

Op diezelfde manier hebben veel later, kort na 1500, ook Luther en Calvijn gesproken. Er is geen verschil in de hoofdzaken van het geloof. Deze geloofshelden hebben op hetzelfde aambeeld geslagen en dezelfde belijdenis gehad, en ze hebben die op schrift gesteld om hem de volgende geslachten te leren. Denk bijvoorbeeld aan Luthers verklaring van de Galatenbrief, waarin we een onbedorven uitleg van Gods heilig Woord tegenkomen. Luther kreeg dadelijk onderwijs uit de boezem van Gods Woord en zijn geloofsbeleving was volledig in overeenstemming met het werk van de Heilige Geest. Hij heeft er geen geheim van gemaakt, dat het Christus alleen was, in Wie hij zijn leven vond. Hij schreef in zijn voorrede op die Galatenbrief dat er maar één artikel regeert, namelijk: het geloof in Christus, uit Wie, door Wie en tot Wie al zijn theologische gedachten dag en nacht in hem ontsprongen en voortvloeiden.²⁶⁶ Dit geloof, door Christus bezield en verzadigd, omvat Hem, gelijk een ring de edelsteen. Voor Luther was het duidelijk dat het ware geloof en het Woord onvervreemdbaar bij elkaar horen. Dit geloof leeft van en uit het Woord. Het geloof is echt, voorzover het zich aan Christus hecht. Dit Woord verzekerde Luther van een wonderlijke ruil: Christus zijn zonde, hij Zijn gerechtigheid. Dat is de trouwring van de gelovigen, die hen aan God in Christus, hun geestelijke Bruidegom, verbindt.²⁶⁷ Duidelijke taal.

Kerk van alle tijden: Calvijn

Van niet minder grote betekenis is de reformator van de tweede generatie, Johannes Calvijn. Hij is de schrijver van de *Institutie*, een onderwijzing in de christelijke godsdienst; het hoofdwerk van de reformator. Hij omschrijft het geloof 'als een vaste en zekere kennis van Gods goedgunstigheid jegens ons, die haar grond vindt in de waarheid van de genadige belofte in Christus en door de Heilige Geest aan ons verstand geopenbaard en in ons hart verzegeld wordt.'²⁶⁸ Calvijn was ervan overtuigd, dat als 'het minste druppeltje geloof in ons hart afdaalt, wij het vriendelijke, liefelijke en ons welgezinde gelaat van God al beginnen te aanschouwen.' Deze uitspraak berust op geen enkele inbeelding, maar Calvijn was hiervan ten volste zeker, ondanks alle aanvechtingen die het geloof kent.²⁶⁹ Hij heeft zo in al zijn geschriften de waarheid van het Evangelie willen uitdragen. Hij wilde in zijn *Institutie* de lezer opwekken tot vroomheid en hem de weg wijzen naar de Schrift. Gods Woord is de grondslag van onze belijdenis en behoeft geen toevoeging,

266 M. Luther, *De brief aan de Galaten*, p. 9.

267 A. de Reuver, *Aangevochten geloof, bij Luther, Calvijn en Kohlbrugge*, p. 11.

268 J. Calvijn, *Institutie* dl. 2, Boek 3, hfst. 2, par. 7, p. 21,

269 A. de Reuver, *Aangevochten geloof, bij Luther, Calvijn en Kohlbrugge*, p. 55.

maar vraagt wel toelichting. De mannen van de reformatie voelden zich geroepen om anderen bij de hand te nemen en te wijzen op de hoofdzaken van het christelijk geloof. Dit was ook het doel van de samenstellers van de Twaalf Artikelen.

‘Hetwelk ons de Artikelen van ons (...) geloof ...’

We worden nu bepaald bij het *voorschrift van het geloof*, de Twaalf Artikelen. Ze worden ook wel het Apostolicum genoemd.²⁷⁰ Ze vormen het Symbool (symbolum apostolorum) voor wat de kerk moet geloven, waarvan de kerk nooit mag afwijken. De opstellers van deze geloofsbelijdenis wilden de fundamentele zaken van Gods heilig getuigenis uitdrukken met twaalf artikelen.²⁷¹ De Catechismus noemt het ‘ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof’. Het betreft de hoofdsom van wat in het Woord des Heeren gepredikt is, de grondstukken van het geloof en we horen deze Belijdenis elke zondag in de kerk voorlezen.

Dit Symbool is voor een waar christen als een teken en een leus. U weet dat de protestanten in vroeger tijden de scheld- of spotnaam kregen van ‘geus’, een woord dat is ontleend aan het frans; het is een naam die later als een soort erenaam werd gebruikt, denk aan het woord ‘watergeus’. Zo is voor de ware christen de leus of het herkenningsteken: ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper des hemels en der aarde, en in de Zoon van God, de

270 Deze Artikelen heten het Symbool der apostelen, omdat ze óf de inhoud van de apostolische leer - die de catechumenen moesten kennen en opzeggen - bevatten, óf omdat de apostelen de inhoud ervan aan hun leerlingen onderwezen hebben, van wie - als van hand tot hand - de Kerk ze dan weer ontving en daarna verbreidde. De oudste vorm van deze belijdenis dateert waarschijnlijk al uit ongeveer 100 jaar na Chr. Ze is ontstaan uit een formule waarmee iemand die gedoopt werd, in de oude christelijke kerk, zijn geloof beled. Ze is langzamerhand ontstaan, en is dus niet door de apostelen opgesteld, maar geeft de hoofdsom weer van de apostolische leer, zoals *die door Christus en in opdracht van Hem door de apostelen is verkondigd* (Hand. 1:3). Deze hoofdsom, verwoord in de Twaalf Artikelen, wordt Symbool genoemd (van Symbolum, van het Griekse woord symbollesthai = bij elkaar werpen), omdat het vroeger en ook nu nog behoort te zijn: een richtsnoer voor ons geloof en onze leer, in de kerk. Z. Ursinus, *Het Schatboek* dl. 1, p. 157.

271 M. Luther zegt hiervan: ‘Men heeft tot nog toe het Geloof verdeeld in twaalf artikelen, en toch, als men alle [geloofs]stukken die in de Bijbel staan en tot het Geloof behoren, afzonderlijk zou nemen, zouden er veel meer artikelen zijn, en zouden zij ook niet allen zo duidelijk met zo weinig woorden uitgedrukt kunnen worden. M. Luther, *Deudtsch Katechismus* (Der Große Katechismus) 1529, vgl. WA dl. 30.1, p. 182, 32 – p. 183, 11.

Eniggeborene, de Gestorvene, de Opgestane en de ten hemel Gevarene, en ik geloof in de Heilige Geest, Die mij leidt en troost. Het is het teken van het waarachtige, zaligmakende en levende geloof, dat de heiligen overgeleverd is, waarin ze allen tezamen staan op één fundament, namelijk het Woord van God. Het is dus een teken van het christendom en van de waarheid. Het is het *credo*, een latijns woord, dat betekent: ik geloof. Dat *ik geloof* vinden we steeds herhaald in de Twaalf Artikelen.

‘In een hoofdsom leren’

Deze artikelen vormen dus een *hoofdsom*, een uittreksel of samenvatting. Wanneer elk geloofstuk afzonderlijk zou zijn beschreven, zouden de Artikelen veel langer zijn, maar onze vaders hebben bij het opstellen gedacht: een korte samenvatting is genoeg. Het is kort en zakelijk en u hoeft geen grote stukken uit uw hoofd te leren, zoals de rabbijnen wel hebben gedaan. We kunnen niet heel het Woord uit ons hoofd kennen, maar wél de Twaalf Artikelen.

Misschien kunt u moeilijk leren of slecht onthouden, daarom hebben onze ouden de leer der waarheid zo kort en eenvoudig opgesteld. Ze hebben met het licht des Geestes gearbeid. Ze deden het niet uit hoogmoed, niet uit geleerdheid of wetenschap, maar ze hebben het de volgende geslachten zo gemakkelijk mogelijk willen leren. Zo was het zelfs voor de eenvoudigste mensen,²⁷² tot de kinderen toe, makkelijk te onthouden.

Als de kinderen het een aantal keren gehoord hebben, kunnen ze het al opzeggen en als ze op catechisatie komen, kennen ze het al, hoe klein ze ook zijn: ‘Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde ...’ Het is heel eenvoudig om het de kinderen te laten leren; ik wilde wel dat het inscherpen meer werd gedaan dan heden gebeurt.

Kerk van alle plaatsen

Deze Artikelen gelden dus heel Gods Kerk; dit Symbool is op schier de hele wereld bekend. Wanneer u komt in Afrika, wanneer u komt in Canada, wanneer u reist door Nieuw-Zeeland en u komt een christen tegen, dan verstaat u hieruit dat hij een christen is. Wanneer u hem vraagt: wat gelooft u?, dan kan hij zeggen: wat ik geloof staat in de Twaalf Artikelen, namelijk: ik geloof dat God de Vader is, en dat Christus Gods Zoon is, en dat de derde Persoon van het Wezen Gods de Heilige Geest is. En dan zegt u: dat geloof ik óók. Het verschilt fundamenteel niet, hoewel er in details wel eens uiteenlopende verschillen zijn. Ja, de bewoordingen van bepaalde geloofszaken

---

272 M. Luther, *Predigten aus den dreißiger Jahren, Crucigers Sommerpostille* (Ausz. 1544), vgl. WA dl. 21, p. 398, 19-26.

kunnen zelfs een grote strijd opleveren, maar dwalingen in hoofdzaken zijn onacceptabel. Vandaar dat we bij een ontmoeting met een remonstrant, die meent dat we uit eigen vrije wil kunnen geloven, zeggen: nee, u zit ernaast, dat geloven we niet, want u kunt zelf niets toedoen tot uw zaligheid. En wanneer we een roomskatholiek tegenkomen, die zegt dat Maria een middelares is, dan zeggen we: u bent mis, het staat niet in Gods Woord, het staat niet in de Artikelen.

De drie Personen

Deze artikelen worden opgesplitst in drie delen, zodat we nóg eenvoudiger kunnen begrijpen waar het om gaat. De drie Personen worden afzonderlijk genoemd en we denken eerbiedig aan Hun werk naar buiten, zowel in de schepping als in de genade. We zullen hierop terugkomen in het hoofdstuk waarin we iets verklaren over het geloven in God Drie-enig.

Drie Goddelijke Personen staan centraal, dat moeten we goed onthouden. Ik denk wel eens: ik moet dit of dat onthouden, wat die of die oudvader heeft geschreven, maar ik kan het niet allemaal meer onthouden. Maar dit kan ik onthouden, dat God de Vader mij gezegd heeft: 'Ik ben uw God' en dan zeg ik: 'lieve Vader, U bent mijn God.' En ook onthoud ik dat God de Zoon Zich voor mij in de dood heeft overgegeven, en ik zeg: 'o, dierbare Zoon des Vaders, U zij de eer.' En ook dat God de Heilige Geest het verstand verlicht, en dan zeg ik: 'o, verlicht toch weer mijn verstand, want ik kan mijn werk niet doen zonder Uw verlichting, o lieve Heilige Geest.'

Als we niet geloven in de drie-enige God, kunnen we *niet* zalig worden. Er wordt wel gezegd dat de Joden geloven in de God der vaders, maar ze geloven tóch niet in de waarachtige God. Wij hebben in het Oude Testament wel raakpunten met hen, maar ze nemen het Nieuwe Testament niet aan. Ze geloven in één God, dat is goed, maar ze geloven niet in Christus, de Zoon van God, dat is fout en daarom wordt de Jood niet zalig, óf hij moet tot waarachtige bekering komen en Christus als de Zoon van God aannemen. Wie hierin dwaalt, gaat met heel zijn godsdienst voor eeuwig ten onder. Dit is een basisstuk voor het geloof: Vader, Zoon en Heilige Geest. Met deze indeling wilden onze vaders ons als het ware zeggen: denk aan God, houd Hem voor ogen, vergeet dat niet.

Oneindige diepten

Het is onmogelijk dat we door menselijke wijsheid ook maar het geringste Artikel van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof kunnen begrijpen. De Naam 'God' alleen al kent ontzaglijke, oneindige diepten. Hoe diep zijn die? Kunt u die doorgronden? Nee, daar hoeft u ook niet aan te beginnen. Bewonder of aanbid God; dat is genoeg. Weten we dan niets van God?

Ja, dat openbaart ons God Zelf, door de Geest des geloofs. Dat kunt u alleen leren als God het in uw hart schrijft; dan alleen leert u God kennen. Het is zo nodig dat we de God kennen Die de vaderen hebben gekend en beleden, die goede God van Wie ze getuigenis hebben gegeven, Die zulke slechte mensen gezaligd heeft. Is dat al gebeurd in uw leven? Er zijn maar twee wegen: we zijn een christen of we zijn het niet. Als we het niet zijn, moeten we vragen of we het mogen worden. Hoe kunnen we weten of we het zijn? Lees wat God ervan getuigt, wat de Twaalf Artikelen getuigen en vraag Hem of Hij u wil bekeren zoals Hij al Zijn volk bekeert.

De Bron van het geloof

De drie Goddelijke Personen zijn de Bron van licht en leven. Ze zijn onze Levenskracht.²⁷³ Hierop ingaande zien we in het kort het volgende:

- onze hulp is *in de Naam des HEEREN*, Die hemel en aarde schiep. Dit is een belijdenis van God en van onze zwakheid. Onze hulp moet van God komen, Hij geeft moed en kracht. Daarom moeten we ons geloof op Hem richten;
- onze hulp komt ook van *Christus, onze Zaligmaker*. Hij volbracht Gods geboden in alle delen. Hij voldeed de wet Zijns Vaders in alle opzichten. Daarom leert Hij ons het pad van Zijn geboden te gaan. Het geloof gehoorzaamt Hem in liefde;
- onze hulp en kracht komt ook van *de Heilige Geest*. Hij verlicht ons verstand. Hij geeft een goed inzicht in het Woord van God en een goed oordeel over de zaken die daarin vermeld zijn. Hij geeft de gelovige de nodige wijsheid om naar Gods wil te leven.

Zo steunt de gelovige op God, Die hem het geloof schenkt. Zo bewaart de drie-enige God hem voor dwalen. Zo richt God zijn hart gelovig op Hem en Zijn Woord.²⁷⁴

De belijdenis van het geloof

Niet alleen het geloof op zichzelf is noodzakelijk, maar ook de *belijdenis* daarvan. Waarom?

- Christus zei: ‘Een iegelijk dan die Mij belijden zal voor de mensen, dien zal Ik ook belijden voor Mijn Vader, Die in de hemelen is’ (Matth. 10:32);
- omdat de ere Gods dit vereist: ‘Laat uw licht alzo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken’ (Matth. 5:16);

²⁷³ Zie Psalm 27: een geloofspsalme.

²⁷⁴ M. Luther, *Wochenpredigten über Joh. 16-20*, 1528-29, vgl. WA dl. 28, p. 91, 18-30.

- omdat het geloof niet ledig kan zijn, maar zich door de belijdenis een vruchtbare boom betoont (Ps. 1:3);
- om onze zaligheid. Zo leert ons Paulus: ‘Met den mond belijdt men ter zaligheid’ (Rom. 10:10);
- om anderen daardoor tot Christus te kunnen brengen. Dit was de taak die Christus aan Petrus oplegde. Hij zei hem: ‘En gij, als gij eens bekeerd zult zijn, zo versterk uw broeders’ (Luk. 22:32).

Geen ‘misschientje’ en geen hoogmoed

Dat geloof is zeer vast in de Heere en is dus geen ‘*misschientje*’, zoals een mens weleens zegt als hij iets niet zeker weet: ik geloof of ik denk het wel ... Maar nee, het geloof is zekerheid dat God gekomen is, wanneer Hij het hart overstroomt met Zijn zegeningen en gunstbetoningen. Wanneer Hij de zondaar heeft verlost van zijn schuld, dan zegt die zondaar: ik geloof in God; ik geloof in God de Vader, ik geloof in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, ik geloof in de Heilige Geest. En hij zegt ook: ik geloof een heilige, algemene christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen, vergeving der zonden, wederopstanding des vleses en een eeuwig leven. Het is dus geen onzekerheid en geen ‘*misschientje*’, maar dan krijgt God de eer.

Het is ook geen *hoogmoed*, het zijn geen woorden van iemand die wil zeggen hoe goed hij is, wanneer hij met de Kerk belijdt: ik geloof in God de Vader, ik geloof in God de Zoon en ik geloof in God de Heilige Geest. Wat is het dan wel? Een christen wil hiermee zeggen dat hij steunt op God en dat hij vasthoudt aan God en dat hij vraagt of God hem hulp wil bieden. En hij weet het: God kan het en Hij doet het. Daarom heeft de ziel steeds van zichzelf af te zien en steeds maar weer te wandelen in de weg van God. De Heere leert het hem allengskens, Hij verdiept die kennis en wil steeds meer ontvouwen van Zijn deugden, van Zijn heerlijkheid en van Zijn algenoegzaamheid.

Volkomen overeenstemming

Als de Heere zaligmakend in uw hart werkt, ervaart u volkomen *overeenstemming* tussen uw ziel en deze Artikelen. U vraagt wellicht: leg dat eens uit.

Als een ontdekte zondaar van Gods barmhartigheid hoort spreken, denkt hij dat het bij hem nooit meer kan. Hij ervaart dat de zaligheid buiten hem ligt en alleen in God te vinden is; dat God recht heeft te verdoemen of te verzoenen. Maar als de Heere komt om hem door de bediening van de Geest het geloof te schenken, dan zegt de zondaar: ik geloof dat U het *kunt* doen, ik geloof dat u het *wilt* doen, en ik geloof ook dat u *bereid* bent om dit te doen, want buiten en zonder U is het verloren. Zo buigt hij zijn knieën voor

God en keurt Hem vrij in al Zijn doen en laten. Hij billijkt het recht van God, ook al brengt het hem de eeuwige verdoemenis. Hij bekent dat God rechtvaardig over hem toorn. Hij acht zich waardig om naar de hel te gaan. Hij krijgt, zoals Mozes leert, een welgevallen in de straf van zijn ongerechtigheid (Lev. 26:41, 43). Hij ziet dat God aan Zichzelf verplicht is om Zich aan hem te wreken met de hoogst mogelijke straf; evenredig aan de begane zonden en Zijn beledigde eer. Hij zegt 'amen' op het vonnis, dat over hem is uitgebracht. Hij heeft dit verdiend en daarom buigt hij in dit Goddelijke gericht het hoofd en aanvaardt alles wat God hem nodig acht te doen. En dan?

Dan gebeurt er iets wonderlijks. Het wordt doodstil en rustig in en om hem heen. God komt en spreekt van vrede: de zee van Gods verbolgenheid wordt stil. Iemand plaatst hem het kruis voor het oog der ziel. Hij kijkt op en ziet de Zoon des mensen, de Zoon Gods, hangende aan het hout. Hij hoort de stem van de Borg, Die zegt: 'Het is volbracht' en: 'Vader, vergeef het hem.' De Heilige Geest schenkt hem het geloof in Christus en het zondenpak valt van zijn rug, in de rode zee van Christus' hartenbloed. Gods toorn is verzwoegen in de oceaan van Gods eeuwige liefde. Vrede, licht en liefde vervullen zijn hart. Hij dacht eronder te bezwijken, maar de ziel ervaart een eeuwig leven naar de geest. Hij ervaart de liefde van God en het vrijsprekende oordeel van de Vader. Hij geniet de vrijmakende liefde en de verlossing van de Zoon. Hij wordt vervuld van de vrijverklarende liefde van de Heilige Geest, Die in hem getuigt van de wederaaneming tot kind.

Wat wordt hij door de Vader onderwezen in de heilgeheimen van Gods genade en barmhartigheid. Welk een gemeenschap krijgt hij met de hemelse Bruidgom, Jezus Christus. Wat een lieve vertroosting brengt de goede Geest van God in zijn ziel.

De oude mens is gedood en gekruist en de ziel leeft. De zondaar is opgestaan uit zijn zondengraf; uit de dood van zijn zonden en misdaden. Christus, het Licht der wereld, licht over hem. Hij leeft zichzelf niet meer, maar Christus leeft in hem. Hij krijgt deel aan al de goederen van het Koninkrijk van God. Hij zinkt weg van verwondering, liefde, zaligheid en aanbidding. Het hart springt bijkans uit zijn boezem, vanwege die hemelse vreugde en zaligheid. Hij heft God een lofzang aan en paart zijn stem aan het koor der heiligen, in hemel en op aarde. Hij kan het helaas niet goed onder woorden brengen, maar hij wil dat anderen dit ook horen en weten.

Persoonlijk beleefd

Het zaligmakende geloof wordt dus geschonken in de weg van afsnijding, waarin de ziel van zichzelf en zijn zonden wordt bevrijd. Daar wordt hij van Godswegen overgezet uit de dood in het leven. Dit is het moment dat de zon-

daar in Christus Jezus wordt ingelijfd. De zondaar mist alles, maar ontvangt alles van God. Hij ontvangt Christus en de vergeving door Zijn bloed. Door Wie wordt hij gered? Door mensen, engelen, eigen werken of waardigheid? Nee, door God. Hoe? Als zondaar, niet anders. Hier gaat God die zondaar leren wat hij niet weet. Wat is dat? Dat wordt in het Evangelie verkondigd. We lezen ervan: 'Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods' (Rom. 10:17). De Heere schenkt hem het geloof en hij ziet dat alles in God ligt, dat alles in de Zoon van Gods eeuwige liefde te vinden is. Dat is de vergeving der zonden, waarvan Artikel 10 van de geloofsbelijdenis spreekt, en dan zegt de ziel door het geloof dat hij dit ontvangen heeft. Hij hoeft niet aan het Apostolicum te denken om dit te zeggen, maar hij heeft in zijn hart beleefd wat het is om vergeving der zonden te hebben ontvangen. Hier is het geloof aan het woord: hem, de zondaar, is vergeving geschied. God heeft naar hem omgezien, hem in de ruimte gesteld en hem de mond geopend. Hij weet wat het is dat God in het hart komt en hem de vergeving van zonden schenkt.

Hij lag voor de troon van God, zo benauwd, zo benauwd, maar God stelde hem in de vreugde, want Hij schonk hem het geloof, de kennis van Christus, de zaligheid van Christus. En hij weet persoonlijk: mij, de grootste der zondaren, is barmhartigheid geschied. Hij mag toe-eigenen wat God hem geschonken heeft. Door het geloof. Hij heeft het van God Zelf ontvangen. Hij weet door het geloof dat hij zijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen is.

ZONDAG 7 VRAAG 23

We staan ten slotte nog stil bij het antwoord op de *vierde* vraag van Zondag 7.

Vraag 23: Hoe luiden die Artikelen?

Antwoord:

1. *Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.*
2. *En in Jezus Christus, Zijn eniggeboren Zoon, onzen Heere;*
3. *Die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria;*
4. *Die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle;*
5. *ten derden dage wederom opgestaan van de doden;*
6. *opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods des almachtigen Vaders;*
7. *vanwaar Hij komen zal om te oordelen de levenden en de doden.*
8. *Ik geloof in den Heiligen Geest.*
9. *Ik geloof een heilige, algemene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen;*
10. *vergeving der zonden;*
11. *wederopstanding des vleses;*
12. *en een eeuwig leven.*

Het is nodig om bij de Twaalf Artikelen van het algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof nog wat opmerkingen te maken en daarbij de vele jongeren niet te vergeten. Zij stellen mij regelmatig vragen over geloofszaken, waarvan ik er enkele in dit hoofdstuk wil beantwoorden. Het is bekend dat er steeds meer verleidingen en vernieuwingen op hen afkomen en het is dus belangrijk om standvastig te zijn en vast te houden aan de waarheid die naar de godzaligheid is.

Blijf bij Gods Woord en de Artikelen

Nee, we mogen niet mee met allerlei vernieuwingen en dwalingen, want dat zijn inzichten van moderne mensen, die afbreuk doen aan *Gods Woord*. Blijf dus standvastig staan, door God de Heilige Geest, op wat het Woord ons leert, dat zuivere, onvervalste Woord dat God ons heeft overgeleverd door de vaderen. Tegenwoordig is er zelfs een jongerenbijbel, maar we kennen geen bijbel voor jongeren alleen, we kennen alleen de onvervalste, aloude

Bijbel, en die is óók voor jongeren. Tegenwoordig kan dat allemaal, maar niet bij Gods volk, want die houden zich alleen aan wat in het Woord van God geschreven is en aan de kanttekeningen die door de bijbelvertalers geschreven zijn en door de kerk geaprobeerde of goedgekeurd; daarvan willen ze niet het minst afwijken. God de Heilige Geest leert hun door de middelen die God gegeven heeft, opdat u het kunt onthouden en steeds voor ogen houden. Op uw reis is Gods Woord uw kompas. U vindt in de Heere Jezus een betrouwbare Gids op weg en reis naar de eeuwigheid. Op de weg des levens moet u Hem volgen en niet van Hem afwijken. Dat is de standvastigheid van het geloof, dat is het volharden in de weg die God met u gaat. Ook de *Twaalf Artikelen* geven een helder getuigenis van de belangrijkste geloofszaken. U hebt de Artikelen net zelf gelezen. Hierin wordt ons kort en zakelijk geleerd, hoe we de Heere moeten kennen, hoe we Zijn geboden moeten gehoorzamen te midden van een onwetende mensenwereld. De ware christen weet zich daarin geroepen om belijdenis van zijn geloof te doen. Hij moet daarin Gods Woord volgen, maar de krachten zijn klein; hij kampt met onkunde, zwakheden en ongeloof en moet daarom bij God hulp en bijstand vinden. Dit geschiedt alleen door het geloof in God, waarvan de Twaalf Artikelen een korte en bondige samenvatting bieden: kernachtige woorden, waardoor we weten, vanwaar we onze kracht kunnen verkrijgen.

Ze weten niet wát ze geloven

We ontmoeten dus veel mensen die *denken* te geloven, maar die niet weten wát ze geloven; die eigenen zich iets toe waarvoor geen grond is. Ze zijn niet afgesneden van Adam, niet in Christus ingelijfd; ze hebben geen kennis aan de vereniging met Christus, maar denken en menen toch naar de hemel te gaan. Ze zeggen: wij horen bij een christelijke kerk, wij leven netjes, wij zijn gedoopt, wij hebben belijdenis afgelegd, wij kennen overtuigingen, wij genieten de verbondsbeloften. Ze denken vanuit hun beschouwing dat het goed met hen is en dat God hen daarom tot kind heeft aangenomen, maar we horen niet hoe ze bekeerd zijn. Toch houden ze zich voor gelovigen; ze eigenen zich toe wat alleen voor Gods kinderen is. Als iemand zegt: ‘u moet het waarachtig, zaligmakend geloof hebben’, dan zeggen ze: ‘ik heb dat.’ Maar Christus heeft nog nooit wat aan hen gedaan, ze kennen het levende, zaligmakende geloof niet, maar ze steunen op valse gronden. Als we vragen naar de ware kentekenen van het geloof, staat de wagen stil. Dus ze zijn niet van Adam afgesneden en niet in Christus overgezet; ze zijn niet in Zijn rijk opgenomen en kennen Hem niet echt als hun Hoofd. Toch zeggen ze in hun waan: ik word zalig! Maar nee, u moet worden afgesneden van Adam en in Christus ingelijfd; dán wordt u zalig en anders niet.

Welke wonderen u *niet* moet geloven

Ik zal nóg een categorie noemen: mensen die zogenaamde *wonderen* willen zien. Je hebt mensen die om tekenen en wonderen vragen, alvorens ze in God willen geloven. Christus heeft gezegd: ‘Tenzij dat gijlieden tekenen en wonderen ziet, zo zult gij niet geloven’ (Joh. 4:48). Dan moet er dus iets bijzonders zijn, dan worden er voorwaarden gesteld. Zo willen ze God de les lezen ten opzichte van Zijn doen, maar Christus heeft gezegd: ‘Geloof in den Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden, gij en uw huis’ (Hand. 16:31). En op een andere plaats: ‘Vrees niet, geloof alleenlijk’ (Mark. 5:36). Er zijn mensen die grote dingen hebben gezien, maar ellendig aan hun einde zijn gekomen. Waarom? Omdat hun geloof niet steunde op God, omdat het niet méér was dan een gezicht en dan een wonder en dan een schijn van godsdienst; ze vertrouwden op hanengekraai, ze zijn nooit tot Christus gekomen. Ze voelden zich zo rijk en verrijkt, maar ze wisten niet dat ze nameloos arm waren, want ze hadden en ze kenden Christus niet. Allemaal wonderen, lange rijen teksten, elke week kregen ze er een, en ze stelden die boven Gods gehele Woord, en velen prezen hen, maar God keurde het af, want ze hadden Christus niet. Ze pakten zelf de teksten uit Gods Woord. Ik moet u hiervoor waarschuwen: God wijst altijd terug op Zijn Woord; let dus op het eenvoudige Woord van God.

Zo ziet men ook vandaag allerlei vreemde godsdiensten met hun eigen bijzonderheden. Die mensen hebben misschien ook wel wonderen gezien, gedaan en bewonderd. Dat is hun godsdienst, waarmee ze zich vermaken, maar ze tasten mis omdat het Christus Zelf niet is. U moet niet naar tekenen en wonderen dorsten, maar met de dichter van Psalm 42 dorsten naar God. En als u iets wilt verlangen, zeg dan met de dichter van Psalm 84: ‘Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen naar de voorhoven des HEEREN.’ Dorst en verlang niet naar tekenen en wonderen om iets te praten te hebben, maar kom tot God, Die het heil in Christus schenkt. U hebt geen bijzonder teken nodig om in Christus te geloven, maar u moet door de kracht Gods tot Christus komen. Die wondertekenen op zichzelf zijn hierin niets waard; ja, voor die mensen wel, die kunnen ze bespreken, die kunnen er groot of hoogmoedig mee worden. Anderen zeggen dan: ‘die man heeft toch wat meegemaakt, die vrouw heeft toch veel beleefd’, en het klopt allemaal en iedereen praat erover, maar het Woord leert dat het allemaal niéts is, want u moet Christus hebben, u moet de Zaligmaker hebben. Het moet alleen om Hem gaan en niet om al die rarigheden die de mens zelf heeft uitgedacht.

Welke wonderen u *wél* moet geloven

Als u let op bijzondere dingen, is de eenvoud van het dierbare Woord weg. Dan wordt de nadruk gelegd op een zogenaamd wonder, maar niet op het

wonder van uw behoud. Het wonder van God is het dierbare Evangelie, het heilige Woord Gods van vrije genade, van de verlossing door Jezus Christus, waardoor de grootste der zondaren kan zalig worden. Maar nu is de vraag: wie heeft Zijn prediking geloofd? Jesaja zegt: 'Wie heeft onze prediking geloofd?' Merk op dat Jesaja niets over die bijzonderheden heeft gezegd. Sommige schriftgeleerden en farizeeën zeiden tot Jezus: 'Meester, wij wilden van U wel een teken zien.' Wat zei Hij? 'Het boos en overspelig geslacht verzoekt een teken, en hun zal geen teken gegeven worden dan het teken van Jona, den profeet' (Matth. 12:39). Geen teken dus, nee, *dit* is het wonder: 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe' (Joh. 3:16). Dus sta er niet naar om een prachtig praatje te hebben onder godsdienstige mensen en om allemaal vreemde dingen naar voren te brengen, waarvan later blijkt dat het fabels waren. Weet u - met eerbied uitgedrukt - wat geen fabel is? 'Want alzo lief heeft God de wereld gehad ...' God zond Zijn Zoon niet alleen om Goddelijke wonderen te doen, maar om Zelf het wonder te zijn. Dát wonder kennen ze niet, want hun praten houdt op als je hun vraagt: hoe hebt u Christus in uw hart ontvangen? Dan blijken hun verhalen alleen uit uiterlijke wonderen en eigenaardigheden te bestaan, maar in het wonder van Christus vermaken ze zich niet. Ze zitten graag onder een prediking van heel veel wonderen, van wonderlijke mensen, maar niet onder een prediking van: ik moet verzoend worden met God door Jezus Christus, Die aan het kruis van Golgotha stierf.

Zal ik u nog enkele wonderen noemen? Dat het Woord vlees geworden is en onder ons woonde; dat een maagd zwanger werd en een Zoon baarde, genaamd Immánuël; dat God leed in de Mens Jezus. Dít is het wonder, dat Christus riep: 'Het is volbracht!' Is dat niet het grote wonder, dat alles volbracht is, en dat u daarom met het volste vertrouwen op dit borgwerk kunt steunen? Dat u zich op Hem vertrouwend neerlegt aan de voet van het kruis, naar Hem opziet, en uzelf kwijtraakt om alleen op Zijn bloedverdienste te steunen? Of is dat te eenvoudig voor u, te gemakkelijk? Gelooft u liever in menselijke wonderen? Maar ik zeg u: kom tot Christus en kom niet tot wonderen! Zondaar, maak gebruik van Christus, Die gezegd heeft: 'En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet' (Openb. 22:17b). Zondaar, u mag gebruikmaken van Christus, u mag de toevlucht nemen tot Hem, verloren zondaar, is het geen wonder? Wat? Dat u niet eerst een wonder en een teken hoeft te hebben eer u de toevlucht tot Christus neemt. Hij is Zelf het wonder en het teken: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven' (Matth. 11:28). Of moet u eerst een eigen teken hebben? Mis. Kom tot Christus en word zalig door het geloof in

Hem. Dat leert ons Gods Woord, dat leren ons de Twaalf Artikelen.

Geen dode, dorre orthodoxie

U merkt zelf het verschil: de leer der waarheid verschilt totaal met elke andere leer. Wat zijn er dan veel ketters en dwalingen, al sinds de vroeg-christelijke kerk, die zeggen dat het anders is dan bijvoorbeeld Paulus in het Woord getuigd heeft. Dat is niet vreemd, jonge mensen. Zelfs op zogenaamd christelijke scholen wordt al van deze belijdenis afgeweken. Men koestert welhaast verdenkingen wanneer je nog eenvoudig leeft en gelooft. Helaas, het wordt niet meer begrepen dat het geloof rust op Hem, Die het Woord gesproken heeft.

Sommigen zeggen: die bevindelijk gereformeerden, daar moet je niet meer wezen, want dat is achterhaald; weg met de belijdenisgeschriften, weg met de Catechismus, weg met de Nederlandse Geloofsbelijdenis, weg met de Dordtse Leerregels, wij doen het anders, want wij zijn evangelisch, wij hebben meer een directe beleving, wij zijn enthousiaste christenen. Kijk maar naar onze bezigheden, naar onze geloofswerken: wij hebben allerlei verenigingen, wij hebben liefde voor de naaste, bijbelstudie en bijbelwerk en een bijbelweek, wij evangeliseren. Van jullie en van jullie kerk gaat niets uit; die belijdenisgeschriften zijn dode, dorre orthodoxie.

Maar nee, geloof het niet, geloof het niet, want ze zijn afgeweken van God en de belijdenisgeschriften, die ons in het rechte spoor houden. Pas toch op, laat u er niet toe bewegen om hen na te volgen. Wat een leer om de mensen zo te bedriegen, wat een bedekte vijandschap tegen God en Zijn Woord. Ik kan nooit genoeg zeggen wat het voor u betekent om zo te worden bedrogen. Ook deze weg voert naar de hel. Zie het toch, keer toch terug, keer u tot God, verneder u, vraag om genade, smee dat uw verstand verlicht wordt en dat u ogen krijgt om de waarheid te zien.

Uit het Woord geput

U ziet in de Twaalf Artikelen dat onze ouden uit het Woord hebben geput, dat ze dat Woord geloofd hebben en daarop steunden, waardoor ze tot deze belijdenis kwamen, waarin ze studeerden, waarmee ze bezig waren. Die Artikelen zijn volstrekt in overeenstemming met Gods Woord. Dat Woord is van een onuitputtelijke diepte, waaruit het geloof zijn kracht verkrijgt. Het is niet alleen een belijden van het geloof, maar ook een *beleven* van wat het geloof belijdt. Er is geen doorgronding van Gods verstand. Job beleet: ‘Zie, dit zijn maar uiterste einden Zijner wegen; en wat een klein stukje der zaak hebben wij van Hem gehoord! Wie zou de donder Zijner mogendheden verstaan?’ (Job 26:14). Over wat we beleefd hebben, kunnen we grote dingen zeggen, maar wie kan Zijn hoogheid verwoorden? Hoe groot is God

en het goed dat Hij weggelegd heeft voor degenen die Hem vrezen. ‘Hetgeen het oog niet heeft gezien, en het oor niet heeft gehoord, en in het hart des mensen niet is opgeklimmen, hetgeen God bereid heeft dien die Hem liefhebben’ (1 Kor. 2:9). Wat een duisternis is er bij ons nog over en wat zijn we onwetend van wat er geweest is en wat er eens zal zijn. Dus we blijven altijd leerling, het houdt nooit op.

Jonge mensen, lees de boeken der ouden, studeer erin en luister ernaar. Houd op met die computer en die telefoontjes, laat je gedachten niet afstompen, zodat je op catechisatie niet eens je vragen meer kunt leren, terwijl je wél alles van de moderne media weet. Sommigen weten precies hoe ze naar die verwerpelijke, wereldse uitzendingen moeten kijken; naar sport, naar games, naar onzedelijkheid, maar ze weten niet hoe ze bekeerd moeten worden. Op bepaalde, belangrijke zaken kunnen ze niet eens een antwoord geven, het gaat niet meer. Ach, ze hebben geen lust in de waarheid van God, ze kijken voortdurend televisie en films, ze verspillen hun tijd met nutteloze dingen, ze verleggen hun grenzen en vergooien hun leven en zaligheid. Lees toch het Woord, lees toch deze Artikelen.

Je hebt toch belijdenis gedaan?

Al de eeuwen door, in zoveel verschillende landen, hebben de christenen dit beleden en tot hun belijdenis gemaakt. Met Pasen staan veel jonge mensen weer voor in de kerk, misschien u of jij ook wel, misschien uw zoon of dochter, om belijdenis te doen van het algemeen, ongetwijfeld, christelijk geloof. En we horen hen niet zonder sentiment en bewogenheid, duidelijk en in het openbaar, hun jawoord uitspreken.

Maar helaas, soms zie je later hoe ze die belijdenis vertrappen. Ze gaan gemakkelijk van de ene naar de andere kerk. Kerkshoppen noemen ze dat tegenwoordig: kerkgaan kun je overal, alle dominees zijn goed, alles moet kunnen. Anderen hebben meer liefde voor de wereld dan voor de belijdenis, meer liefde voor de dienst der duivelen dan voor de dienst van God. Helaas. Als je in de gezinnen komt, zie je wereld, wereld, volop wereld. Hoewel ze belijdenis hebben afgelegd en hebben gezegd een christen te willen zijn, hebben ze de wereld volop lief.

Ik spreek hen aan en vraag dan: je hebt toch belijdenis gedaan, je had toch de waarheid lief, dan wil je die toch niet verloochenen? Je zegt misschien: nee, maar ik wil niet opvallen, daarom doe ik net als de wereld. En ik antwoord: dat kan toch niet, je doet toch zomaar niet belijdenis, je belijdt toch zomaar niet de waarheid en alles wat erbij hoort? Ach, jammer toch, wat arm, waarom zou je de Heere niet dienen? O, heb toch lust om de Heere te vrezen; het is toch een grote zaak om ervoor uit te komen dat je anders denkt en doet dan de wereld.

De zekerste zekerheid

Of misschien ken je wél het ware geloof, het rechtvaardigend geloof. Je bent een christen, je bent een waar christen, je houdt het bij deze waarheid, bij deze Artikelen. Je deed er belijdenis van in de kerk, en je doet het ook in je leven, elke dag weer, steunend op het Woord en op Zijn belofte. En daarmee lig je op één lijn met onze godvruchtige vaders. Je ligt niet op één lijn met de wereld, met de moderne tijdgeest en het huidige, geesteloze christendom, maar op één lijn met Gods Kerk. Dan pas geloof je met de allerzekerste zekerheid één heilige, algemene, christelijke Kerk. Wat je gelooft, staat vast, je kunt het nalezen in de Schrift. De ware christelijke Kerk staat vast in het geloof. De ware gelovigen zijn van Christus, zij horen Christus toe, zij zijn in Hem door het geloof ingelijfd, zij zijn met Hem verenigd en ze zijn van eenzelfde geest. In al die duizenden jaren hebben ze hetzelfde geloof. Dat noemen we uniciteit; eenheid. Adam geloofde net als de Kerk van nu; hij heeft Christus van verre gezien en geloofd, en is zalig geworden. De kerk van nú gelooft in Christus, Die gekomen is, en wordt zalig; wie een andere leer leert, wordt niet zalig. Wie afwijkt van dit geloof, van Gods Woord en van deze Artikelen wordt niet zalig, want hij wijkt af van Gods leer en waarheid. En u leeft ernaar ... of niet! Wanneer u er niet naar leeft, bid ik u: leef zo niet door en word zalig door het geloof in Jezus, door het geloof in Zijn belofte, door het geloof in Zijn Woord. Steun niet op uw gevoel, maar op het Woord; steun op de dierbare Jezus, op die trouwe God.

Ken je de God van jouw belijdenis?

O, jonge mensen, ons leven duurt maar een korte tijd, maar we leven alsof er geen eeuwigheid aanstaande is. Jongens en meisjes, vaders en moeders, kerkgangers of niet, niemand kan zo voor God bestaan. Een mens leeft op de brede weg des verderfs en het is nodig dat te beseffen. We mogen wel schrikken bij de gedachte hoe het is om straks voor eeuwig God te missen. Dat wordt de beleving van een mens die ontdekt is aan zijn schuld; zo'n mens kunt u in zijn tranen wassen. Hij verbergt zich dan voor de mensen om zijn hart uit te storten voor God over de schuld die gemaakt is.

Het is een grote smart om in te leven, als men God kwijt is. Dan ziet men in dat er niets op aarde is wat nog tot vreugde is, dan God alleen. Er kan geen sprake zijn van enige kennis van God, dan door God Zelf, Die in zijn leven komt.

De heidenen hebben geen kennis van God. Geen wonder dus dat ze hun goden noemden naar de sterren des hemels, naar de helden van hun tijd, naar bomen, bloemen, vissen en dieren; ach helaas, ze dwalen ten aanzien van God. Maar wij hebben de christelijke waarheid, wij weten uit het Woord Wie God is. We belijden Hem als God de Vader, God de Zoon en God de

Heilige Geest. U hebt dat als catechisanten wellicht ook al beleden, maar als ik aan u vraag of u de God van uw belijdenis kent of de God van uw doop, dan breng ik u wellicht in verlegenheid. Hebt u kennis van de God Die u beleden hebt? Kent u God? Is Christus uw Zaligmaker en de Heilige Geest uw vertrooster?

Het kan zijn dat ik een zekere nood in uw hart opmerk, als u die God niet kent. De mens kent Hem van nature niet als Vader, maar Hij is de Rechter, de hemelse Rechter van de mens. En Hij ontdekt een mens daaraan door Woord en Geest. God is voor hem in een vijand veranderd en de mens staat er als schuldenaar, als misdadiger. Hoe moet het dan als hij gaat sterven, als hij gedagvaard wordt voor de rechterstoel van God, Die hem al zijn zonden ordentelijk voor ogen stelt?

Dus hoe kunnen we God kennen? Dat is in de openbaring van Zijn Woord. Hoe kan Hij onze Vader zijn? We kunnen niet zomaar aannemen dat Hij onze Vader is vanwege geboorte, doop of belijdenis, nee, dan slaan we de plank helemaal mis. Toch wordt dat in veel kerken en scholen geleerd, als vanzelfsprekendheid, maar dan wordt men bedrogen. Wanneer wordt God onze Vader? Wanneer wij met Hem in een verzoende betrekking komen, wanneer wij door waarachtige bekering tot Hem wederkeren, zoals de verloren zoon.

Niet de minste afwijking

Gods Zoon kwam om de wil Zijns Vaders te doen, de Zoon van God, de enige Naam onder de hemel door Welke wij moeten zalig worden, door Welke de mens met God verzoend wordt. De Vader verlost ook, maar door de Zoon, en de Zoon scheidt ook, met de Vader, en ook de Heilige Geest scheidt en herscheidt, met de Vader en met de Zoon. De Heilige Geest maakt heilig door de Zoon, Die het ambt van Middelaar heeft aanvaard in volle overeenstemming met de wil des Vaders. Hij nam onze gestaltnis aan als een dienstknecht en heeft Zichzelf vernietigd (Filipp. 2) om verlossing teweeg te brengen door Zijn bloed. O, dat bloed, dat kostelijke, dat zoete, dat beminnelijke, dierbare, onschuldige bloed van het Lam van God, de Zoon van God, dat Goddelijke bloed, dat heeft Hij uitgestort. En daarom: 'Die den Zoon heeft, die heeft het leven; die den Zoon Gods niet heeft, die heeft het leven niet' (1 Joh. 5:12).

Dit zijn zaken die een mens moet kennen op reis naar de eeuwigheid. God staat niet de minste afwijking hiervan toe, anders kunt u niet zalig worden. Het is dus van het grootste belang dat u deze God en deze Heere en deze Koning en deze Middelaar en deze Heilige Geest in uw leven kent. Geloof dus in God; in de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Gods Woord en de Artikelen leren: geloof niet in andere dingen, maar alleen in deze God.

Houd dat vast, verlaat deze leer niet, kom niet tot een andere belijdenis. Het is van het grootste belang, dat u dit bevindelijk weet. En ook al hebt u die bevindelijke kennis niet, houd dit dan tóch vast. Buig voor die God, vraag hulp en bijstand alleen van de waarachtige God. Buig voor God, roep Hem aan en geen ander, want in dit geloofsstuk mag u niet dwalen. Wie dwaalt in de kennis van God, gaat zeker verloren.

Bewaking van het geloof

Er komt dus heel wat af op jongeren en uiteraard ook op ouderen. Ze moeten, om zich ertegen te wapenen, op twee dingen letten:

- Wandel niet in dingen die uw verstand te boven gaan. Waar het verstand eindigt om de zaken van Gods Woord te kennen, begint het geloof. Het geloof gaat veel verder dan het beredeneren van de zaken uit Gods Woord: het steunt geheel en al op God. Ook een gelovige kan God in Zijn wegen of werken in het geheel niet begrijpen, maar hij neemt tot Hem de toevlucht.²⁷⁵
- Anderzijds gaat het niet buiten het verstand om. Het is niet makkelijk om staande te blijven tegen de listen van de vorst der duisternis. Als we niet aan het gehele Woord van God vasthouden, walst hij met geweld over ons heen. We blijven nergens als de Heilige Schrift niet de grondslag van onze geloofsbelijdenis is. We moeten verstandig vasthouden aan Gods Woord, om niet te worden meegevoerd in de kolkende stroom van de dwalingen die rondom ons zijn.

We moeten dus niet verder denken dan Gods Woord ons leert. Met speculeren raken we van het rechte pad af. Zo zijn ook al die verdraaiingen van de Schrift te verklaren.²⁷⁶ Wees daarom waakzaam voor de dingen die niet volgens Gods Woord en daarom niet uit God zijn.

Waarom zo afsnijddend?

Waarom is deze Zondag zo afsnijddend? Waarom stel ook ik deze zaken met zoveel nadruk? Omdat u vasthoudt aan het Woord en niet verloren gaat. Het is heel erg om de weg geweten te hebben, maar God niet geloofd te hebben. U zat misschien liever voor de televisie, u zat liever spelletjes te doen, u had geen tijd. O, u hebt zoveel tijd nutteloos verspild, terwijl u God moest leren kennen. U gaat verloren, als u zo blijft doorleven en u zich niet tot God bekeert.

Pas toch op, pas toch op. U kunt leraars bezoeken die zeggen: ‘u wordt

²⁷⁵ M. Luther, *In epistolam S. Pauli ad Galatas Commentarius 1531*, vgl. Ausg. 1535, WA dl. 40.1, p. 362, 15-27.

²⁷⁶ Ibidem, dl. 40.1, p. 361, 19 - p. 362, 14.

behouden, terwijl u tóch verloren gaat. Waarom? Omdat de Bijbel het zegt. En ofschoon die mensen de naam van 'gereformeerd' dragen: u gaat verloren! Bekeer u tot God en leef. Geloof in de Naam van een drie-enig God en word zalig.

Hoe komt u aan dat geloof? Door de Heilige Geest. Hoe weet u dat Hij uw God is? De Zoon maakt u vrij! Dacht u dat u het niet weet, als Hij u uit de gevangenis haalt? Dacht u dat het een 'misschien' is als Hij uw banden verbreekt en u onder de toorn van God weghaalt? Dacht u dat u onbewust wordt wedergeboren en dat Christus u niet bewust hoeft vrij te maken? Dat is de waarheid niet, dat zijn verzinsels van mensen die het buiten Christus zoeken. Dat is verondersteld wedergeboren, levend gemaakt, gerechtvaardigd. Onbewust gerechtvaardigd, dat leert Gods Woord niet. Wat leert Gods Woord dan wel? 'Indien dan de Zoon u zal vrijgemaakt hebben, zo zult gij waarlijk vrij zijn' (Joh. 8:36). Geloof u dat of gelooft u dat niet? Bent u al vrijgesproken? 'Dat hoeft niet meer', zeggen ze ... want u bent tóch al bekeerd, u bent tóch al wedergeboren. Maar Gods Woord leert dat we met een drie-enig God verzoend moeten worden. God de Heilige Geest verklaart vrij en zegt dat u een kind van God bent en roept: Abba, Vader. Alleen in de drie-enige God zult u behouden worden.

Sta naar dat geloof. Geloof dat God God is, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest en u wordt zalig, zo ruim als het maar kan, rustend in het werk van een drie-enig God met Wie u verzoend bent. Of niet ... U bent er nog, u leest dit nog, kom tot de waarheid, kom tot bekering, kom tot God, kom tot geloof en wordt behouden. Wie u ook bent, het maakt niet uit. Ik vraag niet naar uw naam, naar uw titel, naar uw opleiding, naar uw school, naar uw eer, niet of u ernstig bent of gevoelig. Ik vraag alleen of u gelooft in de Naam van de drie-enige God; bevindelijk, want belijgend is goed, maar niet genoeg. Vraag om licht, dan zult u het zien. Vraag om genade, dat het bij u gebeurt en dat u een verzoend God gaat ontmoeten. Niet uw Rechter, maar uw Vader, uw Verlosser als uw Vriend en de Heilige Geest als uw Heiligmaker. Vraag of u zó mag geloven, als de Heere zegt dat het moet.

Hoe moet het dan? Heel eenvoudig: geloof in de drie-enige God: de Vader in Zijn verkiezende liefde, de Zoon in Zijn verlossende liefde, de Heilige Geest in Zijn toepassende liefde. Welk geloof is dat? Het geloof van Gods Woord, het geloof uitgesproken in de Twaalf Artikelen, het geloof van Zondag 7.

HOOFDSTUK 9

Het geloof volgens de andere belijdenisgeschriften

We stonden uitvoerig stil bij de Catechismus, waar u een goed beeld kreeg van het ware geloof. Maar dat is niet het enige belijdenisgeschrift dat over het geloof spreekt. Ik wil kort de andere belijdenisgeschriften ook nog noemen, heel kort zelfs, omdat ze alle op hetzelfde aambeeld slaan. En soms vullen ze elkaar aan, zowel de Duitse geschriften als de Engelse. Het is nuttig en vooral leerzaam om dat te ontdekken en vast te stellen.²⁷⁷

We zien achtereenvolgens:

- a. De Dordtse Leerregels (1619);
- b. De Nederlandse Geloofsbelijdenis (1561);
- c. De Augsburgse Confessie (1530);
- d. De Catechismus van Genève (1542);
- e. De Westminster Confessie (1647);
- f. De Kleine Westminster Catechismus (1647).

A. DE DORDTSE LEERREGELS (1619)

De Dordtse Leeregels zijn de reactie van de Synode van Dordrecht (1618-1619) op de opvattingen van de remonstranten. De Dordtse vaders gebruikten een keur aan argumenten uit de Schrift en belijdenis, waardoor ze hun tegenstanders probeerden te overtuigen. Ze deden dat niet op een scholastieke of academische manier, maar vooral met het oog op de opbouw en stichting van de gemeente. Dit verklaart waarom er vele pastoraal getoonzette passages voorkomen. De bedoeling van dit geschrift was uiteraard om de Bijbelse leer veilig te stellen.

---

²⁷⁷ Alle cursiveringen in de artikelen zijn van mij (A.K.)

Hoofdstuk 1, artikel 3

En opdat de mensen tot het geloof worden gebracht, zendt God goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap tot wie Hij wil en wanneer Hij wil; door wier dienst de mensen geroepen worden tot bekering en het geloof in Christus, den Gekruisigde. Want hoe zullen zij in Hem geloven van Welken zij niet gehoord hebben? En hoe zullen zij horen zonder die hun predikt? En hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden? (Rom. 10:14, 15).

Hoofdstuk 1, artikel 4

Die dit Evangelie niet geloven, op die blijft de toorn Gods. Maar die het aannemen *en den Zaligmaker Jezus met een waarachtig en levend geloof omhelzen, die worden door Hem van den toorn Gods en van het verderf verlost, en met het eeuwige leven begiftigd* (Joh. 3:36; Mark. 16:16).

Hoofdstuk 1, artikel 5

De oorzaak of schuld van dat ongeloof, gelijk ook van alle andere zonden, is geenszins in God, maar in den mens. Maar het geloof in Jezus Christus en de zaligheid door Hem, is een genadige gave Gods; gelijk geschreven is: 'Uit genade zijt gij zalig geworden door het geloof, en dat niet uit u, het is Gods gave' (Ef. 2:8). Insgelijks: 'Het is u gegeven in Christus te geloven' (Filipp. 1:29).

Hoofdstuk 1, artikel 6

Dat God sommigen in den tijd met het geloof begiftigt, sommigen niet begiftigt, komt voort van Zijn eeuwige besluit. Want al Zijn werken zijn Hem van eeuwigheid bekend (Hand. 15:18), en Hij werkt alle dingen naar den raad van Zijn wil (Ef. 1:11). Naar welk besluit Hij de harten der uitverkorenen, hoewel zij hard zijn, genadiglijk vermurwt en buigt om te geloven; maar degenen die niet zijn verkoren, naar Zijn rechtvaardig oordeel, in hun boosheid en hardigheid laat. En hier is het dat zich voornamelijk voor ons ontsluit die diepe, barmhartige en evenzeer rechtvaardige onderscheiding der mensen, zijnde in evangelijschen staat des verderfs, of het besluit van verkiezing en verwerping, in het Woord Gods geopenbaard. Hetwelk, evenals het de verkeerde, onreine en onvaste mensen verdraaien tot hun verderf, *alzo den heiligen en godvrezenden zielen een onuitsprekelijken troost geeft.*

Hoofdstuk 2, artikel 6

Doch dat velen, door het Evangelie geroepen zijnde, zich niet bekeeren, noch in Christus geloven, maar in ongeloof vergaan, zulks geschiedt niet door gebrek of ongenoegzaamheid van de offerande van Christus, aan het kruis geofferd, maar door hun eigen schuld.

Hoofdstuk 2, artikel 7

Maar zovelen als *waarachtiglijk geloven, en door den dood van Christus van de zonden en het verderf verlost en behouden worden*, die genieten deze weldaad alleen uit Gods genade, hun van eeuwigheid in Christus gegeven, welke genade Hij niemand schuldig is.

Hoofdstuk 3-4, artikel 12

En dit is die wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de doden en levendmaking, waarvan zo heerlijk in de Schrift gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt. En deze wordt in ons niet teweeggebracht door middel van de uiterlijke prediking alleen, noch door aanrading, of zulke manier van werking, dat, wanneer nu God Zijn werk volbracht heeft, het alsdan nog in de macht des mensen zou staan wedergeboren te worden of niet wedergeboren te worden, bekeerd te worden of niet bekeerd te worden. Maar het is een gans bovennatuurlijke, een zeer krachtige, en tegelijk zeer zoete, wonderlijke, verborgen en onuitsprekelijke werking, dewelke, naar het getuigenis der Schrift (die van den Auteur van deze werking is ingegeven), in haar kracht niet minder noch geringer is dan de schepping of de opwekking der doden; also dat al diegenen in wier harten God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, *zekerlijk, onfeilbaar en krachtiglijk wedergeboren worden en daadwerkelijk geloven*. En alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven en bewogen, maar, van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf. Waarom ook terecht gezegd wordt dat de mens, door de genade die hij ontvangen heeft, gelooft en zich bekeert.

Hoofdstuk 3-4, artikel 13

De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomenlijk begrijpen; ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen dat zij *door deze genade Gods met het hart geloven, en hun Zaligmaker liefhebben*.

Hoofdstuk 3-4, artikel 14

Zo is dan het geloof een gave Gods; niet omdat het aan den vrijen wil des mensen van God wordt aangeboden, maar omdat het den mens metterdaad wordt medegedeeld, ingegeven en ingestort; ook niet daarom dat God alleen de macht om te geloven zou geven, en daarna de toestemming of het daadwerkelijk geloven van den vrijen wil des mensen verwachten; maar omdat Hij, Die daar werkt het willen en het werken, ja, alles werkt in allen, in den mens teweebrenghet beide, den wil om te geloven en het geloof zelf.

U ziet dat er van geloven en van gelovigen wordt gesproken, van mensen die gerechtvaardigd zijn door het geloof (2, 7), van mensen die 'de Zaligmaker Jezus met een waarachtig en levend geloof omhelzen' (1, 4), van mensen die hierdoor 'een onuitsprekelijke troost genieten' (1, 6), van degenen die 'zekerlijk, onfeilbaar en krachtiglijk wedergeboren worden en daadwerkelijk geloven' (3/4, 12), en ook van mensen die 'deze genade Gods met het hart geloven, en hun Zaligmaker liefhebben' (3/4, 13).

Let u ook op hoofdstuk 2 artikel 7, waar we lezen: *'Maar zovelen als waarachtiglijk geloven, en door den dood van Christus van de zonden en het verderf verlost en behouden worden ...'* Geloven houdt dus rechtstreeks verband met het verlost worden van de zonden en het verderf.

In hoofdstuk 3-4, artikel 12 lezen we over het geloof en de wedergeboorte: *'Dat al diegenen in wier harten God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, zekerlijk, onfeilbaar en krachtiglijk wedergeboren worden en daadwerkelijk geloven.'* Ik heb dat in mijn vorige boek al toegelicht²⁷⁸, maar wil het hier nogmaals onderstrepen. U ziet het zelf: wedergeboren worden en daadwerkelijk geloven, horen bij elkaar. Het woord 'daadwerkelijk' betekent: werkelijk, metterdaad, concreet, feitelijk, echt, waarlijk, wezenlijk.

B. DE NEDERLANDSE GELOOFSBELIJDENIS (1561)

In de Nederlandse Geloofsbelijdenis, geschreven in 1561, is het met name artikel 22 dat ons van het geloof spreekt. Deze zeer bekende en geliefde belijdenis is geschreven door Guido de Brès, in een tijd dat de vervolging van de protestanten hand over hand toenam. Zij geeft een op de Bijbel gegronde samenvatting van de gereformeerde leer en is al spoedig erkend als Formulier van Enigheid. De vorm ervan is in belangrijke mate bepaald door de wijze waarop Calvijn zijn theologie vormgaf.²⁷⁹ De opstellers van

278 A. Kort, *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, p. 44.

279 A. Baars en A. Groothedde, *Belijden in zeventvoud*, p. 35-40.

deze geloofsbelijdenis zeggen dan ook in naam van allen die de Heere met een oprecht geloof aanhangen:

Wij geloven, dat, om ware kennis dezer grote verborgenheid te bekomen, *de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een oprecht geloof*²⁸⁰, *hetwelk Jezus Christus met al Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt, en niets anders meer buiten Hem zoekt.*²⁸¹ Want het moet noodzakelijk volgen, óf dat niet al wat tot onze zaligheid van node is, in Jezus Christus zij; óf, zo het alles in Hem is, *dat degene die Jezus Christus door het geloof bezit, zijn gehele zaligheid heeft.*²⁸²

Nu, dat men zeggen zou dat Christus niet genoegzaam is, maar dat er nog benevens Hem iets meer toe behoeft, ware een al te ongeschikte godslastering; want daaruit zou volgen dat Christus maar een halve Zaligmaker ware. Daarom zeggen wij terecht met Paulus dat wij door het geloof alleen, of door het geloof zonder de werken gerechtvaardigd worden.²⁸³

Doch wij verstaan niet dat het, om eigenlijk te spreken, het geloof zelf is dat ons rechtvaardigt²⁸⁴; want *het is maar een instrument, waarmede wij Christus, onze rechtvaardigheid, omhelzen.*

Maar Jezus Christus, ons toerekenende al Zijn verdiensten en zoveel heilige werken, die Hij voor ons en in onze plaats heeft gedaan, is onze rechtvaardigheid²⁸⁵; en *het geloof is een instrument dat ons met Hem in de gemeenschap van al Zijn goederen houdt; dewelke, de onze geworden zijnde, ons meer dan genoegzaam zijn tot onze vrijspreking van onze zonden.*

U ziet het weer duidelijk: de Heilige Geest ontsteekt in onze harten een oprecht geloof, dat Jezus Christus met al Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt, en niets anders meer buiten Hem zoekt; en ook dat degene die Jezus Christus door het geloof bezit, zijn gehele zaligheid heeft. Het sluit geheel aan bij de Heidelbergse Catechismus, die we u breedvoerig hebben verklaard.

Elke keer als je een artikel van de Nederlandse Geloofsbelijdenis leest of hoort, sta je versteld over het heldere inzicht dat Guido de Brès door Gods

280 Joh. 16:14; 1 Kor. 2:12; Ef. 1:17-18.

281 Joh. 14:6; Hand. 4:12; Gal. 2:21.

282 Ps. 32:1; Matth. 1:21; Luk. 1:77; Hand. 13:38,39; Rom. 8:1,33.

283 Rom. 3:19-4:8; Rom. 10:4-11; Gal. 2:16; Fil. 3:9; Tit. 3:5.

284 1 Kor. 4:7.

285 Jer. 23:6; Matth. 20:28; Rom. 8:33; 1 Kor. 1:30-31; 2 Kor. 5:21; Fil. 3:9; 2 Tim. 1:2,9; 1 Joh. 4:10.

Geest in de Schrift heeft gehad om geloofszaken zo duidelijk te verwoorden. Daarom is het eigenlijk niet te begrijpen, dat er zoveel leerverschillen zijn tussen de mensen die de Drie Formulieren van Enigheid (zeggen te) onderschrijven. Hoe kan dat toch bestaan, terwijl die geloofszaken in deze formulieren zo duidelijk opgeschreven zijn!

Ik wil daar nog iets meer van zeggen. Guido de Brès begint artikel 24 met een zeer heldere uitspraak omtrent het ware geloof en de werking hiervan in de gelovige. Hij zegt: 'Wij geloven dat dit waarachtig geloof, in den mens gewrocht zijnde door het gehoor van het Woord Gods en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwen mens, en doet hem leven in een nieuw leven, en maakt hem vrij van de slavernij der zonde.' Deze belangrijke zin moeten wij eens goed op ons laten inwerken. De Brès stelt hier vast:

- het waarachtig geloof is door het gehoor van het Woord Gods;
- het waarachtig geloof is door de werking van de Heilige Geest;
- het waarachtig geloof wederbaart de mens;
- het waarachtig geloof maakt de gelovige tot een nieuwe mens;
- het waarachtig geloof doet hem leven in een nieuw leven;
- het waarachtig geloof maakt hem vrij van de slavernij der zonde.

Dit is geen willekeurige volgorde; dit is de weg van geloof en bekering. Zo lezen we het ook in de Bijbel: 'Het geloof is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods' (Rom. 10:17). En: 'Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heere Jezus Christus' (Rom. 5:1). Vandaar ook dat artikel 24 over de heiligmaking komt na de artikelen 22 en 23 over de rechtvaardigmaking. Zeer belangrijk is dat we altijd bijbels blijven spreken. We moeten geen termen, en zeker geen filosofische constructies gebruiken die niet te herleiden zijn tot Gods Woord.

BUITENLANDSE BELIJDENISGESCHRIFTEN

Naast de Nederlandse belijdenisgeschriften, de Drie Formulieren van Enigheid, zouden we ook eens kunnen lezen wat de buitenlandse godgeleerden hebben geschreven. Deze geschriften hebben overigens in ons land niet hetzelfde gezag als de eigen belijdenisgeschriften en zijn daarom meer illustratief bedoeld, maar ze kunnen ons wel degelijk tot onderwijs zijn.

C. DE AUGSBURGSE CONFESSIE (1530)

Het is het eerste en belangrijkste belijdenisgeschrift van de Lutherse kerk en opgesteld door Luthers vriend Philippus Melancton. Het was bedoeld als

verdedigingsgeschrift van de Lutherse reformatie op de rijksdag van Augsburg in 1530. Er is een lange geschiedenis aan verbonden, die ik hier niet ga uitleggen, maar ik wil wel zeggen dat de betekenis ervan groot is geweest. Het kreeg een gezag als officiële samenvatting van de Lutherse leer. Ook Calvijn heeft ermee ingestemd.

IV. Over de rechtvaardiging

Ook wordt geleerd, dat de mensen niet in staat zijn om zich te rechtvaardigen voor God door hun eigen krachten, verdiensten of werken, maar om niet gerechtvaardigd worden om Christus' wil, door het geloof: *wanneer zij geloven dat zij in genade aanvaard worden en dat hun zonden vergeven worden om Christus' wil, die in Zijn dood genoegdoening schonk voor onze zonden.* Dit geloof rekent God tot gerechtigheid voor Hem (Rom. 3:21 en Rom. 4[:5]).²⁸⁶

VI. Over de nieuwe gehoorzaamheid

Ook wordt geleerd, dat het geloof goede vruchten moet voortbrengen en de door God geboden goede werken behoort te doen, vanwege Gods wil, zonder dat wij erop vertrouwen door die werken de rechtvaardiging voor God te verdienen. *Want de vergeving van de zonden en de rechtvaardiging worden door het geloof verkregen,* zoals ook het woord van Christus getuigt: wanneer gij dit alles gedaan hebt, zegt dan: wij zijn onnutte knechten (Luk. 17:10).

Zo leren ook de kerkvaders. Ambrosius immers zegt: 'Door God is besloten, dat wie in Christus gelooft, zalig zal zijn zonder werk, alleen door het geloof, om niet de vergeving van zonden ontvangend.'²⁸⁷

D. DE CATECHISMUS VAN GENÈVE (1542)

Ook willen we enkele artikelen lezen uit de Catechismus van Genève. Deze catechismus is geschreven door Johannes Calvijn in het jaar 1541 of 1542. Dit geschrift is in de eerste plaats bedoeld als catechetisch leerboek voor de jongeren in Genève. Het boek telt niet minder dan 373 vragen, die in vier catechetische kernen zijn gegroepeerd. De catechismus kreeg spoedig na verschijning de status van verbindend belijdenisgeschrift en heeft veel invloed uitgeoefend onder andere op de Heidelbergse Catechismus.

²⁸⁶ A. Baars en A. Groothedde, *Belijden in zeventvoud*, p. 208.

²⁸⁷ Ibidem, p. 210.

111. Predikant: Zullen wij, omdat wij het fundament kennen waarop het geloof rust, daaruit gemakkelijk kunnen opmaken wat het ware geloof is?

Kind: Jazeker. Namelijk *een zekere en vaste kennis van Gods liefde jegens ons, volgens welke Hij door Zijn Evangelie verklaart dat Hij onze Vader en Redder is door middel van Jezus Christus.*

112. Predikant: Kunnen wij deze kennis uit onszelf hebben of komt zij van God?

Kind: De Schrift leert ons, dat zij een bijzondere Gave van de Heilige Geest is, en ook de ervaring bewijst dit.

113. Predikant: Hoe?

Kind: Omdat ons begrip te zwak is om de geestelijke wijsheid van God te verstaan, die ons door het geloof geopenbaard wordt, en onze harten geneigd zijn tot wantrouwen of wel tot een vals vertrouwen op onszelf of andere schepselen. *Maar de Heilige Geest verlicht ons om ons in staat te stellen te begrijpen wat anders voor ons onbegrijpelijk zou zijn, en Hij stelt ons in zekerheid door de heilsbeloften in onze harten te verzegelen en in te griffen.*

119. Predikant: Waarom zeg je dus dat de mens wordt gerechtvaardigd door geloof?

Kind: Omdat wij door te geloven en met een oprecht vertrouwen in het hart de beloften van het Evangelie aan te nemen, *zo in het bezit van deze gerechtigheid komen.*

E. DE WESTMINSTER CONFESSIE (1647)

De Synode van Westminster (1643-1649) stelde drie belijdenisgeschriften op, namelijk de Belijdenis van Westminster en de Grote en de Kleine Catechismus. De eerste is bedoeld als officieel confessioneel document, de beide andere richten zich op het onderwijs in de kerken. Ze oefenen tot de dag van vandaag veel invloed uit, met name in de Engelstalige wereld en maken deel uit van de confessionele basis van veel presbyteriaanse kerken wereldwijd. De Confessie van Westminster is opgebouwd volgens de methode van de *loci* (de geheugensteun).

Deze door Melanchton ontwikkelde structuur is bepalend geworden voor de klassiek-gereformeerde dogmatische handboeken sinds het begin van de zeventiende eeuw. De Confessie is verdeeld in 33 hoofdstukken, die vrij-

wel allemaal in verscheidene paragrafen zijn onderverdeeld.²⁸⁸

Hoofdstuk 11: de rechtvaardiging

Het geloof dat op deze wijze *Christus en Zijn gerechtigheid ontvangt en daarop rust*, is het enige middel tot rechtvaardiging.²⁸⁹ Toch is dit niet als enige aanwezig in de persoon die gerechtvaardigd wordt, maar het gaat altijd samen met *alle andere zaligmakende genadegaven*. Het is geen dood geloof, maar een geloof dat door de liefde werkt.²⁹⁰

Hoofdstuk 14: het zaligmakend geloof

1. De genadegave van het geloof is het werk van de Geest van Christus in de harten van de uitverkorenen²⁹¹, die hen in staat stelt om te geloven tot behoud van hun ziel.²⁹² Het geloof wordt gewoonlijk door de prediking van het Woord gewerkt.²⁹³ Samen met de bediening van de sacramenten en het gebed wordt de prediking ook gebruikt om het geloof te vermeerderen en versterken.²⁹⁴
2. Door dit geloof gelooft een christen dat alles wat in het Woord geopenbaard is, waar is, vanwege het gezag van God, Die Zelf daarin spreekt.²⁹⁵ Het geloof reageert op een verschillende manier op alles wat ieder afzonderlijk gedeelte van het Woord bevat: het gehoorzaamt de geboden²⁹⁶; het beeft voor de dreigingen²⁹⁷ *en omhelst de beloften van God voor dit leven en het toekomende*.²⁹⁸ Maar de voornaamste werkingen van het zaligmakende geloof zijn *het aannemen en het ontvangen van Christus en het rusten op Hem alleen voor rechtvaardiging, heiliging en het eeuwige leven, op grond van het genadeverbond*.²⁹⁹

288 Ibidem, p. 71-78.

289 Joh. 1:12; Rom. 3:28; Rom. 5:1.

290 Gal. 5:6; Jak. 2:17,22,26.

291 Ef. 1:17-19; Ef. 2:8; 2 Kor. 4:13.

292 Hebr. 10:39.

293 Rom. 10:14,17.

294 Luk. 17:5; Hand. 20:32; Rom. 1:16-17.

295 Joh. 4:42; Hand. 24:14; 1 Thess. 2:13; 1 Joh. 5:10.

296 Rom. 16:26.

297 Jes. 66:2.

298 1 Tim. 4:8; Hebr. 11:13.

299 Joh. 1:12; Hand. 15:11; Hand. 16:31; Gal. 2:20.

3. Het geloof heeft verschillende gradaties, zowel zwak als sterk.³⁰⁰ Het kan vaak op verschillende manieren aangevallen en verzwakt worden, maar het zal de overwinning behalen. Bij velen zal het *opgroeien tot verkrijging van de volle zekerheid door Christus*³⁰¹, Die zowel de Auteur als de Voleinder van ons geloof is.³⁰²

Conclusie: Uit de gezegden van de opstellers van de Westminster Confessie - lees artikel 3 hierboven - blijkt dus, dat het rechtvaardigend geloof kan *opgroeien tot verkrijging van de volle zekerheid*. Men maakt dus onderscheid tussen het zaligmakend geloof en de volle zekerheid van het geloof. Toont zich hier niet een vleugje scholastiek? Laten we kijken wat Gods Woord van deze volle verzekerdheid des geloofs zegt. Paulus schrijft daarvan in zijn brief aan de Thessalonicenzen, dat het Evangelie onder ons niet alleen geweest is in woorden, maar ook in kracht, en in de Heilige Geest, en in vele verzekerdheid (1 Thess. 1:5). De kanttekeningen zeggen van die verzekerdheid dat enige mensen dit van de zekerheid des geloofs verstaan, maar het schijnt meer te zien op de predicaties van Paulus. De preken van Paulus hebben tot overtuiging van de gewetens der uitverkorenen geleid, waarop, ondanks alle moeilijkheden die dit met zich meebracht, ook de verzekerdheid des geloofs gevolgd is. De uitverkorenen werden dus door middel van de prediking tot het geloof in Christus gebracht. Dit geloof van hen berustte dus niet op onzekerheden, maar op de volle zekerheid van het gepredikte Evangelie en haar beloften. Als we nagaan wat die volle verzekerdheid des geloofs betekent, moeten we Hebr. 10:22 opslaan. Daar lezen we van Paulus: 'Zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, onze harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten, en het lichaam gewassen zijnde met rein water.' Het gaat hier om een geopende toegang tot God, door het bloed van Jezus, waarin de gelovigen gewassen en gereinigd zijn. Elke gelovige mag hiervan vrijmoedig gebruikmaken. Hij dient dit te doen met een ongeveinsd en oprecht gemoed in de volle verzekerdheid van het geloof (kantt.). De oplossing is heel eenvoudig. Hier is geen sprake van meer of minder geloof, maar Paulus toont van welke hoedanig-

---

300 Matth. 6:30; Matth. 8:10; Rom. 4:19-20; Hebr. 5:13-14.

301 Kol. 2:2; Hebr. 6:11-12; Hebr.10:22.

302 Hebr. 12:2.

heid de aard des geloofs is.³⁰³ De genade van Christus kan niet ontvangen worden, zonder dat ze een ontwijfelbare zekerheid met zich meebrengt.³⁰⁴ In deze vastheid staat de gelovige, want hij is zich ten volle bewust dat God zijn God is. Dat is de volle verzekerdheid des geloofs.

Hiermee zien we weer hoezeer de nieuwe leeropvattingen duisternis wekten, zodat we de zuivere waarheid van God en de goede geloofsbelijdenissen niet meer onbevangen kunnen lezen. O, mocht de Heere ons nog eens de ware bekering tot God schenken en het ware geloof in Christus.

F. DE KLEINE WESTMINSTER CATECHISMUS (1647)

Deze catechismus is voornamelijk bedoeld voor onderwijs in de kerken. De Kleine Catechismus wordt in de Engelstalige wereld nog wel gebruikt als leidraad voor de prediking en voor het catechetisch onderwijs. De belijdenisgeschriften van Westminster hebben een bredere verspreiding gekregen dan alleen het Engelse taalgebied, hoewel de vertegenwoordigers van de Nadere Reformatie er maar weinig naar verwijzen.

Vraag 85. Wat vraagt God van ons opdat wij aan de vloek en toorn van God over de zonde zouden ontkomen?

Antwoord: Om aan de vloek en de toorn van God over de zonde te ontkomen, vraagt God van ons geloof in Jezus Christus, bekering die ten leven leidt³⁰⁵, gepaard gaande met een ijverig gebruik van al de uitwendige middelen waardoor Christus de weldaden van de verlossing aan ons meedeelt.³⁰⁶

Vraag 86: Wat is geloof in Jezus Christus?

Antwoord: Geloof in Jezus Christus is een zaligmakende genade-

---

303 Op deze wijze spreekt Paulus ook over de volle verzekerdheid van de hoop (Hebr. 6:11) en van het verstand (Kol. 2:2). De kanttekeningen wijzen erop dat de hoop der zaligheid uit het geloof voortkomt en dat de hoop ook meer en meer gesterkt wordt door de vruchten des geloofs. Hierin liggen prachtige gedachten opgesloten. De volle zekerheid van het verstand is een werk van de Heilige Geest. Het Evangelie brengt ons de wetenschap des geloofs toe, maar de volle verzekerdheid daarvan kan alleen in ons hart zijn door de bijzondere verzekering des Geestes (Ef. 1:13). Door Hem verkrijgen wij een goed oordeel over de zekerste waarheid van God.

304 J. Calvijn, *Verklaring van de Bijbel*, Zendbrieven 3, p. 145.

305 Hand. 20:21.

306 Spr. 2:1-5; Spr. 8:17, 33-36; Jes. 55:3.

*gave*³⁰⁷, *waardoor wij Hem ontvangen en alleen op Hem rusten voor onze zaligheid*³⁰⁸, zoals Hij ons in het Evangelie wordt *aangeboden*.

Overeenstemming

U hebt in het derde hoofddeel van dit boek gelezen over het geloof en alles wat ermee samenhangt. Hebt u gelezen over de habitus, de hebbelijkheid, de actus en meer dergelijke zaken? Hebben de opstellers alles uiteengerafeld en schakel voor schakel gedetailleerd beschreven in een stappenplan? U weet het wel: zij hebben dat niet gedaan; u leest er met geen woord over.

De genoemde belijdenisgeschriften spreken elkaar niet tegen. Integendeel, ze stemmen zo volledig met elkaar overeen, dat de Nederlandse geschriften de Formulieren van Enigheid worden genoemd. Ieder die ze onderschrijft, zou dan toch eensgezind moeten zijn? Helaas is die eensgezindheid ver te zoeken: de verdeeldheid is regel. Hoe kan dat? Zou dit komen doordat er teveel geredeneerd en gefilosofeerd wordt in plaats van eenvoudig te geloven? Of doordat de eigen bevinding de regel wordt, in plaats van de schriftuurlijke bevinding? Ook wordt er vaak geoordeeld met zelfgemaakte maatstaven, die niet uit de Schrift en de belijdenis opkomen. Ach helaas, velen beroepen zich op de Schrift, op de Twaalf Artikelen en op de Drie Formulieren om het eigen gelijk te bewijzen, maar vervolgens gaan ze hun eigen gang. De ene zegt dit en de ander wat anders. Wij mogen dus alleen afgaan op Gods Woord en de daarop gegronde geschriften.

Ik schrijf dat niet zomaar. Het komt nogal eens voor, dat mensen de Heere afvallig worden, nadat ze verlicht geweest zijn, hemelse gaven gesmaakt hebben, des Heiligen Geestes deelachtig geworden zijn, het goede woord Gods en de krachten der toekomstige eeuw hebben gesmaakt en hun geloof hebben beleden. Ze legden het fundament van de bekering weer in dode werken en vielen terug in de wet. Paulus toont in Hebreeën 6 dat ze in hun wettische bekering weer van Christus afvielen en het Evangelie lasterlijk maakten met hun dode werken. Ze hadden de schijn van het geloof, maar het was niet het ware, evangelische, zaligmakende geloof. Ze beleden wel het geloof in God, maar het geleek op het geloof der Joden.

Het is een eigen manier van geloven, zoals dat in onze tijd overeenkomt met het geloof van de sabbattisten; de messiasbelijdende christenen, liever gezegd (halve) Joden, de wederdopers en de verwerpers van de kinderdoop.³⁰⁹ Dergelijke bewegingen zijn als stuurloze schepen, die in ver-

307 Ef. 2:8; Hebr. 10:39.

308 Joh. 1:12; Jes. 26:3-4; Fil. 3:9; Gal. 2:16.

309 In het formulier van het Heilig Avondmaal worden deze mensen verachters van de heilige sacramenten genoemd.

scheidene vormen in de zee van ons kerkelijk leven rondzwalken, totdat God hun vermeende veiligheid en geborgenheid wegneemt in de storm van Zijn verbolgenheid. God kan niet gedogen dat Zijn Woord, Zijn leer met de daaraan verbonden geloofsblijdenissen, door deze eigen inzichten worden bedorven. Het is een grove miskennis van de leer van Christus en Gods Geest. Verblind als zij zijn, maken zulke dwaalzieke geesten van het geloof, de leer der dopen³¹⁰, de oplegging der handen en van de opstanding der doden iets anders dan de Schrift bedoelt.

Ze belijden iets anders dan de Schrift en onze belijdenissen. Ze laten met hun nieuwe opvattingen die belijdenissen los, die op de schavotten en de brandstapels tot stand kwamen, en die door het inwendig getuigenis van de Geest Gods werden gedaan. Ze wisten van de waarheid van God, ze hebben die beleden, ze voelden de kracht daarvan, ze deden er belijdenis van, maar ze lieten zich verleiden door de listen van de duivel. Daardoor lieten zij

---

310 In deze aanduiding (Hebr. 6:2) is te zien dat het gaat over meerdere 'dopen'. Het woord staat in het meervoud, dus er is hier sprake van verschillende 'dopen'. Het is niet bekend om welke dopen het gaat. Het zou kunnen zijn dat één van deze dopen de doop van Johannes is, en een andere de christelijke doop. Ook kennen we de doop met de Heilige Geest en met vuur, door Jezus gedaan. In het Grieks wordt het woordje βαπτισμός gebruikt. Dit woord βαπτισμός is niet het gewone Griekse woord dat voor 'doop' wordt gebruikt. Normaal wordt dit woord gebruikt voor de 'wassingen der drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en bedden' (Mark. 7:4). Of voor de 'spijzen, en dranken, en verscheidene wassingen en rechtvaardigmakingen des vleses, tot op den tijd der verbetering opgelegd' (Hebr. 9:10). Dit woord wordt ook gebruikt door Josephus, *Oudheden*, boek 18, hoofdstuk 5, sectie 2, voor de doop van Johannes. Josephus schrijft daar dat de 'wassing' (dat is de doop) van Johannes acceptabel was voor hem, als de mensen die gebruikten, niet alleen voor de vergeving van sommige zonden, maar voor de reiniging van het lichaam, waarbij werd verondersteld dat de ziel tevoren gereinigd was door gerechtigheid. Er zijn uitleggers, die zeggen dat Hebr. 6:2 spreekt over de 'leer van de wassingen' of de 'leer van de ceremoniële wassingen'. Dit zijn dan de wassingen of ceremoniële wassingen die beschreven staan in het Oude Testament. De vraag rijst dan direct waarom er in Hebr. 6:2 een uitleg nodig zou zijn over de wassingen. In de context gaat het over de fundamentele leerstukken van de bekering van dode werken, van het geloof in God, van de leer van de dopen (wassingen), van de oplegging van de handen, van de opstanding van de doden, en van het eeuwig oordeel. Het is dan minder begrijpelijk waarom de 'ceremoniële wassingen' zouden moeten worden uitgelegd in het rijtje van genoemde leerstukken. Het is beter te begrijpen als het in dit rijtje fundamentele leerstukken zou gaan over de 'leer van de dopen'. Dat past hier goed in de context van de christelijke Hebr. 6:2. Die konden zo'n uitleg over de dopen wel gebruiken.

Gods Woord en de rechte belijdenis los voor andere leringen, die gedurende de eeuwen steeds weer in een ander jasje de kerken in slopen. Veelal geraaken deze mensen in sektarische groepen verstrikt, totdat ze met eeuwige banden, geketend aan Gods wraaknemend oordeel, vergaan. Stel u daaraan toch niet bloot. De apostel heeft niet voor niets die ernstige waarschuwingen voor dit oordeel geuit. Lees daarom Hebreëen 6 nog eens ernstig na. Dit kan u voor een eeuwige ondergang behoeden. We moeten altijd schriftuurlijk blijven spreken. Daarom zijn de belijdenisgeschriften zo belangrijk. Zij helpen ons in het verstaan van de Schrift.

DEEL 4

HET LEVEN
UIT HET GELOOF

HOOFDSTUK 10

Geloven in God Drie-enig

In de vorige hoofddelen is in het kort iets genoemd over geloven in de drie Goddelijke Personen. Misschien dacht u na het lezen ervan: hoe kán ik geloven in de drie Personen? In dit hoofdstuk moet ik schrijven over een zaak die niet beschreven of uitgelegd kan worden, maar alleen bewonderd en aanbeden.

Het gaat hier niet om begrijpen, maar om God bewonderen. Als God ons in staat stelt om Hem te bewonderen, gaan we Hem verheerlijken en dan zijn we niet ver van het aanbidden verwijderd, want dan is onze lofzang in stilheid tot God (Ps. 65:2). We zijn echter gevallen mensen: ons verstand is verduisterd; maar toch laat God Zich kennen. Neem daarvoor bijvoorbeeld het sacrament van de Heilige Doop. In Wiens Naam zijn we gedoopt? U weet het wel: in de Naam Gods des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Juist, met blanke letters van water staat de Naam van een Drie-enig God op ons voorhoofd. Gods werk reikt echter verder dan deze uitroep van Zijn Naam over de kinderen en het uitwendige teken aan hun voorhoofd. Hij schenkt de Zijnen ook de waarachtige bekering en het zaligmakende geloof. Daardoor krijgen ze de gezegende kennis van de Drie-enige God, opdat Hij in al Zijn werken geprezen en geëerd wordt. Ik stel u de werken Gods voor, opdat u uw geloof in God ook metterdaad oefent. De overdenking van Hem zal zoet zijn; ze maakt onze ziel vruchtbaar tot Zijn eer.

De Heilige Geest leert ons de Drie-eenheid kennen. Hij openbaart ons de Vader in het hart, door de Zoon en Hij toont ons de Zoon in de Vader. Ook doet Hij Zichzelf kennen in Zijn liefde, want Hij is de Geest, Die tot de gemeente spreekt (Openb. 3:13). Hij leert ons van onszelf af te zien en tot God op te zien. De openbaring van de heerlijke deugden Gods doet ons in het stof neerzinken. Hier zijn onze stamelende woorden van dank op hun plaats. We gaan ervan zingen (Ps. 138:1, 2). Zwijgen is nog beter, want onze lofzang is in stilheid tot God (Ps. 65:2). Hier wordt het: lieve Vader, lieve Zoon en lieve Heilige Geest. Lof zij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Onze eer zij aan God, Die Drie-enig is.

A. GELOOF IN GOD DE VADER

De Vader heeft Zijn eeuwig bestaan uit Zichzelf en is in Christus met Zijn volk verzoend. Hij getuigt door Zijn Geest, dat Hij hun tot een Vader is en zij Hem tot kinderen zijn. Als ze die Geest ontvangen, kunnen en mogen ze roepen: Abba, Vader. Bent u Zijn kind door de Geest der aanneming tot kinderen? Dan komt die roep uit uw hart en niet slechts uit uw mond of van uw lippen. Hij klinkt binnen in uw ziel en ook in Gods oren. *Abba* is het Hebreeuwse woord voor *Vader*. De apostel gebruikt beide woorden, omdat hij Hem als de Hoeksteen van de ganse Kerk ziet. Deze Kerk bestond uit de besnedenen van de Joodse kerk en de onbesnedenen uit de kerk der heidenen. De Geest verenigt ze met Hem door de band van Zijn Goddelijke liefde.

Hoe wordt God nu onze Vader? Door Christus. Waarom? Hij verzoent ons met God. Hoe? Door Zijn verdiensten. Zie op Zijn kruis: daar heeft Hij Zijn bloed gestort. Wij kunnen niet Gods kinderen zijn, noch kan God onze Vader zijn, of Gods toorn over onze zonden moet worden weggenomen. De Vader zegt: 'Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb; hoort Hem' (Matth. 17:5). Kijk en hoor naar Christus, er is geen andere weg tot de zaligheid, dan door Hem. Hij verzoende God door Zijn offerbloed. Wij zijn Zijn kinderen: door het geloof in Zijn bloed krijgen we God terug.

Gelovigen, Gods Geest getuigt in onze harten dat we Zijn kinderen zijn. Hij doet roepen: Abba, Vader! We komen in een staat van vrijheid; de vrijheid der kinderen Gods. We worden ontslagen van alle banden en verbonden aan God; verzoend met God. Door het geloof gerechtvaardigd, hebben we vrede met God. Door Christus verkrijgen we nu het recht op het eeuwige leven. Door het geloof krijgen we deel aan Hem, kennen we God, zijn we uit genade zalig en genieten we de gemeenschap met God. Het is een liefdesgemeenschap, want Gods Geest verzekert ons van Zijn liefde. Het is in geen hoek geschied, want we hebben een Vader gekregen.

U denkt misschien een kind van God te zijn, maar ik vraag u: weet God ervan? Als God ervan weet, dan weet u het ook. Dan schold Hij u de schuld kwijt en kreeg u een vrije toegang tot de Vader. Hij deed dan uw zonden in Christus ver van Hem weg en Hij gedenkt en ziet ze niet meer. Hij waste ze weg in Zijn bloed, in de zee van dit Middelaarsbloed. U vond redding in Jezus; u bent niet meer van uzelf, maar van God. U leeft niet meer uzelf, want Hij leeft in u en u leeft door en in Hem, Die u bemint. Hij is uit genade uw Vader geworden. Vrees dus niet, maar vraag Hem in al uw noden. Hij nodigt u uit om aan Zijn troon te komen en zegt: u bent Mijn kind, vraag

het Mij. U buigt uw knieën en zegt vol eerbied: Vader. Wat een troostrijke woorden zegt de Heere Jezus in het gebed dat Hij Zijn discipelen leerde bidden.

Er zijn heel wat mensen die God onbeschroomd hun Vader noemen, maar daar kunnen we niet jaloers op worden. Ze spreken met God als met hun natuurlijke vader. Er zijn uit de beelden van de natuur wel vergelijkingen te trekken, maar we nemen afstand van het gelijkstellen van God met de aardse vader. Gods kinderen nemen wel de vrijmoedigheid om God als hun Vader aan te roepen, maar ze doen dit met grote schroom en met de eerbied die zondige mensen past. Ze gedenken daarbij aan de heilige Majesteit van God en ze vrezen met grote eerbied voor Hem, Die de hemel tot Zijn troon heeft en de aarde tot de voetbank Zijner voeten. Niet slaafs, want dan zijn ze nog onder de wet, maar uit eerbied, want ze zijn onder de genade.

God heeft dus een groot en Vaderlijk medelijden met de Zijnen. Hij bemint hen in Zijn Vaderlijke liefde en ziet hen als zijnde zonder zonden in Christus aan, want Hij is met hen verzoend. De gelovigen gevoelen Zijn gunst; Zijn liefde vloeit in hun harten. Hij spreekt hen vriendelijk toe en staat hen vol ontferming bij. Hij gaat met hen om als een man met zijn vriend. Wat een wonder toch, want door hun geloof in Zijn Zoon noemt Hij hen: Mijn vrienden.

Gelovige, kijk door het geloof naar Christus en zie wat Hij voor u deed, welk een prijs Hij voor u betaalde. De Vader zegt tot u: u bent Mijn kind en Ik ben uw Vader; dit ben Ik voor u in Mijn Zoon, Die Ik u gaf. U kijkt naar Christus en ziet in het hart van Christus Zijn liefde voor u. Door het hart van Christus heen, ziet u het hart van de Vader vol liefde voor u. U zegt nu: Vader, mijn Vader, en Christus, mijn Verlosser. De Vader is u genadig met het oog op de Middelaar. Hij begeeft en verlaat u niet; Hij vergeeft menigvuldig. De Middelaar bracht u terug tot God. Zijn bloed is van een eeuwige waardij en kracht. Spreek met God over de vergeving van uw zonden; vraag Hem die om Christus' wil. Als u het doet, vraagt u, maar als Christus het doet, eist Hij. Hij is de rechtmatige Voorbidder van Zijn volk. Voor degenen die de Vader Hem gaf, spreekt Hij in de ure des gericht, dat zij in het verderf niet zullen nederdalen. De prijs is betaald en het bloed is gestort. De Zoon eist de Zijnen op, de Vader is met het bloed van het offer van Zijn Zoon voldaan en houdt op te toornen en ontboezemt Zijn liefde. Hij zegt: kom voor Mijn troon en laat uw begeerten met bidden en smeken bij Mij bekend worden, Ik sla acht op uw gebeden, Ik zal u vriendelijk ontvangen, Ik jaag u geen vrees aan en zend u Mijn Geest.

Gelovige, neem het Woord en sla uw Bijbel open en lees daarin veel en vaak.

Uw verstand wordt verlicht en u buigt uw knieën. U aanbidt God, uw Vader, en draagt uw ziel aan Hem op. U denkt ook aan anderen, bijvoorbeeld aan zieken. Worden ze beter? Dank uw Vader. Kunnen ze niet beter worden? Vraag dan: red hun zielen. Blijft de verhoring uit? Houd dan bij uw Vader aan en vraag Hem: wijs mij niet af. Waarom? Omdat Hij Zijn Zoon gaf, omdat Hij Christus gaf. Vraag het om Zijnentwil en wees vrijmoedig, omdat Hij uw Zaligmaker is. De Vader heeft u lief. Leef niet op een afstand, maar dicht bij God. Kom naderbij en werp u aan Zijn voeten. Heb hoop op God en oefen geloof en vertrouwen.

Bent u ziek? Hij wil uw Heelmeester zijn. Dat zijn de dingen van het dagelijkse leven.

Hebt u last van uw zonden? Hij verlost u van het verderf. Hier gaat het om de geestelijke zaken.

Bent u arm en ellendig? Vraag Hem alles wat u behoeft: Hij verhoort.

U vraagt misschien: zijn mijn zonden niet te groot of te veel? In Christus is volkomen vergiffenis. Speelt uw ouderdom u parten? Vraag God om hulp. Hij geeft kracht en is uw verstand. Hij vergeet niets en weet raad en schenkt hulp.

U vraagt misschien: mag ik de Heere om hulp vragen voor mijn psychische noden? Vraag; ga ermee naar de Heere. Weet u het niet meer en ziet u het niet meer zitten, bent u radeloos of wanhopig? Zijn apothek heeft een oneindige voorraad. Twee heel belangrijke medicijnen voor al die kwalen zijn het bloed en de Geest van Christus. Zo schenkt Hij u rust. Vraag u: hoe moet ik bidden?

- Bid met een groot en sterk verlangen. Als u na een lange afwezigheid weer naar huis gaat, verlangt u toch naar uw vrouw en kinderen? Andersom verlangen ze naar uw thuiskomst. Het zijn de blijken van wederzijdse liefde. Zo moet u naar God en Zijn weldadigheid verlangen.
- Neem de tijd. Hoe lang praat u niet met vrienden? Avonden brengt u met hen door. Hoe graag bent u in het gezelschap van geliefde huisgenoten? U laat u dit door al de drukte van de tijd toch niet ontnemen? Zo moet u de gemeenschap met God ook zoeken. In de stille nachten spreekt Hij met u. In het gebed spreekt u tot Hem. Onder het lezen van Zijn Woord toont u zich aan Hem en Hij openbaart Zich aan u. Laat u dit niet ontgaan.
- Bid gelovig. Als u gelovig bidt, toont God u Zijn erbarmen, liefde, gunst en genade. Lieve Vader, Abba, lieve Vader. Wat een grote genade: God is uw Vader geworden.

B. GELOOF IN GOD DE ZOON

Christus Jezus is de eigen, eniggeboren en natuurlijke Zoon van de Vader. Met de Vader en de Heilige Geest is Hij een enig God. God heeft een plan met deze wereld. De mens heeft tegen Hem gezondigd, verdient de hoogste straf en moet de eeuwige dood sterven. Doch de Heere heeft geen lust in de dood van een goddeloze, maar daarin dat hij zich bekere en leve. Hoe zal God dit voornemen vervullen? Dat plan of voornemen bevat een geheim; een geloofsgeheim. Laat Hij het zaligen van een zondaar afhangen van een mens? Stuurt Hij engelen of andere gezanten naar hem toe om als mededelaar op te treden? Nee, de Heere zendt Zijn Zoon. Het Woord werd vlees, de tweede Persoon van het Goddelijk Wezen daalde af tot de gevallen en zondige wereld. God komt door middel van Hem naar ons toe, biedt ons Zijn genade vrij aan en bewerkt ook dat wij die genade verkrijgen. Dit geschiedt alleen door het geloof in Jezus Christus, Gods Zoon. Paulus schrijft van die genade aan de Korinthiërs en zegt hun in zijn tweede brief: 'Mijn genade is u genoeg' (2 Kor. 12:9).

Kroon van doornen

De Heere had de apostel Paulus een doorn in zijn vlees gegeven. Hij had de Heere driemaal gebeden om de wegname van die doorn, maar de Heere had hem geantwoord dat Zijn genade hem genoeg was. We kunnen ons afvragen wat dat voor een doorn was. We gaan voorbij aan allerlei speculaties en richten ons op de Schrift. We letten daarbij op het hoofd van de lijdende Borg en Zaligmaker en zien Zijn hoofd gekroond met doornen; Zijn bloed gutste Hem van Zijn gezegend hoofd. Die doornen wijzen ons erop dat het aardrijk om onzentwil vervloekt is en doornen en distels voortbrengt. Wie zijn dan die doornen? Dat zijn wij. Wie brachten Christus dan die smarten aan? Wij, met onze zonden.

Heilig bloed

Waar zijn deze doornen uit de kroon van Christus gebleven? De ruwe en wrede Romeinse soldaten wierpen het lot over Zijn klederen en rukten die het Lam Gods van het lichaam. Waaraan ontdekt de Heere ons dan in het bijzonder? Aan het bloed, het bloed en nog eens het bloed. De wonden waarmee Hij geslagen was, worden weer geopend en we zien opnieuw het bloed. Wat gebeurde er met die doornenkroon? Namen die soldaten die ook voor zich? Nee, niemand van hen begeerde die. Ook wij willen geen doornen tot ons bezit. Doch ik zie een hand; het is de hand Gods. Wat doet Hij met deze hand? We lezen bij Jesaja dat het de Heere behaagde om Hem te verbrijzelen (Jes. 53:10). Hij heeft Hem krank gemaakt. Zie nu, de Heere nam met Zijn

hand de doornenkroon en Hij deelde die doornen onder de gelovigen uit. Paulus was er een van, want de Heere drukte hem een van die doornen in zijn vlees. Behoort u tot Zijn kerk, dan krijgt u ook zo'n doorn. Die herinnert u aan uw afkomst en doet u dit ontzaglijke lijden van Jezus gedenken.

Onvergetelijke woorden

Hoe ving het Christus verder? Men kruisigde Hem en richtte Hem in de hoogte op. Ieder kon Hem op die heuvel Golgotha nu goed zien. Daar hing de Zoon Gods, het Lam, Dat de zonde der wereld wegneemt. Het bloed stroomde uit Zijn wonden. Dit moet u goed onthouden: buiten deze bloedstorting is er geen vergeving, geen verzoening. Hij zei: 'Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen' (Luk. 23:34). We zijn heel verwonderd. Wat zei Hij nog meer? 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?' (Matth. 27:46). We worden nu heel stil. Het is donker, een zeer donkere nacht en we horen nog meer: 'Het is volbracht' (Joh. 19:30). De hel schrok ervan, de hemel was verheugd en de gelovigen waren verblijd.

Maar hoe is het met ons? We luisteren naar Christus, Die zegt: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven' (Matth. 11:28). Voor we iets kunnen zeggen, zegt de Heere: 'En die dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet' (Openb. 22:17). We voelen een sterke trekking in onze zielen, bijkans niet te weerstaan en weer klinkt het: 'O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, (...) ja, komt, koopt zonder geld en zonder prijs' (Jes. 55:1).

De bezwaren

Nu rijzen er vele bezwaren op; we vatten ze wat samen. U zegt: ik ben naakt en ellendig. We horen uit de mond van de Zaligmaker: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik ben arm en nooddruftig. Hij zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik ben een verloren en een groot zondaar. Hij zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik heb zwaar en menigmaal misdreven. De Heere zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik heb tegen beter weten in gezondigd. Hij zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U vreest dat u te erg hebt gezondigd, maar Christus zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik heb mijn goed met hoeren en tollenaars doorgebracht, maar Hij zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik ben verslaafd aan de zonden, mijn begeerte gaat uit naar hoereri, drank en drugs, o, het is niet te zeggen hoe erg het met mij is. Hij zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ik vrees dat er geen hoop meer voor mij is. Hij zegt: 'Mijn genade is u genoeg.' U zegt: ja, maar ik heb zoveel zonde gedaan, die ik nooit meer goed kan maken. Maar weer klinkt: 'Mijn genade is u genoeg.'

Het zaligmakende geloof

U geeft het op, zakt door de knieën, aanbidt God en verfoeit u in stof en as. Er is geen geest meer in u. Daar ligt u op uw knieën, het hoofd gebogen, terwijl Iemand nadert: de Heilige Geest. Wat doet Hij? Hij richt uw hoofd op. Wat ziet u? Het kruis, de Borg, het bloed en de weg naar de hemel. De weg naar de hemel? Ja, Christus zei immers: 'Ik ben de Weg, en de Waarheid, en het Leven. Niemand komt tot den Vader dan door Mij' (Joh. 14:6). U ziet langs Christus heen de Rechter in de ogen, Die zeer toornst. U schrikt en krimpt ineen, maar de Heilige Geest komt u te hulp en richt uw oog op Christus. U ziet de vijf wonden en daaruit stroomt bloed. De Heilige Geest geeft u geloof. En? Het pak van uw zondeschuld valt van uw rug. In dit bloed wordt u gewassen en gereinigd. U komt op uit de diepte van de rode zee en hebt nieuwe ogen, alles is nieuw, en wat ziet u nu? U kijkt door Christus in de ogen van de Vader: Hij heeft u lief. Door het hart van Christus ziet u in het hart van de Vader, uw Vader. U was nimmer uit Zijn hart gevallen, maar wél uit Zijn gemeenschap. U wordt nu teruggebracht in die gemeenschap en overstort met Zijn weergaloze liefde en gunstbewijzen. Een onuitsprekelijke liefde wordt uw deel, de vrede Gods daalt in uw ziel en u rust in Christus. God spreekt met u als een vader met zijn geliefde kind.

De levensgang

Wat loopt u kreupel? U zegt: ik heb een doorn in mijn vlees. Waarom trekt u die er niet uit? Dat kan ik niet, want die heeft God mij gegeven, zegt u. Het is een voetangel, als bij de paarden. Dat is opdat ik geen grote sprongen maak en verloren ga. Ik moet uit genade leren leven, door het geloof in Christus; dat is mij zeer nuttig, want het houdt me aan de grond en zo leef ik dicht bij God. Hebt u wel eens een boom gezien die niet werd gesnoeid? Zag u wel eens een goede akker die niet werd geploegd? Zo werkt God voor een goede vrucht of oogst. Hij wil dat we uit het geloof leren leven. Daarvoor hebben we deze druk- en kruiswegen nodig. 'De drukking der melk brengt boter voort, en de drukking van den neus brengt bloed voort' (Spr. 30:33). Zo kregen we met Paulus die doorn, opdat we ons niet zouden verheffen. Ons hart wil omhoog, maar de Heere drukt het op deze wijze naar beneden. Zo is Zijn genade ons genoeg. Het is alleen de genade, de pure genade, die ons uit het geloof door Christus doet leven.

C. GELOOF IN GOD DE HEILIGE GEEST

De Heilige Geest wordt in de Schrift heel karakteristiek de Geest der waarheid genoemd (Joh. 15:26). De wereld kan Hem niet ontvangen, omdat zij Hem niet kent en ziet. Toch is de wereld ook door Hem geschapen. Hij

bewilligde ook in het plan dat God met de wereld had. Hij heeft mede een aandeel in het zaligen van zondaren. Hij is de grote Toepasser van de zaligheid, die Christus voor zondaren verwierf. Hij komt in de wereld, om die te overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel. De Heilige Geest komt echter nooit zonder de Vader en de Zoon. Voor een verklaring van de Heilige Geest en Zijn werk luisteren we naar de volgende schriftwoorden: 'Dezen Jezus heeft God opgewekt; waarvan wij allen getuigen zijn. Hij dan door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort dat gij nu ziet en hoort' (Hand. 2:32, 33).

De woorden die de apostel Petrus spreekt, staan geschreven in de context van een zeer belangrijk gebeuren binnen de geschiedenis van de kerk. Het betreft de uitstorting van de Heilige Geest op de pinksterdag. Het is een heilige gebeurtenis; trouwens alles wat van God is en alles wat God doet is heilig. Hij is de heilige God en de heilige engelen roepen dat voor Zijn aangezicht uit, terwijl zij hun aangezichten bedekken (Jes. 6:3). De Heilige Geest daalde neder op de aarde, maar dat wil niet zeggen dat Hij daar voorheen niet was, want God is overal tegenwoordig. Dat geldt ook van de derde Persoon van de heilige Drie-eenheid, de Heilige Geest, Die tezamen met de Vader en de Zoon een enig God is. Dit komen betekent dan ook geen verandering in het Goddelijke Wezen, maar een verschijnen van Hem als een blijk van Zijn aanwezigheid. Dit verschijnen kan vreselijk zijn als Hij ten oordeel opstaat, maar is verheugend wanneer dit is tot onze verlossing.

De Heilige Geest en de discipelen

Welke indruk hadden de discipelen van de komst van de Heilige Geest? Wat voor effect had die op hun gemoed? Het is wel duidelijk, dat ze een goed besef hadden van wat er gebeurde. Petrus gaf hier duidelijk blijk van, toen hij sprak over de vervulling van de profetieën die God aan de profeten gegeven had. Joël had immers gesproken dat God in het laatste der dagen van Zijn Geest zou uitstorten op alle vlees? Het gevolg daarvan was lijfelijkelijk te zien bij de discipelen, want de Heere maakte hun tongen los en ze spraken van de grote werken Gods. Ze spraken van Gods raad en voorzienigheid, van het geloof der heiligen met het oog op Jezus' komst, dood en opstanding. Gods eeuwig voornemen kreeg in alle facetten haar vervulling. Het was de uitverkorenen profijtelijk geworden, omdat zij naar Gods voorkomen met de genade van Zijn liefde bekend werden. Ze kregen door Gods Geest deel aan de gemeenschap met God. Hij schonk hun het ware geloof in Christus, dat zij nu in het ambt van apostelen verkondigden.

De Heilige Geest verlichtte ook het verstand van de discipelen. Hun gedachten waren voluit betrokken op de zaak van Gods Koninkrijk en de uitbrei-

ding daarvan. Ze zagen de bekende waarheden in een nieuw licht. Ze kregen van Hem nieuwe ogen en oren en ook hun verstand was met nieuwe wijsheid bezet. Door dit licht, dat in hun zielen straalde, zagen ze het werk en de daden van de Heere Jezus klaar en helder voor ogen. Ze aanschouwden Zijn Persoon in alle eer en heerlijkheid en ze mochten vervuld worden met de liefde des Vaders en de kennis van Zijn Zoon. Ze werden nu in staat gesteld om Zijn deugden en Naam tot Zijn roem en eer te verkondigen. Ze verkregen de zalving des Geestes zoals de profeten van weleer.

De Heilige Geest en de hoorders

De prediking van de apostelen, die door de Heilige Geest spraken, kon niet zonder uitwerking blijven. Een aantal mensen in de tempel kwam diep onder de indruk van Petrus' preek en omtrent drieduizend mensen werden op de pinksterdag tot in het diepst van hun ziel geraakt. Wat deed Gods Geest? Hij overtuigde hen van zonde, gerechtigheid en oordeel (Joh. 16:8). Deze mensen leerden hun schuld en vijandschap inleven voor God en mensen. Dat laatste kwam tot uiting in hun uitroep: 'Wat zullen wij doen, mannen broeders?' (Hand. 2:37). Het eerste speelde zich af in hun harten, want hun eigengerechtigte godsdienst deed niet meer mee in het stuk der zaligheid. Het ging op iets anders aankomen. Gods Woord wijst ons op de fontein, die werd geopend voor het huis van David en de inwoners van Jeruzalem. Deze fontein is geopend tegen de zonden en de onreinheid (Zach. 13:1). We moeten hier natuurlijk aan de gezegende Bloedfontein denken; dat kan niemand anders zijn dan de Heere en Zaligmaker van Zijn volk. Deze is zo dierbaar en gepast voor elk die in Hem gelooft. We zien Hem in Zijn lijden aan het kruis al voor ogen. Met welk doel ondernam Christus dit borgwerk? Om ons te wassen en te reinigen van alle zonden en ongerechtigheid, ja, onze zonden kunnen alleen worden verzoend en vergeven in Christus' bloed. Petrus en de andere apostelen mochten de schuldverslagen zielen vrijelijk het pardon van God afkondigen. Ze wisten dat er door Christus vergeving is bij God. Hier wilden en mochten zij niet van zwijgen.

De Heilige Geest en de gelovige

De vraag is nu wat Petrus' prediking betekende voor de gelovigen op de pinksterdag. De Heere onthield hun het licht niet. Deze keurlingen van Zijn liefde kregen de Koning in Zijn schoonheid te aanschouwen. Deze prediking was voor de gelovigen bijzonder vruchtbaar. Zij zagen Jezus met eer en heerlijkheid gekroond, terwijl Hij daar zat aan de rechterhand van Zijn hemelse Vader. Het oog van hun ziel drong door tot in de hoogste hemel, want Petrus nam hen in Zijn preken mee tot voor de genadetroon. Daar was hun Meester gezeten op de troon Zijner hemelse majesteit. Bekleed met

macht reikte Hij hun de gouden scepter toe, de scepter der genade, die was gedompeld in de liefde van een Drie-enig God en die geurde naar de weldadigheid van de Verbondsgod.

Als een gelovige deze zaken leest en hoort, wordt hij misschien in verlegenheid gebracht. Hij kan niet ontkennen dat God het geloof in zijn ziel gewerkt heeft, maar als hij dit van de discipelen leest, zegt hij: dit mis ik; hier weet ik niet van.

De gelovige lijkt hier hulpeloos. Wat moet hij doen? Hij buigt de knieën en vraagt de Heilige Geest wat hij moet doen. Die toont hem eerst, dat Jezus leeft tot in der eeuwigheid. Hij verzekert hem, dat Hij voor hem leeft. Hij zegt: Jezus is uw zaligheid. De gelovige zegt hier 'amen' op. De Heilige Geest zegt: Jezus heeft Zijn bloed voor u gestort, gelooft u dat? De gelovige zegt: ja, ik geloof dat. Nu zegt de Heilige Geest: leg uw hand des geloofs op deze scepter der genade en geloof Zijn troostrijk Woord. De gelovige legt zijn hand op die gouden scepter en er maakt zich dadelijk een hemelse troost en zielsblijdschap van hem meester.

De Heere Jezus opent Zijn mond en spreekt hem troostrijke woorden toe: Ik open voor u en voor velen de vensters des hemels, Ik giet Mijn zegeningen overvloedig voor u allen uit, Ik schenk u genadig Mijn Geest, Die u in al de waarheid leidt. Hij leert u de weg die u zult gaan.

De Heilige Geest sluit Zich hierbij aan en zegt: Ik zal er nog velen tot de zaligheid in Jezus brengen, Zijn huis zal vol worden, Ik schenk u bekering, geloof en liefde, ook zal Ik u Mijn wijsheid, moed en kracht niet onthouden, Ik troost u met de verzoening met God door Jezus' zoenoffer, Christus zal u weergaloos zijn en het leven in Hem is eindeloos, de Vader zal nooit meer op u toornen of schelden, want Hij heeft u lief, ook Ik zal u nimmer begeven en verlaten: Ik blijf bij u en in u.

Het wordt stil. In gedachten zie ik u mij vragend aankijken. Wat zal ik u verder hiervan zeggen? Dit: Wees stil voor God en hoop op Zijn Woord. Let op Zijn mededogen en ervaar Zijn liefde. Hef een lofzang aan en prijs de Vader, heb de Zoon lief en eer de Heilige Geest. Doe het werk der engelen en voeg u bij het koor der vromen. Val God te voet en aanbid Zijn Naam. Vraag om het onderwijs van de Heilige Geest. Bid om de genade van God en smeek Christus om Zijn zaligheid. Word gelukkig in God. Bij Hem vindt u vrede en wordt u getroost. Bedenk steeds dat het de verkiezende liefde van God is, die u heeft getrokken en die u heeft doen bukken en buigen voor Zijn majesteit. 'Want uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid' (Rom. 11:36).

HOOFDSTUK 11

Opwassen in het geloof

Voor velen is de rechtvaardiging een eindpunt, omdat bij hen bijna alles circuleert rondom de weg der overtuigingen die eraan voorafgaat; een weg die geheel tegen Gods Woord 'geloof' wordt genoemd. De rechtvaardiging is echter geen eindpunt, maar een vertrekpunt voor het ware leven des geloofs, het begin van heiligmaking en wedergeboorte. Het geloof gaat opwassen. Wat zegt ons Gods Woord hierover?

Het kan niet zijn dat de groei of wasdom van een gelovige blijft stilstaan. In de natuur blijft het pasgeboren kind toch ook niet jaren zuigeling? Het bestaat toch niet dat een jongeling geen man wordt? Zo is er bij de zondaar na zijn rechtvaardiging en wedergeboorte geen stilstand in het geloof. Na zijn bewuste geloofsvereniging met Christus is hij slechts een zuigeling. Hij komt daarna tot de geestelijke wasdom in het geloof. Hij gaat van kracht tot kracht steeds voort. Zo is het ook met de geloofswandel van elke gelovige. God is ervoor nodig om op die weg te komen en zonder Hem kunnen we niet vooruitgaan.

Geen filosofie

In brede kringen, met name in de bevindelijk gereformeerde richtingen van ons kerkelijk Nederland, is een eigen theologie ontwikkeld. Voor een groot deel is deze niet voortgekomen uit de Schrift, maar uit de theorie van de heiden Aristoteles.³¹¹ De aanhangers hiervan houden die filosofische opvattingen voor de leer der zaligheid, voor het werk van de Heilige Geest in de harten van mensen. De zogenaamd bekeerde mens staat dan in het middelpunt van hun gesprekken, prediking en geschriften. Het komt bijkans niet verder bij die mens, dan enige voorbeeldgevende overtuigingen of bekeermeringen. Voor velen zijn die het kenmerk en begin van hun geestelijk leven en ze rekenen erop dat het op het eind wel zal goedkomen. Ze proberen steeds een stapje verder te komen en noemen dat opwassen in het geloof en in de

---

³¹¹ Zie hoofdstuk 2 van dit boek en ook mijn boek *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, waarin ik veel van dergelijke misstanden heb aangetoond.

genade. Ze voelen zich levendgemaakt, maar hun verandering blijft steken in gevoelswerk en praten over godsdienst, kerken en dominees. Vaak wordt er met ontzag naar die mensen gekeken, over hen gesproken en geschreven. En dat is het dan. Helaas, het is allemaal leeg van God en Zijn Godverheerlijken-de werk, want voor Christus schijnt er geen plaats te zijn. Leggen we de Heilige Schrift ernaast, dan weten we niet wat we zien, horen of lezen ten aanzien van de bekeringen van de laatste jaren. Gods Woord spreekt in het geheel niet van de dingen, die in hun bekeringschema's zijn opgenomen. In de brieven en andere geschriften van oude geestelijke pelgrims en godzalige leraars lezen we heel andere taal. Zij tonen een gezond geestelijk leven; zij getuigen van God, Christus, de Geest en Zijn werk, die hun harten vervullen met de ware liefde Gods. Ook vinden we in de boeken van deze leraars de grondslag van een goede bijbelse theologie. Het leven van Gods ware kinderen bloeit dan op uit de kracht van Gods Woord en de vruchtbaarmakende bediening van de Heilige Geest. Ik wil u laten zien, wat Gods heilig Woord en de kantttekeningen ons verklaren aangaande het opwassen in het geloof en in de genade.

Lammeren en schapen

We denken eerst aan de bekende geschiedenis aangaande de ambtsherstelling van Petrus, die u vindt beschreven in Johannes 21:15: 'Hij zeide tot hem: Weid Mijn lammeren.' En in het volgende vers lezen we: 'Hoed Mijn schapen.' De kanttkening zegt hiervan: 'Beide woorden *lammeren* en *schapen* betekenen enerlei zaken, namelijk de lidmaten van Christus' kerk, gelijk men kan zien uit de vergelijking van Matth. 10:16. Luk. 10:3. Hoewel sommigen menen dat door de lammeren de *tere* Christenen, en door de schapen die *sterker* in het geloof zijn, verstaan zouden worden, Jes. 40:11.'

Christus is de Herder van de hele kudde. De schapen vallen onder Zijn hoede; zij kennen Hem en Hij wordt van hen gekend. Hij roept hen uit wereld of godsdienst en koopt hen met Zijn bloed, waarmee Hij hen merkt als Zijn schapen.³¹² Hij doet hun Zijn stem horen en zij volgen geen ander, omdat

---

312 Vanouds is het de gewoonte dat de veehandelaren hun schapen merken. Heel vaak krijten of verven ze daarmee de eerste letter van hun naam op de rug van de schapen. Dit doen ze om te voorkomen dat de schapen voor de eigenaar verloren gaan. Het eerste merk dat Christus Zijn gelovigen (schapen, lammeren, zogenden) geeft, is Zijn bloed (rechtvaardigmaking), dat reinigt van alle zonden. Het tweede teken is de Heilige Geest. Dat teken is onzichtbaar in het hart. De Heilige Geest neemt het stenen hart weg en geeft een nieuw, een vlezend hart (nieuwe geboorte), als door een onzichtbare hand (Ezech. 36:26). Let op de volgorde. Onze vaders hebben deze volgorde niet omgedraaid, zoals veel predikanten nu doen. Vergeet niet dat deze weldaden een onafscheidelijke twee-eenheid vormen. Zo is het ook met Christus en Zijn weldaden; dus niet eerst de weldaden en dan pas Christus.

zij Zijn stem niet kennen (Joh. 10:5). Hij weidt hen in de grazige weiden van Zijn Woord. Hij drinkt hen uit de beek van Zijn wellusten (Ps. 36:9). Hij behoedt ze voor afdwalen, beschermt ze tegen de vijanden en geneest hun ziekten enz.

De lammeren en de zogenden zijn de kleinen in de kudde. De lammeren zijn de pasbekeerden, die nog maar net tot het geloof in Christus gekomen zijn. De zogenden zijn de zuigelingen in de genade van onze Heere Jezus Christus. Petrus noemt hen nieuwgeboren kinderkens, die zeer begerig moeten zijn naar de redelijke onvervalste melk, opdat zij door dezelve mogen opwassen (1 Petr. 2:2). De kanttekeningen zeggen dat deze mensen onlangs door Gods Geest en Woord zijn wedergeboren en dat hun geestelijk voedsel bereid is tot versterking van de nieuwe mens, die alreeds in hen is. De geestelijke melk wordt gesteld tegenover de natuurlijke melk, die de pasgeboren kinderen begeren.³¹³ Door anderen wordt het woord 'melk' voor Gods Woord gehouden. Petrus spreekt ook nog eens van 'onvervalste' melk. Waartoe doet hij dat? We weten dat de zuivere melk het rechte geestelijk voedsel geeft, zo geeft ook het Woord Gods, dat onvervalst is, het rechte voedsel voor de ziel en de geestelijke mens. Op deze wijze wordt het kind grootgebracht tot de volwassenheid. Het groeit in de genade en kennis van God: het is eerst een zuigeling, dan een kind en daarna een man of vader. De gelijkenis van de schapen is van gelijke strekking. Eerst zijn ze zogend, dan zijn ze lammeren en dan volwassen schapen. Zie eens hoe oplettend de Heiland voor de zogenden is. Hij draagt er zorg voor dat deze zuigelingen in het geloof niet worden overladen met dingen die voor hen nog te moeilijk te verstaan zijn.³¹⁴

U ziet wel dat Gods Woord en de goede uitleggers daarvan heel anders leren dan de leraars van de veronderstelde wedergeboorte. Zij spreken van een levendmaking van zuigelingen die Christus niet kennen, net alsof die lammeren en zogenden de herder nog niet kennen. Och, kijk eens naar die lieve diertjes, hoe huppelen de lammeren de herder tegemoet, wanneer hij hen verzorgt en voedt. Hoe lief neemt hij de zogenden in de armen of op zijn schoot als hij bij hen neerknielt en hen vriendelijk toespreekt. Wat een vreemde leer is toch die onbijbelse leer van dat stappenplan met allerlei geestelijke misstanden. Wederom: keer terug naar de Heilige Schrift, de kanttekeningen, de belijdenissen, de hervormers en de goede oudvaders.

---

313 Het Griekse woord *logicon*, dat is: redelijk (of: geestelijk (bij onvervalste melk)), wordt in Romeinen 12:1 voor de redelijke godsdienst genomen.

314 Matth. 9:14-17; Joh. 16:12; 1 Kor. 3:1,2.

Opwassen in de genade

Gods Woord zegt niet: wast op *tót* de genade, maar: ‘wast op *in* de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus’ (2 Petr. 3:18). De apostel Petrus handelt hier over de heiligmaking, waarin een toename van de geestelijke kennis van God en Zijn Zoon zichtbaar wordt. Omdat Gods wedergeboren en dus gerechtvaardigde kinderen nog niet volmaakt zijn, worden zij vermaand om op te wassen in de kennis van de Heere Jezus. De Heere geeft geen ruimte voor een dode lijdelijkheid en ook niet voor een stilstand in het genadeleven. Het geloof van de gelovigen wordt groter, naarmate zij in zichzelf kleiner worden en het geloof in Christus groter wordt. Vermeerdering in kennis van de Zaligmaker en de nieuwe ontdekkingen van Hem en Zijn gemeenschap, doen hun geloofsleven groeien. Christus krijgt al meer gestalte in hen. U ziet: dat is een groot verschil met de hedendaagse prediking van velen, want bij opwassen is geen sprake van telkens een nieuw stapje, telkens een laddersport hoger, nee, maar van een *verdiepen* van het geloofsleven. Luistert u naar de kanttekening bij deze tekst: ‘Dat is, neemt dagelijks meer en meer toe in de christelijke leer. Een gelijkenis genomen van kinderen, die allengskens opwassen tot volkomen grootte en mannelijken ouderdom.’

De zaligheid nu nader

Aangaande ons derde voorbeeld lezen we Romeinen 13:11: ‘En dit zeg ik te meer, dewijl wij de gelegenheid des tijds weten, dat het de ure is dat wij nu uit den slaap opwaken; want de zaligheid is *ons nu nader* dan toen wij eerst geloofd hebben.’ De kanttekeningen zeggen ervan: ‘Dat is, toen wij eerst tot het geloof in Christus geroepen en bekeerd zijn.’ Wat betekent dat? Naarmate het einde van ons leven of het einde van de wereld nadert, vindt er een rijpingsproces plaats: eerst is er het kruid, dan de aar en daarna het volle koren in de aar (Mark. 4:28). Op het laatst hangen de halmen haast op de grond vanwege de zwaarte van hun vruchten en ten slotte zal de landman die inzamelen. Dit is een kostelijk beeld van de opwas of groei van de gelovige en van de gemeente der uitverkorenen in haar geheel. Hun zaligheid verkrijgt door het geloof een groter hoogtepunt dan toen zij eerst geloofd³¹⁵ hebben. Hoe meer ze verdrukt worden, hoe luisterrijker hun geloof is, en des te helderder schijnen ze als lichten in deze wereld. Straks zijn ze thuis en doen zij de eeuwige volmaakte heerlijkheid aan.

315 In de Schrift is dus geen plaats voor een trapsgewijze toename in de genade buiten de ware geloofsvereniging met Christus en buiten de kennis van Hem. Die aristotelische geloofsleer heeft geen grond voor onze eeuwige toekomst en biedt geen troost; ze is een zeepbel.

Een tweede genade

We lezen in 2 Korinthe 1:15: 'En op dit betrouwen wilde ik tevoren tot u komen, opdat gij *een tweede genade* zoudt hebben.' Volgens de kantttekeningen werden zo de gelovigen meer en meer door Paulus versterkt in de genade en gaven van Christus, waarmee zij in Zijn eerste komst tot hen al begenadigd waren. Die eerste genade was de bekering, die zij onder de bediening van het Woord hadden verkregen, en de tweede genade was de verdere opbouw en bevestiging in het geloof. Dit kunnen we ook noemen: de opwas in de genade en toename in geestelijke kennis.

De vastigheid van het geloof

We kunnen lezen in Kolossenzen 2:5: 'Want hoewel ik met het vlees van u ben, nochtans ben ik met den geest bij u, mij verblijdende en ziende uw ordening en *de vastigheid van uw geloof* in Christus.' De apostel was dus verblijd over de vastigheid van het geloof. De kantttekening zegt ervan: 'Dat is, van de belijdenis uws geloofs, zonder daarvan in het minste te wijken, wat men u ook zoekt wijs te maken; welke standvastigheid de apostel in hen prijst, om hen daarin meer en meer te versterken.' Paulus was verblijd dat de Kolossenzen Jezus Christus de Heere in het geloof hadden aangenomen. Het geloof is de voet die tot Hem gaat, de hand die Hem aangrijpt en de arm die Hem omhelst. Het geloof vindt haar vastheid alleen in Jezus. Zo is het geloof net zo vast en zeker als het Fundament waarop het steunt. Christus is haar Fundament. Paulus spoort de gelovigen aan om in dit geloof te volharden, te leven en te wandelen. Christus is de enige Weg tot de gelukzaligheid. Standvastigheid in het geloof is dan ook geboden.

Bevestigd in het geloof

Voor het zesde voorbeeld slaan we de Bijbel open bij Kolossenzen 2:7: 'Geworteld en opgebouwd in Hem, en *bevestigd in het geloof*, gelijkterwijs gij geleerd zijt, overvloedig zijnde in hetzelfde met dankzegging.' Paulus gebruikt hier twee leenspreuken om de gelukkige staat van de gelovigen aan te duiden. In de eerste plaats duidt hij de gelovigen aan als bomen die wortelen in Christus. Zij zijn een planting des Heeren; in Hem dragen zij vruchten der gerechtigheid. In de tweede plaats vergelijkt hij hen met een gebouw, een huis, een tempel of woonstede van God. Daarvan is Christus het enige Fundament, waarop zij gegrond zijn. Door het geloof in Hem worden zij opgebouwd tot een groot huis. Tevens worden zij in dit vaste geloof bevestigd, dat is: door en door onderwezen en bekrachtigd in de leringen van het Evangelie.

Opdat wij zouden weten

We lezen in 1 Korinthe 2:12: ‘Doch wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest Die uit God is, *opdat wij zouden weten* de dingen die ons van God geschonken zijn.’ We lezen hiervan in de kanttekening: ‘Namelijk tot onzen troost en zaligheid, dat is Christus en Zijn weldaden, Rom. 8:32. Kol. 2:9, 10.’ U zult zich misschien afvragen: hoe kan dat, weet de ziel die bij de schenking van het geloof dan niet? Het woord *weten* ziet hier op de toestand van een waar christen, die de Heere uit alle nood en dood heeft verlost en gered van zonde, wereld en satan. In welke omstandigheden deze gelovige ook mag komen, hij steunt op zijn God. Het ontbreekt hem niet aan strijd, vervolging en druk, maar het geloof en de blijdschap in God worden daardoor niet verminderd. Zelfs in de hoogste aanvechting blijft hij in de Heere gerust.³¹⁶ Hij vertrouwt vast op zijn God, van Wie hij kennis heeft. God heeft hem immers verlost? Daarom zegt hij met Paulus en de hele Kerk: *wij weten*. Wat? Dit bijvoorbeeld: Wij weten dat God met ons is; wij hebben daarvan de ondervinding, wij hebben geloofservaring. Gelijk wij in vroeger tijd de Geest van God ontvingen, zo is en blijft Hij in ons. Hij staat ons in alles bij.

Dit weten wij vast en stelt ons gerust. We worden niet bewogen door de omstandigheden van dit leven, want wij weten van de dingen die God ons schonk. Welke dingen? De dingen die ons in Christus gegeven zijn. Dat zijn de weldaden die wij uit Zijn dood en opstanding verkregen. Zo weten wij dat we met God verzoend zijn, dat wij vergeving der zonden verkregen hebben, dat we het eeuwige leven deelachtig zijn, dat God ons tot Zijn kinderen heeft aangenomen, dat wij door de Geest der nieuwe geboorte geheiligd zijn en dat we in Christus nieuwe schepselen zijn. Telkens als de Heilige Geest ons daaraan herinnert, wordt in ons die wetenschap *vernieuwd en verlevendigd*. Het is niet alleen een verstandelijk weten, ja, dat ook, maar ook een gelovig beoefenen, een weten uit het geloof. Geen leed kan het uit ons geheugen wissen³¹⁷, maar we willen het zo graag nog eens horen uit de mond van God. Daarom wordt het ons door Gods Geest *steeds weer bijgebracht*, opdat wij in de gemeenschap met God zouden leven en wandelen. Hij onderwijst ons gedurig in dingen die God ons uit vrije genade schonk. Zo ontsluit de Geest voor ons de Goddelijke verborgenheden en krijgen we een goede kennis van dingen die God voor ons gedaan en in ons gewerkt heeft. Dit geeft ons troost en doet ons weten wat de hoop onzer roeping zij.

316 Ps. 33:10 (ber.).

317 Ps. 119:21 (ber.).

Een zeer wassend geloof

De apostel schrijft in 2 Thessalonicenzen 1:3: 'Wij moeten God allen tijd danken over u, broeders, gelijk billijk is, omdat *uw geloof zeer wast*, en dat de liefde van een iegelijk van u allen jegens elkander overvloedig wordt.' Wat blijkt uit deze woorden van Paulus? Dat er geen zekerder bewijs van de oprechtheid van ons geloof en onze liefde is, dan de aanwas van die beide. De toename van ons geloof komt voort uit de verborgen werking van Gods Geest. Hij ontsluit de verborgenheden des geloofs. Deze verborgenheden bestaan in de genaderijke kennis van God en de Zoon van Zijn eeuwige liefde. Ook de andere geloofszaken worden ons meer en meer opgeklaard, zodat we bevestigd worden in de dingen die wij tevoren al wisten. Ons hart geeft dan een volledige goedkeuring aan de dingen die de Heere in onze ziel verklaart. Die zaken worden door het geloof meer en meer verstaan en doorleefd. Op die wijze beoefenen we het ware geloof. Daardoor verkrijgen wij meer kennis van Gods weg en het leven des geloofs. Het geloof wast aan en komt tot een hogere trap. Het wast zeer sterk, dat is: het komt boven de gewone mate van het geloof uit. Het is een voortgang uit geloof tot geloof (Rom. 1:17) waarvan de kanttekening zegt: 'Dat is, tot dagelijkse toeneming en versterking in het geloof.' Daarbij wortelt het zich nog vaster in het Evangelie. De gelukkige staat in Christus wordt steeds meer versterkt en bekrachtigd. We vertrouwen met meer overtuiging en verzekerdheid op Christus. We verstaan steeds meer van de rijkdom van Gods genade en goedertierenheid. Ons hart wordt minder bewogen door alles wat er om ons heen gebeurt: ons geloof is zeer vast en neemt in kracht toe.

Geloof als een mosterdzaad

De gelijkenis van het mosterdzaad is u vast niet onbekend. Dat beeld voor het geloof wordt door mensen vaak verkeerd gebruikt en dan wordt er gezegd: zie je wel, dat je van het geloof niet zo verzekerd hoeft te zijn? Ze zien dan op de *kleinheid* en niet op het *karakter* van het zaad. Mosterdzaad komt voor als beeld van het Koninkrijk der hemelen en ook als beeld van het geloof.³¹⁸ Het is een spreekwoordelijke uitdrukking voor iets wat klein en onbetekenend van omvang is. We lezen in Lukas 17:5 en 6: 'En de apostelen zeiden tot den Heere: Vermeerder ons het geloof. En de Heere zeide: Zo gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tegen dezen moerbezieboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant; en hij zou u gehoorzaam zijn.' De Heere Jezus beantwoordde hier het gebed van Zijn discipelen, door hun te verzekeren dat het geloof iets kan doen, hoe klein het ook mag schijnen. Matthew Henry schrijft zo treffend: 'Zo klein als een mosterdzaad,

318 Zie ook Matth. 13:31; 17:20; Mark. 4:31; Luk. 13:19.

of zo scherp als een mosterdzaad, zo prikkelend, zo opwekkend voor alle andere genadegaven, dan zou niets te moeilijk voor u zijn, dat geschikt is tot eer van God gedaan te worden, ja, al was het ook het overplanten van een boom uit de aarde in de zee.³¹⁹

Het ware geloof is in staat grote dingen te doen: dingen die u hinderen, worden uit de weg geruimd. Kwade neigingen van uw hart, bijvoorbeeld, kunnen u zo dwarszitten, kunnen zo vastzitten als wortels van de moerbezieboom in de aarde. Dit geloof echter heeft de kracht om deze met wortel en tak uit de grond, uit de bodem van uw hart, te rukken. Of misschien hebt u een driftige natuur en kunt u de mensen die u moeilijk vielen, veel kwaad aandeden en uw naam door het slijk haalden, hun zonden niet gemakkelijk vergeven. U wordt erdoor gekweld, maar kunt er niet onder bukken. U zegt misschien: kon ik dit maar veranderen. Indien u echter het geloof zou bezitten als een mosterdzaad, zou u zeggen: word ontworteld. Doe het en u zult zien dat er innerlijk een ootmoedige vergevingsgezindheid verschijnt.

U kijkt vreemd op als de Heere spreekt over het planten van een boom in de zee. Dit lijkt u onmogelijk! Elke golfslag zou de boom met zijn wortels wegspoelen. Er is totaal geen vastigheid in het water van de zee; daarin kan men toch geen boom planten? Het water is immers te beweeglijk en de bodem te diep; daar kan geen boom groeien. Inderdaad, maar als u een geloof had als een mosterdzaad, zou deze boom u gehoorzaam zijn. Door het geloof komt liefde waar haat is, geloof waar ongeloof is en blijdschap waar droefheid is. Bij een waar geloof zal u niets onmogelijk zijn. Deze boom zal waar dan ook zijn vruchten dragen. Een zee van ramp mag met haar golven slaan, toch zal dit hem niet beletten om vruchten te dragen van liefde tot God en de naasten. In de kracht van dit geloof groeit deze boom tegen de verdrukking in. Het geloof trotseert de grootst mogelijke moeilijkheden. Dit geloof is de wortel van de zalige godsdienst. Het is de band die ons aan Jezus bindt. Het is het geheim van alle christelijke troost en geestelijke voorspoed. In dezelfde mate als het geloof is, zal de vrede, de hoop, de kracht, de moed, de beslistheid en de overwinning van de mens zijn. Dit ware geloof is een genadegave die trappen toestaat.³²⁰ De Heilige Geest heeft het in het hart geplant, maar het bezit nog niet de volle kracht. Het is nog geen volmaakt geloof. Het kan *klein* en het kan *groot*, het kan *zwak* en het kan *sterk* zijn. Hoe meer geloof een christen heeft, hoe gelukkiger, heiliger en nuttiger hij zal zijn. Hij moet, om de wasdom te bevorderen, het dagelijks gebed tot God doen, zoals de discipelen deden.

319 M. Henry, *Het Nieuwe Testament, Verklaring van Matthéüs - Lukas*, dl. 1, p. 820.

320 J.C. Ryle, *Het Evangelie van Lukas*, p. 202.

Verzegeld met de Heilige Geest

We lezen in Efeze 1:13: 'In Welken ook gij zijt, nadat gij het Woord der waarheid, namelijk het Evangelie uwer zaligheid, gehoord hebt; in Welken gij ook, nadat gij geloofd hebt, *zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der belofte*.'³²¹ Geliefden, als u met God verzoend wordt, dan hebt u het geloof, maar het is nog zwak. U wordt daardoor geschud of bestreden. Let wel: er is geen onzekerheid in het geloof, maar wel in de gelovige. Dan hebt u soms het gevoel dat u verlaten bent en verlangt u ernaar om nog eens te horen, dat God een goed werk in u heeft gedaan. De Heere wil u in dit verlangen tegemoetkomen en toont dan dat uw zonden vergeven zijn, dat u gerechtvaardigd bent en dat uw geloof het ware is. Wat Paulus betreft, zien we hoe pastoraal hij in deze brief schrijft. Hij kent de geestelijke strijd waarin de gelovigen worden geoefend en hij onderwijst hen als een geestelijke vader. Hij geeft aan dat God de Heilige Geest in hen is en verzekert hun dat de beloften Gods waar zijn. Begeren ze een teken van God? Ze krijgen het. Denk aan een lakzegel op een brief, zoals dat in vroeger tijden gebruikelijk was. De brief van God is Zijn Woord, het Evangelie der waarheid. Het zegel van die brief is de Heilige Geest. Het Evangelie kan door geen bekwaam persoon worden bevestigd, dan door de Heilige Geest.³²² Zo krijgen de gelovigen het zegel op de brief van hun Koning; het merk, het zegel van God en Zijn liefde. Daardoor laat de Heilige Geest zien dat het Woord en het werk van God in hun leven de waarheid is. Die waarheid is dus verzegeld met de Geest der belofte. Gods Geest geeft er Zelf in hun hart getuigenis van en ze mogen weer ervaren dat God hun God is. God komt met Zijn Geest en Hij verzekert hun van Zijn gunst en liefde. Hij zegt dat Hij hun Vader is en zij zeggen met blijdschap van het gemoed: God is onze God en wij zijn Zijn kinderen, Hij heeft ons lief en wij hebben Hem lief. Ze

---

321 De kanttekening zegt ervan: 'Deze wijze van spreken is genomen van de mensen, die tot versterking van enige beloften verzegelde brieven plegen te geven, en dat menigmaal met opdrukking van hun eigen wapen of beeld. De beloften van de vergeving onzer zonden, van onze aanneming tot kinderen en onze eeuwige erve, worden ons gedaan door het Evangelie, en worden door het geloof ons toegeëigend. De verzegeling des Geestes, die daarbij gevoegd wordt, is de wedergeboorte of vernieuwing van Gods beeld in ons, waarmede Hij onze zielen begiftigt en daarop drukt, als wij in Christus geloven, om ons meer en meer te verzekeren van de uitvoering van deze Zijn beloften, 2 Kor. 1:21, 22; 3:18. En betuigt bovendien hetzelfde aan ons gemoed, als met een Goddelijke inspraak, waarover wij ook God als onze Vader durven aanroepen, Rom. 8:15. Gal. 4:6, en roemen op de hoop der heerlijkheid Gods, Rom. 5:2; 8:38, 39.

322 J. Calvijn, *Com. op Ef.* 5:13, p. 15.

komen door het zaligmakende geloof in Christus weer tot de vastheid van het geloof. De Geest Gods in hen is Zelf het zegel. Het feit dat Hij in hen woont en werkt, is hun verzegeling. Daarboven en daarbuiten is niets nodig. Die verzegeling geschiedt direct wanneer ze geloven. De genade en kennis die de gelovigen daarna ervaren, zijn delen van die verzegelingen. Zo krijgen ze steeds of voortdurend meerder inzicht in de leer van Gods Woord en in zaken die ze tevoren nooit hadden gezien. De beloofde zegeningen worden steeds duidelijker voor hen. De waarheden, die hun eerst vreemd en onbegrijpelijk toeschenen, openen zich al meer of trapsgewijze voor hen. De steeds voortgaande genietingen van weldaden, onderwijzingen, ervaringen, kennis, wijsheid, geestelijk verstand enz. vloeien voort uit de genadige bediening van de Heilige Geest. Geloof, rechtvaardigmaking, wedergeboorte, vernieuwing, verzegeling kunnen niet van elkaar worden losgemaakt en ook niet van de Heilige Geest. Dat doen de nieuwe leer en theologie van onze dagen wel; die maken er allemaal aparte belevingen van en verdraaien daarmee de zin der Schrift. Leest u daarom de betreffende kanttekening in voetnoot 321: 'De verzegeling des Geestes, die daarbij gevoegd wordt, is de wedergeboorte of vernieuwing van Gods beeld in ons.' Vergeet het nooit: de verzegeling is de wedergeboorte! De wedergeboorte vindt dus tegelijk met het geloof en onze rechtvaardigmaking plaats en niet bij het begin van de overtuigingen. O, keer toch terug tot de leer der Schrift en der vaderen; lees toch Gods Woord en de kanttekeningen.

Het schild des geloofs

Door de eerder genoemde opwas in het geloof en de liefde worden we geweldig toegerust voor de geestelijke strijd die we op aarde hebben. Neem dan ook het schild des geloofs ter hand, waarvan de apostel Paulus in Efeze 6:16 spreekt. Hij zegt: 'Bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, met hetwelk gij al de vurige pijlen des bozen zult kunnen uitblussen.' Op die wijze kunnen we de verzoeken en listen van de satan weerstaan, die stiekem talloze dwalingen in de christelijke gemeenten bracht. In Christus zullen we meer dan overwinnaars zijn. Hij heeft de Zijnen lief (Rom. 8:37). We zijn steeds in gevaar van de dood, maar we hanteren het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods Woord (Ef. 6:17). We bieden in de kracht Gods de duivel moedig het hoofd. Met onze God springen we zelfs over een muur en dringen we ons door sterke benden.³²³ Het oog des geloofs ziet Hem, Die al Zijn vijanden aan Zijn voeten bracht. Zo komt het dat wij ze in de Naam des Heeren verhouwen (Ps. 118:11,12). Vandaar dat we in de taal des geloofs met David uitdrukken: 'Ofschoon mij een leger belegerde, mijn hart zou

323 Ps. 18:9 (ber.).

niet vrezen; ofschoon een oorlog tegen mij opstond, zo vertrouw ik hierop' (Ps. 27:3). In Christus vinden we volkomen rust.

Verdiept, vernieuwd, verlevendigd

U hebt in dit hoofdstuk gezien wat lammeren en schapen zijn, wat opwassen in de genade is, wat een tweede genade is, wat vastigheid en bevestiging des geloofs zijn; ook hoe genade verdiept, vernieuwd en verlevendigd wordt. Dat is het ware opwassen in geloof en genade. U had hopelijk al langer begrepen dat men onder de wet, terwijl men dus nog onder de vloek verkeert, niet kan opwassen in het geloof en in de genade, want dan zou men wet en Evangelie vermengen, wat een grote zonde is.³²⁴ Dat zijn verzinselfantasiën, die niet voortspruiten uit Gods Woord en de belijdenissen; daar rust Gods oordeel op. Met een zeer grote ernst sprak dan ook de Heere Jezus een *wee* uit over de farizeeën en schriftgeleerden, die een andere leer voorstonden (Matth. 23). Hij noemt ze geveinsden, blinde leidlieden, dwazen, slangen en addergebroed, zittend op de stoel van Mozes. Daarom, geliefde lezer, bezin u nu, want u bent er nog. Neem de zuivere leer des geloofs weer aan. Laat u niet met die valse wedergeboorteleer niet om de tuin leiden. Goddelozen worden gerechtvaardigd. Het Evangelie verkondigt ons eenvoudig de genade die in Christus Jezus is. De Geest van God maakt ons duidelijk, dat alleen in Hem de zaligheid is. Zijn dienaars dragen dit Evangelie nog onomwonden uit, immers is Christus het enige Fundament der zaligheid. We hebben het ware geloof nodig en de Heere is er de Schenker van. Kom niet om met al die bedrieglijke leerstellingen van de dienaars der wet. Ik zoek uw heil, besef dat toch. Daarom: bid God.

---

324 Zie hiervoor mijn boek *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3^e druk, p. 129-134.

HOOFDSTUK 12

De wandel des geloofs

De gelovigen zijn pelgrims naar de hemelstad. Zij wandelen naar de stad die zonder handen gebouwd is en stellen zich dit doel voortdurend voor ogen. Zij hebben het geloofsoog gericht op de dingen die boven zijn, daar waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods. Laten wij eens zien wat ze op hun weg zoal kunnen ontmoeten.

Het ware geloof is niet twijfelachtig. Als we in de kerk komen, denken we toch ook niet dat we onze ogen niet geloven als we de preekstoel, de banken en het orgel zien? Dat het dak boven en de vloer onder ons slechts schijn is? Zo weten we het door het geloof maar al te goed als we van het ene rijk (van de zonde en van de duivel) in het andere (van Christus) overgaan. Het is onmogelijk, dat we door de inlijving in Christus geen zekerheid hebben van de verlossing door Zijn bloed. Dat we ons niet bewust zijn van onze vereniging met Christus door het geloof, kunnen we naar het rijk der fabelen zenden. Deze leugen is een list van de duivel. Hij wil ons buiten de geloofsvereniging met Christus houden. Hij wil ons op valse gronden doen geloven, dat we een kind Gods zijn. Hij laat ons in de waan, dat iemand zonder Christuskennis kan zalig worden. Nee, het is anders. Wij *zien* en *kennen* - om maar enkele dingen te noemen - in het geloof:

- Christus;
- het bloed;
- het Lam;
- Zijn trouw enz.

Door de genade van God *zien* en *weten* we ons in dit ware geloof:

- rein;
- de Zijne;
- verzoend;
- zalig;
- rechtvaardig enz.

Het leven des geloofs

Paulus zegt in Hebréeën 4:38: ‘Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven;³²⁵ en zo iemand zich onttrekt, Mijn ziel heeft in hem geen behagen.’³²⁶ De rechtvaardige is iemand die van God gerechtvaardigd is, door het geloof in Christus. Dit is geen schijnrechtvaardige, maar een rechtvaardige in waarheid. Men wordt ook niet gerechtvaardigd door de werken der wet, maar door de gehoorzaamheid van de Heere Jezus.

Wat blijkt nu bij degenen die door de Geest en uit het geloof gerechtvaardigd zijn? Zij leven matig en rechtvaardig. Dat leven is een leven door de Geest. Daarom is dit een leven van deugd, heiligheid en heerlijkheid. De glans van God ligt op hun leven. Het geloofsleven is zichtbaar voor de mensen. Het kent voortreffelijke bedoelingen. Dit leven kan nooit zonder het ware geloof geleefd worden. Het leven van de rechtvaardigen is een leven uit God, de Bron van leven. Zij leven *uit* en *door* het geloof.³²⁷ Het is een geestelijk leven met een geestelijke kennis van hun rechtvaardigmaking voor God. Het is een leven van rechtvaardigheid en heiligheid in Christus; een leven van vrede, blijdschap en vertroosting door Christus. Niet hun geloof, maar Christus is van dit leven het Voorwerp. Ze leven door het geloof in Hem. Het is hun eigen geloof en niet het geloof van een ander, nee, het is het geloof dat van Christus komt.³²⁸ Het is het geloof dat God hun schonk, door de Heilige Geest. Het oogt op God en het toekomstige leven der eeuwigheid.

Wie zich aan dit geloofsleven onttrekt, staat bloot aan Gods toorn, en maakt door zijn afval een grote schuld bij God. Het was als iemand die zich eerst voorgaf een rechtvaardige te zijn, maar die nu wegsliuift of terugdeinst,³²⁹ die zich onttrekt (Hebr. 10:38). De apostel verstaat onder iemand die zich ten verderve onttrekt, de mens die uit vrees voor lijden zijn belijdenis van de christelijke godsdienst verlaat; een schijngelovige. God zal hem ten strengste straffen (Hebr. 13:25). De Heere bedoelt de zorgvuldigheid van de gelovigen op te wekken. Ze moeten worden aangespoord om in het geloof te volharden.

325 Het Alexandrijnse afschrift en de gewone Latijnse vertaling luiden: ‘Mijn rechtvaardige zal leven uit het geloof.’

326 De woorden zijn ontleend aan Habakuk 2:4. De apostel Paulus gebruikt deze woorden driemaal in zijn brieven, nl. in Romeinen 1:17, Galaten 3:11 en op deze plaats, Hebréeën 10:38. Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring dl. 16*, p. 283.

327 In deze orde staan ze zowel in het Hebreeuws als in het Grieks.

328 De Syrische overzetting vertaalt hier: het geloof *van mijzelf*.

329 Dit is de betekenis volgens het Griekse grondwoord.

De wandel des geloofs

In dit verband spreekt Paulus van zichzelf en al de gelovigen: ‘Want wij wandelen door geloof en niet door aanschouwen’ (2 Kor. 5:7). Deze woorden van Paulus wijzen ons erop, dat we God nog niet van aangezicht tot aangezicht zien. Zolang we nog in dit leven zijn, kan God nog niet openlijk door ons gezien worden. De wijze waarop de apostel deze woorden uitdrukt, ziet op een afwezen van God. Dat betekent niet dat God niet bij Zijn Kerk of bij de gelovigen aanwezig is, maar het betreft hier Zijn dadelijke tegenwoordigheid, waarin Hij Zich doet aanschouwen. Dat is de Kerk in het vooruitzicht gesteld. Hij wordt nog niet gezien, omdat wij door het geloof moeten wandelen. Het geloof wordt hier door de apostel tegenover het aanschouwen gesteld. Wat in het aanschouwen bedoeld wordt, zijn de dingen die voor ons mensen nog verborgen zijn. Het bevat de toekomstige dingen van het eeuwige leven der zaligheid, zoals we die in de hemel zullen ontmoeten. Daarvan is het toppunt het aanschouwen van God, ons hoogste en eeuwige Goed. Als we zien op wat nog moet komen, is de staat van de gelovigen meer met die van de doden dan van de levenden te vergelijken.³³⁰ De gelovigen schijnen dikwijls van God verlaten te zijn en in de dood besloten te liggen. Zo is het dan nodig, dat wij hopen op de niet geziene dingen. De dingen die gehoopt worden, zijn nog voor ons verborgen. Het geloof richt zich daar echter wel op. Wij worden daarin niet beschaamd. Dat grote goed is in de hemel voor ons weggelegd en wordt door God voor ons bewaard. Wij zullen het zeker eens verkrijgen. Wij mogen boven dit alles daar God aanschouwen en Hem eeuwig genieten. Het geloof is reeds de openbaring der dingen die nog niet gezien worden. Daarom zegt de apostel ook, dat wij dit aanschouwen nog niet genieten, zolang wij door het geloof wandelen. Wij zien nu nog maar in een spiegel als in een duistere rede. We hebben de zaak nog niet, maar ons geloof rust in Zijn Woord. Wij vertrouwen ons geheel aan Hem toe, hopen op God en geloven in Zijn belofte door de vergeving van onze zonden door Christus’ bloed.

De wandel in hoop

Straks zal er geen hoop meer zijn; die is niet meer nodig als het doel bereikt is. Die hoop is nodig voor onze pelgrimsreis. Zij is het die ons troost, als wij dreigen te bezwijken op onze tocht naar de eeuwigheid. Toch houden we vol, omdat wij hopen aan te komen. Pak ons die hoop af, dan wordt onze kracht om verder te gaan meteen gebroken. Daarom is onze hoop op aarde een onmisbaar onderdeel van onze pelgrimstocht naar de eeuwigheid. Paulus zegt hiervan in Romeinen 8:23: ‘Ook wij zelve, die de eerstelingen

---

330 J. Calvijn. *Com. 2 Kor. 5:7*, p. 347.

des Geestes hebben, wij ook zelve, zeg ik, zuchten in onszelven, verwach-
tende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams.
Waar gezocht wordt, kan nog geen sprake zijn van het voorzegde geluk.
Dat zuchten is in afwachting van de openbaring dat we kinderen Gods zijn
(Rom. 8:25). Het ziet op de verlossing van ons sterfelijk bestaan. Alleen in
deze hoop zijn we gered. Indien we de beloofde dingen nu al zouden zien,
was er geen hoop meer nodig. Wie hoopt er nu op iets wat hij al kan zien?
Wat God beloofd heeft, is nog niet zichtbaar. Daarom hopen wij in afwach-
ting daarvan en volharden wij in de weg van God. We verlangen op onze
pelgrimsreis naar de dingen die we niet zien. We slaan geen acht op hetgeen
wij om Christus' wil moeten verduren. We trotseren alle moeite om Jezus'
wil, aan Wie we door het geloof onafscheidelijk verbonden zijn. U zult u
afvragen waar Hij dan is. De Heere zei na Zijn opstanding: 'Omdat gij Mij
gezien hebt, Thomas, zo hebt gij geloofd; zalig zijn zij, die niet zullen gezien
hebben, en nochtans zullen geloofd hebben' (Joh. 20:29).

Waarlijk pelgrims

De ware gelovigen zijn waarlijk pelgrims, die op aarde in het land van hun
vreemdelingschap verkeren. Het zijn bijwoners, omdat zij burgers zijn van
Gods hemelstad. Ze zijn wel in de wereld, maar niet van de wereld. Ze oefen-
en hier het geloof in God, van Wie ze navolgers zijn. Het zijn mensen die
het Lam Gods overal in volgen. Zij hebben het geloofsoog gericht op de din-
gen die boven zijn, daar waar Christus is, zittende aan de rechterhand Gods.
Voor de gelovigen zijn o.a. drie dingen van groot belang.

- Het doel van hun reis is het verkeren bij God (Ps. 84:3). Zij willen niets
liever dan in de nabijheid van God verkeren (Ps. 42:3). Zij begeren Gods
liefelijk aangezicht voortdurend te zien (27:8). Zijn gunst is hen meer
waard dan het kostelijkste goud. Zijn goedertierenheid is hen beter dan
het leven. Zo richten zij hun schreden herwaarts en wandelen zij door
het geloof op God aan. God is hen alles.
- Door het geloof richten zij zich ook op Gods altaren. Zonder het Bloed-
offer is er geen toenadering tot God, want God is een verterend Vuur en
een eeuwige Gloed, bij Wie niemand wonen kan. Doch door het bloed
van Jezus Christus is Hij hun Vrede. Daar wees in het Oude Testament
het altaar met het offer en het bloed hen op. De gewone Israëliet zag
slechts met het natuurlijk oog, maar de gelovige ziet door het geloof
op de gekruisigde Zoon van God. Hij ziet met het oog des geloofs van
verre de komst, het lijden en het sterven van zijn Zaligmaker. Hij legt
de hand des geloofs op dit Offer en hij voelt de kracht van dit ver-
zoenend lijden. Zo krijgt hij deel aan de vergeving van zijn zonden.
Geen wonder dat het geloof zich inspant om op Christus te zien. O, hoe

schoon en beminnelijk is zijn Liefste.

- Het zicht op de eeuwige vreugde spoort de gelovige aan tot spoed. Het doet hem alle moeilijkheden overwinnen. De weg is niet gemakkelijk, maar door het geloof trotseert hij alle moeite en verdriet die zo'n reis met zich meebrengt. Hij ziet op God, de grote Herder der schapen. Hij ziet op Christus, de overste Leidsman en Voleinder des geloofs. Christus is de Beginner, de Auteur, maar ook Voleinder van zijn geloof. Daardoor is hij standvastig en volhardt hij tot het einde. Hij wordt zeker niet beschaamd, want de Heere heeft gezegd dat hij zalig zal worden. Hij ziet op Gods belofte. Daarom gaat hij met Hem de diepte in, zonder te wanhopen. Maar zijn geloof kent ook de grote hoogte van zijn heerlijke liefdesgemeenschap en geeft vergezichten op die heilige stad Gods, naar welke hij reikhalst. Vandaar dat hij zegt in de taal des geloofs: 'Al ging ik ook in een dal der schaduw des doods, ik zou geen kwaad vrezen, want Gij zijt met mij; Uw stok en uw staf, die vertroosten mij' (Ps. 23:4). De dichter zegt van deze pelgrims: 'Als zij door het dal der moerbeziebomen doorgaan, stellen zij Hem tot een Fontein' (Ps. 84:7). Hoe wonderlijk is toch dat geloof, ja, hoe wonderlijk is de God van dat geloof!

De reis is naar Sion, naar de stad van de levende God. Het aardse Jeruzalem op deze hooggelegen berg is een schone afbeelding van de hemelse stad Gods. De stammen Israëls gingen opwaarts naar de stad des groten Konings. Ze hieven hun ogen in blijdschap op tot God, hun Heere. De dichter zong ervan:

*Dan ga ik op tot Gods altaren,
Tot God, mijn God, de bron van vreugd;
Dan zal ik, juichend, stem en snaren
Ten roem van Zijne goedheid paren,
Die, na kortstondig ongeneugt,
Mij eindeloos verheugt.*

Van kracht tot kracht

Wanneer de gelovigen verder denken, komen ze bij God uit. Hij is hun Kracht en Hij verleent hun kracht. God is Kracht en Christus is Kracht. Ze gaan van God tot Christus en van Christus tot God. Er is één God; van Hem is de kracht, dus de kracht is van God. God is één in Wezen en drie in Personen. Ze kennen Hem als de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Alle drie Personen hebben dezelfde Goddelijke kracht. Toch is het de kracht Gods des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. Wonderlijk toch, die Goddelijke kracht.

De wandel van de gelovigen komt dus voort uit God. Zij zijn navolgers Gods. Hierin gaan zij van kracht tot kracht steeds voort. Dat ziet op de voortgang van christenen op de weg des levens. De pelgrims moeten vooruit. Ze gingen door Gods kracht in door de enge poort, ze gingen in door de deur der genade en kwamen op de smalle weg, dat is Christus. Het is alles Christus; het is niets anders dan Christus. Zonder Christus is er geen kroon en geen ingang in de hemelstad. In de kracht en de mogendheden des Heeren komen zij daar aan. Ze worden door Goddelijk licht geleid. Zo zijn zij krachtig in de Heere en in de sterkte van Zijn macht. Hij geeft hun het geloof. In de kracht des geloofs staan, gaan en volharden ze. Ze verkregen van God hun liefde, die hun hart doet gloeien. Ze worden al sterker en krachtiger in de liefde. Denk hierbij aan de vleugelen van een arend, die opwaarts stijgt. Jeugdig, krachtig en fris bereiken zij hun doel.

Van kracht naar zwakheid

U zult zeggen: maar Gods volk komt toch moegestreden thuis? Ik zal het u uitleggen: Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht. In het geestelijke leven gaat het met de mens van een uiterste machteloosheid tot een bovennatuurlijke kracht, maar bij de natuurlijke mens gaat het van de menselijke kracht tot de uiterste krachteloosheid. Als wij een bepaalde weg gaan, bijvoorbeeld als we carrière willen maken, dan is hiervoor kracht of inspanning nodig. We gebruiken die om onze weg door het leven te gaan. In het begin zijn we jong, krachtig en fris. Dit vermindert op den duur en bij de ouderdom is dit geheel weg of het verdwijnt wanneer we de geest geven en het graf in gaan. Een hardloper is in het begin vol kracht en frisheid, maar zijn krachten nemen af, hij wordt moe, hij rust even en gaat verder totdat hij niet meer kan. Bij een onverstandig beleid kan het zijn leven kosten, want het gezegde luidt: 'Hardlopers zijn doodlopers.' Bij christenen in de christelijke loopbaan is het heel anders, want die worden steeds sterker en frisser. Niet omdat zij geen zwakheid of vermoeidheid kennen, maar omdat ze door het geloof op hun Voorloper zien. Christus is hun voorgedaan in de hemel en zij zullen Hem spoedig volgen. Het geloof houdt hen fris en krachtig; zo overwinnen ze hun zwakheid en vermoeidheid. Ze staan er zelf verbaasd van en geven God de eer.

Uitrusting Oude Testament

Hoe handelt de Heere met Zijn Kerk? Hij versterkt de gelovigen naarmate ze Zijn kracht nodig hebben. Hij geeft de ware gelovigen een voorraad aan genade mee. Ik bedoel niet alleen een kruikje liefde of een vaatje hoop, maar ook het gereedschap om verder te trekken. Wat denkt u van het oude bondsvolk in de woestijn? Hun schoenen sleten niet en hun klederen verouderden

niet. God gaf hun water uit de steenrots. Deze wateren waren als de rivier Gods, die vol van water was, en als de beekjes die de stad Gods verblijdden (Ps. 65:10; 46:5). Hun reisstaf, het beeld voor Gods Woord, was in hun hand. Hij zorgde voor het dagelijks manna, het hemelse brood. De gelovigen ontvingen daarmee Christus, het levende Brood, Dat van de hemel is nedergedaald. Als de hitte hen stak, overschaduwde hen de wolk, die als een kolom voor hen uit trok en 's nachts tot licht en warmte voor hen was. Wat zal ik er nog meer van schrijven? De tijd zou tekortschieten en al het papier te weinig zijn om al Gods wonderen te vertellen.

Uitrusting Nieuwe Testament

In het Nieuwe Testament verklaart de Heere zo kostelijk het nut van Zijn gezegend lichaam. Hij geeft de Zijnen ervan te eten, want Zijn vlees is waarlijk spijs en Zijn bloed is waarlijk drank. Het gaat hier om een geestelijk eten van Christus' offer en een geestelijk drinken van Zijn zoenbloed. Zijn offer wordt door het geloof in de hand genomen en tot verzadiging genuttigd met de mond des geloofs. De heilige overdenking van deze beminlijke Zaligmaker in Zijn verzoenend lijden en sterven is zoeter dan honing of welke heerlijke spijs dan ook. De zuigeling, die door de melk gevoed wordt, drinkt net zo goed Christus als de verst gevorderde en de meest geoefende christen de vaste spijs door het geloof kan eten. Hij mag meer kennis in zijn opwas in de genade hebben dan die kleine, maar ze leven van dezelfde genade van onze Heere Jezus Christus. Zo krijgen ze beiden in het geloof steeds meer kracht om de reis te vervolgen. Het is een gelukkig deelhebben aan het borgwerk van Christus.

Laatste stukje reis

De harten van de gelovige pelgrims raken na jarenlange moeite wel eens bezwaard. Ze kwamen immers menigmaal in strijd met de helse vijand. De weg is lang en ruw en ze raken ontmoedigd. Hun geloof is dan zwak en hun krachten zijn klein, zodat hun moed verflauwt. Ze beginnen te hinken en te zinken, hun voeten struikelen en hun knieën knikken. Hun tong kleeft aan hun gehemelte, hun adem stokt en hun hart bonst onregelmatig. Hun ziel is als een land dat dor en mat van droogte brandt (Ps. 63:2).

Er breken misschien wel eens tijden aan, gelovig kind van God, dat u niet meer zo blij en verheugd bent als vroeger. U bent dan minder ijverig in uw zoeken, minder vurig in uw bidden en in de waarneming van de genademiddelen. Ook staat de beoefening van uw godsdienstplichten op een laag pitje. Toch komt uw geloof sterker uit die smeltkroes dan ooit tevoren. U wordt door dit leven van druk nog meer op God aangetrokken en u houdt zich nog meer aan Hem vast dan u eerder deed. Het oog van uw ziel wordt

nu minder afgeleid naar hetgeen om u heen gebeurt. U slaat minder acht op hetgeen de mensen zeggen en doen. In plaats van dat de liefde verkoudt, wordt ze meerder. Haar vlam laait op. Hoe branden nu uw genegenheden om 's Heeren voorhof in te treden. Uw ziel bezwijkt van sterk verlangen. Uw hart roept uit tot God, Die leeft en aan uw ziel het leven geeft.³³¹ De zonden, die het op uw leven hadden gemunt, worden door u gedood. U doet dit in de kracht Gods door het geloof in Jezus. U gaat voort, ziende op uw overste Leidsman.³³² Hij droeg voor u het kruis en maakte uw last licht. Hij zit in de hemel aan de rechterhand van Zijn hemelse Vader.

Is God uw hemelse Vader? O, wat bent u dan gelukkig. Uw oog richt zich op de verte en ziet daar iets schoons. Wat ziet u daar? In de verte ziet u het zalige oord. Daar doemen de gewesten der gelukzaligheid voor uw ogen op. Nog even en dan zijn we thuis. Thuis bij onze God en Koning.

---

331 Ps. 84:1 (ber).

332 Hebr. 12:2.

HOOFDSTUK 13

De beproeving des geloofs

Het komt nog wel eens voor dat Gods kinderen van God afdwalen. Dan is er herstelling nodig, dan zoeken ze vergeving. Wat willen ze dan graag weer Gods gunst en liefde ervaren en Zijn vriendelijk aangezicht weer zien. Dan gaan ze ernaar uitzien dat Zijn aangezicht weer over hen lichte en Hij hun genadig zij.

De gelovigen geven de ogen menigmaal vrij spel om de schoonheid van de wereld te aanschouwen. De lusten worden opgewekt tot begeerlijkheden voor het vlees. Er is geen weerstand om zondige hartstochten te bedwingen, maar een vermaak in de wereldse genoegens. Ze worden zo ongeschikt om de goede strijd te strijden. Ze geven toe aan het verlangen om de zonde te genieten als een zoete bete onder de tong. Het dadelijk gevolg van de bedreven zonden is, dat de Heere Zijn aangezicht verbergt. Hij laat hen in hun ellende liggen, waarin ze zichzelf gebracht hebben. Ze krijgen geen gevoel meer van Gods lieve gunst, want Hij zwijgt. Als God Zijn zwijgen opheft, richt Hij Zijn Woord tegen hen, velt hen met kracht terneer in het stof der aarde, toont Zijn ongenoegen en bezoekt dit kwaad met straf (Ps. 89:33).³³³

Vernieuwd tot bekering

De ontdekking van de zonden veroorzaakt een diep berouw bij Gods kinderen. Toen de profeet Nathan tot David was gekomen, nadat die tot Bathseba was ingegaan, bad David: ‘Zijt mij genadig, o God, naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden’ (Ps. 51:3). De gelovigen hebben leedwezen over het kwaad dat ze tegen God hebben bedreven. Met een grote verslagenheid bekennen ze hun schuld tegenover God en ze hebben dezelfde genade nodig als toen ze voor het eerst hun Rechter om genade smeekten. Ze waren zoals de tollenaar, die achter in de tempel om genade riep. Ook nu nemen ze de toevlucht tot God, om de vergeving van hun zonden af te smeken. Toen hadden ze berouw, maar nu opnieuw. Dat eerste berouw kende vrees voor het oordeel, maar deze smart

---

333 Zie ook: Ps 77:4 (ber.)

wordt door de lijdende liefde veroorzaakt. Toen hadden ze er behoefte aan dat Christus tot hen kwam, maar nu hebben ze het geloof nodig om hen tot Jezus terug te brengen.

Misschien zijn er onder de lezers gelovigen, die deze werkzaamheden ook kennen! Misschien zoekt u weer in Zijn vroegere gunst en gemeenschap hersteld te worden. U weet toch nog wel, dat u door God werd getrokken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht; dat Hij u voerde met smeking en geweent? U bent toch niet vergeten hoe de Heere Jezus u stervende tot Zich trok? U ziet u toch nog wel daar wenende bij het kruis staan? U weet toch nog wel dat u Zijn voeten met uw tranen natmaakte en kuste? Werden Zijn heilige voeten niet gezalfd met de kostelijke zalf van uw liefde? U omhelsde deze Zaligmaker met de omarming van het geloof, u vertrouwde zich aan Hem geheel en al toe, u werd door Hem verlost.

Weet u het nog? U zag uit naar het woord van de Allerhoogste, dat Hij van de hemel tot u sprak. Dat was een woord van liefde voor u, ellendige zondaar. Hij, Die uw Liefde is, sprak u toen vrij van alle ongerechtigheid.

Nu kijkt u naar hetzelfde uit. U gaat zo gebukt onder de last van uw zonden. U bidt met David: 'Ontzondig mij met hysop, en ik zal rein zijn; was mij, en ik zal witter zijn dan sneeuw. Doe mij vreugde en blijdschap horen; dat de beenderen zich verheugen, die Gij verbrijzeld hebt. Verberg Uw aangezicht van mijn zonden, en delg uit al mijn ongerechtigheden. Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest. Verwerp mij niet van Uw aangezicht, en neem Uw Heiligen Geest niet van mij' (Ps. 51:9-13).

Elke vernieuwing veronderstelt opnieuw uw bekering door de kracht van de Heilige Geest. Het is steeds weer de strijd tussen vlees en geest.³³⁴ Vlees en bloed zijn voor u nog even krachtig als vroeger, ook al is hun heerschappij verbroken. Ze onderwerpt zich niet aan de wet Gods. Vlees en bloed kunnen het Koninkrijk Gods niet beërven.³³⁵

Gelovige toevlucht tot God

a. In het gebed. De genoemde ontdekkingen van schuld en zonden resulteren in een ernstig gebed tot God. De zwakheid van ons vlees is een van de drangredenen om de Heere te zoeken. De behoefte aan de vergeving en de genade is zo groot, dat we niet aflaten hand en oog op te heffen naar omhoog. Het is ons de volle ernst om Gods hulp af te smeken. Denk aan de moeite en het verdriet die door David werd gevoeld. Hij sloeg de armen

³³⁴ Rom. 7:14-26; Rom. 8:1-17.

³³⁵ 1 Kor. 6:9,10; 15:50; Gal. 5:21.

niet over elkaar, maar vouwde de handen en begaf zich naar de troon der genade en vroeg de Heere om hulp.³³⁶ Hieruit blijkt dat we niet zonder de hulp van God kunnen. We zijn machteloos om iets voor onze zaligheid te doen. Hulpeloos in onszelf liggen we verloren voor God, vanwege de vele zonden die we deden. Dit prikkelt ons om van harte tot de Heere de toevlucht te nemen.³³⁷ Hij is de onwankelbare Hulp van Israël. Worstelend als Jakob bij Pniël, maakt een zondaar zijn noden bekend. U dient dan ook u deze voorbeelden eigen te maken. Laat het gebed een middel zijn om op God een beroep te doen.

b. In het geloof. U zult vleugellam zijn als een vogel, wanneer er naast het gebed ook niet het geloof zou zijn. Wilt u iets van God verkrijgen, neem dan tot Hem de toevlucht in het geloof. Geloof zonder het gebed gaat niet, nee, de ene vleugel is het gebed en de andere is het geloof. Beide zijn de vleugelen als van een arend, die de zon tot zijn doel lijkt te hebben. Hij vreest geen storm en onweer en stijgt majestueus op naar de hemel. Zo is het ook met de bidder, die met een gelovig gebed de toevlucht neemt tot God. Hij klopt in het gebed aan de deur van de hemel en hij krijgt door het geloof een geopende deur, die hem toelaat tot God. Hij mag al zijn bekommernissen op Hem werpen en vindt door het geloof verhooring bij God. De zaak wordt tot een goed einde gebracht met het oog op het voldoende lijden en sterven van Jezus. Hij treedt op als zijn hemelse Advocaat en de gelovige wordt verzekerd van de verkrijging van de gehoopte dingen.³³⁸ Ik noem u bijvoorbeeld: de vergeving van zijn zonden, de verzoening van zijn overtreding, het herstel van Gods lieve gunst, een hernieuwde betrekking op God, de verkrijging van Zijn geestelijke weldaden en zegeningen enz. Laat het u daarom niet aan geloof ontbreken, als u zich voor hulp tot de Heere wendt.

Beginsel van vreugde

De ware gelovige krijgt hier op aarde reeds een beginsel van vreugde. Hij mag door de verlossing in Jezus bij tijden een onuitsprekelijke vreugde in de Heere genieten. Het is een blijdschap des harten, die met geen enkele andere blijdschap is te vergelijken. Ze is van de hemel en is hemels. Ze komt van God en is uit God en brengt een mens in vervoering; dat komt door het grote wonder van het genieten van God. De ziel wordt vervuld van de

336 Ps. 51:12.

337 D. Dickson schreef in zijn verklaring op Psalm 9: 'Wanneer geoefende gelovigen nieuwe moeiten overkomen, moeten zij de toevlucht nemen tot hun oude schuilplaats en tot het vroeger gezegende middel van het gebed, zoals David hier doet: *wees mij genadig, HEERE.*' W. Pieters: *David Dickson*, on Psalm 9.

338 1 Joh. 2:1,2.

heilige liefde van God en overstort met de genade des levens, die uit het heiligdom vloeit. Het licht van Gods vriendelijk aangezicht bestraalt hem en de zielsverrukkingen zijn onuitsprekelijk groot. De eerste ervaringen van dit liefelijke betoon aan de ziel ervaart hij bij de verlossing door Jezus Christus. Met schroom wil ik enkele persoonlijke ervaringen opnemen, niet dat ze maatgevend zouden zijn, maar uitsluitend om door te geven hoe de Heere omziet naar de Zijnen als ze dreigen ten onder te gaan aan moedeloosheid. Eenmaal was mijn ziel enige tijd in zeer grote smart over het gemis van Gods liefde en nabijheid. Dat hield aan totdat ik, overmand door een overstelpende droefheid, mij eenzaam en alleen op de dam van een weiland bevond. Toen kwam God en Hij overschaduwde mij met Zijn vleugelen. Hij veranderde in een ogenblik het gelaat Zijns aardrijks met de glans van Zijn heerlijkheid. Het gelek mij op het verloren paradijs. Waren de koeien aldaar leeuwen geweest, dan had er niet één mij willen verscheuren, zo'n vrede en rust werd daar gevonden. Dit hield zo'n anderhalf uur aan. Die hemelse gesteldheid vergezelde mij naar huis en een voorkomende zonde deed deze gesteldheid der ziel ophouden.

Op een andere keer overkwam mij iets dergelijks onder het gebed op de preekstoel. Onder het bidden kwam God. Ik schrok geweldig en vreesde de dood, maar God nam mijn vrees weg en vervulde mijn ziel zodanig met Zijn liefde, dat ik dacht dat Hij mij uit dit leven weg kuste. God had mij geen grotere gunst kunnen bewijzen. Dit bleef mij bij tot aan het einde van het gebed. Bij het amen was het weg, maar een grote blijdschap bleef mij nog een poosje bij.

Ten slotte wil ik nog iets zeggen over wat er eens voorviel onder mijn preken. Ik had nog maar net gezegd dat Gods kinderen geen twee hemels krijgen - een in de hemel en een op de aarde - of de Heere daalde af in mijn ziel. O, het is niet uit te drukken wat ik toen ondervond. Mijn ziel werd haast verzwolgen onder Zijn liefdesbetoon. Mijn hart werd hemels gesteld en ik begon Zijn lof te bezingen. Mijn hart versmolt vanwege die hemelse blijdschap en ik verloor mijzelf haast in die vreugde. Ik moest mijn woorden terugnemen. Daar, waar God is, is de hemel. Er is geen hemel, waar God niet is. Wat is een hemel zonder God? God is onze hemel, God is onze vreugd.

Een nieuwe natuur

Stel u voor dat u met mensen hebt te maken, die kwaad tegen u in de zin hebben. Zij benauwen u, omdat ze voortdurend kwaad van u spreken. Ze smeden plannen tegen u, om u veel schade te berokkenen. Zij schrijven lelijke brieven, waarin de ergste dreigementen voorkomen; beschuldigingen van allerlei aard worden in documenten opgesteld. Als hun ogen u konden

doden, was u al van de aarde weggevaagd. Ze vervolgen en verdrukken u elke dag en ze gaan zelfs zover als de duivel bij Job, die de gelegenheid nam om, als het kon, God tegen hem op te hitsen.³³⁹ Wat doet u dan?

- U steunt en kreunt als gevolg van dit kwaad, dat men u aandoet. U klaagt en weent hierover en u verlangt naar verlossing van deze mensen. U wilde wel dat het vuur van de hemel hen voor uw aangezicht verteerde. U wilt hun kwaad wel met kwaad vergelden. U bent echter machteloos. U kunt niet op tegen deze grote menigte. Nu buigt u de knieën voor God en vraagt of Hij hen wil verdelgen, of Hij uw ziel wil ontlasten van deze kwade bejegening. U zoekt uw wraak te botvieren. Daarin zoekt u de Heere mee te krijgen, want u redeneert in uzelf: het zijn toch boze mensen? Zij verdienen toch de ondergang?³⁴⁰

- Het kan ook anders. Verlangt u naar de bekering van hen die u kwaad aandoen? Buigt u de knieën voor de mensen die u vals beschuldigen? Begeert u van God een nieuw leven voor de mensen die tegen u opstaan? Zoekt u het behoud voor de mensen die op de hel aan reizen? Hebt u uw vijanden lief? Doet u wel degenen die u haten? Zegent u degenen die u vervloeken? Vergeldt u goed voor kwaad? Dan zeggen de omstanders: kijk, hier hebben we met een kind van God te doen. Bent u een kind van God? Zij die in Christus door het geloof zijn ingeënt, doen niet wat hun oude natuur gewoon is, maar vertrouwen op God en hebben lust in het behoud van anderen. Ze dragen een nieuwe natuur om, die naar het evenbeeld van God geschapen is. Zij hebben God en hun naaste lief.

Verwacht van Hem genade

Wanhoop niet als u in het geloof de toevlucht neemt tot God. Verwacht van Hem genade, door het geloof in Jezus Christus. Doe uw mond wijd open, want God zal die vervullen. Voed u met Gods Woord. Dood de begeerlijkheden van uw vlees en zorg ervoor dat de gemeenschap tussen u en de Heere in stand wordt gehouden. Laat Hem niet de indruk, dat u een van uw zonden koestert of wenst toe te laten. Volhard ook in het geloof en steun op Jezus. Verblijd u in de Heere: straks neemt Hij u, gelovige, op in Zijn heerlijkheid.

---

³³⁹ Job 2:3.

³⁴⁰ Deze motieven schuilen in het hart van de oude mens. Deze oude mens zit vol van twist en nijdigheid. De harten van de onwedergeborenen zijn vol wrok en wrevel. Zij kunnen de kwaden niet verdragen. Hoe begrijpelijk ook hun situatie is, zij lopen in hetzelfde spoor als de kwaaddoeners.

HOOFDSTUK 14

De volharding des geloofs

Christus, de Koning van de Kerk, bemoedigt de Zijnen met heerlijke beloften voor hun pelgrimsreis door dit leven. Denk bijvoorbeeld aan Zijn woorden tot de gemeente van Sardis: 'Die overwint, die zal bekleed worden met witte klederen; en Ik zal zijn naam geenszins uitdoen uit het boek des levens, en Ik zal zijn naam belijden voor Mijn Vader en voor Zijn engelen' (Openb. 3:5). Dit leidt ons tot ons laatste onderwerp: de volharding des geloofs.

De Heere heeft een nauw oog op Zijn Kerk op aarde. Zij staat midden in de strijd en heeft veel vijanden. Daarbij kunnen we de vragen stellen: gaan we op in de wereld, volgen we de begerlijkheden van het vlees op, volgen we een andere leer dan Christus ons heeft geleerd? We moeten ons vasthouden aan de zuivere leer van de Heilige Schrift en we mogen die niet verlaten. De apostelen lieten ons daarvan een zuiver getuigenis na; hun apostolische leer is dierbaar voor degenen die in Christus geloven. We lezen hiervan in 2 Petrus 1:19: 'En wij hebben het profetische Woord, dat zeer vast is, en gij doet wel dat gij daarop acht hebt, als op een licht schijnende in een duistere plaats, totdat de dag aanlichte en de Morgenster opga in uw harten.' Het ware geloof zegt hier *amen* op. Gelovigen, geef dan voldoende acht op wat Christus, uw Meester zegt. Vertrouw op Zijn beloften, verwacht Hem, Die komt om te oordelen de levenden en de doden.

Het waakzame geloof

Het doden van onze oude natuur en het weerstaan van al die geestelijke vijanden vereisen veel kracht. We moeten dit niet onderschatten, want het gaat hier om doodsvijanden. 'Want wij hebben den strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht' (Ef. 6:12). Vandaar dat de Heere ons waakzaamheid heeft geboden. Laat u niet in met al die vreemde geesten, maar zie op de overste Leidsman van uw ziel, dan heeft de duivel geen vat op u. Paulus zegt niet voor niets dat we boven alles het schild des geloofs moeten aannemen, waarmee wij

al de vurige pijlen van de boze kunnen uitblussen.³⁴¹ Christus gebood ons het kruis op te nemen en Hem te volgen. Als we op het kruis zien, valt het ons zwaar, maar als we op Christus zien, voelen we het gewicht niet meer. Zie dan op Zijn bebloede rug en verloothen uzelf. We weten immers dat het goud des geloofs in het vuur wordt gebracht. Dat vuur heeft een louterende werking. De beproeving van ons geloof is veel kostelijker dan van het goud.³⁴² We moeten door lijden geheiligd worden. Wees daarom niet bevreesd, want u ondergaat het om Zijns Naams wil, om Christus' wil.

Bemoedigingen van Christus

Het moet ons niet bevreemden, als we in dit tranendal vele verdrukkingen ontmoeten. Velen van Gods Kerk zijn om Christus' wil vervolgd. De Heere heeft gezegd dat we in deze wereld veel verdrukking hebben, maar Hij zegt ook: 'Hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen.'³⁴³ Hij sprak in de bergrede de vertroostende woorden: 'Zalig zijt gij als u de mensen smaden en vervolgen, en liegende alle kwaad tegen u spreken, om Mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de profeten die vóór u geweest zijn' (Matth. 5:11, 12). Hoe ernstig sprak de Heere tot Zijn discipelen, Zijn jonge rekruten: 'Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld' (Joh. 15:19). U kunt zich indenken hoe vaak Zijn dienaars door deze woorden bemoedigd zijn. Zie dan op Hem en Zijn Woord; eens zult u de kroon voor de voeten van het Lam werpen. Maar u weet het: zonder kruis geen kroon. Word dan niet geërgerd aan Hem en Zijn kruis.

Lijden om het geloof

U zult zich misschien afvragen: wat staat ons allemaal te wachten? De Heere wilde het u niet verzwijgen: 'Zij zullen u uit de synagogen werpen; ja, de ure komt, dat een iegelijk die u zal doden, zal menen Gode een dienst te doen. En deze dingen zullen zij u doen, omdat zij den Vader niet gekend hebben noch Mij' (Joh. 16: 2, 3). Velen zijn ook vandaag aan de Joden gelijk, want ze vervolgen degenen die in Christus zijn ingelijfd. Ze lasteren de goede naam van de predikers die Jezus volgen en schrijven hun bijbelse prediking van de bloedtheologie toe aan de duivel. Hun geschriften zijn doortrokken van het zuurdesem der farizeeën en ze bekommeren zich niet om de eer van Christus. Deze dingen zijn zeer smartelijk voor het ware volk van God, maar hun

341 Ef. 6:16.

342 1 Petr. 1:7.

343 Joh. 16:33.

geloof is vast. U zag dat al bij de eenvoudige discipelen: de Heere en Zaligmaker was hun Leermeester. Het sanhedrin greep ruw in toen ze in alle vrijmoedigheid de Naam van Jezus onder het volk verbreidden; het gebod die predikers te zwijgen en niet meer van Hem te spreken. De naam van Jezus moest worden doodgezwegen, want het wilde liever zelf geëerd worden op de straten van het godsdienstige Israël. Zo gaat het ook bij het afgodische Rome in zijn liefde voor de pausen. En laten we niet vergeten hoe de heiligenverering zich heel snel onder de protestanten verbreidde, hoe achting voor ambtsdragers veranderde in verwerpelijke persoonsverering. Nee, de ware discipelen kregen vanwege hun geloof stenen om hun oren en werden in gevangnissen geworpen. Sommigen stierven een smadelijke dood, maar zij hadden mogen volharden in de kracht des geloofs. Hun hart was bezet geweest met het zaligmakende geloof en vervuld met Gods liefde. Ze hadden in de kracht van het gebed een menigte van hun belagers verslagen. God hoorde en verhoorde hun gebeden en verlostte hen uit al hun benauwdheden. Daarom zeg ik wederom naar het Woord des Heeren: volhard in het gebed en in het geloof. Vind rust in God.

De goede strijd des geloofs

De apostelen wekten voortdurend hun geloofsgenoten op om te strijden in het geloof, met het oog op hun eeuwige toekomst. Denk maar aan wat Paulus aan Timótheüs schreef: ‘Strijd den goeden strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt, en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getuigen’ (1 Tim. 6:12). We moeten niet de aardse, maar de hemelse dingen bedenken en ons als goede krijgslieden niet ophouden met dingen van onze leeftocht. De apostel bedoelde te zeggen, dat die strijd nodig is om het ware geloof zelf en ook het zuivere Evangelie te beschermen (Jud.:3). Daaraan is verbonden dat we ons niet ophouden met mensen die Gods waarheid tegenstaan. We moeten ons daarom wapenen tegen ketters, valse leraars en verwaande mensen (2 Tim. 4). Satan probeert ons met zijn verzoeking uit onze vastheid, dat is het geloof in Christus, te doen wankelen. Laat u daarom door niets terughouden van het doel: om eeuwig bij God te zijn. Wat heeft het voor zin, als we de hele wereld gewinnen, maar schade lijden aan onze ziel? Zelfs onze vrouw, man en kinderen kunnen ons hinderen in deze weg, waarin de Heere ons riep. Daarom sprak de Zaligmaker in dit opzicht ook: ‘Indien iemand tot Mij komt, en niet haat zijn vader en moeder, en vrouw en kinderen, en broeders en zusters, ja, ook zelfs zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn.’³⁴⁴ En wie zijn kruis niet draagt

---

344 We moeten dit woord ‘haat’ niet letterlijk verstaan, maar het betekent: liefhebben boven Christus (kantt.).

en Mij navolgt, die kan Mijn discipel niet zijn' (Luk. 14:26, 27). Daarom, volg Christus, gelijk onze gelovige vaders hebben gedaan, geliefde lezer, en u zult zalig worden. Het eeuwige leven ligt u in het verschiet. Het is de prijs der roeping Gods, die van boven is, die u van Hem krijgt. Deze strijd is ten einde aan het einde van uw loopbaan; dan wacht u geen lauwerkrans, maar de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid (1 Petr. 5:4).

Het triomferende geloof

Als voorbeeld voor het triomferend geloof wil ik David nemen, die we in onze gedachten zien staan tegenover reus Goliath en het leger der Filistijnen. Hij was klaar voor de strijd en ging met vaste tred op de vijand aan. Er mocht een Goliath naar voren komen, maar David vreesde hem niet. Anderen sidderden en sloegen op de vlucht, maar David trad hem vrijmoedig tegemoet. Zijn kleine figuur viel in het niet bij die grote reus. Maar wat gebeurde er? Hij wierp het pantser en zwaard van de aardse koning aan de kant, ver van zich af, en hij ging in de kracht en de mogendheid des Heeren, zijn God, de vijand tegemoet. In het geloof en met het oog op God slingerde hij met zijn koord de steen op deze snoever en spotter af. De steen ging gepaard met een zuiver godsgetuigenis, want David zei tot die Filistijn: 'Gij komt tot mij met een zwaard en met een spies en met een schild; maar ik kom tot u in den Naam van den HEERE der heirscharen, den God der slagorden Israëls, Dien gij gehoond hebt. Te dezen dage zal de HEERE u besluiten in mijn hand, en ik zal u slaan en ik zal uw hoofd van u wegnemen en ik zal de dode lichamen van der Filistijnen leger dezen dag den vogelen des hemels en den beesten des velds geven; en de ganse aarde zal weten dat Israël een God heeft' (1 Sam. 17:45, 46). Dit was de taal des geloofs, waarmee David de steen naar het hoofd van de reus slingerde. Hiermee velde hij reus Goliath, stootte die onbeschaamde vervolger van Gods Kerk van zijn voetstuk en doodde hem met zijn eigen zwaard. Hij trotseerde en negeerde het machtsvertoon van die bende van onbesneden Filistijnen. Hij was daar zelfs de geschikte spreekbuis voor Christus, want in de Naam van de Drieenige God behaalde Hij de overwinning op dit sterke en machtige volk, met hun gedreven kampvechter.

De zegepraal des geloofs

De apostel Johannes noemt allen die uit God geboren zijn: de overwinnaars van de wereld. Hoe overwinnen zij? Door het geloof! Hij schreef: 'Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning die de wereld overwint, namelijk ons geloof' (1 Joh. 5:4). Hier wordt zeer wonderlijk en schoon verhaald welke kracht er in het geloof ligt. Het geloof wordt wel eens 'de kleine almachtige' genoemd, want het legt duivel, wereld en

vlees onder zijn voeten en zegepraalt over zijn geestelijke vijanden. Satan doet verwoede pogingen om het geloof omver te werpen, maar het geloof overwint. Die overwinning ligt opgesloten in de kracht die God aan het geloof geeft. De gelovige behoeft niet te vrezen als hij door het geloof, in de kracht Gods, tegen de zonden strijdt, want het zal hem aan de overwinning niet ontbreken. Dit geeft hem moed en spoort hem aan om aanhoudend en vroom tegen de grote menigte van tegenstanders te strijden. Christus vermorzelde de kop van de slang, overwon de dood en brak haar kluisters. De Heere is Overwinnaar in die strijd en geeft Zijn volk de zegen. Alles wat Gods Kerk op aarde benauwt, is weerloos voor de Leeuw uit de stam van Juda. Hij bedient de Zijnen met Zijn overvloedige genade uit de kracht van Zijn opstanding. Degenen die in Zijn Naam geloven, overwinnen door de kracht van Zijn overwinning. Vandaar dat zij meer dan overwinnaars zijn, omdat Hij hen liefheeft. God houdt hen staande als ze dreigen ten onder te gaan. Hij geeft hun door het geloof op Jezus te zien en dan is de strijd beslecht. De behaalde overwinningen moeten opwekken tot meer moed en dapperheid, want de apostel Johannes beschouwde de wereld als een grote en lastige tegenstander met een betoverende kracht. In zichzelf is de gelovige verliezer van elke strijd: hij zou al overwonnen zijn voordat hij een wapen ter hand had kunnen nemen, hij zou al verslagen zijn voordat de strijd begonnen was. Voordat hij het weet, ligt hij al onder. Wie kan die macht der vijand keren dan God alleen? De kracht waarmee Hij de gelovige versterkt, is de kracht waarmee Hij tegelijk de vijanden verslaat. Niet de gelovige, maar Zijn Naam zij alle eer en lof. Hij doet hem overwinnen in de strijd waarin alleen het geloof triomfeert.³⁴⁵

De jubel van het geloof

In het slot van Romeinen 8 zingt Paulus het lied van de overwinning.³⁴⁶ Hij was ten volle van zijn zege verzekerd, want hij zei: ‘Want ik ben verzekerd dat noch dood noch leven, noch engelen noch overheden noch machten, noch tegenwoordige noch toekomstige dingen, noch hoogte noch diepte, noch enig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heere.’ Wat wordt bedoeld met ‘de liefde Gods’? De kanttekening zegt: ‘Namelijk waarmede Hij ons liefheeft, wanneer wij met Christus door het geloof verenigd zijn.’ Bent u door het geloof met Christus verenigd? Bent u bekend met deze liefde van God? Als dit waar is, dan heeft God u verlost uit de macht van satan. Dan zijn uw zonden verzoend in Christus’ bloed. Dan zijn de banden des doods van uw ziel gevallen en

345 J. Calvijn, *Com. op 1 Johannes* 5, p. 205.

346 N.a.v. Rom. 8:31-39.

bent u in de vrijheid der kinderen Gods gekomen. De angsten der hel hebben plaatsgemaakt voor de onuitsprekelijke vreugde in God en Zijn liefde vervult uw ziel, omdat Hij u van alle schuld heeft ontslagen. Hij gedenkt uw zonden niet meer, maar heeft ze uitgedelgd in Jezus' offer tot verzoening. Hij droeg de straf, die u de vrede heeft aangebracht.³⁴⁷ Hij rekent u tot Zijn kinderen, omdat Hij u door het geloof tot Zijn lievelingen heeft aangenomen. U zonk weg van verwondering toen Hij zei: Ik ben uw God en Vader in Christus Jezus. U gevoelde Zijn liefde uw hart in stromen, ze vloeide en vloeide onophoudelijk uit Gods hart en verteerde bijkans uw vlees. Er leek geen scheiding meer te zijn tussen hemel en aarde, tussen God en u, want u versmolt onder deze betoning van Gods liefde aan u.

Wat doet nu satan? Hij giet zeeën van water over deze vlammen der liefde uit. Hij bereikt echter het tegendeel, want deze liefde wordt sterker naarmate haar geweld wordt aangedaan. De liefdesvlammen laaien nog hoger op en het wordt een oceaan der liefde. Die liefde van God kent geen maat; ze is een beeld van de oneindige liefde van de Drie-enige God.

Het geloof houdt ons hier staande en God wil dat we de kennis en het levendig gevoel van Zijn liefde behouden. Geen verzoeking moet ons in vertwijfeling brengen. Laat dan het geloof maar steunen op Gods belofte. Hij is de God van alle genade en liefde.³⁴⁸ De vergeving en de verzoening gaan deze liefde vooruit. De liefde van God is een gevolg van de verlossing door Jezus Christus. Er kan geen liefde zijn zonder de reddende genade, die God door het volbrachte werk van Christus tot stand brengt. Evenwel is daarvan de bron: Gods eeuwige liefde.

In de genoemde woorden geeft de apostel ook de *grond van zijn zekerheid* aan: 'Welke is in Christus Jezus, onzen Heere.' Door God in Christus is onze verlossing. De kracht des geloofs wordt zichtbaar gemaakt; het geloof zegeviert over al zijn vijanden. Het klinkt als een blijde jubeltoon: degenen die in Christus geloven, zijn ervan overtuigd en verzekerd, dat God met hen is. In de diepste nood of dood scheidt Hij niet van hen. Deze liefde Gods is in Christus Jezus. Ze zijn met Hem, hun Hoofd, zoals de ziel met het lichaam, in liefde en geloof aan God verbonden; dat is een zeer nauwe band.

Vanuit deze liefdesverbondenheid kan Hij met ons medelijden hebben vanwege het lijden Zijns doods.³⁴⁹ Hij was benauwd in al onze benauwdheden. Hij deed dit uit liefde voor ons, daar wij anders de eeuwige dood hadden moeten serven. Uit liefde kwam Hij naar deze wereld om ons, zondaren, zalig te maken. Hij redde ons, verloren zondaren, van het eeuwige verderf.

347 Jes. 53:8.

348 1 Petr. 5:10.

349 Hebr. 2:9,17,18; 4:15.

Zelfs als we als schapen ter slachting worden geleid, zal Zijn liefdesoog ons volgen.

De zekerheid van het geloof

Wie zal ons van Hem scheiden? De duivelen? De boze mensen? De valse broeders? De schijngelovigen of geveinsden? De nabijkomende christenen? Nee, daartoe is niemand in staat. Kunnen verdrukkingen, vervolgingen, benauwdheden ons van Gods liefde afbrengen? Geloof het maar niet. Honger, zwaard of pestilentie dan? Ook niet. Tegenwoordige of toekomstige dingen dan? Ook niet. Iets of iemand anders dan? Nee, echt niet; geloof me: niets, maar dan ook helemaal niets of niemand kan ons scheiden van deze liefde van God en Christus.

De gelovige zegt hier: Ik ben niet meer die ik vroeger was; ik heb de oude mens afgelegd en de nieuwe mens aangedaan. Ik heb Christus aangedaan en verzorg het vlees niet tot begeerlijkheden (Rom. 13:14). Hij is mijn Deel en eeuwige Goed. Ik vlucht van mijn vroegere leven weg en U, Heere Jezus, bent de Enige Die ik nu volg. U bent de mijne, en ik ben de Uwe.

Medegelovige in Christus: wordt u geplaagd door de duivel en zijn aanhang? Vrees niet, want zij scheiden u niet van uw God. Zijn de aanvechtingen uw droevig deel? Geef dan de moed niet op. Vallen uw vroegere vrienden u lastig? Wees hierover niet al te zeer bekommerd, want Jezus is uw heil, geluk en zaligheid; Hij houdt nooit op u lief te hebben. Vestig uw hoop op de Heere en Zijn liefde, want u bent onafscheidelijk aan Hem verbonden met de onverbreekelijke band van Zijn heilige liefde.³⁵⁰

Het geloof behouden

We luisteren nog eenmaal naar Paulus, die, gekomen aan het einde van zijn aardse loopbaan, met persoonlijke woorden getuigde van de zalige hoop die in hem was. Hij schreef aan Timótheüs: 'Want ik word nu tot een drankoffer geofferd, en de tijd mijner ontbinding is aanstaande. Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden' (2 Tim. 4:6, 7). Het strekte hem tot vertroosting dat zijn strijd, de heilige oorlog met zijn geestelijke vijanden, bijna ten einde was en hij in Rome de martelaarsdood zou sterven. Hij had door genade zijn geloof niet verloren. Als een getrouw dienstknecht des Heeren had hij zo het werk der bediening volbracht. Hij had, als een goede uitdeler van de verborgenheden van God, de gelovigen geen stenen voor brood gegeven. Hij had voor zijn hoorders niets bedekt of achtergehouden van wat ze beslist moesten weten, maar hun

---

³⁵⁰ Ambrosius, *Zingen met mijn geest en ook met mijn verstand*; J. Calvijn, *Com. op Rom.* 8; S. Greijdanus, *Com. op Rom.* 8, dl. VII.

de gehele raad van God verklaard. Nu betuigde hij krachtig, dat hem de kroon der rechtvaardigheid wachtte. Hij trad hier als overwinnaar van deze heftige, maar wettige strijd naar voren. Hij gebruikte daarbij ook nog het beeld van een staatsman, die getrouw was geweest in zijn openbare bediening en zo het mensdom van groot nut was geweest.³⁵¹ Hij behoefde voor zijn heilige Rechter niet te vrezen, want God was zijn Liefhebber. Zijn loon was geenszins weg, want God was zijn Loon, zeer groot; Hij zou hem met Christus alle dingen schenken.

Zie nu hoe standvastig Paulus en talloze mensen met hem zijn geweest in hun geloof. Denk bijvoorbeeld aan de apostolische vaders en de kerkvaders, denk aan Luther en Calvijn en vele, vele anderen die na hen het Woord Gods hebben verkondigd. Alles draaide bij hen om het geloof; het geloof in Christus, het bewuste en verzekerde geloof. Leest u in hun geschriften over de habitus, de hebbelijkheid en de actus van het geloof, over een onbewust of een verondersteld geloof? Nee, u leest er geen woord over, want met die filosofische dwalingen en met die schijngeeloven hielden ze zich niet op. Ze hebben de leer van de rechtvaardiging van de goddeloze niet prijsgegeven, maar gestreden tegen allerlei dwalingen zoals arianisme, pelagianisme, socianisme, humanisme, remonstrantisme en noem maar op. En? Ze overwonnen in de kracht des geloofs, steunende op hun God en ze dragen nu de kroon der overwinning. God heeft hun de eeuwige rust geschonken en ze zijn de strijd voor eeuwig te boven. Het geloof heeft gezegepraald; het is de triomf des geloofs. Zij zijn niet beschaamd geworden door hun God, in Wie ze met volle overgave geloofd hebben. Nu hebben ze de eeuwige vrede.

Geloof in de Zoon Gods, het enige Offerlam

U hoorde het Paulus zeggen: 'Ik heb het geloof behouden ...' Welk geloof? Ik heb getracht het u in dit boek in alle eenvoud te verklaren. Ik heb u de grondtekst genoemd, het geloof in het Oude en Nieuwe Testament, het geloof in twee bedelingen, het geloof volgens de kanttekeningen, de Catechismus en de overige belijdenissen. Het geloof, het ware geloof, het rechtvaardigend geloof, het dierbare geloof, het zaligmakende geloof, het zielzaligend geloof is u volstrekt nodig. Geliefde lezer, bid om dit geloof, smee de Heere om dit geloof. Zegene Hij mijn geringe poging om u dit geloof naar Zijn Woord te tonen, opdat ook u voor Gods aangezicht eenmaal zult kunnen zeggen: 'ik heb het geloof behouden.'

Dan zult u mogen ingaan in de plaats waar het geloof zal zijn verwisseld in aanschouwen. Dan laat de Heere u met al de heiligen de hemelse erfenis

³⁵¹ Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring* dl. 16, p. 511.

delen. U staat door de dood van Jezus in Zijn testament en de tijd komt dat u deze erfenis mag ontvangen; die zal eeuwig in uw bezit zijn. Welke erfenis, vraagt u zich af? Het hemelse paradijs. Het eerste paradijs hebben we door de zonde verloren, maar de tweede Adam, Christus, heeft het hemelse Kanaän verworven. Kanaän is een land van buitengewone vreugde. Daar stroomt de rivier van het levende water. In het midden van het paradijs, aan beide kanten van deze zuivere, kristalheldere stroom, staat de boom des levens, die elke maand zijn vruchten geeft. De mens dacht hier op aarde de onsterfelijkheid te behouden, maar hij viel van God af. Hij at van de boom, waarvan hij niet mocht eten, en werd verdreven uit het aardse paradijs. Hij kreeg geen toegang meer tot de boom des levens.

Geen boom houdt ons meer in het leven en daarom gaan we sterven. We hebben Christus nodig; Hij moet onze Levensboom worden. Wie van Hem eet en in Hem gelooft, zal leven. In Hem is onze zaligheid. Door Adam ontvingen wij de dood, door Christus ontvangen we het leven. Christus is overal te zien, te genieten en te bewonderen en Hij vervult de hemel met Zijn heerlijkheid. Eeuwig leven, lieven en loven zal ons deel en loon zijn. In de hemel bezitten we de volle en zalige onsterfelijkheid.

Bedenk toch dat buiten het bewuste geloof in Christus het zwaard van de cherubijn, de engel der gerechtigheid, u zal treffen. De serafs zullen u niet toelaten tot de heilige God. Uw vermeende kinschap blijkt dan van geen enkele waarde te zijn. Uw schijnbare levendmaking buiten het enige Hoofd, is de strop waaraan u eeuwig zult hangen. Uw onbewuste wedergeboorte is de echte niet, want die is u niet door het ware, rechtvaardigende geloof geschonken (1 Petr. 1:3). Alleen door het ware en rechtvaardigende geloof in Christus krijgt u een geopende toegang tot God. Een ontelbare schare uit Joden en heidenen zal ingaan in de zalen van eeuwig licht. In die grote hemelstad is geen nacht; zij behoeft geen kaars. Het is er eindeloos dag, want God Zelf is haar licht. De heerlijkheid Gods verlicht haar en het Lam is haar Kaars.

Hier op aarde bouwen we nog volop onze kerken, maar de hemel is er niet van voorzien; daar is er geen behoefte meer aan. Johannes zag geen tempel in die stad, want God Zelf en het Lam zijn haar Tempel (Openb. 21:22). Daardoor is de hele stad tempel; elke straat is heilig land. In elke straat zullen we het aangezicht des Vaders zien. Het is een zalig verblijf in die hemelstad; daar is het eeuwig sabbat, een vreugde boven alle vreugden.

Dat zijn prachtige beelden, die ontleend zijn aan de dingen op aarde. Toch gaan de hemelse dingen de aardse oneindig ver te boven, want alles in de hemel is heilig en volmaakt. Daar is de Heere te aanschouwen in Zijn hemelse, Goddelijke majesteit en heerlijkheid. Daar is geen boom der kennis des

goeds en des kwaads; daar zijn geen zonden meer, die ons bedroeven, maar daar is eeuwige rust en blijdschap. Daar is het eeuwig dankdag, daar krijgt God de lof en de eer. In dat Immanuëlsland woont de driemaal heilige God Zelf. Daar is geen smet, vlek of rimpel meer te vinden, want alles is er even rein en heilig. Het Lam, Dat in het midden des troons is, zal ons weiden. U kent Hem wel, dat Lam. Christus is het Lam, Dat onze zonden heeft weggenomen, de gekruisigde Borg, Die ons verzoend heeft met de Vader. Hij leidt ons hierboven in de eeuwige schaapskooi en brengt ons bij de Vader.

Geliefde lezer, ik heb u de onbedrieglijke gronden voor de zaligheid willen aantonen. Bedrieg u toch niet. Misschien is het wel de laatste keer dat u van deze dingen hoort of leest, want elke dag, elk uur en elke minuut komt u dichterbij de eeuwigheid. Heb de Heere toch lief, zoek Hem toch ernstig. U krijgt nog de tijd, verbeuzel uw dagen toch niet in de ijdelheden van dit leven. De wereld en een ingebeeld geloof helpen u niet in de dag des gericht. Uw dominee kan u zaligspreeken, uw hele kerkenraad misschien, kinderen Gods ook nog wel, maar God zal dat niet doen. Buiten de gerechtigheid van Christus is er geen bedekking, maar staat u de eeuwige toorn te wachten. Verlies uw ziel niet door een geloof dat niet naar de leer der godzaligheid is. Het lijkt misschien echt, vooral als er wat emotie en gevoel bijkomen, maar het biedt u geen grond voor uw eeuwige zaligheid. Behoud uw ziel door een oprecht geloof in Christus: het ware zaligmakende geloof. Rust niet voordat u met Paulus kunt zeggen: ik heb het geloof behouden! Ik zal u nog één ding zeggen: u hebt Christus nodig, alleen Christus. Alleen met het geloof in Christus bent u zeker van een goede toekomst. God is met u tevreden als u gelooft in de Zoon Gods, het enige Offerlam.

Literatuurlijst

- Ambrosius, I., *Zingen met mijn geest en ook met mijn verstand*, Budel 2005.
- Antoine, P. in: *Theological Dictionary of the Old Testament*, DBS 3, Michigan 1974.
- Augustinus, A., *De weg komt naar u toe*, Budel 2007.
- Augustinus, A., *Schatkamer des geloofs*, Budel 2013.
- Born, A. van den, *Bijbels woordenboek*, Roermond 1966-1969.
- Baars, A. en Groothedde, A., *Belijden in zeventvoud*, Apeldoorn 2013.
- Brakel, W. à, *Redelijke Godsdienst I*, Utrecht 1987.
- Bultmann, R en Weiser, A. in: *Theologisches Wortebuch zum Neuen Testament (ThW 6)*, London 1961).
- Calvijn, J., *Institutie II*, Delft z.j.
- Calvijn, J., *Com. op Genesis, I*, Goudriaan 1976.
- Calvijn, J., *Com. op Matthéüs*, Goudriaan 1979.
- Calvijn, J., *Com. op Efeze*, Goudriaan 1972.
- Calvijn, J., *Com. op Johannes*, Goudriaan 1978.
- Calvijn, J., *Com. op 1 Johannes*, Goudriaan 1973.
- Calvijn, J., *Zendbrieven II*, Goudriaan 1972.
- Calvijn, J., *Zendbrieven III*, Goudriaan 1972.
- Calvijn, J., *Verklaring van Romeinen en Korinthe I en II*, Goudriaan 1972.
- Costa, I., da, *Bijbellezingen I*, Amsterdam 1876.
- Costa, I., da, *Bijbellezingen, IX*, Amsterdam 1876.
- Gispen, W.H., *Com. op Genesis, II*, Kampen 1979.
- Grasser, E., *Der Glaube im Hebraerbrieff*, Marburg 1965.
- Harinck, C., *De heilsorde, Geloof en zekerheid*, Houten 2004.
- Harting, D., *Grieks - Nederduitsch Woordenboek*, Utrecht z.j.
- Hebrew - English Bible, According to the Masoretic tekst and the JPS 1917 edition*, 2005.
- Henry, M., *Verklaring van Matthéüs-Lukas*, dl. 1, Goudriaan z.j.
- Klijn, A.F.J., *Apostolische Vaders, I*, Kampen 1981.
- Kort, A., *Wedergeboorte of schijngeboorte*, 3e druk, Meteren 2013.
- Luther, M., *De brief aan de Galaten*, Houten 1992.
- Luther, M., *Wochenpredigten über Joh. 16-20, 1528-29*.
- Luther, M., *Predigten aus den dreißiger Jahren, Crucigers Sommerpostille (Ausc. 1544)*.
- Luther, M., *In epistolam S. Pauli ad Galatas Commentarius 1531*.

- Luther, M., *Aus der Bibel* 1546 (1522). *Vorrede auf die Epistel S. Pauli an die Römer*.
- Luther, M., *Stemmen uit de Wittenberg* II, Goudriaan 1970.
- Luther, M., *Deudsch Katechismus* (Der Große Katechismus) 1529.
- Luther, M., *Von der Freiheit eines Christenmenschen*, 1520.
- M'Cheyne, R.M., *Nagelaten geschriften*, Arnhem 1856.
- Nestle, E., Alland, A., *Novum Testamentum Craece*, Stuttgart 1919.
- Neufeld, V.H., *The Earliest Christian Confessions*, Leiden 1963.
- Newton, J., *Leerredenen*, Amsterdam 1885.
- Oosterhoff, B.J., *Bijbelse Encyclopedie* IV, Kampen 1959.
- Ouwendorp, C., *Jeruzalem en Athene*, Delft 2012.
- Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, I, Amsterdam 1741.
- Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, XIV, Amsterdam 1753-1754.
- Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, XV, Amsterdam 1753.
- Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, XVI, Amsterdam 1756.
- Patrik, Polus en Wels, *Bijbelverklaring*, XVII, Amsterdam 1757.
- Pieters, W., *Om Sions wil*, z.p., z.j.
- Ryle, J.C., *Het Evangelie van Lukas*, Amsterdam 1866.
- Spurgeon, C.H., *Jezus' roepstem*, Goudriaan 1978.
- Reuver, A. de, *Aangevochten geloof bij Luther, Calvijn en Kohlbrugge*, Heerenveen 2011.
- Rienecker, F., *Sprachlicher Schlüssel, zum Griechischen Neuen Testament*, Giessen/Basel z.j.
- Rutherford, S., *Godsdienstige brieven*, Veenendaal, 1981.
- Unnik, W.C. van, *Christelijke Encyclopedie*, Kampen 1958.
- Ursinus, Z., *Het Schatboek* I, Dordrecht 1977.
- Ursinus, Z., *Het Schatboek* II, Dordrecht 1978.
- Westermann, J., *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, München/Zürich 1984.

